

Legal Measure for Prevention and Control of Dumping of Pollution in Thailand <i>Dauenden Nakseharach</i>	7
Success Factors in Exporting Remade Thai Television Drama in the Context of Creative Economy <i>Permporn Na Nakorn, Nattawat Thanapansin</i>	16
Cultural Heritage Assets along Cultural Tourism Routes: A Case Study of Yang-Noeng, Nong-Phueng and Saraphi Subdistrict, Saraphi District, Chiang Mai Province <i>Tipwon Tananchai, Satchuset Raungdessuwon, Ninooch Boonyarittanon, Teerapong Prommool</i>	29
Personal Data Protection Principles: Comparative study of the Personal Data Protection Act, B.E. 2562 and the Official Information Act, B.E. 2540 <i>Noppadon Nimnoo</i>	46
Development of Learning Achievement in Health Education Using Theories of Motivation with Online Learning on Sex Education for Physical Education Students <i>Ban Chabairam, Nattapon Suragumphonthon, Amorntheap Wandee</i>	68
Intention of Using Electronic Cash of Undergraduate Students in Trang Province <i>Pradthana Leekpai</i>	77
Transformational Leadership and Marketing Capability Affecting the Effectiveness of a Registered Community Enterprise in Phatthalung Province <i>Pinrutai Niwattakul, Pradthana Leekpai</i>	91
The Casual Factor Models of Mathematics Learning Achievement <i>Phubet Srimahaprom, Niyom Arnmai, Suchart Homjan</i>	105
Factors influencing entrepreneurs choosing an electronic payment system in Mae Ka sub-district, Phayao province <i>Sittichai Leewiwatwong, Wanlop Lomtaku, Namfon Khamnual, Rattanawadee Samboon, Rujira Kamemongkon</i>	116
The Causal factor model affecting the happiness perception on Mathematics learning on Mattayomsuksa 5 students <i>Suwatchana Boonmeepom, Somsak Jeewattana, Suchart Homjan</i>	124
Challenges Faced by EFL Writing Instructors with Overcrowded Classes in Providing Written Corrective Feedback <i>Suwitchan Un-udom, Nathaya Un-udom</i>	136
Participation of Senior Citizens in Educational Management of Local Administrative Organizations Affecting the Quality of Life: A Case Study of Schools for Senior Citizens in Rayong Province <i>Suwimon Huangkasem, Thanique Kunametheekoon, Teerasak Intaramat</i>	148

มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและควบคุมการทิ้งของเสียทางทะเลจากเรือในประเทศไทย <i>เดือนเด่น นาคสีหราช</i>	7
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งออกการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ไทยเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ <i>เพิ่มพร ณ นคร, ณัฐวิวัฒน์ ธนพรรณสิน</i>	16
สินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ตำบลยางเนิ้ง ตำบลหนองผึ้ง ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ <i>ทิพย์วรรณ ทนันทไชย, สัชฌ์เศรษฐ์ เรืองเดชสุวรรณ, นินุช บุญยฤทธิฐานนท์, ชีรพงษ์ พร้อมมูล</i>	29
หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล: ศึกษาเปรียบเทียบพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 กับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 <i>นพดล นิมหนู</i>	46
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสุขศึกษา โดยใช้ทฤษฎีแรงจูงใจร่วมกับการสอนออนไลน์ เรื่อง เพศศึกษา สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา <i>บาล ชะไวยรัมย์, ณัฐพล สุระกำพล, อมรเทพ วันดี</i>	68
ความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง <i>ปรารถนา หลีกภัย</i>	77
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความสามารถทางการตลาดที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง <i>ปิ่นฤทัย นีวัตตระกูล, ปรารถนา หลีกภัย</i>	91
โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ <i>ภูเบศ ศรีมหาพรหม, นิยม อานไมล์, สุชาติ หอมจันทร์</i>	105
ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการร้านค้าตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา <i>สิทธิชัย ลีวิวัฒน์วิง, วัลลพ ล้อมตะคุ, น้ำฝน คำนวน, รัตนาวดี สามบุญ, รุจิรา คำมงคล</i>	116
โมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 <i>สุจนา บุญมีป้อม, สมศักดิ์ จีวัฒนา, สุชาติ หอมจันทร์</i>	124
ความท้าทายในการตอบกลับงานเขียนของผู้สอนในห้องเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนมากในบริบทการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ <i>สุวิชาน อุ่ณอุดม, ณัฐยา อุ่ณอุดม</i>	136
การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต: กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง <i>สุวิมล ห่วงเกษม, ธนิก คุณเมธีกุล, ชีรศักดิ์ อินทรมาตย์</i>	148

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 41 ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน 2565

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมส่งเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยากรด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาศิลปกรรม ดนตรีสถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม-กุมภาพันธ์/เล่ม 2 มีนาคม-เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม-มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม-สิงหาคม/เล่ม 5 กันยายน-ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

บทความวิชาการและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ทั้งภายในและภายนอกจากหลายสถาบัน

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม	
บรรณาธิการ ศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยบรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ น้อยวงศ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัฐพล อินตะเสน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.พิมพ์ยุพา ประพันธ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ภูมิฐาน รั้งคุณูปวัฒน์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ศาสตราจารย์ ดร.อรุณจักรี สัตยานุรักษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิภุตศรี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปิฎกวัชต์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ศารัตน์ เมตตาริกานนท์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา ผดุงสิทธิ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินดา เข้มศรีพงษ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติจนาวงศ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ พิรศักดิ์โสภณ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.วนิช นิรันทรานนท์	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุตรธานี
รองศาสตราจารย์ ยงยุทธ ชูแฉ่น	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ สิทธิพร ภิรมย์รื่น	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังข์พันธานนท์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.เพชรวิทย์ จันทศิริสิริ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธนานันท์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ คำคง	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร.เกษมสานต์ โชติชาครพันธ์ุ	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมินทร เบ้าธรรม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Mr. Adrian R. Plant	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการ นางฉวีวรรณ อรรถะเศรษฐ์

ผู้ช่วยเลขานุการ จิรวรัตน์ ภูสีฤทธิ พักตร์วิไล รุ่งวิสัย

สำนักงานกองบรรณาธิการ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทรศัพท์ 0-4375-4321 ต่อ 1754 หรือ 0-4375-4416
กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ
ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์
ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน
ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน
ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม
ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม
ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2565

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 41 ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม-มิถุนายน พ.ศ.2565 ฉบับนี้ มีการคัดสรรเลือกบทความต่างๆ ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ ประเด็นการศึกษาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในหลากหลายสาขาวิชา อันเป็นการเพิ่มพูน ความรู้และต่อยอดการวิจัย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงความคิดเห็น ในแวดวงวิชาการให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่สนใจส่งบทความเข้ามา ทั้งกลุ่มนิสิต นักศึกษา ครูอาจารย์ และนักวิจัย โดยวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคามฉบับนี้มีบทความวิจัยและบทความวิชาการจำนวน 12 เรื่อง ซึ่งผ่านการคัดเลือกนำมา ตีพิมพ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) ในสาขาต่างๆ

บทความที่ผ่านการกลั่นกรองคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้ง 12 เรื่องนี้ประกอบไปด้วย (1) มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและควบคุมการทิ้งเศษของเสีย ทางทะเลจากเรือในประเทศไทย (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งออกการผลิตข้าวละครโทรทัศน์ ไทยเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (3) สันทรพม์มรดกทางวัฒนธรรมตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาตำบลยางหนึ่ง ตำบลหนองผึ้ง ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ (4) หลักการ คัดกรองข้อมูลส่วนบุคคล: ศึกษาเปรียบเทียบพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 กับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 (5) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสุขศึกษา โดยใช้ทฤษฎีแรงจูงใจร่วมกับการสอนออนไลน์เรื่องเพศศึกษาสำหรับนักศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา (6) ความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดตรัง (7) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความสามารถทางการตลาดที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง (8) โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คณิตศาสตร์ (9) ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการร้านค้า ตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา (10) โมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (11) ความท้าทายในการตอบกลับงานเขียนของผู้สอน ในห้องเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนมากในบริบทการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ และ (12) การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อ คุณภาพชีวิต: กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง

จากที่ได้นำเสนอประเด็นการศึกษาวิจัยข้างต้นมาแล้ว สามารถทำให้มองเห็นในภาพรวมได้ว่า บทความต่างๆ ทั้ง 12 บทความของวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับนี้มีประเด็นการศึกษาที่หลากหลาย แต่ทั้งหมดล้วนอยู่ในแวดวงการศึกษาในกลุ่มมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ร่วมกัน ในท้ายสุดนี้ กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เนื้อหาสาระที่เป็นองค์ความรู้ต่างๆ ในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านและผู้สนใจโดยทั่วไปได้ตามสมควร สุดท้ายต้องขอขอบคุณทุกท่าน ที่ได้ติดตามและให้ความสนใจวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และ พบกันใหม่ในวารสารฉบับหน้าครับ

Contents

Legal Measure for Prevention and Control of Dumping of Pollution in Thailand <i>Dauenden Nakseeharach</i>	7
Success Factors in Exporting Remade Thai Television Drama in the Context of Creative Economy <i>Permporn Na Nakorn, Nattawat Thanapansin</i>	16
Cultural Heritage Assets along Cultural Tourism Routes: A Case Study of Yang-Noeng, Nong-Phueng and Saraphi Subdistrict, Saraphi District, Chiang Mai Province <i>Tipwon Tananchai, Satchuset Raungdessuwon, Ninooch Boonyarittanon, Teerapong Prommool</i>	29
Personal Data Protection Principles: Comparative study of the Personal Data Protection Act, B.E. 2562 and the Official Information Act, B.E. 2540 <i>Noppadon Nimnoo</i>	46
Development of Learning Achievement in Health Education Using Theories of Motivation with Online Learning on Sex Education for Physical Education Students <i>Ban Chabairam, Nattapon Suragumphonthron, Amorntheap Wandee</i>	68
Intention of Using Electronic Cash of Undergraduate Students in Trang Province <i>Pradthana Leekpai</i>	77
Transformational Leadership and Marketing Capability Affecting the Effectiveness of a Registered Community Enterprise in Phatthalung Province <i>Pinrutai Niwattakul, Pradthana Leekpai</i>	91
The Casual Factor Models of Mathematics Learning Achievement <i>Phubet Srimahaprom, Niyom Arnmai, Suchart Homjan</i>	105
Factors Influencing Entrepreneurs Choosing an Electronic Payment System in Mae Ka Sub-district, Phayao Province <i>Sittichai Leewiwatwong, Wanlop Lomtaku, Namfon Khamnual, Rattanawadee Samboon, Rujira Kamemongkon</i>	116
The Causal Factor Model Affecting the Happiness Perception on Mathematics Learning on Mattayomsuksa 5 Students <i>Suwatchana Boonmeepom, Somsak Jeewattana, Suchart Homjan</i>	124
Challenges Faced by EFL Writing Instructors with Overcrowded Classes in Providing Written Corrective Feedback <i>Suwitchan Un-udom, Nathaya Un-udom</i>	136
Participation of Senior Citizens in Educational Management of Local Administrative Organizations Affecting the Quality of Life: A Case Study of Schools for Senior Citizens in Rayong Province <i>Suwimon Huangkasem, Thanique Kunametheekoon, Teerasak Intaramat</i>	148

สารบัญ

มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและควบคุมการทิ้งของเสียทางทะเลจากเรือในประเทศไทย เดือนเด่น นาคสีหราช	7
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งออกการผลิตข้าวละครโทรทัศน์ไทยเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพิ่มพร ณ นคร, ณัฐวิวัฒน์ ธนพรณสิน	16
สินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ตำบลยางนึ่ง ตำบลหนองผึ้ง ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ทิพย์วรรณ ทนไนไชย, สัจฉุเศรษฐ์ เรืองเดชสุวรรณ, นิรุช บุญยฤทธิฐานนท์, ชีรพงษ์ พร้อมมูล	29
หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล: ศึกษาเปรียบเทียบพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 กับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 นพดล นิมหัน	46
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสุขศึกษา โดยใช้ทฤษฎีแรงจูงใจร่วมกับการสอน ออนไลน์ เรื่อง เพศศึกษา สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา บาล ชะใบรัมย์, ณัฐพล สุระกำพล, อมรเทพ วันดี	68
ความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง ปรารถนา หลีกภัย	77
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความสามารถทางการตลาดที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ วิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง ปิ่นฤทัย นิวัตตระกูล, ปรารถนา หลีกภัย	91
โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ภูเบศ ศรีมหาพรหม, นิยม อานไมล์, สุชาติ หอมจันทร์	105
ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการร้านค้าตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา สิทธิชัย ลีวิวัฒน์วงศ์, วัลลพ ล้อมตะคุ, น้ำฝน คำนวน, รัตนาวดี สามบุญ, รุจิรา คำมงคล ...	116
โมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สุจนา บุญมีป้อม, สมศักดิ์ จีวัฒนา, สุชาติ หอมจันทร์	124
ความท้าทายในการตอบกลับงานเขียนของผู้สอนในห้องเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนมากในบริบท การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ สุวิชาน อุ่นอุดม, ณัฐยา อุ่นอุดม	136
การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อ คุณภาพชีวิต: กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง สุวิมล ห่วงเกษม, ธนิก คุณเมธีกุล, ชีรศักดิ์ อินทรมาตย์	148

มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและควบคุมการทิ้งของเสียทางทะเลจากเรือในประเทศไทย

Legal Measure for Prevention and Control of Dumping of Pollution in Thailand

เดียนเด่น นาคสีหาราช¹

Dauenden Nakseharach¹

Received: 29th July 2021

Revised: 21st September 2021

Accepted: 28th December 2021

บทคัดย่อ

การทิ้งเท่นั้นเป็นกระบวนการกำจัดของเสียหรือสิ่งอื่นใดที่ไร้ประโยชน์จากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์อีกกระบวนการหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจากแหล่งกำเนิดมลพิษบนบกลงสู่ทะเล การทิ้งเท่นั้นเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับโลก หลายรัฐทั่วโลกใช้ทะเลเพื่อกำจัดขยะกฎหมายระหว่างประเทศจึงได้กำหนดพันธกรณีทั่วไปของรัฐเจ้าของธง รัฐชายฝั่ง และรัฐท่าเรือในการคุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเล นั่นคืออนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ซึ่งการทิ้งเท่นั้นเป็นแหล่งก่อภาวะมลพิษอีกประการหนึ่งทางทะเล โดยมีพิธีสาร 1996 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันภาวะมลพิษทางทะเลจากการทิ้งของเสียและสสารอื่น ค.ศ. 1972 เป็นกฎหมายเฉพาะในเรื่องนี้ อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะในเรื่องนี้ จึงได้ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535, และพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช 2456, พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481

จากผลการวิจัยพบว่า ไทยเข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาดังกล่าวนี้ก็ตามแต่ก็ยังไม่มีการอนุวัติการตามกฎหมายเฉพาะดังกล่าว ส่งผลให้มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับมาตรการของกฎหมายระหว่างประเทศในหลายประเด็น ไม่ว่าจะเป็นเขตอำนาจการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งควรขยายให้ครอบคลุมทั้งทะเลอาณาเขตและเขตเศรษฐกิจจำเพาะ รวมถึงความหมายของการทิ้งเทควรปรับปรุงเพิ่มเติมทั้งประเด็นที่กล่าวถึงการกระทำที่เป็น “การทิ้งเท” และการกระทำที่ไม่เป็น “การทิ้งเท” ซึ่งประเทศไทยควรบัญญัติกฎหมายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อให้การป้องกันและควบคุมการทิ้งของเสียทางทะเลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: การทิ้งเท, การป้องกันและควบคุมมลพิษทางทะเล, อย่างยั่งยืน

¹ รองศาสตราจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Associate Professor, Faculty of Law, Mahasarakham University

Abstract

Dumping is the process of discharging waste or anything else judged useless for human activities into marine or terrestrial environments. Dumping is a global environmental problem. Many states around the world use the sea for waste disposal. International law provided the general obligations of the flag state, coastal state, and port state for protection and preservation of the marine environment that is The United Nations Convention on the Law of the Sea, 1982. Dumping is one source of marine pollution. By 1996 Protocol to the Convention on the Prevention of Marine Pollution by Dumping of Wastes and Other Matter, 1972 is a specific law. Thailand is party to the protocol. However, Thailand has not implemented that specific law. Therefore, this research article studied the relevant laws, namely: Enhancement and Conservation of National Environment Quality Act, B.E. 2535, navigation in the Thai Waters Act, B.E. 2456, and Thai Vessel Act, Buddhist Era 2481.

As a result, legal measures in Thailand are inconsistent with international law, that extends territorial jurisdiction over maritime spaces both in territorial seas and the exclusive economic zone. The dumping definition should include meanings both actions of “dumping” and actions not considered “dumping”. Thailand should provide legal measure according to international law for the efficient and sustainable prevention and control pollution of dumping.

Keywords: Dumping, prevention and control the marine pollution, sustainable

บทนำ

ทะเลเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญแหล่งหนึ่งของโลกที่มนุษย์ได้รับประโยชน์และแสวงหาประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งอาหาร แหล่งพักผ่อน แหล่งรวมของเหลือใช้จากการทิ้งของมนุษย์ที่สำคัญทะเลเป็นวิถีทางการเชื่อมต่อระหว่างประเทศแต่โบราณกาล การสัญจรทางทะเลจึงถือเป็นช่องทางหนึ่งที่สำคัญมากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในอดีตมนุษย์ใช้ทะเลเป็นเส้นทางในการติดต่อค้าขาย และการทหารเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันการคมนาคมทางทะเลก็ยังถูกใช้เพื่อการสำรวจทรัพยากรทางทะเลและการท่องเที่ยวอีกด้วย เมื่อมีการใช้ประโยชน์ในทะเลมากขึ้นย่อมก่อให้เกิดผลพวงแห่งปัญหาภาวะมลพิษตามมาอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งปัญหาหนึ่งที่เป็นที่น่าสนใจและเป็นปัญหาสำคัญคือภาวะมลพิษจากการทิ้งเท

(dumping) ที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเลอย่างมาก (อำนาจวงศ์บัณฑิต, 2562: 29-31) ทั้งนี้การทิ้งเท (dumping) มีความแตกต่างกันกับปฏิบัติการบนเรือ (operation of ship) เนื่องจากปฏิบัติการของเรือเป็นลักษณะการขับเคลื่อนของเรือตามปกติในภารกิจประจำวันซึ่งเป็นอีกเหตุหนึ่งที่มีการปล่อยของเสียทางทะเลอันก่อให้เกิดภาวะมลพิษทางทะเลจากการเดินเรือได้อีกประการหนึ่งตามที่กล่าวมาข้างต้น (เดือนเด่น นาคสีหราช, 2561: 97-102) อย่างไรก็ตามไม่ว่ามลพิษจะเกิดจากสาเหตุใด ผลกระทบของมลพิษสามารถส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่ชุมชนที่อยู่ชายฝั่ง การประมง และระบบนิเวศน์ท้องถิ่น เช่น มหาสมุทรอาร์กติก ซึ่งได้รับผลกระทบจากมลพิษทางทะเลระยะยาวเนื่องจากมีปัจจัยทางสภาพอากาศมา

เกี่ยวข้อง ด้วยเหตุนี้การแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ เมื่อเกิดภาวะมลพิษขึ้นแล้วจึงไม่เพียงพอและไม่คุ้มค่า เพราะนอกจากจะใช้งบประมาณ อุปกรณ์ และกำลังคนจำนวนมากในการทำให้สิ่งแวดล้อมทางทะเลกลับคืนสู่สภาพเดิมแล้ว ยังไม่มีหลักประกันด้วยว่าวิธีการ แก้ไขปัญหาภาวะมลพิษดังกล่าวจะได้ผลและปลอดภัย และไม่ก่อให้เกิดภาวะมลพิษที่อาจร้ายแรงมากกว่ามลพิษที่ต้องการกำจัดอีกความพยายามในการควบคุมภาวะมลพิษทางทะเลจากเรือในระดับโลกจะเห็นได้จากอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ โดยตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 (UNCLOS) กำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปในการควบคุมภาวะมลพิษจากเรือโดยเน้นที่เขตอำนาจของรัฐต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐเจ้าของธง (flag state) รัฐชายฝั่ง (coastal state) และรัฐเจ้าของท่าเรือ (port state) ซึ่งอนุสัญญาเฉพาะที่สำคัญอันเกี่ยวข้องกับการทิ้งทะเลของเสียและสสารอื่น ที่มักกล่าวอย่างกระชับว่า “อนุสัญญาลอนดอน 1972” (London Convention 1972) หรือกล่าวในชื่อของอนุสัญญาฉบับเต็มเป็นทางการว่า “อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันภาวะมลพิษทางทะเลจากการทิ้งทะเลของเสียและสสารอื่น ค.ศ.1972” (Convention on the Prevention of Marine Pollution by Dumping of Wastes and Other Matter, 1972) ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมจนกระทั่งถึงพิธีสาร 1996 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันภาวะมลพิษทางทะเลจากการทิ้งทะเลของเสียและสสารอื่น ค.ศ. 1972 (1996 Protocol to the Convention on the Prevention of Marine Pollution by Dumping of Wastes and Other Matter, 1972

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาทำโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) เป็น

หลัก ทั้งจากตัวบทกฎหมาย ตำรา วิทยานิพนธ์ บทความ เอกสารจากการประชุมและสัมมนา โดยเฉพาะพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการเดินทางเรือในน่านน้ำไทย พุทธศักราช 2456 พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2558 และลักษณะทั่วไปของการทิ้งทะเลตามอนุสัญญาลอนดอน ค.ศ. 1972 พิธีสาร ค.ศ. 1996 และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 รวมทั้งเอกสารต่างๆ บทความที่เกี่ยวข้องวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงมาตรการที่เหมาะสมที่จะปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและควบคุมมลพิษจากการทิ้งทะเลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัย

การทิ้งทะเลนั้นเป็นกระบวนการกำจัดของเสียหรือสิ่งอื่นใดที่ไร้ประโยชน์จากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์อีกกระบวนการหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจากแหล่งกำเนิดมลพิษบนบก ด้วยปริมาณสารไม่อาจจะกักเก็บได้เพียงพอบนแผ่นดิน จึงได้มีการนำของเสียและสสารต่างๆ ที่เหลือทิ้งเหล่านั้นไปทิ้งทะเลในทะเลซึ่งได้ถือปฏิบัติกันมายาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประเทศอุตสาหกรรม ทั้งนี้การทิ้งทะเลดังกล่าวเกิดขึ้นโดยจงใจกำจัดทิ้งของเสียและสสารต่างๆ ไม่ว่าจะมาจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือกระบวนการผลิตการใช้พลังงานอย่างอื่นซึ่งอาศัยเรือ อากาศยาน แขนกลอยน้ำ หรือสิ่งก่อสร้างอย่างอื่น ๆ เป็นพาหนะนำสิ่งเช่นว่านี้ไปทิ้งทะเล ซึ่งวิธีการทิ้งมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้อาจจะนำไปทิ้งทะเลโดยวิธีการบรรจุสารเหล่านั้นลงในถัง หรือทิ้งทะเลสารเหล่านั้นไป สถานที่หลักสำหรับการทิ้งทะเลของเสียจากเมืองใหญ่ๆ ที่มีอาณาเขตติดต่อกับทะเล

ส่วนใหญ่จะถูกนำไปทิ้งลงสู่ทะเล โดยได้มีการนำเอาตะกอนน้ำเสีย ของเสียจากกิจกรรมอุตสาหกรรม และขยะไปทิ้งลงสู่ทะเลหรือมหาสมุทร โดยมีการกำหนดสถานที่ที่จะนำของเสียดังกล่าวไปทิ้งเท ซึ่งการนำของเสียหรือสิ่งอื่นใดไปทิ้งลงจากเรือลงสู่ทะเลนั้นยังเป็นสาเหตุของการเกิดภาวะมลพิษอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตามความสามารถที่จะรองรับของเสียตามธรรมชาติของสิ่งแวดล้อมมีจำนวนจำกัด หากปริมาณของเสียมีมากเกินไป กระบวนการฟื้นตัวหรือฟอกตัวเองตามธรรมชาติอาจไม่สามารถทำงานได้เนื่องจากภาวะความไม่สมดุลของสภาพสิ่งแวดล้อม โดยขึ้นอยู่กับปริมาณของสสารที่ทิ้งเทโดยเฉพาะประเภทของสสารที่ทิ้งเท ทั้งนี้สสารบางชนิดทิ้งเทในปริมาณที่ไม่มากแต่สามารถก่อให้เกิดภาวะมลพิษได้อย่างฉับพลัน ดังนั้นความตกลงในทางระหว่างประเทศจึงเป็นมาตรการสำคัญและประเทศไทยเป็นภาคีในอนุสัญญากฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าวควรเร่งบังคับออกกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อช่วยลด ควบคุม และป้องกันมลพิษจากมาตรการระหว่างประเทศเพื่อป้องกัน ลด และควบคุมภาวะมลพิษจากการทิ้งเทตามอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 (The United Nations Convention on the Law of the Sea, 1982) ในเบื้องต้นที่ได้ศึกษาเรื่องความหมายของคำว่า “ทิ้งเท” ตามข้อ 1(5)(ก) ว่าการทิ้งเทคือการทิ้งของเสียหรือวัตถุใดๆ อย่างจงใจด้วยประการใดๆ จากเรือ รวมถึงการทิ้งเรืออย่างจงใจด้วยประการใดๆ ซึ่งได้มีการนำเอาอนุสัญญาระหว่างประเทศโดยเฉพาะแต่เดิมในเรื่องนี้ คือ อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันภาวะมลพิษทางทะเลจากการทิ้งเทของเสียและสสารอื่น ค.ศ. 1972 (Convention on the Prevention of Marine Pollution by Dumping of Wastes and Other Matter, 1972) มาเป็นพื้นฐานในการบัญญัติกฎหมายและข้อบังคับนี้ โดยอนุสัญญาว่าด้วย

กฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ได้กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ในการออกกฎหมายและข้อบังคับในการป้องกันและควบคุมมลพิษจากการทิ้งเทตามความข้อ 210 ซึ่งรัฐในที่นี้หมายถึง รัฐชายฝั่ง รัฐเจ้าของธง และรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำที่ได้บรรทุกของเสียและวัตถุอื่นที่เกิดขึ้นภายในอาณาเขต หรือท่าจอดเรือนอกฝั่งของตน เพราะตามอนุสัญญานี้ได้บัญญัติให้รัฐทั้ง 3 เป็นรัฐที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับในกรณีที่เกิดการทิ้งเทตามความข้อ 216 วรรค 1 ของอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ซึ่งบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับภาวะมลพิษจากการทิ้งเทที่กำหนดว่ากฎหมายและข้อบังคับของรัฐภาคีที่ออกตามอนุสัญญานี้และกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศที่ใช้บังคับอยู่ซึ่งกำหนดขึ้นโดยผ่านองค์การระหว่างประเทศที่มีอำนาจ หรือที่ประชุมทางทูตเพื่อป้องกัน ลดและควบคุมภาวะมลพิษของสิ่งแวดล้อมทางทะเลจากการทิ้งเท ให้ใช้บังคับโดยรัฐที่มีอำนาจดังนี้

1. รัฐชายฝั่ง ในส่วนของการทิ้งเทภายในทะเลอาณาเขตหรือเขตเศรษฐกิจจำเพาะหรือบนไหล่ทวีป
2. รัฐเจ้าของธงในส่วนของการเรือที่ชักธงหรือเรือหรืออากาศยานที่จดทะเบียนตน และ
3. รัฐใดๆ ในส่วนของการกระทำเกี่ยวกับการบรรทุกของเสียหรือสสารอื่นที่เกิดขึ้นภายในอาณาเขต (territory) ของตนหรือ ณ ท่าเรือนอกชายฝั่งของตน ซึ่งกฎหมายและข้อบังคับที่รัฐบังคับใช้ก็คือ กฎหมายและข้อบังคับที่รัฐบัญญัติรวมถึงกฎเกณฑ์และมาตรฐานระหว่างประเทศนั่นเอง

ของเสียและวัตถุอื่น ๆ หากไม่มีการป้องกันและควบคุมที่ดี จะก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเลได้ การป้องกันและควบคุมของรัฐนี้ไม่ได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะแต่น่านน้ำภายใน

หรืออาณาเขตของรัฐเท่านั้น แต่ขยายออกไปถึงเขตเศรษฐกิจจำเพาะและเขตไหล่ทวีปด้วย โดยในอาณาเขตทางทะเลเหล่านี้ รัฐชายฝั่งมีสิทธิที่จะอนุญาต ออกข้อบังคับควบคุมการทิ้งเทจากเรืออื่น โดยพิจารณาถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ของรัฐอื่นๆ ตามความข้อ 210 วรรค 5 อนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ซึ่งอาจได้รับการกระทบกระเทือนจากการทิ้งเทประกอบด้วย ดังนั้นการทิ้งเทในอาณาเขตทางทะเลดังกล่าวจึงกระทำไม่ได้ถ้าไม่ได้รับความเห็นชอบล่วงหน้าอย่างชัดแจ้งจากรัฐชายฝั่งก่อนตามความข้อ 210 วรรค 3 อนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ส่วนในกรณีรัฐเจ้าของธง ในการบัญญัติกฎหมายว่าภายในและมาตรการเพื่อควบคุมการทิ้งเทของเสียและวัตถุอื่นใด ก็เพื่อให้หากกฎหมายภายในและมาตรการนั้นไปใช้บังคับเรือซึ่งชกธงของรัฐที่จดทะเบียนในรัฐที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการทิ้งเทของเสีย เหตุเพราะรัฐเจ้าของธงเป็นรัฐเบื้องต้นที่สามารถใช้อำนาจควบคุมตามกฎหมายต่อเรือหรืออากาศยานที่ชกธงของเรือ หรือจดทะเบียนภายในรัฐ ตามข้อ 210 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 สำหรับรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระทำการบรรทุกของเสียหรือสสารอื่นที่เกิดขึ้นภายในอาณาเขต หรือที่ท่าจอดเรือนอกฝั่งของตน ก็เช่นเดียวกับกรณีของรัฐเจ้าของธง กล่าวคือ การที่อนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 กำหนดให้รัฐที่ทำการบรรทุกเกิดขึ้นบัญญัติกฎหมายภายในและข้อบังคับเพื่อป้องกันและควบคุมมลพิษทางทะเลจากการทิ้งเท ก็เพื่อกำหนดเขตอำนาจรัฐในการควบคุมเรือ หรือบุคคลซึ่งการกระทำอันเกี่ยวกับการบรรทุกของเสีย

นอกจากรัฐจะมีหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายและข้อบังคับแล้ว รัฐยังมีหน้าที่เพียรพยายามกำหนดหลักเกณฑ์ มาตรฐาน และแนว

ปฏิบัติและวิธีพิจารณาที่สมควรได้รับการเสนอแนะในระดับโลกและภูมิภาคโดยผ่านองค์การระหว่างประเทศที่มีอำนาจหรือการประชุมทางการทูต เพื่อป้องกัน ลด และควบคุมมลพิษทางทะเลเช่นว่านั้น กฎเกณฑ์ มาตรฐาน และวิธีปฏิบัติและวิธีพิจารณาเช่นว่านั้นได้รับการตรวจสอบใหม่เป็นครั้งคราวเท่าที่จำเป็นตามความข้อ 210 วรรค 4 อนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

1. พิธีสารลอนดอน ค.ศ. 1996

พิธีสารลอนดอน 1996 ผูกพันรัฐที่ให้ความยินยอมเพื่อผูกพันตามพิธีดังกล่าวเนื่องจากเป็นสนธิสัญญาตามกฎหมายระหว่างประเทศ ดังนั้น พิธีสารดังกล่าวจึงบังคับใช้บังคับต่อเรือที่ชกธงของตน ในฐานะรัฐเจ้าของสัญชาติของเรือ (nationality of ships) ไม่ว่าเรือจะอยู่ ณ ที่ใดก็ตามโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่ออยู่ในท้องทะเลหลวงหรือห่างอากาศสากลเนื่องจากรัฐเจ้าของธงของเรือมีเขตอำนาจแต่เพียงผู้เดียวเหนือเรือและอากาศยานเช่นว่านั้น (จุมพต สายสุนทร, 2559: 281-289) ไม่ว่านอกจากนั้นรัฐซึ่งมีการขนของเสียหรือสสารอื่นในดินแดนของตนเพื่อนำไปทิ้งเทในทะเลก็ต้องใช้บังคับมาตรการต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในพิธีสาร 1996 ซึ่งรัฐมีการขนของเสียหรือสสารอื่นเช่นว่านี้อาจจะเป็นรัฐชายฝั่งมีการขนของเสียหรือสสารอื่นในดินแดนหรืออาณาเขตของตนเพื่อไปลงเรือหรือเพื่อนำไปทิ้งเทในทะเลก็ได้

พิธีสารลอนดอน ค.ศ. 1996 มีส่วนสำคัญในการกำหนดกลไกในการควบคุมการทิ้งเทลงในทะเลโดยห้ามทิ้งเทของเสียและวัสดุอย่างอื่นจากเรือ อากาศยาน แท่นหรือสิ่งก่อสร้างอื่นที่มนุษย์สร้างขึ้นในทะเล ได้แก่กำหนดให้มีผลใช้บังคับบริเวณทะเลอาณาเขต เขตเศรษฐกิจจำเพาะและเขตไหล่ทวีป ยกเว้นบริเวณน่านน้ำภายใน อย่างไรก็ตาม รัฐภาคีจะพิจารณาการใช้

บังคับบทบัญญัติในพิธีสารกับการทิ้งเทหรือเผา
ในเขตน่านน้ำภายใน หรือใช้ระบบการอนุญาต
และมาตรการทางกฎหมายอื่นที่มีประสิทธิภาพ
เพื่อควบคุมการทิ้งของเสียหรือวัสดุอย่างอื่นอย่าง
จงใจลงทะเลในเขตน่านน้ำภายในก็ได้ ประการ
ต่อมาข้อกำหนดกิจกรรมที่ต้องมีการขออนุญาต
ได้แก่ การทิ้งเทของเสียหรือวัสดุอื่นลงทะเล การ
เก็บวัสดุต่างๆ ไต้ทะเลหรือดินใต้ผิวดินในทะเล
และการห้ามเผาวัสดุทุกชนิดและทุกประเภทใน
ทะเล รวมถึงกำหนดให้การทิ้งเทของเสียหรือ
วัสดุอื่นลงทะเล และการเก็บวัสดุต่างๆ ไต้ทะเล
หรือดินใต้ผิวดินในทะเลจะต้องเป็นการทิ้งเทหรือ
เก็บวัสดุจากเรือหรืออากาศยานซึ่งไม่รวมถึงเรือ
และอากาศยานที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย
ระหว่างประเทศ แท่นขุดเจาะ หรือสิ่งก่อสร้างอื่น
ที่มนุษย์สร้างขึ้นในทะเล นอกจากนี้ยังได้กำหนด
ให้ของเสียหรือวัสดุอื่นที่สามารถทิ้งเทลงทะเลได้
จะต้องได้รับอนุญาตก่อนทำการทิ้งเท จำนวน 8
ประเภท ได้แก่ วัสดุที่ขุดลอก กากตะกอนน้ำเสีย
ของเสียจากอุตสาหกรรมประมงและวัสดุจากการ
ปฏิบัติการอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ เรือหรือ
แท่นขุดเจาะหรือสิ่งก่อสร้างอื่นที่มนุษย์สร้างขึ้น
ในทะเล วัสดุทางธรณีวิทยาหรืออินทรีย์สารที่มี
ความเฉื่อย วัสดุอินทรีย์จากธรรมชาติ วัตถุขนาดใหญ่
และกระแสน้ำบอนไดออกไซด์ ทั้งนี้ วัสดุ
ทั้ง 8 ประเภทข้างต้นจะต้องได้รับการอนุญาตก่อน
ทำการทิ้งเทโดยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการ
พิจารณาอนุญาต ให้เป็นไปตามที่รัฐภาคีกำหนด
นอกจากนั้นพิธีสารลอนดอน ค.ศ. 1996 ยังได้
กำหนดให้รัฐภาคีต้องกำหนดหลักเกณฑ์ที่จะใช้
ประกอบการพิจารณาประเมินการทิ้งเท ได้แก่ การ
ป้องกันการเกิดของเสีย ทางเลือกในการจัดการ
ของเสีย คุณสมบัติทางเคมี กายภาพและชีวภาพ
รายการจัดชั้นสาร สถานที่ทิ้งเท และผลกระทบ
ที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงกำหนดข้อยกเว้นให้รัฐภาคี
สามารถออกใบอนุญาตให้สามารถทิ้งเทวัสดุหรือ

ของเสียลงทะเลได้ เมื่อมีเหตุจำเป็นต้องรักษา
ความปลอดภัยต่อชีวิตมนุษย์ เรืออากาศยาน
แท่นขุดเจาะหรือสิ่งก่อสร้างอื่นที่มนุษย์สร้างขึ้น
ในทะเล ไม่ว่าจะด้วยเหตุสุดวิสัยจากความรุนแรง
ของสภาพอากาศ หรือด้วยเหตุสุดวิสัยใดๆ ก็ตาม
ที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตมนุษย์ ภัยคุกคาม
ต่อเรือ อากาศยาน แท่นขุดเจาะ หรือสิ่งก่อสร้าง
อื่นที่มนุษย์สร้างขึ้นในทะเล โดยที่การทิ้งเทหรือ
เผาของเสียหรือวัสดุในทะเลนั้นเป็นเพียงหนทาง
เดียวที่จะป้องกันมิให้เกิดภัยคุกคามดังกล่าว รวมถึง
ป้องกันอันตรายต่อชีวิตมนุษย์หรือสิ่งมีชีวิต
ในทะเล. Kirk, 1997, หน้า 960)

พิธีสารกรุงลอนดอน 1996 ประการ
หนึ่งที่เป็นหลักการสำคัญทางสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็น
พันธกรณีทั่วไปที่ปรากฏในเรื่องการทิ้งเทของเสีย
หรือวัตถุอื่น คือ หลักป้องกันไว้ก่อน (precautionary
approach) (อำนาจ วงศ์บัณฑิต, 2562, หน้า 82) มาใช้
ในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทางทะเลจากการทิ้งเท
ของเสียหรือสารอื่น โดยการใช้มาตรการป้องกัน
ที่เหมาะสมเมื่อมีเหตุที่จะเชื่อได้ว่าของเสียหรือ
สารอื่นที่นำสู่สิ่งแวดล้อมทางทะเลนั้นน่าจะก่อ
ให้เกิดความเสียหายแม้ว่าจะไม่มีหลักฐานที่แน่ชัด
อันจะพิสูจน์ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างของ
เสียหรือสารอื่นที่นำสู่สิ่งแวดล้อมทางทะเลและ
ผลกระทบของของเสียหรือสารนั้นตามความ
ข้อบทที่ 3 แห่งพิธีสาร ซึ่งหมายความว่าภายใต้
พันธกรณีดังกล่าว นอกจากรัฐภาคีจะต้องห้าม
การทิ้งเทซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหาย
แล้ว ยังต้องห้ามการทิ้งเท หากข้อมูลไม่เพียงพอ
ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้
กล่าวคือไม่จำเป็นต้องมีคำแนะนำว่า การทิ้งเท
นั้นมีแนวโน้มที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งหากมี
ข้อสงสัยเกี่ยวกับผลกระทบของการทิ้งเทโดยไม่
ทราบผลประเมินที่แน่ชัดเกี่ยวกับความเสียหาย
ที่อาจเกิดขึ้นดังกล่าว รัฐภาคีอาจใช้มาตรการ
ป้องกันและควบคุมดังกล่าวโดยไม่อนุญาตให้มี

การทิ้งเทินั้น ซึ่งประเทศไทยก็เป็นภาคีในพิธีสารดังกล่าว

2. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ก็ไม่มีคำนิยามของคำว่า “ทิ้งเท” และไม่มีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการป้องกันและการควบคุมภาวะมลพิษจากการทิ้งเทตาม UNCLOS และพิธีสาร 1996 เพราะมาตรา 78 ของพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติให้การเก็บรวบรวม การขนส่งและการจัดการด้วยประการใดๆ เพื่อบำบัดและขจัดขยะมูลฝอยและของเสียอื่นๆ ที่อยู่ในสภาพเป็นของแข็ง การป้องกันและการควบคุมภาวะมลพิษที่เกิดจากหรือมีที่มาจากการทำเหมืองแร่ทั้งบนบกและในทะเล การป้องกันและการควบคุมมลพิษที่เกิดจากหรือมีที่มาจากการสำรวจและขุดเจาะน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติและสารไฮโดรคาร์บอนทุกชนิดทั้งบนบกและในทะเลหรือการป้องกันและการควบคุมมลพิษที่เกิดจากหรือมีที่มาจากการปล่อยทิ้งน้ำมันและการทิ้งเทของเสียและวัตถุอื่นๆ จากเรือเดินทะเล เรือบรรทุกน้ำมันและเรือประเภทอื่นๆ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

3. พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พุทธศักราช 2456

ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ จำกัดอยู่เพียงน่านน้ำที่อยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของราชอาณาจักรไทยซึ่งได้แก่ ทะเลอาณาเขตที่มีความกว้าง 12 ไมล์ทะเลวัดจากเส้นฐาน (baselines) ตามประกาศกำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตของประเทศไทย น่านน้ำภายในของประเทศไทยตลอดจนแม่น้ำลำคลองในราชอาณาจักรไทยและในกรณีของมาตรา 17 มาตรา 119 มาตรา 119 ทวิ มาตรา 120 มาตรา 121 มาตรา 133 มาตรา 204

และมาตรา 220 แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พุทธศักราช 2456 ให้หมายความรวมถึงน่านน้ำที่อยู่ในเขตต่อเนื่องของราชอาณาจักรไทยด้วย ซึ่งหมายความถึงน่านน้ำที่อยู่ถัดออกไปจากทะเลอาณาเขตของราชอาณาจักรไทยมีความกว้าง 24 ไมล์ทะเลวัดจากเส้นฐานที่ใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขต ตามประกาศเขตต่อเนื่องของราชอาณาจักรไทย ดังนั้น คำว่า “น่านน้ำไทย” ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงไม่รวมถึงเขตเศรษฐกิจจำเพาะด้วย

4. พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481

พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 นับว่าเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับโดยตรงแก่เรือที่ได้รับอนุญาตให้ชักธงไทยไม่ว่าจะอยู่ที่ใดในทะเล แต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวที่ใช้บังคับแก่การทิ้งเทจากเรือโดยตรง อย่างไรก็ตาม เมื่อพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 ถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเรือไทย (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2560 เพื่ออนุวัติการการเข้าเป็นภาคีแห่ง MARPOL 73/78 ของประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 53/1 และมาตรา 53/2 ใช้ถ้อยคำที่หลากหลาย เช่น การปล่อยทิ้ง การรั่ว การกำจัด การหก การซึม การสูบ การแพร่กระจาย หรือการเทศารที่เป็นอันตรายหรือสิ่งใดๆ ที่มีการที่เป็นอันตรายปนอยู่ด้วย ซึ่งอาจตีความว่ารวมถึงการทิ้งเทได้บ้างแต่ก็มีข้อจำกัดอีกมากที่ไม่ครอบคลุมถึงการทิ้งเทจากเรือตามพิธีสาร 1996 เช่น การกำจัดหรือการเทินนั้นต้องเกินกว่ามาตรฐานที่อธิบดีกรมการขนส่งทางน้ำและทางพาณิชย์นาวีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งมีใช้กรณีของการทิ้งเทจากเรือตามพิธีสาร 1996 ที่มีได้คำนึงถึงมาตรฐานแต่เน้นที่ลักษณะของการทิ้งเทว่าต้องเป็นการกำจัดของเสียหรือสารโดยตั้งใจ

สรุปผลการวิจัย

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 เป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้กำหนดมาตรการในการป้องกันมลพิษทางทะเลจากการทิ้งเทของเสียและสสารอื่นลงในทะเล ซึ่งประเทศไทยก็เป็นภาคีในอนุสัญญาดังกล่าว ส่วนสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการทิ้งเทโดยเฉพาะที่สำคัญได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันภาวะมลพิษทางทะเลอันเนื่องมาจากการทิ้งเทของเสียและสสารอื่น ค.ศ. 1972 หรืออนุสัญญากรุงลอนดอน 1972 โดยประเทศไทยมีหน้าที่ในการร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคอาเซียนในการให้สัตยาบันและอนุวัติการอนุสัญญาขององค์การทางทะเลระหว่างประเทศเกี่ยวกับการดูแลสิ่งแวดล้อมทางทะเล ที่กำหนดให้ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีในพิธีสาร ค.ศ.1996 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันภาวะมลพิษทางทะเลอันเนื่องมาจากการทิ้งเทของเสียและสสารอื่น ค.ศ. 1972

เนื่องจากมาตรการป้องกันและควบคุมมลพิษจากการทิ้งเทในทะเลที่ปรากฏในกฎหมายของประเทศไทยที่มีบทบัญญัติทั่วไปไม่มีเป็นการเฉพาะ การอนุวัติการพิธีสารลอนดอน 1996 ของประเทศไทย จำเป็นจะต้องมีการตรากฎหมายเพื่อให้การป้องกันและควบคุมมลพิษจากการทิ้งเทมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ พิธีลอนดอน 1996 มีบทบัญญัติที่เคร่งครัด โดยห้ามทิ้งเทของเสียทุกชนิด (Berlingieri F, 2016, p. 46) เว้นแต่ของเสียที่ระบุไว้ในภาคผนวกที่ 1 ซึ่งอาจจะทิ้งเทได้โดยรับการพิจารณาอนุญาตเป็นการเฉพาะในการทิ้งเทเท่านั้น และที่สำคัญพิธีสารลอนดอน 1996 ยังได้แก่เพิ่มเติมบทนิยามของการทิ้งเท ซึ่งหากไม่มีกฎหมายเฉพาะควรมีการเพิ่มเติมบางประการเพื่อให้การป้องกันและควบคุมมลพิษจากการทิ้งเทเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการขยายขอบเขตอำนาจการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยในฐานะรัฐชายฝั่งตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ที่ครอบคลุมทั้งทะเลอาณาเขตและเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทย นอกเหนือจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 และพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 ที่มีการขยายการบังคับใช้ถึงเขตเศรษฐกิจจำเพาะและไหล่ทวีป ควรเพิ่มเติมขอบเขตอำนาจการบังคับใช้ขยายไปยังพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พุทธศักราช 2456

2. ในขณะที่ยังไม่มีกฎหมายโดยเฉพาะที่มีเกี่ยวข้องกับการทิ้งเทซึ่งมาจากเรือ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรือในฐานะรัฐเจ้าของธง ได้แก่พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 ซึ่งควรเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทิ้งเทเนื่องจากหากเป็นการกระทำจากเรือไทยจะเป็นผลดีในการป้องกันและควบคุมมลพิษจากเรือไทยได้อีกระดับหนึ่ง

3. ในส่วนของการควบคุมเรือตามพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 เป็นเรื่องเฉพาะสำหรับบังคับใช้ในเรือประมงเท่านั้น ซึ่งไม่รวมถึงการป้องกันและควบคุมมลพิษจากการทิ้งเทที่อาจเกิดจากจากเรือประมง ซึ่งควรขยายความไปถึงการทิ้งเทด้วย และควรเพิ่มบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการรักษาทรัพยากรรวมถึงการป้องกันมลพิษจากการทิ้งเทไปยังเรือประเภทอื่นเพิ่มเติมด้วย

4. ในส่วนการให้คำจำกัดความของคำว่า “ทิ้งเท” ควรให้ความหมายที่ครบถ้วนและชัดเจนเพื่อให้ผู้ใช้กฎหมายได้มีความเข้าใจที่ตรงกัน เนื่องจากมีความสำคัญต่อการป้องกันและควบคุมมลพิษจากการทิ้งเท

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่ให้ทุนสนับสนุนโครงการวิจัย งบประมาณประจำปี พ.ศ. 2563

ในครั้งนี ขอขอบคุณคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม รวมถึงเจ้าหน้าที่ห้องสมุดสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่ให้บริการผู้วิจัยในการศึกษาค้นคว้าอย่างดียิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- จุมพต สายสุนทร. (2559). *กฎหมายระหว่างประเทศ เล่ม 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- เดือนเด่น นาคสีหราช. (2561). *ภาวะมลพิษทางทะเลจากเรือ*. สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- อำนาจ วงศ์บัณฑิต. (2562). *กฎหมายสิ่งแวดล้อม*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). วิญญูชน.
- อำนาจ วงศ์บัณฑิต. (2557). *กฎหมายสิ่งแวดล้อม*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). วิญญูชน.
- Berlingieri, F. (2016). *International Marine Convention*.
- Kirk, E.A.. (1997). Protocol to the Dumping Convention and the Brent Sp. *International and Comparative Law Quarterly* 46.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งออกการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ไทยเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์

Success Factors in Exporting Remade Thai Television Drama in the Context of Creative Economy

เพิ่มพร ณ นคร¹, ณัฐวิวัฒน์ ธนพรรณสิน²

Permporn Na Nakorn¹, Nattawat Thanapansin²

Received: 9th July 2021

Revised: 21st October 2021

Accepted: 2nd November 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งออกการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ไทยเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารจากสถานีโทรทัศน์ ผู้จัดละครโทรทัศน์และผู้กำกับการแสดง ที่เคยผลิตและเผยแพร่การผลิตซ้ำละครไทยทางสื่อโทรทัศน์ฟรีทีวีระบบดิจิทัลมาแล้วอย่างน้อย 3 เรื่อง ในช่วงปี พ.ศ. 2557-2562 จำนวน 9 คน การเก็บรวบรวมโดยใช้เครื่องมือคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุป ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งออกการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ไทยเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้แก่ 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ สถานการณ์ทางธุรกิจภายในบริษัท บุคลากร นโยบาย งบประมาณ และเทคโนโลยีการผลิต และ 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สถานการณ์การแข่งขัน กระแสของผู้ชมในประเทศ วัฒนธรรม และเทคโนโลยีการสื่อสาร

คำสำคัญ: ปัจจัยการส่งออก, การผลิตซ้ำละครโทรทัศน์, เศรษฐกิจสร้างสรรค์

Abstract

This research aimed to study the factors affecting the success of exporting remade Thai television drama based on creative economy concepts. The research was qualitative using in-depth interviews. Key informants included were managers of TV stations, producers and directors who had re-produced Thai dramas on free TV digital satellite channel from 2014 to 2019. They had produced at least 3 shows. There were 9 key informants in total. The data were collected by using semi-structured in-depth interviews and were analyzed with the

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

² นักวิชาการอิสระ

¹ Lecturer of Communication Arts Department, Faculty of Management Science, Chandrakasem Rajabhat University)

² Independent Scholar)

* Corresponding author e-Mail: permporn89@gmail.com

content analysis method to create conclusions. The results showed that factors affecting the success of exporting remade Thai television dramas in the context of creative economy were: 1) Internal factors; including business situation within the company, personnel, policies, budget, and technologies, and 2) external factors, including competition situations, the flow of domestic audiences, culture, and communication technologies.

Keywords: Factor, remaking, creative economy

บทนำ

การผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ เป็นการนำละครโทรทัศน์เรื่องเดิมที่เคยได้รับการยอมรับในอดีตกลับมาผลิตซ้ำใหม่หรือนำมาทำซ้ำหรือการนำเสนอซ้ำอีกครั้งอย่างสอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน การผลิตซ้ำในอดีตเป็นการผลิตเพื่อตอบสนองความคิดถึงหรือความทรงจำของคนในประเทศเป็นสำคัญ ในการนำผู้คนสร้างจินตนาการไปสู่ความทรงจำในห้วงอดีต (nostalgia) ด้วยการรับชมละครที่นำมาผลิตซ้ำต่างบริบทกันไป ดังนั้น สถานีโทรทัศน์ได้เปิดโอกาสในการนำเสนอและบริษัทผู้ผลิตพยายามสร้างสรรค์เนื้อหาละครให้ดึงดูดความสนใจผู้ชมมากขึ้น แต่เมื่อเกิดการแข่งขันและรายได้จากโฆษณาตกลงเนื่องจากสื่ออินเทอร์เน็ตเข้ามาเป็นตัวเลือกในการโฆษณาที่ดีอีกช่องทางหนึ่ง ทำให้เจ้าของสินค้าหรือตราสินค้าหันไปใช้สื่อออนไลน์เนื่องจากเริ่มมีการเข้าถึงและค่าใช้จ่ายถูกลง จึงทำให้การผลิตละครโทรทัศน์ต้องปรับตัวด้านการผลิตให้ดึงดูดความสนใจของผู้ชมเพื่อเรียกการขายพื้นที่โฆษณาได้มากขึ้น ด้วยเหตุนี้ กระบวนการเลือก (selection process) จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในการค้นหาละครใหม่ๆ โครงเรื่องใหม่ๆ นักแสดงใหม่ๆ และการผลิตใหม่ๆ มาผลิตเพื่อตอบสนองต่อความต้องการผู้ชม ซึ่งล้วนแล้วเป็นการคาดคะเนทั้งสิ้นเรียกได้ว่าเป็นความเสี่ยงไม่น้อย แต่ทว่าวิธีที่สามารถขายโฆษณาได้ง่าย และเข้าถึงผู้ชมได้ดีคือ การผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ (พลอยพรรณ

มาคะผล, 2558) ที่สามารถคาดหวังความนิยมได้ในระดับหนึ่ง ในปี พ.ศ. 2557-2562 พบว่ามีการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ไทย จำนวน 160 เรื่อง และมีวิธีการผลิตซ้ำ 4 วิธี (เพิ่มพร ณ นคร, 2563: 141) ดังนี้

การผลิตซ้ำจากละครไทย คือ การนำละครโทรทัศน์ไทยที่เคยออกอากาศในอดีตนำมาผลิตซ้ำอีกครั้งในบริบทสังคมปัจจุบัน ซึ่งการผลิตซ้ำในลักษณะนี้มีจำนวนมากที่สุดเนื่องจากง่ายต่อการตีความและสร้างความหมายใหม่

การผลิตซ้ำจากซีรีส์ต่างประเทศ คือ การผลิตซ้ำเป็นละครไทยจากซีรีส์ต่างประเทศที่เคยออกอากาศมาแล้ว นำบทละครมาดัดแปลงใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย ทั้งนี้เป็นการใช้ทีมงานและนักแสดงไทยทั้งหมด

การผลิตซ้ำโดยการเปลี่ยนชื่อ คือ การผลิตซ้ำจากละครโทรทัศน์ไทยที่เคยออกอากาศในอดีตนำมาผลิตซ้ำอีกครั้งในบริบทสังคมปัจจุบัน แต่เป็นการเปลี่ยนชื่อใหม่ คอนสแตนไทน์ เรียกว่า การปลอมตัว (Verevise, 2004: 88) เป็นการเปลี่ยนชื่อเรื่องให้คิดว่าเป็นละครเรื่องใหม่และในเรื่องมีการเปลี่ยนรายละเอียดจนแทบลืมนำชื่อเดิมเป็นเรื่องราวมาก่อน ทั้งนี้ยังคงยึดโครงเรื่องเดิมไว้ เช่น เรื่องสามเงินผ่อง ออกอากาศ 2544 เปลี่ยนชื่อเป็น เพียงชายคนนี้ไม่ใช่ผู้วิเศษ ออกอากาศในปี 2559 เป็นเรื่องลักษณะของผู้ชาย

คนหนึ่งยอมแต่งงานกับนางเอกเพื่อปลดหนี้สิน จนโดนดูถูกเหยียดหยามมากมาย แต่ด้วยความดีของพระเอกและความใกล้ชิดจนผูกพันกันจึงทำให้การแต่งงานที่ไม่เต็มใจ กลายเป็นจุดก่อเกิดความรักระหว่างกัน ซึ่งเป็นการผลิตซ้ำของโครงเรื่องเดิม

การผลิตซ้ำแบบภาคต่อ คือ การผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ไทยในรูปแบบภาคต่อจากเรื่องที่เคยออกอากาศมาแล้ว ซึ่งระยะเวลาของภาคแรกและภาคต่อมักมีระยะห่างไม่นาน แต่การการผลิตซ้ำจากละครไทยมีระยะเวลาห่างกัน 5 -10 ปี หรือมากกว่านั้น ซึ่งการผลิตซ้ำแบบภาคต่อทำให้ผู้ชมจดจำหรือพยายามรื้อฟื้นความทรงจำที่มีต่อภาคแรกเพื่อสามารถรับชมภาคต่อได้อย่างเข้าใจและต่อเนื่องมากขึ้น เช่น เรื่องกรงกรรม ออกอากาศในปี 2562 เป็นภาคต่อของเรื่อง สุดแค้นแสนรัก ออกอากาศในปี 2561 เป็นต้น

วิธีการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ดังกล่าว เป็นการปรับตัวของการผลิตละครโทรทัศน์ให้เป็นที่ต้องการของตลาดและเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจ และวิธีการที่พบบ่อยครั้งคือ “การผลิตซ้ำจากละครไทย การผลิตซ้ำโดยการเปลี่ยนชื่อ และการผลิตซ้ำแบบภาคต่อ” เป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมในการผลิตอย่างมาก

เมื่อเข้าสู่ยุคของสื่อดิจิทัล เกิดสถานการณ์การแข่งขันมากขึ้นวิธีการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ เริ่มมีความชัดเจนขึ้น เป็นเพราะพฤติกรรมและความต้องการของผู้ชมที่หลากหลายและมีความแตกต่างทำให้เกิดการปรับตัวของการผลิตซ้ำด้วยเช่นกัน จนเกิดมีวิธีการผลิตซ้ำจากซีรีส์ต่างประเทศ ทั้งทางช่อง 33 ช่องOne และช่อง True4U ซึ่งเป็นการนำซีรีส์ต่างประเทศมาดัดแปลงบทใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทไทย จำนวนหลายเรื่อง อีกทั้งสามารถส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศได้ ที่ผ่านมา พบว่ารูปแบบที่

นิยมในการส่งออก (เพิ่มพร ณ นคร, 2563: 142) ได้แก่ 1. รูปแบบรายการแบบสำเร็จ (finished program) และ 2.รูปแบบการขายลิขสิทธิ์บทประพันธ์แบบเค้าโครง (program format) ทำให้เห็นว่า ละครโทรทัศน์เป็นสินค้าประเภทสื่อตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งอาศัยความคิดสร้างสรรค์ในการผลิต เทคโนโลยี และเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดคุณค่าเชิงพาณิชย์ ขยับเคลื่อนเศรษฐกิจได้ และก่อให้เกิดรายได้หลากหลายมิติ เช่น เพลงไทย อาหารไทย แฟชั่นไทย การท่องเที่ยวไทย การศึกษา และสินค้าไทยอื่นๆ

ในการส่งออกการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ไทยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ถือได้ว่าเป็นสินค้าประเภทสื่อและเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม (อัมพร จิรัฐติกร, 2561) ในการสร้างรับรู้วัฒนธรรมได้ แต่การผลิตละครชิ้นสักหนึ่งเรื่องมีปัจจัยในการผลิตที่ต้องคำนึงท่ามกลางแรงกดดันจากสิ่งต่างๆ ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกองค์กรซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจในการผลิตผลงานอย่างมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ เดนิส แม็คควอล (McQuail, 2010: 280) ได้กล่าวว่า ละครโทรทัศน์ถูกผลิตขึ้นจากสถาบันสื่อมวลชนที่เป็นองค์กรในการหน้าที่ดำเนินกิจกรรมหลักคือ การผลิต (production) การผลิตซ้ำ (reproduction) และการเผยแพร่ (Distribution) รายการโทรทัศน์ไปสู่ผู้ชมในฐานะผู้รับสาร ทั้งนี้ การผลิตซ้ำละครโทรทัศน์เพื่อการส่งออก ไม่ใช้การผลิตเพื่อออกอากาศให้ผู้ชมในประเทศเท่านั้น แต่เป็นการผลิตที่หวังไปสู่ตลาดต่างประเทศ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่าจะมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งออกการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ไทยเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผู้วิจัยหวังว่าข้อมูลที่ได้สามารถเป็นประโยชน์และแสวงหาโอกาสในธุรกิจทางการสนับสุนนและแสวงหาโอกาสในธุรกิจทางสถานีโทรทัศน์ บริษัทผู้ผลิตละครและผู้กำกับ

การแสดง ในการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ปรับให้ดีกว่าเวอร์ชันเดิม อีกทั้งพัฒนาตนเองและปรับตัวในการพัฒนาผลงานเชิงสร้างสรรค์เป็นสินค้าส่งออกที่ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับเรื่องนั้นสูงขึ้นจากอดีต และมีคุณค่าทางวรรณกรรม อีกทั้งช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งออกการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ไทยเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งออกการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ไทยเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) โดยคำถามมีลักษณะปลายเปิดแบบกึ่งโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารจากสถานีโทรทัศน์ผู้จัดละครโทรทัศน์ และผู้กำกับการแสดง ที่เคยผลิตและเผยแพร่การผลิตซ้ำละครไทยทางสื่อโทรทัศน์ฟรีทีวีระบบดิจิทัลมาแล้วอย่างน้อย 3 เรื่อง ในช่วงปี พ.ศ.2557-2562 รวมทั้งหมดจำนวน 9 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน และนำเสนอการวิจัยด้วยวิธีการนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า ในการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ไทยมีปัจจัยที่ส่งผลให้การผลิตซ้ำประสบความสำเร็จในการเป็นสินค้าส่งออกตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้นประกอบด้วย ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก มีดังนี้

1. ปัจจัยภายใน ได้แก่

1.1 สถานการณ์ทางธุรกิจภายในบริษัท เนื่องจากสถานีโทรทัศน์มีจำนวนมากขึ้น และมีการแข่งขันจากเทคโนโลยีการสื่อสารดิจิทัล ทำให้เกิดการกระจายของรายได้ไปยังช่องสถานีโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ในรูปแบบต่างๆ ส่งผลให้รายได้ของแต่ละช่องสถานีไม่เป็นไปตามเป้า ต้องปรับตัวและหาช่องทางในการเพิ่มรายได้เพิ่ม ด้วยการส่งออกรายการโทรทัศน์ไปยังต่างประเทศ

1.2 บุคลากรหรือทีมงาน ซึ่งบุคลากรที่จะทำหน้าที่ในการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ พบว่า เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการผลิตซ้ำมาแล้วอย่างน้อย 3 เรื่อง มีระดับการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ทางวิชาชีพการสื่อสาร และนิเทศศาสตร์ มีอายุในระหว่าง 39-62 ปี

1.3 นโยบายของสถานีโทรทัศน์ จากการศึกษา พบว่า นโยบายของสถานีโทรทัศน์ไม่ปิดกั้นละครเก่าที่จะนำมาผลิตซ้ำ ยังเป็นการตอบสนองความทรงจำในอดีตของผู้ชมด้วย ซึ่งมีผู้จัดละครโทรทัศน์เป็นผู้ดำเนินการตัดสินใจเลือกเนื้อเรื่องในการผลิตและนำเสนอต่อสถานีโทรทัศน์ให้เกิดการลงทุนผลิตขึ้น

1.3.1 เหตุผลในการผลิตซ้ำของผู้จัดละครโทรทัศน์ ได้แก่

1) เคยเป็นนักแสดงเรื่องนั้นในอดีต จึงมีความเข้าใจเส้นเรื่องและตัวละครแต่ละตัวเป็นอย่างดี

2) เคยผลิตละครเรื่องนั้นในอดีตมาแล้ว และได้รับการตอบรับที่ดีจึงนำมาผลิตซ้ำอีกครั้ง

3) ขอบบทประพันธ์ กล่าวคือ เมื่อได้อ่านนวนิยาย และประเมินความเป็นไปได้ในการผลิต ประเมินสถานการณ์ทางสังคม ประเมินแนวละครที่ออกอากาศในขณะนั้นแล้วว่าที่ไม่ซ้ำใคร จึงตัดสินใจนำกลับมาผลิตซ้ำอีกครั้ง

1.4 งบประมาณ พบว่า งบประมาณ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการส่งออกการผลิตข้าวละครโทรทัศน์ไทย เพราะต้องผลิตให้ดีกว่าเดิม จึงจำเป็นต้องอาศัยเงินในการผลิตสูงขึ้น หากได้รับงบประมาณในการผลิตเต็มเม็ดเต็มหน่วย ผลงานจะออกมาดีมีคุณภาพตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ แต่ถ้างบประมาณการผลิตถูกตัด หรือได้รับงบประมาณน้อย คุณภาพการผลิตจะถูกลดทอนลงเช่นกัน

1.5 เทคโนโลยีในการผลิต การผลิตซ้ำ จำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือ อุปกรณ์ในการผลิตที่มีคุณภาพ และทันสมัยที่อำนวยความสะดวกในการผลิตมากขึ้น เพราะการผลิตซ้ำจะต้องทันสมัยกว่าเดิม เหมือนจะต้องเขียนบทละครใหม่ องค์ประกอบของละครใหม่ทั้งหมด แต่ถ้าเครื่องมือที่ใช้ไม่ทันสมัยหรือยังล้าสมัย คุณภาพของผลงานทั้งภาพและเสียง หรือเทคนิคต่างๆ อาจทำไม่ได้อย่างที่ตั้งเป้าไว้ และคุณภาพของผลงานอาจไม่แตกต่างจากเวอร์ชันเดิม

2. ปัจจัยภายนอก ได้แก่

2.1 สถานการณ์การแข่งขัน เป็นแรงกดดันทางด้านสังคม จากการศึกษา พบว่า ช่องสถานีโทรทัศน์มากขึ้น สื่อสังคมออนไลน์ที่เข้ามาแทนที่ของการรับชมมีหลายแอปพลิเคชัน และผู้บริโภคมีพฤติกรรมการรับสื่อเปลี่ยนไป ทำให้การผลิตข้าวละครโทรทัศน์ไทยจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อสร้างคามนิยม

2.2 กระแสของผู้ชมในประเทศ จากการศึกษา พบว่า กระแสผู้ชมในประเทศเป็นตัวสะท้อนถึงความสนุกและสร้างการยอมรับในการผลิตข้าวละครโทรทัศน์ เช่น ความนิยมในเรื่อง และ ความนิยมในตัวนักแสดงจนสามารถต่อยอดทางธุรกิจให้กับละครเรื่องนั้นและเรื่องอื่นๆ ให้เป็นสินค้าส่งออกได้ ผ่านช่องทางสื่อสารสังคมออนไลน์ อาทิ เฟซบุ๊ก ยูทูป ทวิตเตอร์ อิน스타그램

เป็นต้น

2.3 วัฒนธรรม คือ รูปแบบของวัฒนธรรมที่สามารถเป็นปัจจัยได้มี 2 ลักษณะ ดังนี้

2.3.1 วัฒนธรรมที่มีความใกล้เคียง ได้แก่ ความเชื่อ ความคิด วิธีการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่อาจจะจับต้องไม่ได้ แต่เป็นสิ่งที่ทำให้ประเทศเพื่อนบ้านสามารถรับสารและตีความสารในละครโทรทัศน์ไทยได้ ซึ่งสามารถการยอมรับเนื้อหาสาระได้ง่ายผ่านทางบุคคลิกนักแสดงหรือดาราไทย และผ่านทางเนื้อหา โดยเฉพาะแนวละครดราม่าและโรแมนติก

2.3.2 วัฒนธรรมที่แตกต่าง มักปรากฏในรูปแบบสถานที่ อาคาร แฟชั่น เสื้อผ้า อาหาร สินค้า อื่นๆ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมที่สามารถให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน แต่น่าสนใจเมื่อปรากฏในละครโทรทัศน์ทำให้เกิดความดึงดูดใจ ด้วยความที่ความแตกต่าง แปลกตานั้นเอง

2.4 ช่องทางหรือเทคโนโลยีการสื่อสาร พบว่า เทคโนโลยีการสื่อสารที่ช่วยให้การผลิตซ้ำเผยแพร่ได้ง่ายขึ้นมาก ได้แก่ เฟซบุ๊ก ยูทูป ทวิตเตอร์ อิน스타그램 เว็บบอร์ด โดยเป็นช่องทางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเผยแพร่ การโปรโมท การสร้างกระแสเชื่อมโยงกันภายในประเทศ และการสื่อสารข้ามสังคมกันด้วยสตรีมมิ่ง (Streaming) ได้อย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยนี้เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดการรับรู้ต่อวัฒนธรรมไทยได้รวดเร็ว ง่ายขึ้นและสร้างความถี่ได้

อภิปรายผล

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งออกการผลิตข้าวละครโทรทัศน์ไทยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบว่า ต้องอาศัยทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกในการผลักดัน

1. ปัจจัยภายใน เป็นสิ่งที่ส่งผลในการผลิตและผลักดันให้เกิดการส่งออก ดังนี้

1.1 สถานการณ์ทางธุรกิจภายใน ด้านรายได้ที่ลดลง ส่งผลให้สถานการณ์ทางธุรกิจของบริษัทเกิดภาวะรายรับลดลง เนื่องจากเรตติ้งหรือความนิยมแต่ละช่องสถานีมีจำนวนผู้ชมลดลง และทางเลือกในการรับข่าวสารจากสื่ออินเทอร์เน็ตมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ เจ้าของสินค้าและเอเยนซีโฆษณาจึงปรับการใช้งบประมาณในสื่อที่ลดลง (สุมนมาศ คำทอง, 2560) หันไปให้ความสำคัญกับสื่ออินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้มีการปรับตัวด้านคุณภาพการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ให้น่าสนใจในการสร้างมูลค่าเพิ่มมีการปรับบทละครโทรทัศน์ มีการปรับชื่อเรื่องและ มีการใช้กลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาดภายในประเทศเพื่อกระตุ้นให้ผู้ชมเข้าร่วมสนุกกิจกรรมที่ได้จัดขึ้น (ประกายกาวิล ศรีจินดา, 2558) และวิธีการจัดจำหน่ายโดยการส่งออกมากขึ้น เนื่องจากจะพึงพารายได้จากในประเทศคงไม่เพียงพอ (สุภิญญา กลางณรงค์, 2016) เพราะการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์เรื่องหนึ่งสามารถต่อยอดธุรกิจใหม่ได้ต่าง ๆ ได้อีก ได้แก่ ธุรกิจเพลง นักแสดง เสื้อผ้า การท่องเที่ยว และสินค้าวัฒนธรรมอื่นๆ

1.2 บุคลากรหรือทีมงานที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญ ซึ่งบุคลากรที่จะทำหน้าที่ในการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดความแตกต่างจากเวอร์ชันเดิมและสามารถประเมินสถานการณ์ทางสังคมได้ว่ารูปแบบใดที่ตอบสนองความต้องการของตลาดผู้ชมได้ สอดคล้องกับการวิจัยของ อรุณรัตน์ บุญสิน (2014: 22-31) กล่าวว่า แนวทางการสร้างผลลัพธ์การผลิตสินค้าเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคอุตสาหกรรม พบว่า บุคลากรหรือทีมงานถูกเรียกว่า “ทุนมนุษย์” ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ

ในแนวทางดังกล่าว เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความสามารถหลายอย่างที่มีอยู่ในตัวคนๆ นั้น รวมทั้งประสบการณ์ของแต่ละคนที่ส่งสมมา ในการร่วมกันสร้างสรรค์การผลิตผลงานโดยบูรณาการความรู้เดิมและความรู้ใหม่เพื่อสร้างเอกลักษณ์หรือความโดดเด่นให้กับผลงานนั้นๆ ผ่านกระบวนการในการผลิตสินค้า โดยเน้นกระบวนการผลิตซ้ำ คือ การผลิต การเผยแพร่หรือกระจายสินค้า และการผลิตซ้ำ ที่เป็นทุนปัญญาของบุคคลและความคิดสร้างสรรค์ โดยนำความสามารถของแต่ละคนให้เหมาะสมกับงานโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ไทย

จึงทำให้เห็นว่า บุคลากรในการสร้างสรรค์การผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ไทยเป็นปัจจัยสำคัญ เพราะเป็นผู้นำความรู้ ประสบการณ์ และความคิดสร้างสรรค์ในการบูรณาการไปใช้ในการผลิตผลงาน และผลงานคือ การผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ไทยที่เป็นสินค้าเชิงสร้างสรรค์ที่ถือได้ว่าเป็น สินค้านวัตกรรม เพราะมีการออกแบบเชิงนวัตกรรมมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. เทคโนโลยี (Technology) หมายถึง ความเป็นไปได้ในเชิงวิชาการที่ถูกวิเคราะห์หรืออย่างเป็นระบบในการใช้เทคโนโลยีและพื้นฐานองค์ความรู้ในศาสตร์การผลิตละคร 2. ธุรกิจ (Business) หมายถึง การอยู่รอดและการเติบโตของธุรกิจอย่างยั่งยืนประกอบด้วย การบริหารจัดการ การวิเคราะห์ทางด้านเศรษฐศาสตร์ แผนการเงิน บัญชี ระบบสารสนเทศ กลยุทธ์การแข่งขัน ซึ่งการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ไทยผ่านการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการตลาด ผู้ชม การเงินให้เกิดความมั่นใจก่อนลงมือผลิตทุกครั้ง และ 3. มนุษย์ (Human Value) ซึ่งจะทำหน้าที่ในการตัดสินใจของกระบวนการผลิตซ้ำทุกๆ กระบวนการ อีกทั้งเป็นผลผลิตเชิงสร้างสรรค์ที่มีอัตลักษณ์ (Identity) เฉพาะตัวที่เป็นวัฒนธรรม

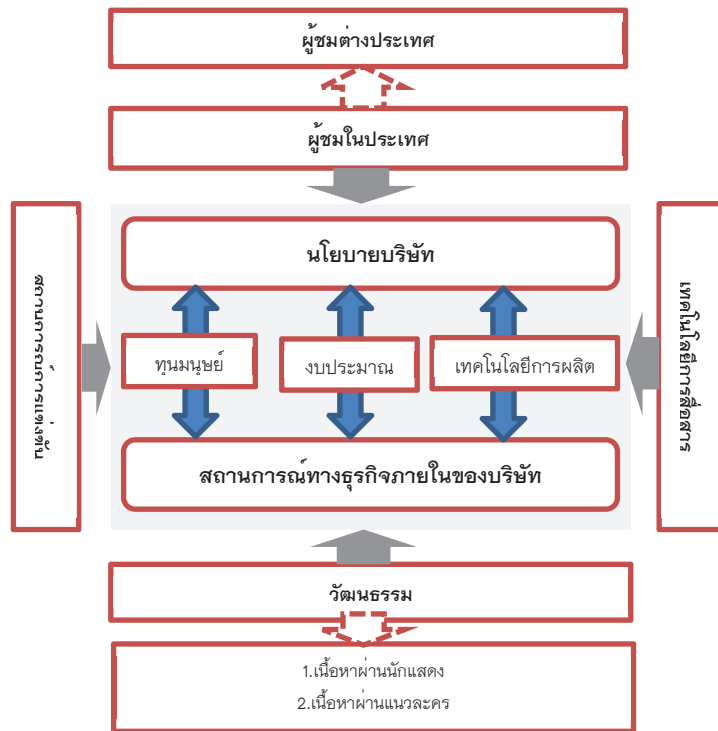
ของไทยไม่ซ้ำแบบใคร (Uniqueness) และมีความหมาย (Meaning) ที่สามารถสื่อสารจากผู้สร้างสรรค์ถึงผู้ชมละครได้

1.3 นโยบายของสถานีโทรทัศน์ เป็นปัจจัยเกื้อหนุนการผลิต ในการตัดสินใจอนุมัติงบประมาณให้กับบริษัทผู้ผลิตละครหรือผู้จัดละครโทรทัศน์ไทย ซึ่งดำเนินการคัดเลือกเนื้อเรื่องในการผลิตซ้ำ จะเห็นได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสถานีโทรทัศน์กับผู้จัดละครโทรทัศน์ในการสร้างผลประโยชน์ทางธุรกิจร่วมกัน (สุทธิวรณ อินทะกนก, 2550) อย่างไรก็ตาม ผู้จัดละครโทรทัศน์เป็นผู้รับผิดชอบในการผลิตและเลือกเนื้อเรื่องการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์เรื่องนั้นๆ ให้สำเร็จตามเวลาและงบประมาณ แต่ถึงแม้ว่าผู้จัดละครโทรทัศน์มีสิทธิ์ในการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของการผลิตละคร แต่จะต้องไม่ขัดกรอบนโยบายหลักขององค์กรหรือสถานีโทรทัศน์ (วรารคณา ยินดี, 2559) กล่าวได้ว่า นโยบายของทางสถานีโทรทัศน์เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้เกิดการผลิตซ้ำซึ่งทางสถานีคงมองเห็นแล้วว่าสามารถสร้างความนิยมและสร้างเรตติ้งได้ อันเป็นวิธีการพยายามให้ธุรกิจดำรงอยู่ จนบางเรื่องถูกผลิตซ้ำแล้วหลายครั้ง ซึ่งละครที่ผลิตซ้ำหลายครั้งมักจะมีเค้าโครงเรื่องมาจากนวนิยาย ที่ผู้ผลิตจะต้องรักษาของขนบเดิม (Convention) ของเรื่องหรืออาจมีดัดแปลงไปบางส่วนที่อยากให้แปลกใหม่ (Invention) (ลินิน แสงพัฒนา, 2558) ตาม

บริบททางสังคม

1.4 งบประมาณการลงทุน การผลิตซ้ำละครโทรทัศน์จะต้องอาศัยการบริหารจัดการงบประมาณที่มีคุณภาพเพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพการผลิตและคุณภาพของการทำงานของทีมงาน เนื่องจากงบประมาณช่วยให้ทุกฝ่ายในการทำงานมีเป้าหมายมากขึ้น และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพที่ส่งเสริมความคล่องตัวของทรัพยากรต่างๆ ในการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ที่ช่วยให้เกิดการว่าจ้างบุคลากรทั้งรูปแบบของเงินเดือนและเงินว่าจ้างในแต่ละครั้งลักษณะฟรีแลนซ์ (Freelance)

1.5 เทคโนโลยีการผลิต ในการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ จำเป็นจะต้องอาศัยเทคโนโลยีในการผลิตมาช่วยให้เกิดคุณภาพของการผลิตละครที่ทันสมัยขึ้นกว่าเดิม เพื่อสร้างความน่าสนใจและดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้ การผลิตละครโทรทัศน์จะต้องปรับตัวตามยุคสมัย พัฒนาให้ทันทั้งอุปกรณ์การถ่ายทำ และกล้องจะต้องมีความละเอียดคมชัดมากขึ้น เพราะการเผยแพร่ภาพสมัยนี้ปรับเป็นระบบ HD หรือเรียกเต็มๆ ว่า High Definition (ทีพิกัสส์ คล้ายจันทร์ และธีรเดช ชื่นประภาณุสรณ์, 2560) จึงต้องมีอุปกรณ์เทคนิคในการผลิต และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้คุณภาพของผลงานสามารถแข่งขันได้ในตลาดละครทั้งภายในและต่างประเทศ

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งออกการผลิตข้าวละครโทรทัศน์ไทยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

2. ปัจจัยภายนอก เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภายนอกองค์กรของการผลิตข้าวละครโทรทัศน์ไทย โดยเป็นปัจจัยที่ผู้ผลิตไม่สามารถควบคุมหรือกำหนดผลกระทบได้ จึงมักใช้วิธีการปรับตัวให้อยู่รอด ดังนั้น ปัจจัยภายนอกก็มี ดังนี้

2.1 สถานการณ์การแข่งขัน ตลาดละคร เป็นตลาดที่มักต้องทำการแข่งขันเพื่อช่วงชิงความนิยมของผู้ชมที่ผ่านช่องทางสื่อของตนเองทุกครั้งที่ทำกรผลิต เนื่องจากจำนวนช่องรายการโทรทัศน์ที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น และพฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงในการเปิดรับสื่อส่งผลให้เกิดผลกระทบและการปรับตัวเพื่อรองรับสถานการณ์การแข่งขันที่รุนแรงในทีวีดิจิทัล (พรณรงค์ พงษ์กลาง, 2561: 142) นอกจากการผลิตข้าวจะปรับวิธีการผลิตข้าวจากละครไทยแล้ว

ยังพยายามหาวิธีการผลิตข้าวจากซีรีส์ต่างประเทศ อาทิ เกาหลีใต้ ไต้หวัน และสหรัฐอเมริกาด้วย เพื่อพยายามดึงความสนใจและความนิยมให้มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้ธุรกิจมีผลกำไรและยังคงอยู่รอดในตลาดละคร

2.2 กระแสของผู้ชมในประเทศ หรือ เรตติ้ง (rating) เป็นเครื่องมือชี้วัดถึงความสำเร็จของละครเรื่องหนึ่งๆ ถึงการยอมรับ (องอาจ สิงห์ลำพอง, 2557) ซึ่งระบบเรตติ้งนิยมนำมาใช้เป็นเหตุผลในการริเริ่มหรือการผลิตข้าวละครโทรทัศน์ไทยที่ว่า “เคยได้รับความนิยมในอดีต” สามารถก้านติเรตติ้งได้ในระดับหนึ่ง ความนิยมของผู้ชมเป็นอุปสงค์ในประเทศ (Porter M.E., 1998) ปริมาณและความต้องการจะนำไปสู่ความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้นในตลาดโลก (พิมลวรรณ เกตพันธ์, มป.ป: 3)

ทัศนคติของผู้ชมในประเทศจะมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและประสบการณ์ของต่างชาติในลักษณะของ “การบอกต่อ” มากกว่าการประชาสัมพันธ์ (เลิศพร ภาวสกุล, 2558) ละครโทรทัศน์ไทยเรื่องใดได้รับความนิยมสูงจะส่งผลต่อกระแสบนสื่อสังคมออนไลน์สูงด้วย ซึ่งลักษณะของความสนใจละครไทย ส่งผลต่อความนิยมในรูปแบบอื่นๆ ด้วย เช่น เพลงประกอบละคร ตัวศิลปิน แฟชั่น อาหาร ทีมงาน ผู้ประพันธ์ และสถานที่ท่องเที่ยวในการถ่ายทำละครธุรกิจกลายเป็นสินค้าส่งออกสิ่งต่างๆ เหล่านี้ไม่สามารถเกิดขึ้นจากความบังเอิญแต่จะเกิดขึ้นได้โดยการวางแผนในการยกระดับสินค้าให้เป็นที่ต้องการของคนในชาติมากขึ้น (อริสา เลิศศิริวรกุล, 2555) ดังนั้น ความนิยมของผู้ชมในประเทศจึงมีความสำคัญในเชิงธุรกิจเพราะเป็นคุณค่าเชิงพาณิชย์ (มานิต เหลาชัย และณัฐชา ผาสุษ, 2560) ที่สามารถกระตุ้นความต้องการในวงกว้างและต่อยอดไปสู่ตลาดส่งออกได้

ในปัจจุบันความนิยมของผู้ชมในประเทศมีความสำคัญต่อธุรกิจสื่อ จึงได้มีการสำรวจความนิยมการรับชมการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ไทย 2 ช่องทาง ดังนี้ 1. การสำรวจเรตติ้ง (Rating) และ 2. การสำรวจกระแสบนสื่ออินเทอร์เน็ต ได้แก่ เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ อาทิ เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) และ อินสตาแกรม (Instagram) ดังนั้น การวัดความนิยมหรือกระแสของละครโทรทัศน์บนสื่ออินเทอร์เน็ตสามารถวัดได้จากการโต้ตอบในรูปแบบการกดชื่นชอบ (Like) การกระจายข่าวสาร (Share) การเขียนกระทู้ประเด็นของละคร การวิจารณ์ และจัดอันดับของแนวโน้มละครเรื่องนั้น (Trend & Twitter) ด้วยเหตุนี้พบว่าคนไทยใช้เวลาชมคอนเทนต์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้นเนื่องจากเลือกชมได้ตามความต้องการ ต่างจากคอนเทนต์โทรทัศน์ที่ตายตัวตามผังรายการ (อริสา ชินคงอำนาจ, 2560)

2.3 วัฒนธรรม (Culture) เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งในเนื้อเรื่องของละครแต่ละชนชาติ โรเจอร์ด์ บาร์ตส์ (เซมิกา จินดาวงศ์, 2551) มองว่าในละครประกอบด้วยสัญลักษณ์ที่มีระบบวัฒนธรรมเป็นรหัสและกฎเกณฑ์ และเป็นมายาคติในการสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรมที่ถูกกลบกลืนให้รับรู้ เสมือนว่าเป็นธรรมชาติผ่านเนื้อเรื่องละครโทรทัศน์ ได้แก่ ความสวย ความหล่อ ความดี ความชั่ว ความคิดและความเชื่อของสังคมนั้นๆ ที่แฝงในเรื่อง เมื่อใดที่ผู้ชมต่างประเทศยอมรับและชื่นชอบละครโทรทัศน์ที่แตกต่างทางวัฒนธรรมแสดงว่าสามารถเข้าใจความหมายการแสดงออกมาในลักษณะภาพ ภาษา พิธีกรรม ความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมนั้นได้ เหมือนอย่างกับผู้ชมของประเทศเพื่อนบ้านรับชมละครโทรทัศน์ไทยแล้วเกิดความชื่นชอบจนนำไปผลิตซ้ำในประเทศของตนด้วยวิธีการนำเสนอซ้ำ (Representation) หรือนำไปผลิตซ้ำใหม่ด้วยทีมงานและบริบทของตัวเอง (Reproduction) นั้นแสดงว่ามีความเข้าใจและยอมรับในความหมายทางวัฒนธรรมไทย (จิงฮอง ชู และพรทิพย์ เย็นจะบก, ม.ป.ป.) อย่างไรก็ตามแต่ละประเทศต่างมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แต่สามารถเรียนรู้กันไม่ยากนัก ได้แก่ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสุภาพอ่อนโยนและมีความเป็นมิตร (กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย, 2560) ที่ปรากฏในละครไทย ย่อมแสดงให้เห็นว่าละครไทยสามารถสร้างกรอบจินตนาการที่มีความใกล้เคียงหรือแนบสนิทกันจากผู้สร้างไปสู่ผู้ชมได้เป็นอย่างดี จนเกิดเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมควบคู่ไปด้วย เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากละครไทยสร้างกระแสและประสบความสำเร็จในแง่ของความนิยม (Rating) (องอาจ สิงห์ลำพอง, 2560) ผู้ชมจากประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม หรือแม้แต่ชาวจีนสามารถตีความและเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์และมายาคติใน

ละครโทรทัศน์ไทยได้ (Chen, 2011) นั้นแสดงว่า วัฒนธรรมมีความคล้ายคลึงกันจนสามารถเข้าใจ หรือสามารถเรียนรู้ได้ส่งผลให้มีการคุ้นเคยและ เข้าใจเรื่องราวได้ง่ายกว่าเนื้อหาละครตะวันตก ถือได้ว่าเป็นปัจจัยเชิงบวกต่อการเปิดรับละคร โทรทัศน์ (กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย, 2560: 12) และการส่งออก

วัฒนธรรม ถูกสะท้อนผ่านเนื้อหา (Content) แต่ไม่ใช่ทุกเนื้อหาของละครไทยจะ ได้รับการตอบรับจากผู้ชมต่างประเทศ จากการศึกษาภาพรวมของการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ไทย พบว่าเนื้อหาที่ได้รับการตอบรับมากที่สุด ได้แก่

1) เนื้อหาที่ผ่านนักแสดงหรือดาราไทยที่ เขาชื่นชอบ โดย โอตะ โทรุ (Toru, 2004; อัมพร จิรัฐติกร, 2561) ผู้กำกับละครของญี่ปุ่นเรื่อง Tokyo Love Story กล่าวว่า นักแสดงเป็นองค์ ประกอบสำคัญและเรียกว่า แรงงานอารมณ์ (Emotional Labor) ที่มีอิทธิพลจากการสวม บทบาทต่างๆ และเป็นผู้จัดการอารมณ์ในการ ถ่ายทอดผ่านเรื่องราวที่ผู้ร้อยเพื่อสร้างความ ตื่นเต้นเร้าใจ ดังนั้น นักแสดงเป็นปัจจัยเนื้อหาของ ละครที่จะทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกร่วม หรือ เรียกว่า “อินวิ” (Involvement) จนบางครั้งเกิดความอินวินอกจอก กล่าวคือเกิดความชื่นชอบ และ รักนักแสดง จนติดตามประวัติและผลงานอื่นๆ ด้วยเหตุนี้ ต่างประเทศจะเลือกซื้อเนื้อหาของ ละครโทรทัศน์ไทยไปออกอากาศยังประเทศปลายทางนั้นจะทำการเลือกเรื่องที่มีนักแสดงที่ขายได้ หรือนักแสดงที่ได้รับการตอบรับดีในประเทศของ เขาเช่นกัน ซึ่งมักจะเป็นนักแสดงหน้าตาดีบุคลิกดี สอดคล้องกับคุณสมบัตินักแสดงละครเกาหลีที่ ชาวอาเซียนชื่นชอบเช่นกัน (Shim, 2008: 31)

เพราะฉะนั้น บทบาทของนักแสดงเป็น เหมือนรูปจำลองหรือแบบอย่างที่เป็นบทบาท สำคัญและเป็นหน้าที่ที่นักแสดงนำเสนอซึ่งมีผล

ต่อสังคม แล้วส่งผลให้นักแสดงคนนั้นอาจได้รับความ นิยมจากการแสดงเพราะเป็นผู้ถ่ายทอดบาง สิ่งบางอย่างที่ผู้ชมโหยหาและไม่สามารถสัมผัสได้ ในความเป็นจริง (พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ, 2543: 160-163) เรียกได้ว่า นักแสดงเป็นองค์ประกอบเชิง พาณิชย์ของละคร (กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย, 2560) ที่มีการวิเคราะห์บุคลิกและจัดการให้ เกิดความลงตัวอย่างมีแผนการ นอกจากนั้น องค์ประกอบของการเล่าเรื่อง (Narrative) ยังมีความ สำคัญ ได้แก่ การเปิดเรื่อง ผูกเรื่อง คลี่คลาย และตอนจบของเรื่อง การสร้างจังหวะ (Rhythm) ของเรื่อง นับว่าเป็นส่วนที่มองข้ามไม่ได้ของ เนื้อหาเช่นกัน

2) เนื้อหาที่มีแนวละครดราม่าและ โรแมนติก จัดว่าเป็นแนวละครที่มักเข้าถึงผู้ชม ในทุกชาติได้ง่ายเพราะเป็นแนวละครโทรทัศน์ ประเภทสร้างอารมณ์ที่เกินจริงจากชีวิตประจำวัน (อัมพร จิรัฐติกร, 2561) ความชื่นชอบโครง เรื่องละครโทรทัศน์ไทยที่มีความเหมือนหรือ แตกต่างกันของแต่ละประเทศนั้น ขึ้นอยู่กับ พื้นฐานของวัฒนธรรมของแต่ละประเทศนั้นๆ ด้วย เรียกว่าเป็นมิติร่วมทางวัฒนธรรม (กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย, 2560) ซึ่งคนที่อยู่ในมิติ ร่วมทางวัฒนธรรมเดียวกันจะมีทัศนคติและ พฤติกรรมคล้ายคลึงกัน กล่าวได้ว่า ประเทศที่ อยู่ในวัฒนธรรมใกล้เคียงกันมักมีพฤติกรรมการ เปิดรับข่าวสาร การเปิดรับเนื้อหาเรื่องละคร และ ความต้องการรับชมเรื่องราวที่มีวัฒนธรรมใน ละครโทรทัศน์ที่คล้ายกัน ดังนั้น ละครโทรทัศน์ ที่ได้รับความนิยมในประเทศหนึ่ง ย่อมเป็นที่ ต้องการและได้รับความสนใจในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง ได้ ด้วยเหตุนี้ ละครโทรทัศน์ที่ประสบความสำเร็จ ในประเทศไทยจึงสามารถเข้าถึงและสร้างความ หมายร่วมกันได้ในประเทศที่มีวัฒนธรรมใกล้เคียง กันโดยเฉพาะประเทศอาเซียน และจีนด้วยเช่นกัน

2.4 เทคโนโลยีการสื่อสาร ธุรกิจละครโทรทัศน์อาศัยเทคโนโลยีในการสนับสนุนการส่งออก 2 ลักษณะ คือ เทคโนโลยีการผลิต และเทคโนโลยีการสื่อสาร

1) เทคโนโลยีการสื่อสาร การเติบโตของสภาพถูกขับเคลื่อนด้วยการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่มีการเติบโตอย่างก้าวหน้า เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงกันของสังคมขยายขอบเขตการสื่อสาร ทั้งทางกายภาพและในโลกออนไลน์ เทคโนโลยีใหม่ๆ ช่วยอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง สร้างการรับรู้โดยการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (พัชรภา เอื้ออมรวิษ, 2560) โดยในปัจจุบันมีสื่อสังคมออนไลน์ (Social Online) เป็นสื่อฟรีที่มีในมือทุกคน สามารถเข้าถึงและเป็นเจ้าของได้ง่าย เผยแพร่ข้อมูลได้ง่าย กระจายได้รวดเร็ว และเป็นช่องทางที่ผู้คนสามารถแสดงความคิดเห็น ตอบโต้ วิพากษ์วิจารณ์ แสดงความรู้สึกชื่นชม และแชร์ข้อมูลได้ทันที ดังนั้นเทคโนโลยีการสื่อสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการผลักดันกระแสของการส่งออกการผลิตสร้างสรรค์โทรทัศน์การสื่อสารเผยแพร่ ช่วยกระตุ้นความต้องการในการรับชม และช่องทางเพื่อตรวจสอบกระแสและความนิยมได้อย่างรวดเร็วขึ้น

สามารถสรุปได้ว่า ในการผลิตสร้างสรรค์โทรทัศน์ไทยเพื่อส่งออกตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้น ต้องอาศัยทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกเพื่อบูรณาการในการสร้างสรรค์ให้การผลิตซ้ำกลายเป็นสินค้าเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ซึ่งปัจจัยภายใน ได้แก่ สถานการณ์การขาดทุนบุคลากรหรือทีมงาน นโยบายของสถานีโทรทัศน์งบประมาณ และเทคโนโลยีการผลิต ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สถานการณ์การแข่งขัน กระแสของผู้ชมภายในประเทศ วัฒนธรรม และช่องทางหรือเทคโนโลยีการสื่อสาร

สรุป

การผลิตสร้างสรรค์โทรทัศน์มีการนำความคิดสร้างสรรค์ ทักษะมนุษย์ องค์ความรู้ของการผลิตละครสร้างสรรค์ให้แตกต่างจากเวอร์ชันเดิม และเทคโนโลยีการผลิต เทคโนโลยีการสื่อสารทำให้เกิดอุปทานและอุปสงค์ให้กับสินค้าละครขึ้น ดังนั้น การผลิตสร้างสรรค์โทรทัศน์ยังคงได้รับความนิยม เพราะนับเป็นละครที่เรียกความทรงจำเก่าๆ หรือการโหยหาอดีตของผู้ชมได้ไม่น้อย (nostalgia) การผลิตซ้ำก็ยังคงเป็นละครที่ถูกใจคนในประเทศและมีโอกาสผลักดันให้ต่างประเทศยอมรับในวัฒนธรรมที่แตกต่างได้ ส่งผลให้สินค้าไทยอื่นๆ ได้สร้างการรับรู้ไปกับรูปแบบละครด้วย อาทิ เพลง นักแสดง ส่งเสริมการท่องเที่ยว อาหาร เครื่องแต่งกาย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงปัจจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตสร้างสรรค์โทรทัศน์ไทยเพื่อการส่งออกตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ซึ่งเน้นเพื่อการส่งออก ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เพียงผู้ประกอบการภายในประเทศเท่านั้น น่าจะมีการสอบถามเพิ่มเติมกับตัวแทนจากต่างประเทศถึงปัจจัยการซื้อลิขสิทธิ์ละครไทยเพื่อจะได้ครอบคลุมของปัจจัยจากผู้ชมด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิธีการปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเป็นสินค้าส่งออกตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบว่ามีหลายเรื่องที่น่าสนใจนำมาผลิตซ้ำ บางเรื่องผลิตซ้ำแล้วซ้ำอีก ได้รับความนิยมบ้างไม่ได้รับความนิยมบ้าง ซึ่งเป็นการคาดการณ์อย่างมีหลักการของผู้ที่เกี่ยวข้องในธุรกิจผลิตละครโทรทัศน์ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปน่าจะศึกษาข้อคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อการผลิตสร้างสรรค์โทรทัศน์

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย. (2560). *ละครโทรทัศน์ไทยสำหรับชาวฟิลิปปินส์ ภายใต้กรอบทฤษฎีฐานราก มิตรร่วมทางวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศอาเซียน*. กระทรวงวัฒนธรรม.
- เขมิกา จินดาวงศ์. (2551). *การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ของอภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].
- จิงฮอง ชู และพรทิพย์ เย็นจะบก. (ม.ป.ป.). การเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านละครโทรทัศน์ไทยของนักศึกษาจีน: กรณีศึกษานักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยในเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง. *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัย ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 6* (หน้า 25-36).
- ทิพาทัสสรย์ คล้ายจันทร์และธีรเดช ชื่นประภานุสรณ์. (2560). ความพึงพอใจของผู้ชมและแนวโน้มของละครโทรทัศน์หลังข่าวของช่อง 7 สี ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต*, 13(2), 281-292.
- ประกายกาวิล ศรีจินดา. (2558). *การสื่อสารการตลาดของสถานีโทรทัศน์ ดิจิตอลระยะเริ่มต้นในประเทศไทย*. http://www.elfms.ssru.ac.th/prakaikavin_sr/file.php/1/_2558.pdf.
- พรณรงค์ พงษ์กลาง. (2561). การปรับตัวของผู้ประกอบการโทรทัศน์ ให้อยู่ได้ในยุคทีวีดิจิทัล. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 37(2), 142-154.
- พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ. (2543). นักแสดง: บทบาทและภาพลักษณ์. *วารสารศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรทรวโรฒ*, 2(1), 160-163.
- พลอยพรรณ มาคะผล. (2558). *ละครวีเมกกับการถ่ายโยงเนื้อหาในละครโทรทัศน์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- พัชรภา เอื้ออมรรณิข. (2560). การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม. *วารสารวิชาการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 2(3), 97-102.
- พิมลวรรณ เกตพันธ์, ช่าง เมฆโหราและปัญญา หมั่นเก็บ. (ม.ป.ป.). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการส่งออกกระเจี๊ยบเขียวของไทยในตลาดโลก. *วารสารเกษตรพระจอมเกล้า*, 30(3), 1-12.
- เพิ่มพร ณ นคร. (2563). *การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการผลิตซ้ำละครโทรทัศน์ไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มานิต เหลลาชัยและณัฐชา ผาสุก. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์สโมสรระยองเอฟซี. *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 8* (pp. 1897-1906)
- ลินิน แสงพัฒนนะ. (2558). *สัมพันธภาพของตัวละครนางเอกในสื่อละครโทรทัศน์ กรณีศึกษา ละครโทรทัศน์เรื่องแรงเงา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- เลิศพร ภาวะสกุล. (2558). *แรงจูงใจและทัศนคติที่ส่งผลต่อความพึงพอใจโดยรวมของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วรางคณา ยินดีฉัตร. (2559). *การบริหารการผลิตรายการข่าวบันเทิงที่สถานีโทรทัศน์ผลิตเอง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุทธีวรรณ อินทะกนก. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่และการปรับตัวของละครพื้นบ้านทางโทรทัศน์ไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุนนมาศ คำทอง. (2560). *การวิเคราะห์ความอยู่รอดของอุตสาหกรรมทีวีดิจิทัล*. สำนักงานคณะกรรมการ
กิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ.
- สุภิญญา กลางณรงค์. (2016, 25 November). *การร่วมผลิตรายการโทรทัศน์ระหว่างประเทศไทย-เกาหลี*.
supinya.com/2016/11/2416/.
- องอาจ สิงห์ลำพอง. (2560). การบริหารจัดการรายการโทรทัศน์ในยุคไทยแลนด์ 4.0. *วารสารนิเทศศาสตร์
ธุรกิจบัณฑิตย์*, 11(2), 209-245.
- องอาจ สิงห์ลำพอง. (2557). *กระบวนการผลิตละครโทรทัศน์*. สามมลดดา
- อรพินท์ บุญสิน. (2014). แนวทางการสร้างผลลัพธ์การผลิตสินค้าเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้ประกอบการ
วิสาหกิจชุมชนในภาคอุตสาหกรรม. *WMS Journal of Management Walailak University*,
3(3), 22-31.
- อริสา เลิศศิริวรกุล. (2555). "ซีรีส์เกาหลีเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Korean Series and Creative Econ-
omy)". *Executive Journal*. [https://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/
april_june_12/pdf/aw02.pdf](https://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/april_june_12/pdf/aw02.pdf).
- อลิสา ชินคงอำนาจ. (2560). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกรับชมรายการ The Mask Singer หน้ากาก
นักร้อง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- อัมพร จิรัฐติกร. (2561). เศรษฐกิจเชิงอารมณ์ ของละครไทยในกัมพูชาและจีน. *วารสารสังคมวิทยา
มานุษยวิทยา*, 37(2), 97-128.
- Chen, F. (2011). *The research on the spreading of Thai drama in China [Chongqing University]*.
- McQuail, D. (2010). *McQuail's Mass Communication Theory (6th ed.)*. SAGE Publications.
- Porter, M.E. (1998). *The Competitive Advantage of Nations (With a New Introduction)*.
Macmillan Press.
- Shim, D. (2008). The growth of Korean cultural industries and the Korean Wave. In Chua BH
and Iwabuchi K (eds.). *East Asian Pop Culture: Analyzing Korean Wave* (pp. 13-31).
Hong Kong University Press.
- Toru, O. (2004). Producing (Post) Trendy Japanese TV Dramas. In K. Iwabuchi (ed.). *Feeling
Asian Modernities: Transnational consumption of Japanese TV dramas* (pp. 69-86).
Hong Kong University Press.
- Verevise. C. (2004). *Remaking Film*. Researchgate.

สินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ตำบลยางเหนือ ตำบลหนองผึ้ง ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

Cultural Heritage Assets along Cultural Tourism Routes: A Case Study of Yang-Noeng, Nong-Phueng and Saraphi Subdistrict, Saraphi District, Chiang Mai Province

ทิพย์วรรณ หนั้นไชย^{1*}, สัชฌุเศรษฐ์ เรืองเดชสุวรรณ²,
นินุช บุญยฤทธานนท์³, วีรพงษ์ พร้อมมูล⁴
Tipwon Tananchai^{1*}, Satchuset Raungdessuwon²,
Ninooch Boonyarittanon³, Teerapong Prommool⁴

Received: 21st December 2021

Revised: 23rd February 2022

Accepted: 3rd March 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมนี้ หากชุมชนรับรู้ถึงคุณค่าสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรม ย่อมส่งผลต่อโอกาสที่ในเชิงพาณิชย์หรือเพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขันได้ อันนำไปสู่วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ตำบลยางเหนือ ตำบลหนองผึ้ง ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลจากการสนทนาและสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 52 คน ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเริ่มจาก การสำรวจชุมชนเพื่อกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หลังจากนั้นมีการประเมินศักยภาพเส้นทางการท่องเที่ยว และขั้นตอนสุดท้ายเป็นการคืนข้อมูลที่ได้ศึกษาให้แก่ชุมชน ผลการวิจัยพบว่า เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้มีสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ได้แก่ 1) เหมืองฝายพญาคำ 2) วัดพระนอนหนองผึ้งและพิพิธภัณฑสถานชาติสิลพุทธรักษ์ 3) วัดแสนหลวง 4) วัดช่างเคิ่ง 5) ศาลหลักเมืองเชียงใหม่-ลำพูนและต้นยางนา อีกทั้งสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ มรดกภูมิปัญญาจากปราชญ์และขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน ซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่ไม่สามารถวัดมูลค่าทางบัญชีได้ แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับหลักการทางบัญชีเกี่ยวกับสินทรัพย์เหล่านี้ต้องปฏิบัติตามนโยบายและมาตรฐานการบัญชีภาครัฐของการคลัง โดยให้เปิดเผยรายละเอียดไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินตามมาตรฐานรายงานทางการเงิน นอกจากนี้ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูอัตลักษณ์ สินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมนี้ให้เข้มแข็งและดำรงคงอยู่

^{1,2,3} อาจารย์ประจำ, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 085-4792396, Tipwon@feu.edu.

⁴ อาจารย์ประจำ, คณะนวัตกรรมเทคโนโลยีและการสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

^{1,2,3} Lecturer, Faculty of Business Administrative, The Far Eastern University, 085-4792396, Tipwon@feu.edu.

⁴ Lecturer, Faculty of Technology Innovation and Creativity, The Far Eastern University

อย่างยั่งยืน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ซึ่งต้นทุนในส่วนนี้ไม่ได้ถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนในกระบวนการตัดสินใจของผู้ที่มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับจัดการท่องเที่ยว ส่งผลให้การตั้งราคาการให้บริการการท่องเที่ยวต่ำกว่าความเป็นจริง ด้วยเหตุนี้จึงควรคำนึงถึงต้นทุนในส่วนเกี่ยวเนื่องของสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมนี้ด้วยเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

คำสำคัญ: สินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรม, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, ทูนิวัฒนธรรม, มาตรฐานการบัญชีภาครัฐ

Abstract

This is a cultural heritage assets research article, If a community recognizes the value of cultural heritage assets, it can affect their commercial opportunities or increase their competitive advantage This research aimed to study cultural heritage assets along cultural tourism routes with a case study of Yang-Noeng, Nong-Phueng and Saraphi Subdistrict, Saraphi District, Chiang Mai Province. This was qualitative research and data were collected from group discussions and interviews with 52 people who were key informants. The research process started with conducting a community survey to determine cultural tourism routes. After that, the potential of tourism routes was assessed. Finally, the lessons learned were given back to the community. The findings revealed that there were tangible cultural heritage assets along these cultural tourism routes as follows; 1) Phaya Kham Weir, 2) Wat Phra Non Nong Phueng and Chaisilabuddhaphirak Museum, 3) Wat Saen Luang, 4) Wat Chang Khoeng, and 5) Chiang Mai-Lamphun City Pillar Shrine and Ton-Yang-Na (Rubber Trees). In addition, intangible cultural heritage assets included local wisdom from philosophers and community traditions which could not be measured in book value were also found. However, according to the accounting principles relating to these assets, they must be compliant with government policies and accounting standards of the Ministry of Finance by disclosing the details in the notes to financial statements in accordance with financial reporting standards. Moreover, the conservation and restoration of identity to strengthen and sustain these cultural heritage assets were supported by government agencies, the private sector and educational institutions in the area. These costs had not been taken as part of the decision-making costs of tourism stakeholders. As a result, the price of tourism services was underestimated. Therefore, the costs associated with these cultural heritage assets should be taken into account in order to further enhance the country's economic competitiveness.

Keywords: Cultural heritage assets, cultural tourism, cultural cost, government accounting standards

บทนำ

องค์การสหประชาชาติได้ประกาศวาระปีสากลแห่งเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564 ณ สำนักงานใหญ่องค์การยูเนสโก กรุงปารีส ในการใช้ศิลปวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์เพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals-SDGs) (สยามรัฐออนไลน์, 2564) มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนามิติด้านวัฒนธรรม โดยการนำทรัพยากรทางวัฒนธรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1.การสร้างความสามารถในการแข่งขัน 2.การพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ และ 3.การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม รวมทั้งมีความสอดคล้องกับการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศด้วยโมเดลเศรษฐกิจ Bio-Circular-Green Economy (BCG) เศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียวในยุทธศาสตร์ที่ 4 การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์, 2564) อีกทั้งกระทรวงวัฒนธรรม ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมของประเทศไทยมีความโดดเด่นและได้รับการยอมรับในระดับโลก โดยจากข้อมูลของ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (2564) ได้กล่าวถึง การจัดอันดับประเทศที่มีมรดกวัฒนธรรม (Heritage) ที่ดีที่สุดประจำปี 2564 ซึ่งประเมินจากปัจจัยต่างๆ เช่น โอกาสเข้าถึงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์อันยาวนาน ความดีเลิศด้านอาหาร สถานที่ท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม และสถานที่ท่องเที่ยวด้านภูมิศาสตร์ โดยประเทศไทยได้รับการจัดลำดับอยู่ลำดับที่ 1 ของอาเซียนและลำดับที่ 7 ของโลก

จะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมประจำชาติ คือ สิ่งที่มีมูลค่ามหาศาลทางเศรษฐกิจ เป็นต้นทุนที่สามารถสร้างรายได้ให้สังคมอยู่ดีกินดี มีความมั่นคง วัฒนธรรมจึงเป็นกลไกที่สามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศ และกระจายรายได้สู่ชุมชน ประเทศไทยมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ชุมชนเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ทำรายได้มหาศาลให้กับประเทศ โดยการใช้ทุนวัฒนธรรมยกระดับการท่องเที่ยวชุมชน เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) โดยนำเอาทรัพยากรในชุมชนทั้งทางธรรมชาติ มรดกภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชุมชน งานหัตถกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน มาเป็นจุดเริ่มต้นในการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวภายใต้กรอบแนวคิดการจัดการอย่างยั่งยืน การสร้างรายได้ให้กับชุมชนการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจากแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรม นอกจากจะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนสามารถพัฒนาสร้างสรรค์และต่อยอดทุนทางวัฒนธรรม เพื่อเพิ่มรายได้แล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์และวิถีชีวิตวัฒนธรรมดั้งเดิม ให้เข้มแข็งและดำรงอยู่อย่างยั่งยืนสืบไป (กระทรวงวัฒนธรรม, 2562) ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมนั้นสามารถพบได้ในหลายจังหวัดรวมถึงจังหวัดเชียงใหม่ด้วย โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ได้ประกาศในปี 2560 ให้ตั้งยางนา ถนนเชียงใหม่-ลำพูนบริเวณหน้าวัดสารภี ได้เป็น 1 ใน 65 แห่งในโครงการ “วัฒนธรรมสู่การท่องเที่ยวต้นไม้น้อย รุกขมรดกของแผ่นดิน ได้รับพระบารมี” ซึ่งถือว่าเป็นการตอกย้ำความสำคัญและศักยภาพของพื้นที่เป็นอย่างดี (ไทยพีบีเอส, 2564) อีกทั้งเป็นเส้นทางหนึ่งที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน คือ เส้นทางเชื่อมจังหวัดเชียงใหม่กับจังหวัดลำพูนผ่านทางอำเภอสารภี จะมีต้นยางนากว่าพันต้นอายุกว่า 150 ปี ต้นใหญ่สูงตระหง่านเป็นแนว

ตลอดเส้นทางอย่างสวยงาม ถือเป็นสัญลักษณ์
หนึ่งเดียวของจังหวัดเชียงใหม่ในอำเภอสารภี
อีกทั้งยังมีมรดกทางวัฒนธรรมด้านวรรณกรรม
คือ โคลงนิราศหรือกวีไชย ซึ่งเชื่อว่ารจนาโดยกวี
ในราชสำนักล้านนาที่ใช้ชื่อว่า “ศรีทิพ” ในปี พ.ศ.
2060 ตรงกับรัชสมัยพระเมืองแก้ว มีเนื้อหาของ
อารามสถาน จำนวนประมาณ 6 แห่ง นับแต่กวี
เดินทางออกนอกเมืองเชียงใหม่ก่อนเข้าสู่ลำพูน
ที่มีคุณค่าด้านประวัติศาสตร์ เป็นการบันทึกเรื่อง
ราวที่เกิดขึ้นเมื่อ 500 ปีก่อน ช่วยสะท้อนให้
เห็นความเป็นอยู่ของผู้คนในอดีต การคมนาคม
วัฒนธรรม ประเพณี คติความเชื่อ ตลอดจน
สิ่งแวดล้อมของสังคม (เพ็ญสุภา สุขคตะ, 2561)
ซึ่งเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้มีทั้งสิทธิบัตร
มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้
โดยทางชุมชนต้องมีต้นทุนบริหารจัดการสิทธิบัตร
มรดกทางวัฒนธรรมนี้ เพื่อให้ชี้แจงคืออยู่และก่อ
เกิดคุณค่าทางวัฒนธรรม เปรียบเสมือนสิทธิบัตร
ที่ผ่านการสั่งสมมานานจนเกิดเป็นมรดกทาง
วัฒนธรรมที่มีมูลค่า ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
ระดับท้องถิ่น นอกจากนี้การศึกษาสิทธิบัตร
มรดกทางวัฒนธรรมทำให้ทราบถึงต้นทุนของการ
บำรุงรักษาที่แท้จริง ส่งผลให้ชุมชนหรือผู้ที่มีส่วน
เกี่ยวข้อง สามารถกำหนดงบประมาณในการบำรุง
รักษาสิทธิบัตรมรดกทางวัฒนธรรมในอนาคตได้

ทั้งนี้มรดกทางวัฒนธรรมสามารถสร้าง
รายได้ให้กับประเทศจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
ส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนและของประเทศ
สามารถสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวให้กับผู้ที่ชื่นชอบ
ศิลปะวัฒนธรรม ได้เข้ามาเยี่ยมชมและก่อ
เกิดรายได้ที่มาจากการท่องเที่ยวตามเส้นทางการ
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงทำให้ต้องการศึกษา
สิทธิบัตรมรดกทางวัฒนธรรมตามเส้นทางการ
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ตำบลยางเนิ้ง
ตำบลหนองผึ้ง ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัด

เชียงใหม่ ถึงความเกี่ยวข้องกับมาตรฐานการ
บัญชีและการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี เพื่อ
ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีส่วนได้เสียในมรดก
ทางวัฒนธรรมนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตาม
มาตรฐานทางการบัญชีของประเทศไทยและ
มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (ณัฐพล
อารีประเสริฐสุข, สัมภาษณ์, 2564) นอกจากนี้
สิทธิบัตรมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ต้องมีการ
บำรุงรักษาเกิดเป็นต้นทุนในการอนุรักษ์ไว้ซึ่ง
เอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วย
ฉะนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้มีส่วนได้เสียในเส้นทาง
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องคำนึงถึงต้นทุน
ดังกล่าวด้วย เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ
ในชุมชนเป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนให้ชุมชน
เกิดความเข้มแข็งและพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสิทธิบัตรมรดกทางวัฒนธรรม
ตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณี
ศึกษาตำบลยางเนิ้ง ตำบลหนองผึ้ง ตำบลสารภี
อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิบัตร

สิทธิบัตร คือ ทรัพย์สินทางปัญญา
ในปัจจุบันที่อยู่ภายใต้การควบคุมของกิจการซึ่ง
เป็นผลของเหตุการณ์ในอดีต โดยทรัพย์สินทาง
เศรษฐกิจ คือ สิทธิที่มีศักยภาพในการสร้างผล
ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ ตามสภาววิชาชีพนัญชี
(2563) อีกทั้งกอบแก้ว รัตนอุบล (2562) กล่าวว่า
สิทธิบัตร หมายถึง สิทธิที่ในปัจจุบันมีความ
เป็นไปได้ที่จะสร้างประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ เป็น
สิทธิที่กิจการควบคุม ซึ่งเป็นผลของเหตุการณ์
ในอดีต ผลกระทบสำคัญที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง
ค่านิยามของสิทธิบัตร คือ สิทธิบัตรไม่ใช่
ทรัพย์สิน เช่น ที่ดิน สินค้า ซึ่งกิจการคาดว่าจะ

ได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจจากทรัพยากรนั้น ในอนาคต หรือไม่ได้หมายถึงกระแสเงินเข้าของ ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจที่คาดหวัง แต่เป็นสิทธิที่มีความเป็นไปได้ที่จะสร้างประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ ไม่ใช่ตัวประโยชน์เชิงเศรษฐกิจที่สิทธินั้นจะสร้างได้

แนวคิดเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม

กฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม (สมาคมอิโคโมส ไทย, 2554) ได้นิยามว่า มรดกวัฒนธรรม หมายถึง ผลงานสร้างสรรค์ของชนในชาติที่เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันมีคุณค่า ที่ตกทอดมาจากรุ่นก่อนเป็นประจักษ์พยานของพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น และระบบนิเวศซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าไม่สามารถหาทดแทนได้ เป็นเครื่องหมายที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของผู้คนในอดีต แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่โดดเด่นและเอกลักษณ์ของพื้นที่ มีการสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและควรค่าแก่การสืบสานต่อไปในอนาคต ซึ่งมรดกวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) หมายถึง มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถจับต้องและมองเห็นได้ ได้แก่ โบราณสถาน อนุสาวรีย์ สถาปัตยกรรม กลุ่มอาคาร ย่านชุมชนท้องถิ่น เมืองเก่า แหล่งประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี แหล่งภูมิทัศน์ประวัติศาสตร์ ภูมิทัศน์วัฒนธรรม โบราณวัตถุและผลงานศิลปะแขนงต่างๆ เป็นต้น

2) มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) หมายถึง มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจับต้องหรือแสดงออกมาทางกายภาพได้ ได้แก่ ภูมิปัญญาความรู้ ความหมาย ความเชื่อ

ความสามารถ ขนบธรรมเนียมประเพณีจารีตที่บุคคลหรือชุมชนได้สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตอยู่ และได้ถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งมาจนถึงปัจจุบัน

แนวคิดสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรม

สินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรม ในขอบเขตมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ ฉบับที่ 17 เรื่อง ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ปรับปรุงใน พ.ศ. 2560 (กระทรวงการคลัง, 2561ก) ได้กำหนดสินทรัพย์บางรายการอาจถือเป็นสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมเนื่องจากมีความสำคัญทางด้านวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม หรือประวัติศาสตร์ ตัวอย่างของสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรม ได้แก่ อาคารที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เอกสาร โบราณ จดหมายเหตุ เอกสารประวัติศาสตร์ หนังสือและภาพยนตร์เก่าที่ทรงคุณค่า พระราชวัง แหล่งโบราณคดี พื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่สงวนรักษา ไร่ตามธรรมชาติ และผลงานทางศิลปะ สินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมมักจะมีลักษณะบางอย่าง ซึ่งรวมถึงลักษณะดังต่อไปนี้ (แม้ว่าลักษณะเหล่านี้จะไม่ใช้ลักษณะของสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมได้เพียงประเภทเดียว)

(ก) คุณค่าทางด้านวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การศึกษา และประวัติศาสตร์ ไม่สามารถสะท้อนออกมาได้ให้เห็นได้ทั้งหมดในมูลค่าทางการเงินที่คิดจากราคาตลาดเพียงอย่างเดียว

(ข) ข้อผูกพันทางกฎหมายอาจทำให้มีข้อห้ามหรือข้อจำกัดอย่างเข้มงวดในเรื่องการจำหน่ายสินทรัพย์

(ค) สินทรัพย์เหล่านั้นมักจะไม่สามารถสร้างขึ้นใหม่เพื่อทดแทนได้ หรือมักมีมูลค่าสูงขึ้นตามกาลเวลา แม้ว่าสภาพทางกายภาพจะเสื่อมไปและ

(ง) การประมาณอายุการใช้งานอาจทำได้ยาก ซึ่งในบางกรณีอาจมีอายุได้ถึงหลายร้อยปี

หน่วยงานภาครัฐอาจมีการครอบครอง สิทธิบัตรมรดกทางวัฒนธรรมเป็นจำนวนมาก ซึ่งได้มาเป็นเวลาหลายปีแล้ว และได้มาด้วยวิธีการต่างๆ กัน เช่น การซื้อ การบริจาค การยกมรดกให้ และการอายัดยัติทรัพย์สิน สิทธิบัตรเหล่านี้ไม่ได้ครอบครองเพื่อก่อให้เกิดกระแสเงินสดไหลเข้าหน่วยงานและอาจจะมีกฎหมายหรือข้อจำกัดทางสังคมในการใช้เพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว

สิทธิบัตรที่ไม่มีตัวตนที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ ฉบับที่ 31 เรื่อง สิทธิบัตรที่ไม่มีตัวตน ปรับปรุงใน พ.ศ. 2557 (กระทรวงการคลัง, 2561ก) ได้กำหนดสิทธิบัตรบางรายการอาจถือเป็นสิทธิบัตรที่ไม่มีตัวตนที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม เนื่องจากมีความสำคัญทางด้านวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม หรือประวัติศาสตร์ ตัวอย่างของสิทธิบัตรที่ไม่มีตัวตนที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม เช่น บันทึกเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ ตัวอย่างลักษณะบางประการของสิทธิบัตรที่ไม่มีตัวตนที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม มีดังนี้ (แม้ว่าลักษณะเหล่านี้จะไม่ใช่ลักษณะของสิทธิบัตรที่ไม่มีตัวตนที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมได้เพียงประเภทเดียว)

(ก) คุณค่าทางด้านวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การศึกษา และประวัติศาสตร์ ไม่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงมูลค่าทั้งหมดที่คิดจากราคาตลาดเพียงอย่างเดียว

(ข) มีข้อห้ามหรือข้อจำกัดทางกฎหมายอย่างเข้มงวดในเรื่องการจำหน่ายสิทธิบัตร

(ค) เป็นสิทธิบัตรที่มีมูลค่าสูงขึ้นตามกาลเวลา และ

(ง) การประมาณอายุการใช้งานอาจทำได้ยาก ซึ่งในบางกรณีอาจมีอายุได้ถึงหลายร้อยปี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชาคริต สิทธิฤทธิ์ (2559) ศึกษาเรื่องจับต้องได้-จับต้องไม่ได้: ความไม่หลากหลาย ในความหลากหลายของมรดกทางวัฒนธรรม พบว่ามรดกทางวัฒนธรรม เป็นรูปแบบของวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์และมีคุณค่าซึ่งเกิดขึ้นในอดีตและได้รับการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง มรดกทางวัฒนธรรมบางอย่างกลายเป็นแบบแผนทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญและเป็นความภาคภูมิใจของคนในสังคมสืบเนื่องมาจนกระทั่งปัจจุบัน มรดกทางวัฒนธรรมแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ หรือมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แม้ว่ามรดกทางวัฒนธรรมทั้งสองประเภทมีความหลากหลายในตัวเองอยู่มากก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถแบ่งแยกเนื้อหาทั้งสองประเภทได้อย่างชัดเจนเด็ดขาด เนื่องจากมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ล้วนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเป็นสิ่งที่อยู่คู่กันมาโดยตลอด โดยเฉพาะงานจับต้องได้ซึ่งเป็นรูปธรรมนั้นมีพื้นฐานมาจากแนวความคิด ความเชื่อและทักษะเทคนิคอันเป็นลักษณะนามธรรมของงานจับต้องไม่ได้ ลักษณะดังกล่าวจึงก่อให้เกิดความไม่หลากหลายในความหลากหลายของมรดกทางวัฒนธรรมขึ้น แสดงให้เห็นความโดดเด่นของพัฒนาการทางวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับและถ่ายทอดสืบมา อันจะนำไปสู่การคุ้มครองและสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมสืบไป

Juliyanti & Wibowo (2020) ศึกษาเรื่องการบัญชีสำหรับสิทธิบัตรมรดกทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษาประเทศอินโดนีเซีย โดยใช้วิธีรวบรวมทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการวิจัย เก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data), มาตรฐานการบัญชีภาครัฐ (SAP) และบทความ

ทางวิทยาศาสตร์อื่นๆ พบว่า สินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมหลายแห่งในอินโดนีเซียได้ปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ (SAP) มีการบันทึกบัญชีสินทรัพย์ดังกล่าวจะบันทึกเป็นสินทรัพย์ถาวร โดยไม่มีการประเมินมูลค่าในเรื่องต้นทุนและการประเมินมูลค่าใหม่ แต่ให้เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินตามมาตรฐานรายงานทางการเงิน

Salerno (2020) ศึกษาเรื่อง การระบุการเพิ่มขึ้นของมูลค่าสินทรัพย์ทางมรดกวัฒนธรรมผ่านกระบวนการวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Leverage sensitivity analysis) โดยใช้การตัดสินใจแบบหลายเกณฑ์ (Multicriteria Decision Making: MCDM) เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินโครงการนำกลับมาใช้ใหม่และเสนอกลยุทธ์ในการวางแผนเพิ่มมูลค่าสำหรับสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรม พบว่า คุณค่าของสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมสามารถกำหนดได้จาก 1) ความเหมาะสมในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด 2) ความสำคัญต่อผู้ที่เป็นเจ้าของหรือผู้ใช้สินทรัพย์นั้น 3) ศักยภาพในการสร้างรายได้ และ 4) เกณฑ์อื่นๆ อีกมากมายที่ขึ้นอยู่กับลักษณะของสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมเหล่านั้น ซึ่งเกณฑ์เหล่านี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้มีอำนาจตัดสินใจหลายคน ดังนั้นจากข้อค้นพบทำให้เห็นว่ากระบวนการ MCDM จำเป็นที่จะต้องมีการสร้างแบบแผนในการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงปริมาณ รวมถึงในเรื่องของการเก็บข้อมูลตัวแปรในแง่ของความคิดเห็นที่ค่อนข้างเป็นทัศนคติที่มีความอ่อนไหวซึ่งส่งผลต่อการประเมินผลลัพธ์

Lin (2018) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ทางการบัญชีเกี่ยวกับคุณค่าตราสินค้าขององค์กรที่มีสินทรัพย์ไม่มีตัวตน (สินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรม) กรณีตัวอย่างจากกลุ่มบริษัท

อุตสาหกรรมทางการแพทย์ ประเทศจีน โดยการศึกษาค่าของปริมาณและการวิเคราะห์คุณค่าตราสินค้าของบริษัทอุตสาหกรรมทางการแพทย์ที่มีมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ คือ มีลักษณะทางภูมิศาสตร์วัฒนธรรมและทางเทคนิคแตกต่างจากองค์กรทั่วไปอื่นๆ โดยตราสินค้ามีวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ลึกซึ้งตามมุมมองทางด้านการบัญชี โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างและรวบรวมข้อมูลทางการเงินจากกลุ่มบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมทางการแพทย์ของประเทศจีนจำนวน 3 บริษัท ได้แก่ บริษัท 1) Tong Ren Tang, 2) Dong E-Ejiao, และ 3) Yunnan Baiyao โดยใช้แบบจำลองการประเมินค่าระหว่างแบรนด์ (Interbrand assessment model) ในการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การเพิ่มมูลค่าให้กับตราสินค้าของกลุ่มบริษัทที่มีสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมเป็นผลมาจากการลงทุนที่มีประสิทธิภาพ การควบคุมที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างผลตอบแทน รวมถึงการเสริมสร้างความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ ในสังคม

Ferri *et al.* (2021) ศึกษาเรื่อง ความขัดแย้งของการบัญชีสำหรับมรดกทางวัฒนธรรม: การศึกษาระยะยาวเกี่ยวกับการรายงานทางการเงินของทรัพย์สินที่เป็นมรดกของสถาบันวัฒนธรรมสาธารณะที่สำคัญของออสเตรเลีย (พ.ศ. 2535-2562) โดยการบัญชีสำหรับสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมเป็นการปฏิบัติที่ขัดแย้งใน 2 มุมมอง ระหว่างหลักการบัญชีแบบดั้งเดิมกับการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญด้านมรดก (ภัณฑารักษ์) โดยการรวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปีและแหล่งเอกสารเชิงคุณภาพอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและการประเมินมูลค่าของสินทรัพย์ทางมรดกวัฒนธรรม (Heritage assets) จากกระบวนการวิเคราะห์เชิงประจักษ์ 4 ขั้นตอน พบว่าหลักการ

ประเมินมูลค่าสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมใน
ทางบัญชีกับการประเมินมูลค่าจากผู้เชี่ยวชาญ
ด้านมรดก (ภัณฑารักษ์) มีความแตกต่างอย่าง
เห็นได้ชัดจึงส่งผลให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อการ
ประเมินมูลค่าทางการเงินของสินทรัพย์ทางมรดก
วัฒนธรรมในแง่ของการนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์

วิธีการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ
โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งเป็นการ
สนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในตำบลยางเนิ้ง
ตำบลหนองผึ้ง ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัด
เชียงใหม่ จำนวน 52 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ:

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษา
ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่อาศัย หรือมีการทำงานใน
ตำบลยางเนิ้ง ตำบลหนองผึ้ง ตำบลสารภี อำเภอ
สารภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 52 คน สามารถ
จำแนกได้ดังนี้

1) ตัวแทนภาครัฐ ได้แก่ ตัวแทนจาก
เทศบาลตำบลยางเนิ้ง เทศบาลตำบลหนองผึ้ง
เทศบาลตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
จำนวน 6 คน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา คือ มี
การปฏิบัติงานในตำแหน่งปลัดเทศบาลตำบล
ขึ้นไปหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากปลัดเทศบาล
ตำบล

2) ตัวแทนภาคเอกชน ได้แก่ ตัวแทน
ผู้ประกอบการเอกชน ด้านการท่องเที่ยว จำนวน
10 คน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา คือ มีการ
ดำเนินกิจการด้านการท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า 3 ปี
ในพื้นที่ 3 ตำบล

3) ผู้นำหมู่บ้าน จำนวน 32 คน โดยมี
เกณฑ์ในการพิจารณา คือ มีตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน
หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้ใหญ่บ้าน

4) กลุ่มเครือข่ายที่เกี่ยวข้องการท่องเที่ยว

เชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอสารภี ได้แก่ สมาชิก
เครือข่ายเที่ยวสวยหอม จำนวน 4 คน โดยมีเกณฑ์
ในการพิจารณา คือ กลุ่มเครือข่ายที่เกี่ยวข้องใน
การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่
3 ตำบล โดยเป็นสมาชิกของกลุ่มไม่น้อยกว่า 5
ปีและมีหน้าที่การดำเนินงานภายในกลุ่มเที่ยว
สวยหอม

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เป็นการศึกษาสินทรัพย์มรดกทาง
วัฒนธรรมตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรม ที่มีพื้นที่อยู่ในตำบลยางเนิ้ง ตำบล
หนองผึ้ง ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัด
เชียงใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ไม่ใช่
โครงสร้าง ซึ่งใช้ในการสนทนากลุ่ม โดยมีคำถาม
เกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชน แหล่งท่องเที่ยวทาง
วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงข้อมูล
ด้านการบำรุงดูแลรักษา อนุรักษ์ฟื้นฟู เพื่อให้
ทราบถึงข้อมูลสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรม
ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบล
ยางเนิ้ง ตำบลหนองผึ้ง ตำบลสารภี อำเภอสารภี
จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 สัมภาษณ์ชุมชนเพื่อกำหนด
เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบลยาง
เนิ้ง ตำบลหนองผึ้ง ตำบลสารภี อำเภอสารภี
จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการจัดการสนทนากลุ่มกับ
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ตัวแทนภาครัฐ ตัวแทน
ภาคเอกชน ผู้นำหมู่บ้าน และกลุ่มเครือข่าย
ที่เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่
อำเภอสารภี จำนวน 52 คน ซึ่งได้มีการให้
ข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมเชิง
วัฒนธรรมในตำบลยางเนิ้ง ตำบลหนองผึ้ง ตำบล
สารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยจัดเวที

ชุมชนแบบสหนากลุ่ม วันที่ 23 ธันวาคม 2560 ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์มรดกทางวัฒนธรรมตามเส้นทางการท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินศักยภาพตามเส้นทางการท่องเที่ยวในการรองรับด้านการท่องเที่ยวและรูปแบบบริหารจัดการเดิม ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน การพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก การจัดการด้านอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นการนำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้จากการสนทนากลุ่มของตัวแทนภาครัฐ ภาคเอกชน และตัวแทนชุมชน มาพิจารณาเพื่อยืนยันการดำเนินงานภายใต้แนวคิด “ประวัติศาสตร์รายทาง” ซึ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ผ่านเรื่องราวของเส้นทางต้นยางนาที่สอดคล้องกับโคลงนิราศหริภุญชัยในอดีต โดยมีการเพิ่มเติมเรื่องราวของจุดแวะแต่ละจุดและใช้การเล่าเรื่องผ่านนักประวัติศาสตร์โดยผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้แก่ อาจารย์วุฒิพงษ์ ฉั่วตระกูล จากสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน ร่วมกับตัวแทนเครือข่ายเชียงใหม่ เชียงราย สวดยหอมและนักวิจัย เพื่อให้ได้สถานที่ท่องเที่ยวผ่านตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวและแนวคิด “ประวัติศาสตร์รายทาง” ซึ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ผ่านเรื่องราวของเส้นทางต้นยางนาที่สอดคล้องกับโคลงนิราศหริภุญชัยในอดีต โดยมีการเพิ่มเติมเรื่องราวของจุดท่องเที่ยวแต่ละจุดและใช้การเล่าเรื่องผ่านนักประวัติศาสตร์ซึ่งเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้มีจุดท่องเที่ยว 5 จุด รวมทั้งสิ้น 14 กิจกรรมในแต่ละจุดท่องเที่ยวปรับเปลี่ยนไปใน

แต่ละช่วงเวลาในรอบปี ซึ่งจัดสนทนากลุ่ม ในวันที่ 10 เมษายน 2561 ณ ห้องประชุมรับรอง 3 มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ขั้นตอนที่ 3 การคืนข้อมูลที่ได้จากศึกษาและจากการพิจารณาแหล่งท่องเที่ยว สิทธิประโยชน์มรดกทางวัฒนธรรม รวมทั้งต้นทุนในการอนุรักษ์ฟื้นฟู ของเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตำบลยางเนิ้ง ตำบลหนองผึ้ง ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ให้แก่ผู้เข้าร่วม ได้แก่ นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จำนวน 4 คน ปลัดเทศบาลตำบลยางเนิ้งจำนวน 1 คน ปลัดเทศบาลตำบลหนองผึ้ง จำนวน 1 คน ปลัดเทศบาลตำบลสารภี จำนวน 1 คน ตัวแทนภาคเอกชนผู้ประกอบการในพื้นที่ 3 ตำบล จำนวน 3 คน และตัวแทนกลุ่มเที่ยวสวดยหอม 1 คน โดยจัดเวทีการนำเสนอผลการดำเนินงานวิจัย ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2562 ณ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การจัดเตรียมข้อมูล 2) การกำหนดประเด็นวิเคราะห์ 3) การเข้ารหัสและจัดหมวดหมู่ และ 4) การวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัย (วัชรินทร์ อินทพรหม, 2562)

ผลการศึกษา

จากสิทธิประโยชน์มรดกทางวัฒนธรรมตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาตำบลยางเนิ้ง ตำบลหนองผึ้ง ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เส้นทางการท่องเที่ยวมีการผูกโยงกับอัตลักษณ์ท้องถิ่นในด้านประวัติศาสตร์ต้นยางนาสารภี ยึดโยงกับเรื่องราวในโคลงนิราศหริภุญชัยซึ่งถือเป็นโคลงนิราศที่เก่าแก่ที่สุดในภาคเหนือ ในเส้นทางการท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรมนี้ มีการเชื่อมโยงกับวัดและสถานที่สำคัญตามแนวเส้นทางต้นยางนา ในส่วนของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นและศักยภาพของสถานที่จากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้จัดว่าเป็นสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมตามมาตรฐานการบัญชีภาคีฉบับที่ 17 เรื่องที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ปรับปรุงใน พ.ศ. 2560 นั้นมีดังนี้

1) เหมืองฝายพญาคำ: เป็นฝายที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือ สร้างสมัยพระเจ้าอินทวิชยานนท์ พหลเทพยภักดี เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์ที่ 7 เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาการจัดการน้ำของคนสมัยก่อน

2) วัดพระนอนหนองผึ่ง: มีพระพุทธรูปไสยาสน์ปางปิง (ตั้งอยู่ในเส้นทางแม่น้ำปิงในอดีต ปัจจุบันเรียกว่าปิงห่าง) น้ำปิงไหลเข้าท่วมเวียงกุมกาม และผ่านวัดพระนอนหนองผึ่งในสมัยนั้นกับพระเจ้าทันใจ ซึ่งสร้างคู่กับพระนอนรวมทั้งกุมภภัณฑ์สองตนที่เฝ้าพระนอนอยู่ การได้สักการพระนอนองค์ใหญ่และพระเจ้าทันใจ จะเกิดสิริมงคลอย่างยิ่ง ได้ฐานพระนอนมีคำจารึกว่าในอดีตเป็นที่อยู่อาศัยของชนเผ่าลัวะ ต่อมาประมาณปี พ.ศ.1200 พระมหาเถระเจ้าจำนวน 5 รูป ซึ่งติดตามพระนางจามเทวี มาครองนครหริภุญชัย ตามคำเชิญของพระสุทนต์ ได้จารึกและเทศนาถึงหมู่บ้านแห่งนี้ พวกลัวะเกิดความเลื่อมใสศรัทธาปสาทะ จึงนำเอารังผึ้งจากต้นมะขามริมสระน้ำใกล้หมู่บ้านมาถวายเป็นถ้ำสร้างอารามให้อยู่จำพรรษา และนำพระบรมสารีริกธาตุใส่กระบอกล้อมรั้ว หรือไม้ไผ่บรรจุผอบทองคำบรรจุในหลุมลึก 22 ศอก ขนานนามว่า “วัดหนองผึ่ง” ครั้นต่อมาภายหลังที่พญามังรายได้สร้างเวียงกุมกามแล้ว ได้รวมเอาวัดนี้เป็นส่วนหนึ่งของเวียงกุมกาม และมีประเพณีนมัสการ

สร้างน้ำปิดทองพระนอนในวันเพ็ญเดือนแปดเหนือทุก ๆ ปีสืบตลอดมา รวมทั้งพิพิธภัณฑ์ชัยสีลพุทธภริรักษ์ จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2503 โดยพระครูชัยสีลวิมล ภายในเป็นตู้เก่าโบราณจัดแสดงวัตถุจัดแสดงเศษชิ้นส่วนพระพิมพ์ดินเผาที่ได้จากเวียงกุมกาม

3) วัดแสนหลวง: พระเจ้ากาวิละและพญาจ่าบ้านได้มีการปรึกษาหารือกัน ได้มีมติเห็นชอบตรงกันในอันที่จะสร้างวัดขึ้นสักวัดหนึ่งเพื่อไว้บำเพ็ญกุศลของข้าราชการในราชสำนักและไพร่ฟ้าประชาชน โดยมอบอำนาจให้พญาแสนหลวงเป็นสถาปนิก (นายช่าง) ออกแบบก่อสร้างขึ้นในปี พ.ศ.2338 ต่อมาเมื่อพญาแสนหลวงได้เสียชีวิตลงพระเจ้ากาวิละและพญาจ่าบ้าน จึงได้พระกรุณาโปรดให้ตั้งชื่อวัดนี้ว่า “วัดแสนหลวง” เพื่อให้เป็นอนุสรณ์ให้แก่ “พญาแสนหลวง” นายช่างใหญ่ผู้ออกแบบและดำเนินการก่อสร้างวัดนี้ ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2338 ส่วนศาลพญาแสนหลวงต่อมาได้นามว่า “ศาลเจ้าพ่อแสนหลวง” เพื่อเป็นที่สักการบูชาของประชาชนต่อไปอีกนานเท่านาน

4) วัดช่างเค็ง: สร้างเมื่อ พ.ศ. 2300 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาประมาณ พ.ศ. 2450 มีพระวิหารรูปทรงแบบลานนาที่มีจิตรกรรมฝาผนังด้านบน มีลวดลายแบบศิลปะวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นลานนา ด้านล่างมีภาพจิตรกรรมร่วมสมัยตัวอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ที่มีการสร้างผนังด้านข้างทั้งสี่ด้าน มีหน้าต่าง และช่องแสงโดยรอบทุกด้าน มีการยกเก็จของผนัง ลักษณะโครงสร้างของอาคารเป็นการผสมผสานระหว่างโครงสร้างก่ออิฐฉาบปูนกับโครงสร้างไม้ ส่วนเครื่องบนหรือหลังคา สร้างด้วยโครงสร้างไม้ในระบบเสาและคาน หลังคาเป็นทรงจั่วมีการซ้อนชั้นของหลังคาด้านหน้าสองชั้น หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินเผาหรือแป้นเกล็ด (หลังคาแผ่นไม้) ด้านข้างพระวิหารและด้านหน้าพระอุโบสถ ที่มีองค์

พระพุทธรูปที่เก่าแก่ ประดิษฐานพระสีวลีเถระ หรือ พระสีวลี เป็นพระภิกษุสาวกเอตทัคคะของพระพุทธเจ้า และภายในวัดมีเจดีย์รูปแบบล้านนา สีทองอร่าม ที่รับเอาอิทธิพลแบบอย่างจากวัฒนธรรมอื่นๆ เช่น สุโขทัย พุกาม มาผสมผสานกันพัฒนาจนเป็นรูปทรงใหม่ที่ลงตัวและใช้กันแพร่หลาย เป็นฐานสูงสี่เหลี่ยมย่อเก็จ เน้นชั้นมาลัยเถาที่ขยายใหญ่ขึ้น ยกสูงขึ้น องค์กรซึ่งถูกลดความสำคัญลงจนเหลือขนาดเล็ก มีบัวรัดรอบองค์ระฆังตามแบบพุกาม บัลลังก์ย่อเหลี่ยม

5) ศาลหลักเมืองเชียงใหม่-ลำพูน: ตั้งอยู่ระหว่างหมู 5 บ้านปากกอก ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และหมู่ 1 บ้านอุโมงค์ ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เดิมเป็นที่ตั้งของวัดร้างแห่งหนึ่ง ชื่อว่า “วัดนางเหลียว” โดยความเป็นมาจากการบอกเล่าของผู้สูงอายุและผู้รู้ทั้งหลาย ที่อาศัยอยู่บริเวณนี้มาตั้งแต่เด็กๆ สรุปพอสังเขปได้ว่า เริ่มต้นจากเจ้าหลวงเมืองลำพูน ขณะนั้น ชื่อ เจ้าอนันตยศ และ เจ้ามหันตยศ ได้ออกเดินทางจากเมืองลำพูนมาทางทิศเหนือ เพื่อต้องการหาแนวเขตแดนสิ้นสุดของเมืองลำพูน ว่าสมควรจะอยู่บริเวณใดถึงจะเหมาะสม ซึ่งเจ้าหลวงเมืองลำพูน ได้ตั้ง ช้างพัง ชื่อ ช้างปู้กล่างาเขียว และขณะนั้นช้างมานั้น เป็นที่นำอัศจรรย์ยิ่ง ที่ช้างปู้กล่างาเขียว ได้หยุดพักบริเวณวัดร้างคือวัดนางเหลียวแห่งนี้ไม่ยอมเดินทางต่อไปเมื่อเหตุการณ์เป็นเช่นนี้ เจ้าหลวงเมืองลำพูน จึงกำหนดให้เล็อกบริเวณวัดร้างแห่งนี้ เป็นแนวเขตแบ่งระหว่างเมืองลำพูนและเมืองเชียงใหม่ โดยเจ้าหลวงเมืองลำพูนได้ใช้ไม้เนื้อแข็งปักเป็นเขตแดนไว้ ต่อมาไม่เกิดการผูกกร่อนเนื่องจากถูกแดดถูกฝน เจ้าหลวงจึงสั่งการให้เกณฑ์นักโทษจากเมืองลำพูนจำนวนหนึ่งให้มาช่วยก่อสร้าง โดยใช้วัสดุ คือ ดินเผาและปูนขาว มาโบกแทนหลักไม้เนื้อแข็งเดิม แล้วให้เขียนเป็นสัญลักษณ์ว่า หลักเขตแดนเมือง เชียงใหม่

ลำพูน ปัจจุบันพี่น้องประชาชน ซึ่งอาศัยอยู่บริเวณทั้งสองฝั่ง คือ ลำพูน และเชียงใหม่ส่วนใหญ่เป็นวงศาคณาญาติกัน ตลอดจนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องก็ได้ร่วมกัน บูรณะซ่อมแซม ตกแต่ง ก่อสร้างศาลาเอนกประสงค์ มีการอัญเชิญพระพุทธรูปมาประดิษฐาน คือ พระศรีสองเมือง และที่สำคัญ มีการทำพิธีปั้นรูปช้างที่เจ้าหลวงลำพูนใช้เป็นพาหนะเดินทาง คือ ช้างปู้กล่างาเขียว ซึ่งจะเห็นปรากฏโดดเด่นใกล้กับเสาหลักเมืองจากอดีตจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งต้นยางนา ที่มีประวัติต้นยางนาถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน เริ่มปลูกครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2425 โดยมหาอำมาตย์โท เจ้าพระยาสุรสีห์ วิชิษฐศักดิ์ (เชย กัลยาณมิตร) ข้าหลวงใหญ่มณฑลพายัพ ตั้งแต่บริเวณเชิงสะพานนวรัฐ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ไปจนจรดเขตจังหวัดลำพูน ต่อมาในปี พ.ศ. 2454 ราชการได้นำต้นยางนามาให้ราษฎรช่วยกันปลูกเพิ่มเพื่อความร่มรื่น สวยงามตลอดสองข้างทางในเขตจังหวัดเชียงใหม่ และปลูกต้นขี้เหล็กในเขตจังหวัดลำพูน จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของถนนสายนี้จวบจนถึงปัจจุบัน

และในส่วนของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้จัดเป็นสินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ ฉบับที่ 31 เรื่อง สินทรัพย์ไม่มีตัวตนปรับปรุงในพ.ศ. 2557 สามารถระบุได้ดังนี้

1) กลุ่มลึเกและช่างซอ ที่ปัจจุบันมีการอนุรักษ์ โรงลึเกไว้ ของคณะสมชายนาฏศิลป์และสมชายดาวร้าย

2) ค่ายมวยชื่อดังในอดีตและแชมป์มวยไทย วรณรงค์ พีระมิต (เคยขึ้นสังเวียนชกกับ แสนศักดิ์ เมืองสุรินทร์) ของ ค่ายมวยสารภีชัย

3) ลูกศิษย์รุ่นสุดท้ายของ ครูบาศรีวิชัย คือ พระที่ประจำวัดปากกอก

4) ปรากฏศิลปะการทำเครื่องปั้นดินเผา

โบราณ และมีการเก็บรวบรวมเครื่องปั้นดินเผา
โบราณไว้จำนวนมาก ของ แม่ศรีวรรณ

5) ประชาชนที่เชี่ยวชาญด้านเกษตร
และยาพื้นบ้าน มีความสามารถในการสาน สาด
แหง ซึ่งเป็นภูมิปัญญาในพื้นที่ รวมไปถึงเป็น
ประธานกลุ่มผักหวานป่าและเป็นผู้เพาะพันธ์ต้น
ยางสารภีในปัจจุบัน ของลุงหมวน

6) แหล่งรวมของเก่าและเรื่องราวของ
สารภีในอดีต ของพ่อสนั่นและยายแหง:

7) ประชาชนในด้านการทำบายศรี
และเครื่องครัวสืบชะตาตามประเพณีล้านนา
โบราณที่มีการรับขึ้นครุฑถูกต้องเพียงรายเดียวใน
อำเภอสารภี สืบทอดศิลปะการทำมากกว่า 100 ปี
คือ ป้าปรานี

8) ประชาชนในด้านศิลปะ การฟ้อน
เจิง การฟ้อนดาบ การฟ้อนเล็บ และเป็นผู้ริเริ่ม
รูปแบบการออกกำลังกายโดยการฟ้อนเจิงในพื้นที่
สารภี คือแม่ลำดวง

9) ประชาชนด้านการทำเครื่องดนตรี
จิ๋วจากลูกต้นสารภี คือ คุณมนัส

10) กลุ่มสาน ตะแหลว ซึ่งเป็นความเชื่อ
ในท้องถิ่นที่เชื่อว่าจะช่วยป้องกันสิ่งที่ไม่ดีมากิน
ข้าว กินนา นิยมติดตามหลังคาบ้าน ปัจจุบันกำลัง
สูญหายไป

11) กลุ่มแกะสลักไม้และการทำปราสาท
งานศพ

12) กลุ่มบวรอน มาดพันธ์: มีความ
เชี่ยวชาญด้านการตีต๋อด้วยกรรมวิธีโบราณ

13) กลุ่มทำ หม่อง (ครกตำข้าวโบราณ)

14) การจัดกิจกรรมและประเพณีประจำ
ถิ่น ในรอบปี ได้แก่ 14.1) กิจกรรมบวงสรวง
ศาลเจ้าแดนเมือง ประเพณีสงกรานต์ต้นยาง
นา กิจกรรมตานก๋วยสลากและรดน้ำดำหัวผู้สูง

อายุ 14.2) กิจกรรมสงฆ์พระธาตุวัดปากทอง
และกิจกรรมครบรอบครบาสึงห์แก้ววัดปากทอง
14.3) กิจกรรมถวายเทียนเข้าพรรษา ตานก๋วย
สลากตานต้นเงินและทำบุญผ้าป่า 14.4) กิจกรรม
ประเพณียี่เป็งและกิจกรรมบวชต้นยางสารภี

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบอีกว่า
ค่าใช้จ่ายในการบำรุง ดูแลรักษาสิทธิบัตรมรดก
ทางวัฒนธรรมซึ่งก่อให้เกิดต้นทุนแก่หน่วยงานที่
รับผิดชอบ โดยต้นทุนเหล่านี้ไม่สามารถระบุเป็น
จำนวนตัวเลขทางการบัญชีที่ชัดเจนได้ในแต่ละปี
เนื่องจากต้นทุนในการดูแลรักษาสิทธิบัตรมรดก
ทางวัฒนธรรมขึ้นอยู่กับงบประมาณที่ถูกจัดสรร
ประจำปีจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กระทรวง
วัฒนธรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่
เทศบาลท้องถิ่น สถาบันการศึกษาในพื้นที่และ
การระดมทุนจากภาคเอกชนและเครือข่ายภาค
ประชาชน ทำให้ไม่สามารถคำนวณต้นทุนที่แท้
จริงได้ โดยสิทธิบัตรมรดกทางวัฒนธรรมจะมี
หน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแลรักษา ดังนี้

1) ต้นทุนในการอนุรักษ์ไว้ซึ่งเอกลักษณ์
ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในรูปแบบการ
ดูแลรักษา สุขภาพต้นยางนา การดูแลรักษาแหล่ง
ท่องเที่ยวร่วมกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการ
ขับเคลื่อนโครงการในพื้นที่ โดยหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องจำแนกดังนี้ 1.1) หน่วยงานภาครัฐ
ได้แก่ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม เทศบาลตำบล
หนองผึ่ง เทศบาลตำบลยางเนิ้ง เทศบาลตำบล
สารภี สำนักงานการท่องเที่ยวประจำจังหวัด
เชียงใหม่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่
ซึ่งต้นทุนเหล่านี้ถูกกำหนดโดยงบประมาณจัดสรร
ประจำปีของแต่ละหน่วยงาน 1.2) หน่วยงาน
เอกชน ได้แก่ กองทุนสิ่งแวดล้อม กลุ่มเที่ยวสวย
หอม กลุ่มต้นยางนาเชียงใหม่-ลำพูน ทีมอาสา
สมัครพิทักษ์ยางนา หมอต้นไม้ ซึ่งต้นทุนส่วนนี้

มาจากการระดมทุน การสนับสนุนมาจากผู้ประกอบการและคนในพื้นที่ทั้ง 3 ตำบล

2) ต้นทุนในการพัฒนาระบบการเตือนภัยจากแรงลมมีผลเชื่อมโยงในด้านการป้องกันปัญหาความเสี่ยงจากการแตกหักของกิ่งต้นยางนา ระบบถูกออกแบบให้สามารถแจ้งเตือนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึงจุดเสี่ยงที่อาจจะเกิดการแตกหักของกิ่งต้นยางนาและสร้างความเสียหายให้กับชุมชนในพื้นที่โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากวิทยาลัยเทคนิคสารภี

3) ต้นทุนในการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่มีความเหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้ มีลักษณะรูปแบบของเทศบัญญัติข้อบังคับที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการร่วมกันกำหนดบทบัญญัติต่างๆ โดยเทศบาลตำบลยางหนึ่ง เทศบาลตำบลหนองผึ้ง เทศบาลตำบลสารภี

อภิปรายผล

การวิจัยศึกษาสิทธิทรัพย์สินทางวัฒนธรรมตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ตำบลยางหนึ่ง ตำบลหนองผึ้ง ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ครั้งนี้ พบว่า เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมชุมชนในพื้นที่ โดยมีสิทธิบัตรมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ มีลักษณะเป็นรูปธรรมที่สามารถมองเห็น สัมผัสและจับต้องทางกายภาพได้ ตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น ประกอบไปด้วยเหมืองฝายพญาคำ วัดพระนอนหนองผึ้งและพิพิธภัณฑสถานพิพิธภัณฑสถานวัดแสนหลวง วัดช่างเคิ่ง ศาลหลักเมืองเชียงใหม่-ลำพูนและต้นยางนา นอกจากนี้ตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้ยังคงสิทธิบัตรมรดกทางวัฒนธรรมที่จับไม่ได้ของชุมชนที่ปรากฏขึ้น มีลักษณะเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถ

จับต้องหรือแสดงออกมาทางกายภาพได้ ถือเป็นมรดกภูมิปัญญาของปราชญ์ในชุมชน และขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีประจำท้องถิ่นที่บุคคล หรือชุมชนได้สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน อันประกอบด้วยภูมิปัญญาเกี่ยวกับนาฏศิลป์ ศิลปะการทำเครื่องปั้นดินเผา การจักสานสาตแหง ตะแหลั่ว ศิลปะการฟ้อนเจิง การฟ้อนดาบ การฟ้อนเล็บ การทำบายศรีและเครื่องครัวสืบชะตาตามประเพณีล้านนาโบราณ กิจกรรมประเพณีบวงสรวงศาลเจ้าแดนเมือง กิจกรรมบวชต้นยางสารภี ประเพณีสงกรานต์ต้นยางนา และกิจกรรมสงฆ์นำพระธาตุวัดปากทอง เป็นต้น ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ยังคงสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของความภูมิใจอันทรงคุณค่าต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชาคริต สิทธิฤทธิ์ (2559) ที่กล่าวไว้ว่า มรดกที่เป็นรูปแบบของวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์และมีคุณค่าซึ่งเกิดขึ้นในอดีตและได้รับการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง มรดกทางวัฒนธรรมบางอย่างกลายเป็นแบบแผนทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญและเป็นความภาคภูมิใจของคนในสังคมสืบเนื่องมาจนกระทั่งปัจจุบัน โดยคุณค่าของสิทธิบัตรมรดกทางวัฒนธรรมสามารถกำหนดได้จากความเหมาะสมในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด นอกจากนี้มรดกทางวัฒนธรรมในเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้ มีความสำคัญต่อผู้ที่เป็นเจ้าของหรือผู้ใช้สิทธิบัตรนั้น ตักยภาพในการสร้างรายได้ และยังคงเกื้อหนุนๆ อีกมากมายที่ขึ้นอยู่กับลักษณะของสิทธิบัตรมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านั้น ซึ่งเกณฑ์เหล่านี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้มีอำนาจตัดสินใจหลายคน (Salerno, 2020) อีกทั้งการเพิ่มมูลค่าให้กับสิทธิบัตรมรดกทางวัฒนธรรมเป็นผลมาจากการลงทุน การควบคุมที่มีประสิทธิภาพและการพัฒนาวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้าง

ผลตอบแทนรวมถึงการเสริมสร้างความร่วมมือกับ
องค์กรต่างๆ ในสังคม (Lin, 2018)

สำหรับการศึกษาสิทธิบัตรทาง
วัฒนธรรมในเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ตำบลยางเนิ้ง ตำบลหนองผึ้ง ตำบลสารภี อำเภอ
สารภี จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้ สามารถจำแนก
มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ เป็นสิทธิบัตร
มรดกทางวัฒนธรรม ตามมาตรฐานการบัญชี
ภาครัฐ ฉบับที่ 17 เรื่อง ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์
ปรับปรุงใน พ.ศ. 2560 และ มรดกทางวัฒนธรรม
ที่จับต้องไม่ได้ เป็นสิทธิบัตรที่ไม่มีตัวตนที่เป็น
มรดกทางวัฒนธรรม ตามมาตรฐานการบัญชี
ภาครัฐ ฉบับที่ 31 เรื่อง สิทธิบัตรที่ไม่มีตัวตนปรับปรุง
ในพ.ศ. 2557 ซึ่งตามข้อกำหนดของมาตรฐานการ
บัญชีภาครัฐทั้ง 2 ฉบับที่กล่าวข้างต้นเป็นไปตาม
มาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชี
ของภาครัฐ (กระทรวงการคลัง, 2561ข) โดยมี
คุณค่าทางด้านวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การศึกษา
และประวัติศาสตร์ไม่สามารถสะท้อนออกมาได้ให้
เห็นได้ทั้งหมดในมูลค่าทางการเงินที่คิดจากราคา
ตลาดเพียงอย่างเดียว มีข้อผูกพันทางกฎหมาย
อาจทำให้มีข้อห้ามหรือข้อจำกัดอย่างเข้มงวดใน
เรื่องการทำนายสิทธิบัตร ซึ่งสิทธิบัตรเหล่านั้น
มักจะไม่สามารถสร้างขึ้นใหม่เพื่อทดแทนได้ หรือ
มักมีมูลค่าสูงขึ้นตามกาลเวลา แม้ว่าสภาพทาง
กายภาพจะเสื่อมไป และการประมาณอายุการ
ใช้งานอาจทำได้ยาก ซึ่งในบางกรณีอาจมีอายุได้
ถึงหลายร้อยปี โดยหน่วยงานภาครัฐอาจมีการ
ครอบครองสิทธิบัตรทางวัฒนธรรมเป็น
จำนวนมาก ซึ่งได้มาเป็นเวลาหลายปีแล้ว และ
ได้มาด้วยวิธีการต่างๆ กัน เช่น การซื้อ การ
บริจาค การยกมรดกให้ และการอายัดยึดทรัพย์
โดยสิทธิบัตรเหล่านี้ไม่ได้ครอบครองเพื่อก่อให้เกิด
กระแสเงินสดไหลเข้าหน่วยงานและอาจจะ
มีกฎหมายหรือข้อจำกัดทางสังคมในการใช้เพื่อ

วัตถุประสงค์ดังกล่าว ส่งผลให้ในทางการบัญชีไม่
สามารถวัดมูลค่าเพื่อการบันทึกบัญชีได้ แต่ให้ถือ
ปฏิบัติกับสิทธิบัตรทางวัฒนธรรม ให้มีระบบ
การควบคุมที่เพียงพอและเหมาะสม จะเห็นได้ว่า
สิทธิบัตรทางวัฒนธรรมทั้งจับต้องได้และจับ
ต้องไม่ได้นั้นเป็นสิทธิบัตรที่ไม่สามารถวัดมูลค่า
ทางบัญชีได้ ให้ปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี
ภาครัฐ ไม่มีการประเมินมูลค่าในเรื่องต้นทุน
และการประเมินมูลค่าใหม่ แต่ให้เปิดเผยไว้ใน
หมายเหตุประกอบงบการเงินตามมาตรฐาน
รายงานทางการเงินเท่านั้น (Juliyanti & Wibowo,
2020) โดยหลักการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรมรดก
ทางวัฒนธรรมในทางบัญชีกับการประเมินมูลค่า
จากผู้เชี่ยวชาญด้านมรดก (ภัณฑารักษ์) มีความ
แตกต่างกันเห็นได้ชัดจึงส่งผลให้เกิดผลกระทบ
เชิงลบต่อการประเมินมูลค่าทางการเงินของ
สิทธิบัตรทางมรดกวัฒนธรรมในแง่ของการนำไป
ใช้ในเชิงพาณิชย์ (Ferri et al., 2021)

นอกจากนี้การท่องเที่ยวมรดกทาง
วัฒนธรรม ตำบลยางเนิ้ง ตำบลหนองผึ้ง ตำบล
สารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งมรดก
ทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ที่เป็นสิทธิบัตรมรดก
ทางวัฒนธรรม และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้อง
ไม่ได้ที่เป็นสิทธิบัตรที่ไม่มีตัวตนที่เป็นมรดกทาง
วัฒนธรรม อาจมีความเสี่ยงต่อความสัมพันธ์
เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงหรือถูกทำลาย ส่งผล
ให้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวมรดกทาง
วัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่มีรูปแบบศักยภาพใน
ฐานะทรัพยากรท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ซึ่งตาม
กฎหมายหน่วยงานภาครัฐ องค์การปกครอง
ส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำงบประมาณรายจ่าย
ประจำปีในหมวดเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อเงิน
อุดหนุนการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี
ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
(จิตตรามย์ รัตนวุฒ, 2556) ซึ่งควรดำเนินการบน

พื้นฐานด้านการอนุรักษ์และการใช้สอยในบริบททางสังคมปัจจุบัน จำแนกเป็นแนวทางอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม แนวทางการพัฒนาการใช้ประโยชน์ แนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนาเรื่องราว แนวทางการพัฒนาบุคลากร แนวทางการพัฒนากระบวนการและองค์กร โดยการรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในอดีตได้รับการสืบทอดกันมา ทำให้เกิดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญและเป็นความภาคภูมิใจของคนในสังคมนั้น เพื่อการป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในมิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสังคม และมิติทางสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวในระยะยาวได้ (อังศรีสาแสงจำนงค์, 2561 ; เทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร และคณะ, 2563 ; ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว, 2544) สินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ตำบลยางเนิ้ง ตำบลหนองผึ้ง ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ที่สำคัญคือ ต้นยางนา ย่อมเกิดต้นทูนในอนุรักษ์ต้นยางนาให้แข็งแรง สามารถเติบโตไปกับถนนสายประวัติศาสตร์ของประเทศ ซึ่งได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ เทศบาลท้องถิ่น สถาบันการศึกษาในพื้นที่และการระดมทุนจากภาคเอกชนและเครือข่ายภาคประชาชน ซึ่งต้นทูนเหล่านี้ไม่ได้ถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งของต้นทูนในกระบวนการตัดสินใจของผู้ที่มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับจัดการท่องเที่ยว ฉะนั้นควรพึงคำนึงถึงต้นทูนในการพัฒนานี้ด้วยเพื่อการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมอย่างคุ้มค่ามีประสิทธิภาพและการพัฒนาขีดความสามารถการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจของประเทศด้วย

สรุป

สินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมทั้งจับต้องได้และจับต้องไม่ได้นั้นเป็นสินทรัพย์ที่ไม่สามารถวัดมูลค่าและการประเมินมูลค่าใหม่ เพื่อการบันทึกบัญชีได้ แต่ต้องมีระบบการควบคุมโดยการจัดทำทะเบียนคัมสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมว่ามีอยู่จริง แสดงสิทธิและภาระผูกพันที่แน่ชัดว่าสินทรัพย์เป็นกรรมสิทธิ์ รวมทั้งการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลของสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมในหมายเหตุประกอบงบการเงินได้อย่างถูกต้อง มีความเหมาะสมที่เพียงพอตามดุลยพินิจของแต่ละหน่วยงานภาครัฐนั้นๆ และเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องอีกทั้งมีต้นทูนในการอนุรักษ์ฟื้นฟูอัตลักษณ์ สินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่นั้น ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ด้วย ซึ่งต้นทูนเหล่านี้ไม่ได้ถูกมาเป็นส่วนหนึ่งของต้นทูนในกระบวนการตัดสินใจของผู้ที่มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับจัดการท่องเที่ยว ฉะนั้นควรพึงคำนึงถึงต้นทูนในส่วนนี้ด้วยเพื่อการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมอย่างคุ้มค่ามีประสิทธิภาพและการพัฒนาขีดความสามารถการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมในเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ตำบลยางเนิ้ง ตำบลหนองผึ้ง ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

1. การบริหารจัดการให้สินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรมนั้นดำรงอยู่คู่กับชุมชนนั้น ควรอนุรักษ์ไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ฟื้นฟูวัฒนธรรมแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เป็นการทำความร่วมมือและการมี

ส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และ
กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการขับเคลื่อนในพื้นที่
เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพที่
ยั่งยืน

2. ควรมีการนำทรัพยากรหรือทุนทาง
วัฒนธรรมมาคิดพัฒนาสร้างสรรค์ให้เป็นสินค้า
หรือผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม จากเรื่องราวและ
เนื้อหาของวัฒนธรรม มาสร้างความโดดเด่นที่แตก
ต่างให้กับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์สร้างส่งผลให้เกิด

มูลค่าเพิ่มขึ้นสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและประเทศ
ชาติ

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ ทุนที่สนับสนุน
งบประมาณงานวิจัยในครั้งนี้ จากสำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) กับมหาวิทยาลัย
พายัพเชียงใหม่, คุณณัฐพล อารีประเสริฐสุข
ผู้อำนวยการกลุ่มงานมาตรฐานและนโยบายการ
บัญชีภาครัฐ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องช่วยทำ
งานวิจัย สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงวัฒนธรรม. (2562). *วัฒนธรรม คุณค่าสู่มูลค่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและการพัฒนาอย่าง
ยั่งยืน*. http://www.culture.go.th/culture_th/ewt_news.php?nid=3972&filename=index

กระทรวงการคลัง. (2561). *มาตรฐานการบัญชีภาครัฐ ฉบับที่ 17 เรื่อง ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์, มาตรฐาน
การบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐ พ.ศ 2561*. (170 -198). https://saraban-law.cgd.go.th/easinetimage/inetdoc?id=show_CGD.A.22883_2_BCS_2_pdf

กระทรวงการคลัง. (2561). *มาตรฐานการบัญชีภาครัฐ ฉบับที่ 31 เรื่อง สินทรัพย์ไม่มีตัวตน, มาตรฐาน
การบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐ พ.ศ 2561*. https://saraban-law.cgd.go.th/easinetimage/inetdoc?id=show_CGD.A.22883_2_BCS_2_pdf

กอบแก้ว รัตนอุบล. (2562). การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน
ฉบับปรับปรุง ปีค.ศ. 2018:บทที่ 1-บทที่ 4. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 15(47), 78-89.

ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว. (2544). เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทุนวัฒนธรรมและโอกาสทางธุรกิจ. *วารสารนักบริหาร*,
31(1), 32-37.

จิตรดารมย์ รัตนวุฒ. (2556). มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมการอนุรักษ์และการคุ้มครองมรดก
ทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา การแสดงออกซึ่งศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน. *วารสารนิติศาสตร์และ
สังคมท้องถิ่น*, 1(1), 135-169.

ชาคริต สิทธิฤทธิ์. (2559). จับต้องได้-จับต้องไม่ได้: ความไม่หลากหลาย ในความหลากหลายของ
มรดกทางวัฒนธรรม (Tangible and Intangible: Similarities among the Diversities of the
Cultural Heritage). *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*,
8(2), 141-160.

เทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร และคณะ. (2563). การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทาง
วัฒนธรรมด้านสถาปัตยกรรมในเมืองเก่า จังหวัดลำพูน แพร่ น่าน. *วารสารมนุษยศาสตร์
สังคมศาสตร์*, 37(2), 38-63.

- ไทยบีบีเอส. (2564). ย้อนกำเนิด “ต้นยางนา” ถนนเชียงใหม่-ลำพูน 139 ปี. <https://news.thaipbs.or.th/content/308334>
- เพ็ญสุภา สุขคตะ. (2561). “ล้านนาศึกษา” ใน “ไทศึกษา” ครั้งที่ 13 (12) 500 ปี โคลงนิราศหริภุญไชย: คุณค่าและความทรงจำ (1). https://www.matichonweekly.com/column/article_73951
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2564). ข่าวด้านท่องเที่ยววัฒนธรรม. <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/45584>
- วัชรินทร์ อินทพรหม. (2562). การวิเคราะห์และการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 10(2), 314-333.
- ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์. (2564). *ข่าวสารอาเซียน*. http://www.asean thai.net/mobile_detail.php?cid=2&nid=11302
- สภาวิชาชีพบัญชี. (2563). ประกาศสภาวิชาชีพบัญชีที่ 48/2563 เรื่อง กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน. <https://www.tfac.or.th/upload/9414/tVnkb tuw0V.pdf>
- สมาคมอิคอมโอสไทย. (2554). *กฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม*. http://www.icomosthai.org/THcharter/63546_Charter_updated.pdf
- สยามรัฐออนไลน์. (2564). นำทุนวัฒนธรรมต่อยอดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. <https://siamrath.co.th/n/226751>
- อังคิรีสา แสงจำนงค์ (2561) ความท้าทายของชุมชนเชิงมรดกทางวัฒนธรรมต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. *วารสารกระแสวัฒนธรรม*, 19(36), 82-91.
- Ferri, P., Sidaway, S.I., & Carnegie, G.D. (2021). *The paradox of accounting for cultural heritage: a longitudinal study on the financial reporting of heritage assets of major Australian public cultural institutions (1992–2019)*. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*.
- Juliyanti, W., & Wibowo, Y.K. (2020). Accounting for heritage assets: why and how?(Literature study on cultural heritage in Indonesia). *Jurnal Akuntansi, Keuangan, dan Manajemen*, 2(1), 1-11
- Lin, B. (2018). The Accounting Analysis of the Intangible Cultural Heritage Enterprises' Brand Value—Take the Chinese Medicine Industry as an Example. *American Journal of Industrial and Business Management*, 8(7), 1716
- Salerno, E. (2020). Identifying value-increasing actions for cultural heritage assets through sensitivity analysis of multi-criteria evaluation results. *Sustainability*, 12(21), 9238.

หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล: ศึกษาเปรียบเทียบพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 กับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

Personal Data Protection Principles: Comparative study of the Personal Data Protection Act, B.E. 2562 and the Official Information Act, B.E. 2540

นพดล นิมหนู¹
Noppadon Nimnoo¹

Received: 27th July 2021

Revised: 21st September 2021

Accept: 12th October 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามกฎหมายสองฉบับคือพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 กับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ว่ามีมาตรฐานในการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปตามมาตรฐานสากลหรือไม่ โดยใช้การดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ผลการศึกษาพบว่าหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ที่มีฐานะเป็นกฎหมายกลาง กำหนดหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะทั่วไปครอบคลุมทุกมิตินั้นได้รับอิทธิพลจากกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (GDPR) ทำให้มีมาตรฐานในการคุ้มครองสิทธิที่ทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ แต่สำหรับในส่วนของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 มีหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ มุ่งเน้นคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานภาครัฐ ยังมีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับหลักการคุ้มครองข้อมูลอยู่หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเก็บรักษาข้อมูล การกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ควบคุมข้อมูล การประมวลผลและการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งมาตรฐานยังแตกต่างจากพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการทำการทบทวนหลักการและแก้ไขบทบัญญัติ เพื่อให้กฎหมายทั้งสองฉบับมีมาตรฐานในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปในทิศทางเดียวกันโดยไม่เกิดภาวะสองมาตรฐาน

คำสำคัญ: ข้อมูลข่าวสารของราชการ, สิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล, การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

¹ อาจารย์ประจำ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Lecturer, Faculty of Law, Mahasarakham university

Abstract

The purpose of this research was to compare the principles of personal data protection in Thailand. In particular, according to two laws, namely the Personal Data Protection Act B.E. 2562 (2019) and the Government Information Act B.E. by using qualitative research in the form of documentary research. Personal Data Protection Principles of the Personal Data Protection Act B.E. 2562 is the central law determining the principles of personal data protection in a general manner and covering all dimensions. It is influenced by the European Union Personal Data Protection Act (GDPR), it provides standards for the protection of rights equal to those of other civilized countries. However, the Government Information Act, BE 2540 (1997), contains a specific principle for personal data protection. The focus is on protecting personal data that is in the control of government agencies. There are still a number of issues with data protection principles. whether it is a matter of data retention, assigning a data control officer, processing and use of personal data The standards are still different from the Personal Data Protection Act B.E. 2562, therefore, the researcher proposes to review the principles and amend the provisions to ensure that the two laws have the same standards of personal data protection.

Keywords: Public Information, rights to information, data protection.

บทนำ

ข้อมูลส่วนบุคคลนั้น มีสถานะเป็นทั้งทรัพย์สินส่วนตัวของบุคคลและขณะเดียวกัน ก็เป็นสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอันเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน การล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลจึงเป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลไปในขณะเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่นานาอารยประเทศมีพลวัตทางเทคโนโลยีอย่างสูง ทำให้การล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลนั้น เกิดขึ้นได้โดยง่าย ไม่ว่าจะโดยการกระทำของเอกชนด้วยกัน หรือโดยการกระทำของฝ่ายรัฐเอง ไม่ว่าจะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล การนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประมวลผล หรือเปิดเผย หรือกระทำการใดๆ ที่ทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความเสียหาย ไม่ว่าจะเป็นด้านความปลอดภัยต่อชีวิตร่างกาย สิทธิเสรีภาพ หรือการเอาข้อมูลไปใช้ประโยชน์ทางธุรกิจโดยไม่ได้รับ

อนุญาตอันเป็นการสร้างความเดือดร้อนรำคาญแก่เจ้าของข้อมูล เป็นต้น เมื่อพิจารณาจากสถิติการล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ.2563 (ค.ศ.2020) จำนวนการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลมีทั้งหมด 1001 คดี โดยมีประชาชนกว่า 155.8 ล้านคนได้รับผลกระทบจากการละเมิดเช่นนี้ ซึ่งแนวโน้มการละเมิดนี้เพิ่มขึ้นมาตลอดนับแต่ปี 2005 จนถึงมากที่สุดในปี 2017 แต่อัตราการละเมิดอยู่ในภาพรวมที่มีแนวโน้มจะสูงขึ้น (Johnson, 2021) โดยนอกจากกรณีนี้ยังมีสถานการณ์การละเมิดทำนองเดียวกันเกิดขึ้นทุกมุมของโลก เป็นเหตุทำให้นานาอารยประเทศตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และพยายามสร้างมาตรการต่างๆ อันเป็นหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป ได้พัฒนาหลักการที่เรียกว่ากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป หรือ General Data Protection

Regulation ขึ้นมา ซึ่งมีอิทธิพลอย่างสูงต่อหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของทุกประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยที่เป็นประเทศคู่ค้าอีกประเทศหนึ่งขอสหภาพยุโรปที่จะต้องพัฒนาหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนี้ให้มีมาตรฐานเช่นเดียวกัน

สำหรับหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยในปัจจุบัน รัฐสภาได้ตราพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ออกมา โดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและสิทธิในความเป็นส่วนตัวซึ่งมีที่มาการเสนอร่างกฎหมายดังกล่าวในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2558 โดยได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป หรือ General Data Protection Regulation นั้นเอง โดยลักษณะการตรานั้น เป็นการกำหนดให้กฎหมายฉบับนี้ เป็นกฎหมายกลางที่กำหนดหลักเกณฑ์ กว้าง หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เป็นไปตามมาตรฐานสากล และมีมาตรการเยียวยาเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจากการถูกละเมิด รวมทั้งมีการกำหนดโทษปรับทางปกครอง ความรับผิดทางแพ่งและทางอาญาค่อนข้างสูงมากเมื่อเทียบกับกฎหมายฉบับอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อให้หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสามารถสัมฤทธิ์ผลได้ในทางปฏิบัติ แต่อย่างไรก็ดี ในระบบกฎหมายของประเทศไทย ยังมีหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่กำหนดไว้ตามกฎหมายเฉพาะต่างๆ อีกหลายฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ซึ่งกำหนดหลักการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ที่อยู่ในความครอบครอง ควบคุมดูแลโดยภาครัฐนั้นเอง ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่กับภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานของรัฐซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้เก็บรวบรวม ใช้ ประมวลผล เปิดเผย

นั้น หาได้ตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายกลางที่กำหนดหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแต่อย่างใด ทำให้เกิดประเด็นว่า ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่กับภาคเอกชน อยู่ภายใต้หลักการคุ้มครองข้อมูลตามพระราชบัญญัติข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 แต่ ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่กับภาครัฐ อยู่ภายใต้หลักการคุ้มครองข้อมูลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

ประเด็นจึงน่าสนใจที่จะศึกษาว่า หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายของประเทศไทย โดยเฉพาะกฎหมายกลางซึ่งก็คือพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ที่กำหนดหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในภาพรวม และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ที่กำหนดหลักการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่กับภาครัฐ ว่าจะมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และเราจะพัฒนาหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายทั้งสองฉบับให้สอดคล้องกับหลักการสากลและเป็นไปโดยมีมาตรฐานที่ไม่ได้แตกต่างกัน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกติกาสากลและกฎหมายของประเทศที่สำคัญ

2. เพื่อเปรียบเทียบหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 กับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายทั้งสองฉบับให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและมีมาตรฐานทัดเทียมกับหลักการของต่างประเทศ

วิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จะใช้การดำเนินการวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เช่นตำราวิชาการ หนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ตลอดจนเอกสารจากฐานข้อมูลออนไลน์ทั้งในและต่างประเทศ โดยมุ่งเน้นศึกษาวิเคราะห์หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ตามกติการะหว่างประเทศ หลักกฎหมายต่างประเทศ และหลักกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และนำหลักการของพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยต่อไป

ผลการวิจัย

หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เกิดขึ้นโดยผลของการที่นานาอารยประเทศยอมรับในแนวคิดเรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัว อันหมายถึงสิทธิที่จะอยู่โดยลำพัง โดยปราศจากการแทรกแซงและล่วงละเมิดจากบุคคลอื่น โดยเราสามารถมองสิทธิในความเป็นส่วนตัวออกเป็นสองแง่มุม คือ ความเป็นส่วนตัวในแง่นามธรรม ได้แก่การที่บุคคลมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดตลอดจนความเชื่อในทางศาสนา และ ส่วนความเป็นส่วนตัวในทางรูปธรรมคือสิทธิที่จะอยู่โดยลำพังปราศจากการรบกวนและแทรกแซงจากบุคคลอื่น การอยู่อย่างสันโดษโดยไม่ติดต่อกับสัมพันธกับสังคม และภายใต้แนวคิดนี้ ข้อมูลของบุคคลใดก็ตามที่สามารถเก็บรักษาความลับเกี่ยวกับตัวบุคคลนั้น ก็ย่อมมีสิทธิได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายจากการละเมิด

ของบุคคลอื่น ซึ่งบุคคลอื่นนี้ย่อมหมายถึงทั้งรัฐไม่ว่าจะเป็นองค์กร หน่วยงาน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ และรวมถึงเอกชนด้วย ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนบ้าน นายจ้าง หรือแม้แต่สื่อมวลชนในทุกแขนงก็ตาม สิทธิในความเป็นส่วนตัวจึงเป็นสิทธิของคนใดคนหนึ่งในส่วนที่มีลักษณะเฉพาะตัวเพื่อป้องกันตัวเองออกจากสาธารณะ บุคคลมีสิทธิที่จะปฏิเสธข้อมูลอันเป็นความลับของตนต่อสาธารณะได้ (วรรณรัชชา ทวีทรัพย์ดาพิชชา, 2558: 8-9)

สิทธิความเป็นส่วนตัว สามารถจำแนกออกได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้ (บรรเจิด สิงคะเนติ และคณะ, 2554: 6-7)

1. สิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล (Information Privacy)

เป็นสิทธิเหนือข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลธรรมดาที่อาจโดยทางตรงหรือโดยอ้อมโดยระบุหมายเลขประจำตัวประชาชน (เช่นหมายเลขประกันสังคม) หรืออย่างน้อยหนึ่งองค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์ของบุคคลนั้น (เช่น ชื่อและนามสกุล, วันเดือนปีเกิด, ข้อมูลไบโอเมตริกซ์ ลายนิ้วมือ ดีเอ็นเอ ฯลฯ เป็นต้น) ซึ่งจะได้รับคามคุ้มครองโดยการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมและการบริหารจัดการข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ การคุ้มครองความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลส่วนตัวนั้น มีหลักการสากลที่เป็นกรอบในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Guidelines on the protection of Privacy and Transborder Data Flows of Personal Data) ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ซึ่งรายละเอียดจะได้กล่าวในบทต่อไป

2. สิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับเนื้อตัวร่างกาย (Bodily Privacy)

ความเป็นส่วนตัวในชีวิตร่างกาย (Bodily Privacy) เป็นการให้ความคุ้มครองในชีวิตร่างกาย

ของบุคคลในทางกายภาพที่จะไม่ถูกดำเนินการใดๆ อันละเมิดความเป็นส่วนตัว อาทิ การทดลองทางพันธุกรรม การทดลองยา เป็นต้น

3. สิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร (Privacy of Communication)

เป็นการให้ความคุ้มครองในความปลอดภัย และความเป็นส่วนตัวในการติดต่อสื่อสารทางจดหมาย โทรศัพท์ ไปรษณีย์ อิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการติดต่อสื่อสารอื่นใดที่ผู้อื่นจะล่วงรู้มิได้

4. สิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับการอยู่หรือพักอาศัย (Territorial Privacy)

เป็นการกำหนดขอบเขตหรือข้อจำกัดที่บุคคลอื่นจะรุกล้ำเข้าไปในอาณาเขตแห่งสถานที่ส่วนตัวมิได้ ทั้งนี้ รวมทั้งการติดกล้องวงจรปิด และการตรวจสอบหมายเลขประจำตัวประชาชนของบุคคลเพื่อการเข้าที่พักอาศัย (ID Checks)

โดยหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้รับการยอมรับในกติการะหว่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศที่สำคัญ ดังต่อไปนี้คือ

1. หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามแนวทางขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD)

กำเนิดขึ้นใน ปี ค.ศ. 1980 โดยองค์การร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือ OECD ได้จัดทำคู่มือในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่เรียกว่า Guidelines Governing the Protection of Privacy and Transborder Data Flows of Personal Data ที่มีการกำหนดหลักการสำคัญไว้ 8 ประการคือ (นคร เสรีรักษ์, 2558: 14-16)

1) หลักข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยในการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลข้อมูลที่จะจัดเก็บจะต้องได้มาโดยวิธีการที่ถูกต้องและชอบ

ด้วยกฎหมาย โดยจะต้องให้เจ้าของข้อมูลรับทราบและยินยอมในการจัดเก็บข้อมูล

2) หลักคุณภาพของข้อมูล โดยข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บจะต้องเป็นข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ในการใช้และต้องเป็นข้อมูลที่ต้องสมบูรณและมีการปรับปรุงให้ถูกต้องทันสมัยตรงตามความเป็นจริงเสมอ

3) หลักการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บ โดยต้องกำหนดวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูลก่อนที่จะจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลนั้น

4) หลักข้อจำกัดในการนำไปใช้ การใช้ข้อมูลจะกระทำโดยขัดต่อวัตถุประสงค์นั้นจะกระทำมิได้ เว้นแต่ ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลตามที่กฎหมายกำหนด

5) หลักการรักษาความมั่นคงปลอดภัยข้อมูล ต้องจัดให้มีมาตรการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการเข้าถึง การทำลาย การใช้ การเปลี่ยนแปลง การแก้ไข หรือการเปิดเผยโดยไม่ได้รับอนุญาต

6) หลักการเปิดเผยข้อมูล ต้องมีการกำหนดวิธีการทั่วไปในการเปิดเผยข้อมูล รูปแบบของการเปิดเผยข้อมูล หลักเกณฑ์ในการขอให้มีการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งต้องไม่เป็นการกระทบต่อความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูล

7) หลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ต้องมีการกำหนดให้ปัจเจกชนมีสิทธิต่างๆ เช่น การได้รับการแจ้งว่าข้อมูลของตนถูกจัดเก็บ สามารถตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลของตน สามารถขอให้มีการแก้ไขข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง และปฏิเสธการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของตนเมื่อมีเหตุสมควร

8) หลักความรับผิดชอบ กำหนดความรับผิดชอบในกรณีที่มีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล

2. หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามแนวทางของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (GDPR)

สหภาพยุโรปได้ออกกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หรือ General Data Protection Regulation (GDPR) ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 25 พฤษภาคม 2561 โดยมาแทนที่กฎหมายเดิมหรือ EU Data Protection Directive ซึ่งมีผลบังคับใช้มาตั้งแต่ปี 2538 โดยข้อบังคับฉบับนี้ให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของข้อมูล ทั้งยังให้การรับรองว่าข้อมูลจะได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกันตลอดทั้งตลาดร่วมยุโรป โดยมีขอบเขตการบังคับใช้ คือ ในมาตรา 2 ใต้ให้คำจำกัดความของข้อมูลส่วนบุคคล (personal data) ว่าหมายถึงข้อมูลข่าวสาร (information) ใดๆ ที่ชี้เฉพาะตัวบุคคลหรือสามารถบ่งชี้ลักษณะเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคล ซึ่งหมายถึงบุคคลธรรมดา (natural person) ที่เป็นเจ้าของข้อมูล (data subject) การชี้เฉพาะตัวบุคคลอาจเป็นไปโดยตรงหรือโดยอ้อมการอ้างอิงถึงข้อมูลส่วนบุคคล เช่น หมายเลขประจำตัว ลักษณะสำคัญทางกาย สรีระ จิตใจ สถานะทางการเงิน สังคม วัฒนธรรม ซึ่งเป็นข้อมูลที่สามารบชี้เฉพาะตัวบุคคลได้ และในขอบเขตของการบังคับใช้ทั้งในการประมวลผลข้อมูลโดยวิธีการปกติ (manual) และการประมวลผลข้อมูลโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอัตโนมัติ (electronic or automatic) ดังนั้น ประชาชนทุกคนในสหภาพยุโรป หน่วยงานราชการและองค์กรธุรกิจเอกชนทุกแห่งต้องสามารถให้ความมั่นใจได้ว่าได้มีการนำกฎเกณฑ์การคุ้มครองไปปฏิบัติจริงในมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งสหภาพยุโรป

สำหรับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับภาคเอกชน โดยเฉพาะในบริษัท

เอกชนที่ประกอบธุรกิจการค้า ต้องยึดหลักการที่เป็นสาระสำคัญดังนี้

1. สร้างมาตรการในการรักษาคุณภาพของข้อมูล
2. กำหนดมาตรการของการประมวลผลข้อมูลที่ชอบด้วยกฎหมาย
3. สร้างข้อกำหนดในการประมวลผลข้อมูลชนิดพิเศษ เช่น ข้อมูลส่วนตัวโดยเฉพาะหรือข้อมูลอ่อนไหว (sensitive data)
4. รับรองสิทธิในการได้รับแจ้งการเก็บข้อมูลต่างๆ ของเจ้าของข้อมูล
5. รับรองสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลของเจ้าของข้อมูล
6. รับรองสิทธิในการคัดค้านการประมวลผลของเจ้าของข้อมูล
7. สร้างมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยในการประมวลผลข้อมูล
8. สร้างมาตรฐานการส่งผ่านข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศที่สาม

ต่อมาเมื่อสหภาพยุโรป ได้ตรากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป หรือ GDPR ก็ได้พัฒนาเพิ่มเติมหลักการเดิม EU Data Protection Directive ข้างต้น โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. กำหนดขอบเขตการบังคับใช้ซึ่งพื้นที่ GDPR บังคับใช้ในทุกหน่วยงานที่มีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลพลเมืองที่อาศัยอยู่ใน EU ไม่ว่าบริษัทจะตั้งอยู่ที่ไหน นั่นคือ GDPR บังคับใช้กับผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลผลข้อมูลใน EU ไม่ว่าการประมวลผลจะทำได้ใน EU หรือไม่ก็ตาม โดยจะบังคับใช้กับทุกกิจกรรมที่เป็นการจำหน่ายสินค้าและบริการแก่พลเมือง EU และทุกกิจกรรมที่มีลักษณะการติดตามพฤติกรรมของพลเมืองที่เกิด

ขึ้นใน EU หากเป็นธุรกิจของประเทศอื่นที่ไม่ใช่สมาชิก EU (Non-EU Business) ก็ต้องดำเนินการแต่งตั้งผู้แทนใน EU ด้วย

2. บทลงโทษ

ในกรณีที่เกิดความเสียหายหรือการรั่วไหลของข้อมูล (Data Breach) หน่วยงานที่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดจะถูกปรับเป็นจำนวนเงินถึง 20 ล้านยูโร หรือ 2-4% ของรายได้ต่อปีขึ้นอยู่กับว่าวงเงินใดสูงกว่า ซึ่งเป็นโทษปรับสูงสุดในกรณีร้ายแรง เช่น การไม่ขอความยินยอมที่เหมาะสมเพียงพอในการประมวลผลข้อมูล หรือการปฏิบัติขัดหลักการ Privacy by Design บางกรณีมีโทษปรับ 2% เช่นกรณีการไม่มีการบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบ การไม่แจ้ง Supervising Authority และเจ้าของข้อมูลเมื่อเกิดเหตุรั่วไหล หรือการไม่จัดทำ Privacy Impact Assessment

3. การให้ความยินยอม

หลักความยินยอมได้รับการยืนยันเข้มแข็งมากขึ้น โดยระบุว่า การขอความยินยอมต้องดำเนินการในรูปแบบที่เข้าใจได้และสามารถเข้าถึงได้สะดวก (Intelligible and easily access) ต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการประมวลผลข้อมูลในการขอความยินยอม โดยการขอความยินยอมต้องมีความชัดเจน ใช้ภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจ นอกจากนี้การยกเลิกการให้ความยินยอมต้องดำเนินการได้ด้วยความสะดวก

ภายใต้ GDPR มีการกำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้นดังนี้

1. สิทธิที่จะได้รับแจ้งเมื่อเกิดความเสียหาย (Breach Notification)

ภายใต้ GDPR ถือว่าการแจ้งเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ เมื่อเกิดความเสียหายหรือการรั่วไหลของข้อมูล ซึ่งเกิดผลกระทบมีความเสี่ยงต่อสิทธิเสรีภาพของเจ้าของข้อมูล ทั้งนี้การแจ้งต้อง

ดำเนินการภายใน 72 ชั่วโมง โดยผู้ประมวลผลต้องแจ้งต่อลูกค้าและผู้ควบคุมข้อมูลโดยไม่ชักช้า หลังจากเกิดความเสียหาย

2. สิทธิที่จะรู้และเข้าถึงข้อมูล (Right to Access)

เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะได้รับการแจ้งจากผู้ควบคุมข้อมูลว่า มีการประมวลผลข้อมูลหรือไม่ การประมวลผลดำเนินการที่ไหน มีวัตถุประสงค์อะไร และเมื่อร้องขอ ผู้ควบคุมข้อมูลจะต้องจัดหาสำเนาข้อมูลดังกล่าวให้เจ้าของข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ข้อกำหนดนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในเรื่องความโปร่งใสของข้อมูลและเป็นการยืนยันความเข้มแข็งของเจ้าของข้อมูล

3. สิทธิที่จะขอให้ลบข้อมูล (Right to be Forgotten/Right to erase)

เจ้าของข้อมูลมีสิทธิ (1) ในการแจ้งให้ลบข้อมูล ระงับการเผยแพร่ หยุดการประมวลผลโดยบุคคลที่สาม (2) มีสิทธิในการแจ้งให้ลบข้อมูลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บครั้งแรก และ (3) มีสิทธิในการลบข้อมูลที่เจ้าของข้อมูลได้ยกเลิกความยินยอม ทั้งนี้ ผู้ควบคุมต้องใช้ดุลพินิจในการพิจารณาเปรียบเทียบสิทธิของเจ้าของข้อมูลกับประโยชน์สาธารณะในการมีอยู่ของข้อมูลนั้น

4. สิทธิที่จะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับตัวเอง (Data Portability)

สิทธิที่จะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับตัวเอง ในรูปแบบที่สามารถใช้งานได้ตามปกติรวมทั้งรูปแบบที่อ่านได้ด้วยเครื่องมือ/อุปกรณ์ (machine-readable format)

5. สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตั้งแต่ต้น (Privacy by Design/Privacy by Default)

กำหนดให้มีการวางระบบความคุ้มครอง (Protection) ตั้งแต่ในโอกาสแรกของการออกแบบระบบ มากกว่าการมาเพิ่มการดำเนินการในภายหลัง โดยกำหนดว่าต้องมีการใช้มาตรการทางเทคนิคและการบริหารที่เหมาะสม โดยยึดหลักประสิทธิภาพ เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดและเป็นการคุ้มครองสิทธิเจ้าของข้อมูล

ผู้ควบคุมข้อมูลจะเก็บและประมวลผลข้อมูลได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้ภารกิจสำเร็จ (data minimization) และต้องมีการจำกัดการเข้าถึงข้อมูลโดยผู้ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องใดๆ กับการประมวลผล

6. สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองโดยเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูล (Data Protection Officers: DPO)

ใช้ระบบการเก็บบันทึกข้อมูลภายในองค์กร (Internal Record Keeping) แทนระบบการรายงานต่อ Data Protection Authorities (DPA) และกำหนดให้มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ (DPO) สำหรับผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ และมีการทบทวนการติดตามและประมวลผลข้อมูลเป็นประจำและเป็นระบบ (Regularly and Systematic monitoring Data Subjects)

การแต่งตั้ง DPO ต้องคำนึงถึงคุณสมบัติด้านวิชาชีพและความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายและภาคปฏิบัติ โดยอาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ภายในองค์กรหรือผู้ให้บริการภายนอก ต้องแจ้งข้อมูลการติดต่อกับทาง DPA และต้องมีทรัพยากรเหมาะสมกับการปฏิบัติภารกิจและพัฒนาความรู้ความเชี่ยวชาญของ DPO ทั้งนี้ DPO มีระบบรายงานต่อผู้บริหารระดับสูง และต้องไม่ทำหน้าที่อื่นที่อาจเป็นกรณีผลประโยชน์ทับซ้อน

3. หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศอังกฤษ

ก่อนที่สหภาพยุโรปจะได้ประกาศใช้ GDPR นั้น ประเทศอังกฤษเองได้มีการตรากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลคือ Data Protection Act 1998 ได้กำหนด หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่สำคัญ คือ

หลักการที่ 1 (The First principle) คือ ข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องถูกประมวลผลอย่างเป็นธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะถูกประมวลไม่ได้ เว้นแต่เป็นไปตามเงื่อนไขกฎหมายกำหนด

หลักการที่ 2 (The Second principle) คือ จะทำการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลไว้ได้เพียงเท่าที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ และจะต้องเป็นวัตถุประสงค์อันชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ทั้งจะต้องไม่มีการประมวลผลที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังกล่าว

ในการนี้ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลจะต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูล และ Commissioner ได้รับความรู้ถึงวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บโดยการระบุวัตถุประสงค์ไว้ในเอกสารดังต่อไปนี้

(1) หนังสือบอกกล่าวที่ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลแจ้งไปยังเจ้าของข้อมูล หรือ

(2) ทะเบียนการจดแจ้งข้อมูลของผู้ควบคุมดูแลข้อมูลที่ให้ไว้ต่อ Commissioner

หลักการที่ 3 (The Third principle) คือ ข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องเพียงพอเกี่ยวข้องกับและไม่มากเกินไปกว่าวัตถุประสงค์ของการประมวลผลนั้น หลักการข้อนี้อาจเรียกอีกชื่อหนึ่งได้ว่า “หลักความเพียงพอ (Adequacy Principle)” กล่าวคือ ผู้ควบคุมดูแลข้อมูล จะจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลเกินกว่า ความจำเป็นตามที่ ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บมิได้ ดังนั้น เพื่อให้การประมวลผลข้อมูลเป็นไปอย่างถูกต้องและสอดคล้องกับหลักการข้อนี้ ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคลควรจะทบทวนแบบฟอร์มการกรอกข้อมูลเพื่อ

จัดเก็บข้อมูล เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่จะทำการจัดเก็บมีเพียงพอ เกี่ยวข้องและไม่เกินกว่าวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เช่นแบบฟอร์มการสมัครงาน แบบฟอร์มสำหรับรายละเอียดของลูกค้า

หลักการที่ 4 (The Fourth principle) คือการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องทำให้ถูกต้องเที่ยงตรงและทันสมัยอยู่เสมอ

หลักการที่ 5 (The Fifth principle) คือ การเก็บข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าเพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ จะต้องไม่จัดเก็บไว้นานเกินกว่าความจำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์นั้น โดย ตามหลักทั่วไปข้อมูลส่วนบุคคลควรถูกทำลายเมื่อไม่มีความต้องการข้อมูลนั้นอีก แต่ในบางกรณีอาจมี การกำหนดให้มีการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้นานกว่าปกติได้ เช่นกรณีของการอาศัยอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้าย (Anti-terrorism Crime and Security Act 2001) เป็นต้น

หลักการที่ 6 (The Sixth Principle) คือ จะต้องทำการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลให้สอดคล้องกับสิทธิของเจ้าของข้อมูลตามที่กำหนดไว้ใน Data Protection Act 1998 โดยใน Schedule 1 ของ Data Protection Act 1998 วางหลักไว้ว่า หากผู้ประมวลผลข้อมูลกระทำการดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนหลักการคุ้มครองข้อมูลประการที่หก

(1) ละเมิดสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลตามที่กำหนดไว้ใน Section 7

(2) ไม่ปฏิบัติตามคำร้องขอที่สมเหตุสมผลของเจ้าของข้อมูลที่ให้ยุติการประมวลผลข้อมูลตามที่กำหนดไว้ใน Section 10 หรือไม่ปฏิบัติตามคำร้องนั้นภายใน 21 วันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ

(3) ไม่ปฏิบัติตามคำร้องขอให้ยุติการประมวลผลข้อมูลเพื่อทำการตลาดแบบตรงตามที่กำหนดไว้ใน Section 11

(4) ปฏิบัติฝ่าฝืน Section 13 โดยไม่ปฏิบัติตามคำร้องขอเกี่ยวกับการตัดสินใจโดยอาศัยการประมวลผลของเครื่องมือที่ทำงานโดยอัตโนมัติหรือการไม่แจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบถึงการตัดสินใจตามคำร้องนั้น หรือการไม่ตอบกลับไปยังเจ้าของข้อมูลภายใน 21 วันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องนั้น

(5) ปฏิบัติฝ่าฝืน Section 12 a (สิทธิเฉพาะกาล (Transition Rights)) โดยการไม่ปฏิบัติตามคำบอกกล่าว (Notice) ของ Commissioner ที่ชอบด้วยกฎหมาย

หลักการที่ 7 (The Seventh Principle) คือ ต้องจัดให้มีมาตรการทางเทคนิคและการจัดการที่เหมาะสมในการป้องกันและจัดการกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเพื่อป้องกันการสูญหายหรือการทำลายหรือทำให้เสียหายต่อข้อมูลส่วนบุคคล

หลักการข้อนี้ มีรากฐานมาจาก EU Directive (95/46/EC) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลเกิดความระมัดระวังในการประมวลผลข้อมูล และเป็นการกำหนดมาตรการเพื่อให้เจ้าของข้อมูลเกิดความมั่นใจว่าข้อมูลส่วนบุคคลของตนจะได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม

หลักการที่ 8 (The Eight principle) คือข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องไม่ถูกส่งออกไปยังประเทศหรือดินแดนที่อยู่นอกเขต European Economic Area (EEA) เว้นแต่ประเทศหรือดินแดนนั้นรับรองว่ามีระดับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

ต่อมาภายหลังจากที่สหภาพยุโรป ประกาศใช้ GDPR ส่งผลให้ประเทศอังกฤษ ปรับตัวโดยการตรา Data Protection Act 2018 โดยยอมรับและพัฒนาหลักการเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับ GDPR นั่นเอง (ICO, 2021)

4. หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศฝรั่งเศส

เดิมกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของฝรั่งเศสคือ รัฐบัญญัติที่ 78-17 ลงวันที่ 6 มกราคม ค.ศ. 1978 ว่าด้วยข้อมูล สารสนเทศ แฟ้มข้อมูล และเสรีภาพ (Loi relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés หรือ The Act on Data Processing Data Files and Individual Liberties) ที่กำหนดหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมาช่วงระยะเวลาก่อนที่สหภาพยุโรปจะได้มีการประกาศใช้ GDPR และเมื่อได้มีการประกาศใช้แล้วก็มีผลทำให้ประเทศฝรั่งเศสทำการปรับปรุงมาตรการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้สอดคล้องกับ GDPR โดยเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2561 ได้ประกาศใช้กฎหมายฉบับใหม่ (“Loi n°2018-493 on the protection of personal data”)

ตามกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสนี้ ได้มีการให้ความหมายของข้อมูลส่วนบุคคล ว่าหมายถึง ข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ทำให้สามารถระบุหรือเปิดเผยตัวบุคคลได้ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมโดย เช่นข้อมูลที่มีการอ้างอิงถึงหมายเลขประจำตัวประชาชน หมายเลขประกันสังคม หรือข้อมูลที่ระบุถึงอัตลักษณ์ทางกายภาพ สรีรวิทยา หรือจิตวิทยา สถานะเศรษฐกิจวัฒนธรรม หรือสังคมของบุคคล ชื่อและวันเดือนปีเกิด ข้อมูล biometrics ลายนิ้วมือ รวมถึง ดีเอ็นเอ ฯลฯ เป็นต้น ทำให้สามารถจำแนกประเภทของสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลได้ดังนี้คือ

ก. ข้อมูลส่วนบุคคล (Definition of personal data)

ข้อมูลส่วนบุคคลที่เปิดเผยโดยตรงหรือโดยอ้อมเชื้อชาติและเชื้อชาติความคิดเห็นทางการเมืองปรัชญาหรือศาสนาหรือสหภาพแรงงานของบุคคลหรือที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพหรือชีวิตทางเพศของพวกเขา

ข. ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว (Definition of sensitive personal data)

ข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลธรรมดาที่สามารถระบุได้โดยตรงหรือโดยอ้อมโดยการอ้างอิงถึงหมายเลขประจำตัวหรือปัจจัยหนึ่งหรือหลายอย่างที่เหมาะสมเช่นชื่อหมายเลขทะเบียนหรือหมายเลขโทรศัพท์

ซึ่งในส่วนของ ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว (Sensitive data) ได้มีการปรับปรุงเพิ่มเติมความหมายเพื่อให้สอดคล้องกับ GDPR โดยขอบเขตของข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว ได้รับการขยายความ รวมไปถึง ข้อมูลทางพันธุกรรมข้อมูลไบโอเมตริกซ์ และข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดพฤติกรรมทางเพศของเจ้าของข้อมูล

เมื่อพิจารณาถึงการรับรองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลธรรมดาที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ระบุชื่อไว้หลายประการ ได้แก่

1. สิทธิในการสอบถามหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรเอกชนที่จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศแบบอัตโนมัติว่ามีข้อมูลส่วนบุคคลของตนหรือไม่ และสิทธิในการเข้าตรวจดูข้อมูลนั้นได้ในกรณีที่มีข้อมูลข่าวสารของตนปรากฏอยู่

2. สิทธิในการได้รับการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตน ทั้งนี้ ข้อมูลที่เปิดเผยนั้นจะต้องใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและต้องมีเนื้อความเป็นอย่างเดียวกับข้อมูลที่บันทึกไว้

3. สิทธิในการได้รับสำเนาเอกสารข้อมูล
ที่เกี่ยวข้องกับตน

4. สิทธิในการขอให้ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมทำให้ชัดเจนขึ้น ปรับปรุงให้ทันสมัยหรือลบ
ทิ้งซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนที่ไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน
สมบูรณ์ คลุมเครือ ล้าสมัย หรือการเก็บรวบรวม
การใช้ การเปิดเผย หรือการเก็บรักษาข้อมูลนั้น
เป็นการต้องห้าม

นอกจากที่กล่าวมายังมีสิทธิอีก 7 ประการ
ที่ได้มีการเพิ่มเติมขึ้นในภายหลัง คือ

1. สิทธิในการโต้แย้งคัดค้านการเปิดเผย
ข้อมูลของตนในกรณีที่มีการนำไปใช้ประโยชน์ใน
ทางการโฆษณาหรือวัตถุประสงค์ทางการค้า
ซึ่งบุคคลอาจคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลของเขา
ต่อบุคคลที่สาม ในกรณีของการกระทำเพื่อการ
วัตถุประสงค์ดังกล่าวตั้งแต่ในขณะที่มีการเก็บ
รวบรวมข้อมูล

2. สิทธิที่จะร้องขอให้ตรวจสอบการ
กระทำที่เป็นการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของตน

3. สิทธิที่จะได้รับการแจ้งเตือนเมื่อเกิด
เหตุข้อมูลรั่วไหล (Breach Notification) ภายใน
72 ชั่วโมง

4. สิทธิในการเข้าถึง (Right to Access)
ที่ผู้ควบคุมข้อมูล ต้องแจ้งเจ้าของข้อมูลว่าข้อมูล
ถูกใช้เอาไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ใด และต้องจัด
ทำสำเนาข้อมูลให้กับเจ้าของข้อมูลในรูปแบบ
อิเล็กทรอนิกส์ โดยห้ามเก็บค่าใช้จ่ายเพิ่ม

5. สิทธิที่จะถูกลืม (Right to be Forgotten)
ซึ่งเจ้าของข้อมูลสามารถขอให้หน่วยงานควบคุม
ข้อมูลลบข้อมูลของตัวเองออกได้ตามความ
ประสงค์

6.. สิทธิในการโอนย้ายข้อมูลของตน
จากผู้ประกอบการหนึ่งไปยังผู้ประกอบการอื่นได้
(Data Portability)

7. สิทธิในข้อมูลของผู้เยาว์ กฎหมายฉบับ
ใหม่ได้มีการกำหนดให้ ผู้เยาว์ที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี
สามารถใช้สิทธิในการคุ้มครองข้อมูลได้โดยไม่ต้อง
แจ้งให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองตามกฎหมาย
เกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลด้านสุขภาพของตน
สำหรับการวิจัยทางการแพทย์ การศึกษาหรือการ
ประเมินผลบางประเภท

กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้มืองค์กรรับ
ผิดชอบ เรียกว่า คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารและ
เสรีภาพแห่งชาติ (National Commission for Data
Processing and Licensing หรือ Commission
nationale de l'informatique et des libertés: CNIL)
เป็น องค์กรอิสระซึ่ง ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการ
วางแผนและรับรองการประมวลผลข้อมูลข่าวสาร
ของหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ คณะกรรมการ
มีอำนาจหน้าที่ ในการแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับ
บทบัญญัติกฎหมายนี้ ในสิทธิและหน้าที่ของ
บุคคล รวมถึงการตรวจสอบดูแลผู้ประกอบการ
ทางธุรกิจในการดำเนินการประมวลผลข้อมูลส่วน
บุคคล นอกจากนี้ คณะกรรมการต้องมีการ
จัดทำเอกสารเกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูล
ข่าวสารในกิจกรรมต่างๆ เพื่อเผยแพร่ และจัดทำ
รายงานประจำปีเพื่อเสนอต่อนายกรัฐมนตรีและ
ต่อรัฐสภา

ตามหลักคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หาก
พบว่ามีการปฏิบัติผิดไปจากหลักการของ General
Data Protection Regulation องค์กรจะต้องจ่าย
ค่าปรับ 4% ของผลประกอบการรายได้ทั่วโลก
ทั้งหมด หรือสูงถึง 20 ล้านยูโร ซึ่งบพทลง
นี้จะบังคับใช้ทั้งหน่วยงานผู้ควบคุมข้อมูล และ
ผู้ประมวลผลข้อมูล ซึ่งบทบัญญัติของกฎหมาย
ฉบับใหม่ที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม (“Loi n°2018-
493 on the protection of personal data”) ก็ได้มี
การบัญญัติหลักการไว้เช่นเดียวกันกล่าวคือ หาก
มีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล ก็จะมีบทลงโทษ

โดยมีการกำหนดค่าปรับไว้ หรือเพิกถอนการรับรองหรือการให้สิทธิ ซึ่งค่าปรับนี้ถือเป็น โทษปรับในทางปกครองซึ่งตามกฎหมายนี้ CNIL สามารถกำหนดค่าปรับได้ถึง 20 ล้านยูโรหรือคิดเป็นมูลค่าสูงสุด 4% ของมูลค่าผลประกอบการรายได้ทั่วโลกก่อนหน้าหนึ่งรอบบัญชี

หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

เจตนารมณ์อันเป็นที่มาของกฎหมายฉบับนี้ ก็ด้วยเนื่องจากปัจจุบันมีการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมากจนสร้างความเดือดร้อนรำคาญหรือความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล อันเป็นการล่วงละเมิดดังกล่าว ทำได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็ว ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจโดยรวม สมควรกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไปขึ้น เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ กลไก หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นหลักการทั่วไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ฐานะของกฎหมายฉบับนี้จึงมีลักษณะเป็นกฎหมายกลางที่เป็นหลักทั่วไป กำหนดหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ของเจ้าของสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลบนฐานความคิด “ปกปิดเป็นหลัก เปิดเผยเป็นข้อยกเว้น”

โดยตามพระราชบัญญัติ ระบุความหมายของ ‘ข้อมูลส่วนบุคคล’ ว่าหมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวตนบุคคลนั้นได้ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ

สาระสำคัญอันเป็นหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล สามารถสรุปได้ดังนี้คือ

1. องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่ดำเนินการจัดเก็บข้อมูล จะต้องมีระบบ แผนงานหรือเจ้าหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลตามมาตรฐาน ไม่ว่าจะองค์กรนั้นจะอยู่ในประเทศไทยหรือนอกประเทศไทยก็ตาม

2. ต้องได้รับการยินยอมจากเจ้าของข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูล โดยต้องขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลอย่างชัดเจน และต้องไม่มีเงื่อนไขในการขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล

3. เจ้าของข้อมูลสามารถถอนความยินยอมเมื่อไหร่ก็ได้ โดยไม่มีข้อแม้หรือเงื่อนไขเว้นแต่จะมีข้อจำกัดสิทธิทางกฎหมายหรือสัญญาที่ให้ประโยชน์แก่เจ้าของข้อมูล

4. แม้จะมีการถอนความยินยอมแล้ว ผู้ที่เก็บรวบรวมข้อมูลยังคงต้องดูแลรักษาความปลอดภัยข้อมูลเหล่านั้นไว้ หากการถอนความยินยอมส่งผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูล องค์กรที่เก็บรวบรวมข้อมูลต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบถึงผลกระทบจากการถอนความยินยอมนั้น

5. กรณีที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 10 ปี ต้องได้รับความยินยอมจาก “ผู้ปกครอง” กรณีบุคคลไร้ความสามารถต้องได้รับความยินยอมจาก “ผู้อนุบาล” และกรณีบุคคลเสมือนไร้ความสามารถต้องได้รับความยินยอมจาก “ผู้พิทักษ์” โดยทั้งผู้ปกครอง, ผู้อนุบาล และผู้พิทักษ์สามารถถอนความยินยอมแทนเจ้าของข้อมูลนั้นได้

6. การเก็บข้อมูลต้องเก็บเฉพาะเท่าที่จำเป็น โดยต้องแจ้งรายละเอียดการเก็บข้อมูลให้เจ้าของข้อมูลทราบก่อนหรือระหว่างการเก็บข้อมูล

7. ห้ามการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่จากเจ้าของข้อมูลโดยตรง

8. ห้ามมีการจัดเก็บข้อมูลชีวภาพ ลักษณะเด่นทางกายภาพ หรือลักษณะเด่นทางพฤติกรรมที่สามารถยืนยันตัวตนบุคคลนั้นได้ ยกเว้นการเก็บข้อมูลด้านประวัติอาชญากรรม

9. เจ้าของข้อมูลมีสิทธิเข้าถึงและขอรับสำเนาข้อมูลของตนเองได้ รวมถึงการขอให้เปิดเผยวิธีการได้มาซึ่งข้อมูล โดยที่เจ้าของข้อมูลไม่เคยให้ความยินยอม

10. เจ้าของข้อมูลมีสิทธิในการลบ ทำลาย หรือทำให้ไม่สามารถระบุตัวตนได้ หากข้อมูลนั้นได้มาไม่ชอบด้วยกฎหมาย

11. เจ้าของข้อมูลสามารถร้องเรียนได้ ในกรณีที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลไม่เป็นไปตามที่กฎหมายนี้กำหนดไว้

12. ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องชำระค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าของข้อมูล หากจงใจหรือประมาทจนเป็นเหตุทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลรั่วไหล เว้นแต่จะเกิดจากเหตุสุดวิสัย หรือเป็นคำสั่งของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย

13. ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลที่ทำให้เกิดความเสียหาย เสื่อมเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือทำให้ได้รับความอับอาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 500,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ หากนำข้อมูลเหล่านั้นไปแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ จะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

14. ผู้ที่ล่วงรู้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นแล้วนำไปเปิดเผยต่อผู้อื่น โดยที่ไม่ได้รับอนุญาตทางกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

แม้ว่ารากฐานความคิดของการตรากฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการจะอยู่ที่ความต้องการให้ระบบราชการมีความโปร่ง ดังนั้นในเรื่องของข้อมูลข่าวสารของราชการจึงถือหลักการที่ว่า “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” ก็ตาม แต่สำหรับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล (ที่อยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ) ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลอันเป็นหลักการสำคัญเรื่องหนึ่งที่มีการระบุไว้ในเหตุผลของการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ว่า จะต้องให้ความคุ้มครอง และยังถือได้ว่าเป็นการรองรับการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียงหรือความเป็นอยู่ส่วนตัว กรณีที่จะมีการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายอันเป็นการละเมิดหรือกระทบสิทธิส่วนบุคคลในครอบครัวอันเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นองค์กร หน่วยงาน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรับทราบถึงหลักปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เพื่อจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้องและไม่ละเมิดความเป็นส่วนตัวของประชาชน ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดหน้าที่และแนวปฏิบัติสำหรับหน่วยงานต่างๆ ของรัฐไว้ ดังนี้

1. หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงพอที่เกี่ยข้องและจำเป็นเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้น และยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าวเมื่อหมดความจำเป็น

2. การจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้ใด หน่วยงานของรัฐจะต้องพยายามเก็บจากเจ้าของข้อมูลโดยตรง โดยเฉพาะในกรณีที่จะกระทบถึงประโยชน์ได้เสียโดยตรงของบุคคลนั้น

3. ต้องตรวจสอบแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมอ โดยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่จัดเก็บไว้จะต้องมีการนำมาใช้เพื่อประกอบการดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หากข้อมูลไม่ถูกต้องอาจจะทำให้เกิดความเสียหายต่อหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ จึงต้องตรวจสอบแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องอยู่เสมอด้วย

4. ต้องจัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้โดยไม่เหมาะสม หรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล

5. จัดให้มีการพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล จำนวน 6 เรื่อง รวมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อมูลที่นำไปพิมพ์นี้ให้ถูกต้องอยู่เสมอ ดังนี้คือ

ก. ประเภทของบุคคลที่มีการเก็บข้อมูลไว้

การกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาว่ามีการเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลประเภทใดบ้าง เช่น เก็บข้อมูลส่วนบุคคลของข้าราชการทุกระดับทุกคน ของลูกจ้างทุกคนทั้งลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว เป็นต้น

ข. ประเภทของระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

หน่วยงานของรัฐต้องพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาว่ามีการจัดเก็บข้อมูลในระบบใด เช่น แฟ้มเอกสาร หรือเก็บในระบบคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ค. ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ

หน่วยงานของรัฐต้องพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่จัดเก็บไว้จะมีการนำไปใช้ในเรื่องใดกรณีใดบ้าง ซึ่งจะทำให้สามารถตรวจสอบในภายหลังได้ว่าการใช้นอก

เหนือจากที่ประกาศไว้หรือไม่

ง. วิธีการขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของเจ้าของข้อมูล

เนื่องจากพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้รับรองสิทธิจากเจ้าของข้อมูลให้สามารถขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนเองที่หน่วยงานของรัฐจัดเก็บไว้ได้ ดังนั้น การกำหนดให้พิมพ์เรื่องนี้ในราชกิจจานุเบกษา จึงช่วยให้ผู้ที่จะใช้สิทธินี้ได้รับทราบถึงวิธีการที่จะใช้สิทธิและเป็นหลักประกันว่าหน่วยงานของรัฐจะปฏิบัติต่อผู้ใช้สิทธิอย่างเท่าเทียมกัน

จ. วิธีการขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล

ข้อกำหนดในข้อนี้ก็เช่นเดียวกับข้อที่ผ่านมา เนื่องจากพระราชบัญญัติรับรองสิทธิในการขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนเองได้ การประกาศราชกิจจานุเบกษาก็ทำให้ทุกคนได้รับทราบหลักเกณฑ์หรือวิธีการที่ชัดเจนเหมือนกัน

ฉ. แหล่งที่มาของข้อมูล

เพื่อให้ทราบว่า ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่หน่วยงานจัดเก็บมาจากแหล่งใดบ้างมีความน่าเชื่อถือเพียงใด ผู้เกี่ยวข้องจึงอาจใช้สิทธิเพื่อขอตรวจสอบและขอให้แก้ไขได้

6. กรณีหน่วยงานของรัฐจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล หน่วยงานของรัฐจะต้องถือปฏิบัติ ดังนี้

6.1 ต้องแจ้งถึงวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลไปใช้ให้เจ้าของข้อมูลทราบล่วงหน้า หรือพร้อมกับการขอข้อมูล

6.2 ต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบถึงลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติว่าจะนำไปใช้กรณีใดบ้าง

6.3 ต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบด้วยการขอข้อมูลเป็นกรณีที่เจ้าของข้อมูลอาจให้ข้อมูลหรือไม่ให้ข้อมูลก็ได้ หรือเป็นกรณีที่กฎหมายบังคับต้องให้ข้อมูล

7. กรณีหน่วยงานของรัฐจะจัดส่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่หน่วยงานของรัฐได้จัดเก็บไว้ไปยังที่ใดที่หนึ่งอันจะทำให้หรือมีโอกาสทำให้บุคคลทั่วไปทราบข้อมูลข่าวสารนั้นได้และเป็นกรณีที่มิใช่ข้อมูลตามลักษณะปกติตามที่หน่วยงานของรัฐได้เคยแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบ

อภิปรายผล

เปรียบเทียบหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายทั้งสองฉบับ พบว่ามีความเหมือนและความแตกต่างสำคัญดังจะกล่าวต่อไปนี้คือ

ประการแรก วัตถุประสงค์ของกฎหมายจะเห็นว่า พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 มีวัตถุประสงค์สำคัญต้องการให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ของรัฐ และคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในเรื่องของข้อมูลของประชาชนที่อยู่ในความครอบครองดูแลของหน่วยงานรัฐ โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิที่จะได้รู้ (Right to Know) ของประชาชน ภายใต้แนวคิดที่ว่า “เปิดเผยข้อมูลเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” ส่วนพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 เป็นกฎหมายที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับ

ข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้เพราะประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่กำหนดคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในภาพรวมทุกชนิดทุกประเภท ดังนั้นวัตถุประสงค์หลักของกฎหมายฉบับนี้คือ “ปกปิดข้อมูลเป็นหลัก เปิดเผยเป็นข้อยกเว้น”

ประการที่สอง การกำหนดนิยามของข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมาย จะเห็นว่า พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 มาตรา 4 ได้กำหนดนิยามของคำว่า “ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” หมายความว่า “ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมายรหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึก ลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ถึงแก่กรรมแล้วด้วย” ส่วน พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 มาตรา 6 ได้กำหนดนิยามของคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า “ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ” ในประเด็นนี้เห็นว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ให้ความคุ้มครองไปถึงข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ถึงแก่กรรม ซึ่งหากเกิดกรณีของการที่มีการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ถึงแก่กรรมโดยมิชอบ โดยประการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตัวผู้ถึงแก่กรรมหรือทายาท กรณีเช่นนี้ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในฐานะที่เป็นกฎหมายกลางก็ไม่ได้คุ้มครองไปถึง

ประการที่สาม การกำหนดตัวบุคคลผู้ได้รับความคุ้มครอง จะเห็นว่า พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 มาตรา 21 ได้

กำหนดตัวบุคคลผู้ได้รับความคุ้มครองว่า ต้องเป็น บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทย และบุคคลธรรมดา ที่ไม่มีสัญชาติไทย แต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย เท่านั้น ส่วนพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 มาตรา 6 กำหนดตัวบุคคลว่า หมายถึงบุคคลธรรมดา โดยพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับไม่ได้ให้ความคุ้มครองไปถึงข้อมูลของ นิติบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสากล โดยหาก พิจารณาคำว่า ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data) ที่หมายถึงข้อมูลใดๆ อันสามารถชี้เฉพาะตัวบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลซึ่งหมายถึง บุคคลธรรมดา (Natural Person) ที่เป็นเจ้าของข้อมูล (Data Subject) นั้นเอง

ประการที่สี่ การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ จะเห็นว่า ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐ ไว้ดังนี้คือ

1. ต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเท่าที่เกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์เท่านั้น และต้องยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าว เมื่อหมดความจำเป็น (มาตรา 23(1))

2. การจัดเก็บข้อมูล ให้พยายามจัดเก็บจากเจ้าของข้อมูลโดยตรง (มาตรา 23(2)) และในการจัดเก็บข้อมูลจะต้องแจ้งวัตถุประสงค์ให้เจ้าของข้อมูลทราบล่วงหน้า หรือพร้อมกับการขอข้อมูลด้วยว่าจะนำข้อมูลนั้นมาใช้เพื่อการอันใด และลักษณะของการใช้ข้อมูลตามปกติ (มาตรา 23วรรคสอง)

3. จัดให้มีการพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา และตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องอยู่เสมอเกี่ยวกับประเภทข้อมูลที่มีการเก็บไว้ ประเภทของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ลักษณะการใช้ตามปกติ วิธีการขอตรวจข้อมูลข่าวสารของเจ้าของข้อมูล วิธีการขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล แหล่งที่มาของข้อมูล (มาตรา 23(3))

4. ตรวจสอบแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมอ (มาตรา 23(4))

5. จัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้โดยไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล (มาตรา 23(5))

6. ต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบในกรณีที่มีการจัดส่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไปยังที่ใด ซึ่งจะเป็นผลให้บุคคลทั่วไปทราบข้อมูลข่าวสารนั้นได้ เว้นแต่เป็นไปตามลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ (มาตรา 23 วรรคสาม)

ส่วนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบไว้แก่ผู้ควบคุมข้อมูล และผู้ประมวลผลข้อมูล ซึ่งนับว่าเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลแตกต่างกัน กฎหมายจึงกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของสองนี้ไว้แตกต่างกันด้วย โดยจะกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบสำหรับผู้ควบคุมข้อมูลไว้ค่อนข้างมาก เพราะถือว่าเป็นผู้ที่รับผิดชอบโดยตรง ตัวอย่างเช่น ผู้ควบคุมข้อมูลจะมีหน้าที่ในการจัดมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลที่ตนจัดเก็บไว้ เพื่อป้องกันการสูญหายเข้าถึง หรือแก้ไขโดยปราศจากอำนาจ รวมถึงจะต้องจัดให้มีระบบการตรวจสอบเพื่อดำเนินการลบ หรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการเก็บรักษา รวมถึงมีหน้าที่แจ้งเหตุกล่าวคือ หน้าที่ในการแจ้งเหตุละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ชักช้า โดยจะต้องไม่เกิน 72 ชั่วโมง และหากการละเมิดดังกล่าวมีความเสี่ยงสูงที่จะมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูล ก็จะต้องแจ้งเหตุแห่งการละเมิดพร้อมแนวทางการเยียวยาต่อกกล่าวให้เจ้าของข้อมูลทราบโดยไม่ชักช้า ในส่วน

ผู้ประมวลผลข้อมูล มีการกำหนดหน้าที่ในการจัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลเท่านั้น ไม่มีหน้าที่ในการจัดให้มีระบบตรวจสอบเพื่อดำเนินการลบข้อมูล รวมถึงมีหน้าที่ในการแจ้งให้ผู้ควบคุมข้อมูลทราบเมื่อเกิดเหตุละเมิดข้อมูล

สำหรับในประเด็นนี้ จะเห็นว่า สำหรับหน่วยงานของรัฐนั้น ถือว่าอยู่ในฐานะเทียบได้กับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 โดยมีกำหนดหน้าที่ไว้อย่างใกล้เคียงกัน แต่จะเห็นว่า ในส่วนของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 นั้นไม่ได้มีการกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติต่อข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวเป็นพิเศษ (Sensitive Data) เหมือนเช่นที่มีการกำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ประเด็นนี้จึงสมควรที่จะได้มีการกำหนดหน้าที่ของหน่วยงานรัฐตาม พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการให้สอดคล้องกันกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลต่อไป

ประการที่ห้า การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 มาตรา 24 กำหนดว่า หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ได้รับล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมิได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยดังต่อไปนี้

1. ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตน เพื่อการนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น

2. เป็นการใช้ข้อมูลตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น

3. ต่อหน่วยงานของรัฐที่ทำงานด้วยการวางแผน หรือการสถิติ หรือสำมะโนต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ไม่ให้เปิดเผยต่อไปยังผู้อื่น

4. เป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย โดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลใด

5. ต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามมาตรา 26 วรรคหนึ่ง เพื่อการตรวจดูคุณค่าในการเก็บรักษา

6. ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อการป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องคดี ไม่ว่าเป็นคดีประเภทใดก็ตาม

7. เป็นการให้ซึ่งจำเป็น เพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล

8. ต่อศาล และเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อเท็จจริงดังกล่าว

9. กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ในส่วนของ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 มาตรา 27 กำหนดหลักการว่า ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมได้โดยได้รับยกเว้นไม่ต้องขอความยินยอม เว้นแต่กรณีที่ไม่ต้องขอความยินยอมตาม มาตรา 24 หรือ มาตรา 26 ซึ่งก็ได้แก่กรณีดังนี้

1. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารประวัติศาสตร์หรือจดหมายเหตุ เพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือที่เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยหรือสถิติซึ่งได้จัดให้มีมาตรการปกป้องที่

เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

2. เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล

3. เป็นการจำเป็นเพื่อการปฏิบัติตามสัญญาซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เป็นคู่สัญญา หรือเพื่อใช้ในการดำเนินการตามคำขอของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อนเข้าทำสัญญานั้น

4. เป็นการจำเป็นเพื่อการดำเนินการกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

5. เป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือของบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่ประโยชน์ดังกล่าวมีความสำคัญน้อยกว่าสิทธิขั้นพื้นฐานในข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

6. เป็นการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

โดยจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับมีหลักการเป็นไปในทำนองเดียวกันในประเด็นนี้

ประการที่หก สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 บัญญัติให้สิทธิสำคัญแก่เจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลคือ มีสิทธิขอตรวจสอบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนได้ ตามมาตรา 25 โดยเมื่อบุคคลนั้นมีคำขอเป็นหนังสือหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้น จะต้องให้บุคคลนั้นหรือผู้กระทำการแทนบุคคลนั้นได้ตรวจดูหรือได้รับสำเนาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น นอกจากนี้ ถ้าบุคคลใดเห็นว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนส่วนใดไม่ถูกต้องตามที่แท้จริง ให้

มีสิทธิยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนนั้นได้

ส่วนพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 มีการกำหนดให้สิทธิแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะที่มากและกว้างขวางกว่า โดยเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิ

1. สิทธิขอเข้าถึงและขอรับสำเนาข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือขอให้เปิดเผยถึงการได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวที่ตนไม่ได้ให้ความยินยอม

2. สิทธิขอรับข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้ ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้ทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นอยู่ในรูปแบบที่สามารถอ่านหรือใช้งานโดยทั่วไปได้ด้วยเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ทำงานได้โดยอัตโนมัติและสามารถใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้ด้วยวิธีการอัตโนมัติ

3. สิทธิคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนเมื่อใดก็ได้

4. สิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบ หรือทำลาย หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้

5. สิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลระงับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลได้

6. สิทธิขอให้ข้อมูลส่วนบุคคลถูกต้อง เป็นปัจจุบัน สมบูรณ์ และไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด โดยในกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการให้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นถูกต้อง เป็นปัจจุบัน สมบูรณ์ และไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด หากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ดำเนินการตามคำร้องขอ ผู้ควบคุม

ข้อมูลส่วนบุคคลต้องบันทึกคำร้องขอของเจ้าของ
ข้อมูลส่วนบุคคลพร้อมด้วยเหตุผลไว้

ซึ่งสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตาม
พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.
2562 นั้น มีการกำหนดรับรองสิทธิไว้มากมาย
และกว้างขวาง และสอดคล้องกับหลักการสากล
เช่น สิทธิที่จะได้รับการแจ้ง (The Right to be
Informed), สิทธิที่จะเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของ
ตน (The Right of Access), สิทธิที่จะแก้ไขข้อมูล
ให้ถูกต้อง (The Right to Rectification), สิทธิ
ที่จะถูกลืมหรือสิทธิที่จะลบ (The Right to be
Forgotten/ The Right to Erasure), สิทธิที่
จะจำกัดการประมวลผล (The Right to Restrict
Processing), สิทธิที่จะโอนย้ายข้อมูล (The Right
to Data Portability) และสิทธิที่จะคัดค้าน (The
Right to Object)

ประการสุดท้าย ประเด็นเรื่องบทกำหนด
โทษ จะเห็นว่าในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร
ราชการ พ.ศ.2540 มิได้มีบทกำหนดโทษไว้
สำหรับกรณีที่หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่
ของรัฐ ไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการคุ้มครอง
ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล คงมีแต่บทบัญญัติ
กำหนดคุ้มครองเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 20 โดย
กำหนดว่า การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารใดแม้จะ
เข้าข่ายต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายใด ให้ถือว่า

เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการกระทำ
โดยสุจริต ใน 2 กรณีคือ การปฏิบัติที่ถูกต้องตาม
กฎหมายว่าด้วยการรักษาความลับ และกรณีที่ใช้
ดุลพินิจเปิดเผยข้อมูลข่าวสารโดยสมควรแก่
เหตุเพื่อรักษาประโยชน์ที่สำคัญกว่า ในส่วนของ
พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.
2560 มีบทกำหนดโทษไว้อย่างรุนแรง (ระวาง
โทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 500,000
บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ)

สรุป

หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของ
พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.
2562 ที่มีฐานะเป็นกฎหมายกลาง กำหนดหลัก
การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะทั่วไป
ครอบคลุมทุกมิตินั้น ได้รับอิทธิพลจากกฎหมาย
คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป
(GDPR) ทำให้มีมาตรฐานในการคุ้มครองสิทธิ
ที่ทัดเทียมกับนานาชาติประเทศ แต่สำหรับ
ในส่วนของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของ
ราชการ พ.ศ.2540 มีหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วน
บุคคลเป็นการเฉพาะ มุ่งเน้นคุ้มครองข้อมูลส่วน
บุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงาน
ภาครัฐ โดยกฎหมายทั้งสองฉบับมีความเหมือน
และความแตกต่างกันโดยสรุปดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคล พ.ศ.2562 และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562	พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540
หลักการของกฎหมาย เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร และวัตถุประสงค์ของ กฎหมาย	ปกปิดเป็นหลัก เปิดเผยเป็นข้อยกเว้น (มุ่งคุ้มครองสิทธิเจ้าของข้อมูล) เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น (เพื่อความโปร่งใสในการบริหารงานภาครัฐ)

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 (ต่อ)

	พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562	พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540
นิยามของข้อมูลส่วนบุคคล	ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ	ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมายรหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึก ลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ถึงแก่กรรมแล้วด้วย
ผู้ได้รับความคุ้มครอง	บุคคลธรรมดา	บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทย และบุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทย แต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย
การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในการให้ความคุ้มครอง	ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล จะต้อง 1. จะทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ หากเจ้าของข้อมูลไม่ได้ให้ความยินยอม และมีการกำหนดหลักการห้ามเก็บข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวเป็นพิเศษ 2. จัดมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลที่ตนจัดเก็บไว้ เพื่อป้องกันการสูญหาย เข้าถึง หรือแก้ไขโดยปราศจากอำนาจ 3. จัดให้มีระบบการตรวจสอบเพื่อดำเนินการลบ หรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการเก็บรักษา 4. หน้าที่แจ้งเหตุ กล่าวคือ หน้าที่ในการแจ้งเหตุละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล	หน้าที่ของหน่วยงานรัฐ (ในฐานะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล) จะต้อง 1. จัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เท่าที่เกี่ยวข้องและจำเป็นตามวัตถุประสงค์ และต้องยกเลิกเมื่อหมดความจำเป็น 2. การจัดเก็บข้อมูลให้พยายามจัดเก็บจากเจ้าของโดยตรง 3. จัดให้มีการตรวจสอบและแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องอยู่เสมอ 4. จัดระบบการรักษาความปลอดภัยให้แก่ระบบข้อมูลเพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้โดยไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายกับเจ้าของข้อมูล 5. แจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบในกรณีที่มีการจัดส่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไปยังที่ใดซึ่งจะเป็นผลให้บุคคลทั่วไปทราบข้อมูลข่าวสารนั้นได้
การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล	ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมได้โดยได้รับยกเว้นไม่ต้องขอความยินยอม เว้นแต่กรณีที่ไม่ต้องขอความยินยอมตามมาตรา 24 หรือ มาตรา 26	หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมิได้ เว้นแต่ มีเหตุตามมาตรา 24 (1)-(9) ให้มีการจัดทำบัญชีแสดงการเปิดเผยกำกับไว้กับข้อมูลข่าวสารนั้น

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 (ต่อ)

	พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562	พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540
สิทธิของเจ้าของข้อมูล	มีการกำหนดรับรองสิทธิไว้มากมายและกว้างขวาง และสอดคล้องกับหลักการสากล เช่น สิทธิที่จะได้รับการแจ้ง (The Right to be Informed), สิทธิที่จะเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของตน (The Right of Access), สิทธิที่จะแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง (The Right to Rectification), สิทธิที่จะถูกลืมหรือสิทธิที่จะลบ (The Right to Be Forgotten/ The Right to Erasure), สิทธิที่จะจำกัดการประมวลผล (The Right to Restrict Processing), สิทธิที่จะโอนย้ายข้อมูล (The Right to Data Portability) และสิทธิที่จะคัดค้าน (The Right to Object)	สิทธิที่กำหนดให้แก่เจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล คือ มีสิทธิขอตรวจสอบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตน และมีสิทธิขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้อง
บทกำหนดโทษ	มีบทกำหนดโทษชัดเจนและรุนแรง	ไม่มีบทกำหนดโทษที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 เพื่อขยายขอบเขตนิยามของคำว่าข้อมูลส่วนบุคคลให้ครอบคลุมไปถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวของผู้ตายหรือผู้เสียชีวิตด้วย โดยควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 6 ให้มีข้อความดังนี้ “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม และให้หมายรวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย” เพื่อให้นิยามของกฎหมายทั้งสองฉบับไม่มีความแตกต่างกัน

2. ประเด็นข้อมูลที่มีความอ่อนไหว ควรได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษที่เข้มข้นมากกว่าข้อมูลอื่นๆ แต่เมื่อพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล 26 (5) (จ) กำหนดยกเว้นสำหรับกิจการ “เพื่อประโยชน์สาธารณะที่สำคัญ” ให้สามารถเก็บข้อมูลและใช้ข้อมูลได้โดยไม่ต้องได้

รับความยินยอมอย่างชัดแจ้ง ก็เท่ากับเป็นการเปิดช่องให้กิจการของหน่วยงานรัฐทั้งหลาย ยกประโยชน์สาธารณะขึ้นมาอ้างได้ว่าภารกิจของหน่วยงานของตนนั้น มีความสำคัญในลักษณะเป็นประโยชน์สาธารณะ ซึ่งก็จะมีผลทำให้ข้อมูลที่มีความอ่อนไหว ก็จะไม่ได้รับการคุ้มครองจากการสอดส่องของภาครัฐได้เลย ดังนั้นในการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ จึงควรตีความคำว่า “ประโยชน์สาธารณะที่สำคัญ” บนพื้นฐานของการตระหนักถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายและให้ความสำคัญต่อความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ ในส่วนของข้อมูลที่มีความอ่อนไหวที่อยู่ภายใต้อำนาจของหน่วยงานราชการ ตาม พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ซึ่งไม่ได้มีการกำหนดมาตรฐานในการคุ้มครองไว้เป็นพิเศษ กรณีเช่นนี้ สมควรที่จะได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในกฎหมายโดยให้มีหลักการว่า “ในการจัดระบบข้อมูลข่าวสารตามมาตรา

23 และ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัตินี้ หากข้อมูลข่าวสารนั้นเป็น ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อในลัทธิ ศาสนาหรือปรัชญา พฤติกรรมทางเพศ ประวัติ อาชญากรรม ข้อมูลสุขภาพ ความพิการ ข้อมูล สหภาพแรงงาน ข้อมูลพันธุกรรม ข้อมูลชีวภาพ หรือข้อมูลอื่นใด ซึ่งกระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในทำนองเดียวกัน ให้หน่วยงานของรัฐ กระทำโดยระมัดระวังและจะให้เกิดผลกระทบต่อ สิทธิเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลอย่างร้ายแรงเกิน สมควรมิได้”

3. สมควรที่จะได้มีการแก้ไขพระราช บัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ให้ มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการทำ หน้าที่คุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ใน ภาครัฐด้วย

4. ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 โดย กำหนด ให้มีหลักเกณฑ์รักษาความปลอดภัยสำหรับข้อมูล ส่วนบุคคลที่มีการเปิดเผยข้อมูล หรือแลกเปลี่ยน ข้อมูลกัน รวมถึงการเปิดเผยและการแลกเปลี่ยน ข้อมูลกันด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างหน่วยงาน ของรัฐ

5. แก้ไข เพิ่มเติมอำนาจของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร ให้เข้ามามีบทบาท คุ้มครองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูล และเสนอความเห็นเพื่อปรับปรุงกฎหมายที่ เกี่ยวข้องได้

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้ช่วยสนับสนุน ทุนวิจัยและอำนวยความสะดวกให้การวิจัยครั้งนี้ ลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- นคร เสรีรักษ์. (2558). *การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล: ข้อเสนอสำหรับประเทศไทย*. สำนักพิมพ์ฟ้าฮ่าม.
- บรรเจิด สิงคะเนติ, นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์ และเรวดี ขวัญทองยิ้ม. (2554). *รายงานการศึกษาวิจัย ฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ปัญหาและมาตรการทางกฎหมายในการรับรองและคุ้มครองสิทธิในความ เป็นส่วนตัว*. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- วรรณรัชชา ทรัพย์รดาพัฒนา. (2558). *ปัญหาการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการโอนข้อมูลระหว่าง ประเทศกับสหภาพยุโรป: ศึกษาผลกระทบของคดีคำพิพากษาศาลยุติธรรมแห่งสหภาพ ยุโรปในคดี C-362/14 ต่อโครงการเซฟฮาร์เบอร์ (Safe Harbour)*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหา บัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- ICO. (2021). *Guide to the UK General Data Protection Regulation (UK GDPR)*. <https://ico.org.uk/for-organisations/guide-to-data-protection/guide-to-the-general-data-protection-regulation-gdpr/>
- Johnson, J. (2021). *Cyber crime: number of breaches and records exposed 2005-2020*. <https://www.statista.com/statistics/273550/data-breaches-recorded-in-the-united-states-by-number-of-breaches-and-records-exposed/>

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสุขศึกษา โดยใช้ทฤษฎีแรงจูงใจ ร่วมกับการสอนออนไลน์ เรื่อง เพศศึกษา สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา

Development of Learning Achievement in Health Education Using Theories of Motivation with Online Learning on Sex Education for Physical Education Students

บาล ชะใบรัมย์¹, ณัฐพล สุระกำพล², อมรเทพ วันดี³

Ban Chabairam¹, Nattapon Suragumphon², Amorntheap Wandee³

Received: 2nd November 2021

Revised: 11th February 2022

Accept: 21st February 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์เรื่องเพศศึกษา ของนักศึกษาระหว่างวิธีสอนด้วยทฤษฎีแรงจูงใจทางจิตวิทยากับวิธีสอนแบบปกติ โดยทำการศึกษา ในนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวน 36 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง โดยได้ทำการสำรวจความพร้อมในการเรียนออนไลน์ในกลุ่มตัวอย่าง และทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยวิธีให้กลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบออนไลน์ ใน Google Form และให้เปิดกล้องผ่านโปรแกรม Google Meet ตลอดการสอบ การจัดการเรียนการสอน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 3 คาบเรียน และกลุ่มควบคุม 3 คาบเรียน รวมทั้งหมด 6 คาบเรียน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t

ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในกลุ่มที่ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจทางจิตวิทยา ร่วมกับวิธีการสอนออนไลน์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนออนไลน์แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, สุขศึกษา, ทฤษฎีแรงจูงใจ, สอนออนไลน์, เพศศึกษา, พลศึกษา

¹ อาจารย์ประจำ, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ E-mail: ban.cb@bru.ac.th

² นักวิชาการอิสระ, E-mail: Nattaponsurakamphonthorn@gmail.com

³ อาจารย์ประจำ, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ E-mail: amorntheap.wa@bru.ac.th

¹ Lecturer, Faculty of Education, Buriram Rajabhat University, E-mail: ban.cb@bru.ac.th

² Independent Scholar

³ Lecturer, Faculty of Education, Buriram Rajabhat University, E-mail: amorntheap.wa@bru.ac.th

Abstract

This research aimed to investigate online achievement on sex education in students comparing theories of motivation with online learning and normal online learning methods. The study was conducted on 36 first-year students in physical education, Faculty of Education, Buriram Rajabhat University. Students were selected by purposive sampling. Students were tested pre and post classes with an online quiz in Google Forms, and the camera was turned on through the Google Meet program. The teaching and learning process divided students into 2 groups, of which group 1 learning was for 3 classes by theories of motivation with online learning and group 2 learning for 3 classes by normal online learning methods for total of 6 classes. Data were analyzed by mean, standard deviation and t-test.

The results showed that the academic achievements of students in the group 1 theories of motivation with online learning were more than group 2 with normal online learning methods at statistical significance of .05

Keywords: Learning achievement, health education, theories of motivation, online learning, sex education, physical education

บทนำ

เพศศึกษาเป็นองค์ความรู้พื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตและพัฒนาการทางเพศในวัยรุ่น โดยเนื้อหาสาระเป็นเรื่องทั่วไป อย่างการดูแลสุขภาพอนามัยทางเพศหรือเป็นการอบรมสั่งสอนเรื่องพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม รวมไปถึงเรื่องการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย ทำให้วัยรุ่นเข้าใจบทบาทของตนเอง สามารถดูแลตนเองในสังคมได้อย่างเหมาะสม รู้เท่าทันความต้องการทางธรรมชาติของตนเอง รู้วิธีจัดการกับความต้องการทางเพศของตนเองอย่างเหมาะสม รู้จักวิธีป้องกันตัวเองและไม่ตกเป็นเหยื่อทางเพศ ตลอดจนมีเพศสัมพันธ์เมื่อถึงเวลาอันควรอย่างปลอดภัย การสอนเพศศึกษา คือ การให้ความรู้เพื่อนำไปสู่การปรับพฤติกรรมทางเพศในวัยรุ่น ซึ่งเรื่องเพศในสังคมไทยยังเป็นเรื่องที่ไม่เปิดเผยการสอน โดยพ่อแม่หรือสมาชิกครอบครัวที่เข้าใจวัยรุ่น จะ

ทำให้วัยรุ่นกล้าซักถามข้อสงสัยและปรึกษาปัญหาต่างๆ ได้อย่างสะดวกใจ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในครอบครัว ซึ่งจะเป็นเกราะที่สำคัญในการดูแลวัยรุ่นให้มีสุขภาพทางเพศที่ดีต่อไป (พงศธร สุกิจญาณ, 2564)

ในปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของโรคเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่หรือโรคโควิด-19 ซึ่งเป็นเชื้อที่มีการแพร่กระจายอย่างรวดเร็วและกว้างขวางไปหลายประเทศทั่วโลก ซึ่ง มีผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก โดยระบบการศึกษาได้รับผลกระทบโดยตรงและไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ เพื่อเป็นการลดและป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโควิด-19 จึงเป็นเหตุให้มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์มากขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งประสิทธิผลในการเรียนออนไลน์นั้นพบว่ามีปัญหาเกิดขึ้นหลายอย่าง อาจเป็นเพราะนักเรียนยังปรับตัวไม่ได้และทำให้ไม่มีสมาธิในการเรียน จึง

เป็นเหตุให้ผู้เรียนไม่สนใจเท่าที่ควร การเรียนออนไลน์ที่บ้านในช่วงเว้นระยะห่างทางสังคม เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 นั้นถือว่าเป็นเรื่องใหม่ของวงการการศึกษาประเทศไทย เมื่อเป็นเรื่องใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน ดังนั้นบทเรียนจากข้อผิดพลาดจึงเป็นเรื่องปกติที่จะเกิดขึ้นและมีปัญหามากมาย อาทิเช่น เว็บล่ม ขณะเรียน หาช่องทางในการเข้าห้องเรียนไม่เจอ ครูผู้สอนสอนเร็วเกินไป ไม่มีสมาธิเหมือนในห้องเรียน เป็นต้น (วิทยาวาโย และคณะ, 2563)

จากปัญหาดังกล่าว โดยแนวทางในการแก้ปัญหาในปัจจุบันมีหลากหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะกับการเรียนการสอน การจัดหาสถานที่หรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่ปราศจากเสียงดังรบกวน เพื่อให้ผู้เรียนมีสมาธิในการเรียนมากขึ้น อีกทั้งการหาสถานที่หรือบริเวณที่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่พอเหมาะแก่การเรียนออนไลน์ ก็จะทำให้การเรียนออนไลน์ไม่ติดขัดและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น (ไทยรัฐออนไลน์, 2563) ครูผู้สอนควรใช้เทคนิคหรือวิธีการที่หลากหลายในการสอนออนไลน์ ซึ่งมีความยากกว่าการสอนในชั้นเรียน เนื่องจากเป็นการสื่อสารทางเดียว จึงอาจทำให้ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในชั้นเรียน ครูผู้สอนควรใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ โดยแบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนแบบลดความสามารถ และมอบหมายงานให้กับผู้เรียน เช่น มอบหัวข้อให้แต่ละกลุ่ม โดยให้ผู้เรียนทำเป็น Mind Map แล้วนำเสนอในเวลาต่อมา ซึ่งการทำ Mind Map ออนไลน์ สามารถทำร่วมกันได้ผ่านเว็บไซต์ Miro อีกทั้งครูผู้สอนยังสามารถเข้าชมกระบวนการทำงานของผู้เรียนได้อีกด้วย (ปิยาภัสร์ จารุสวัสดิ์, 2563)

การเรียนออนไลน์ส่งผลกระทบต่อนักเรียนโดยตรง เนื่องด้วยจากสาเหตุที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้สถานศึกษาและครูผู้สอนต้อง

ปรับแนวทางการสอนและเปลี่ยนแปลงเทคนิควิธีการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยสิ่งที่น่าสนใจคือการนำทฤษฎีแรงจูงใจทางจิตวิทยา มาปรับใช้ในกระบวนการสอนออนไลน์ ประกอบด้วย ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow, ทฤษฎีการเรียนรู้ 9 ขั้นของ Gagne และ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบวางเงื่อนไขของ Skinner ซึ่งการที่ครูผู้สอนได้กระตุ้นผู้เรียนด้วยสิ่งเร้าต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมหรือการกระทำโดยให้บรรลូវัตถุประสงค์ที่ครูผู้สอนกำหนด เช่น การที่ครูมอบหมายงานให้กับนักเรียน โดยชี้แจงว่าชิ้นงานที่ทำถูกต้องที่สุดจะได้รับรางวัล ซึ่งวิธีดังกล่าวจะเป็นการกระตุ้นผู้เรียนให้ตอบสนองต่อสิ่งเร้าและจะเป็นการทำให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนการสอนมากขึ้น (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2564)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาทฤษฎีแรงจูงใจทางจิตวิทยาที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์เรื่องเพศศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อแก้ปัญหาผู้เรียนไม่สนใจในกระบวนการเรียนการสอนออนไลน์ อันเนื่องเนื่องมาจากการลดลงทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ขาดการซักถามโต้ตอบระหว่างเรียน อีกทั้งยังส่งผลให้นักศึกษาขาดแรงกระตุ้นต่อการเรียนรู้จึงทำให้ไม่มีความสนใจในการเรียน (ชนพรรณ ทรัพย์ธนา ดล, 2554; Saminathan, 2563) อีกทั้งยังเป็นการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนในด้านการเพิ่มทักษะหรือกระบวนการสอนให้หลากหลาย และปรับกระบวนการเรียนการสอนให้เข้ากับสถานการณ์มากขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสุขศึกษา โดยใช้ทฤษฎีแรงจูงใจร่วมกับการสอนออนไลน์ เรื่องเพศศึกษา สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา ก่อนและหลังการสอน ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

วิธีการศึกษา

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์เรื่องเพศศึกษาของนักศึกษาระหว่างวิธีสอนด้วยทฤษฎีแรงจูงใจทางจิตวิทยากับวิธีสอนแบบปกติ รายละเอียดมีดังนี้

1. ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 36 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 18 คน และ กลุ่มทดลอง 18 คน และดำเนินการชี้แจงกับนักศึกษาว่าการทดสอบที่เกิดขึ้น ไม่มีผลใดๆ ต่อคะแนนในรายวิชา โดยกำหนดคุณสมบัติตามเกณฑ์ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือกเข้า

1. เป็นนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2. สามารถเข้าร่วมการเรียนการสอนออนไลน์ได้ จากการประเมินใบแบบสอบถาม

3. มีความสมัครใจเข้าร่วมในการวิจัย

เกณฑ์การคัดออก

1. ไม่สามารถเข้าร่วมการเรียนการสอนได้ 3 คาบ คิดเป็นร้อยละ 100

2. มีการทุจริตในการทำแบบทดสอบ

3. เกิดเหตุสุดวิสัยจนทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมการวิจัยต่อไปได้ เช่น ประสบอุบัติเหตุ มีอาการป่วย เป็นต้น

2. ทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน เพื่อวัดความรู้พื้นฐานก่อนเรียน ด้วยแบบทดสอบ

วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์เรื่องเพศศึกษา เป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ที่ผ่านหาค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญแล้ว จากนั้นจึงสร้างข้อสอบผ่านเว็บไซต์ Google Form โดยผู้วิจัยได้แจ้งรายละเอียดกับผู้เข้าร่วมวิจัยผ่านโปรแกรม Messenger ซึ่งการทดสอบก่อนเรียนเป็นการสอบออนไลน์แบบเปิดคลังตลอดเวลาผ่านโปรแกรม Google Meet

3. ดำเนินการสอนตามแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น โดยสอนผ่านโปรแกรม Google Meet ทำการสอนจำนวน 6 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง แบ่งเป็นสอนกับกลุ่มควบคุม 3 ครั้งและสอนกับกลุ่มทดลอง 3 ครั้ง ดังนี้

3.1 ควบคุมจะได้รับการสอนออนไลน์แบบปกติ ด้วยวิธีการบรรยายเรื่องความหมายของเพศศึกษา บทบาทของเพศศึกษา ความรู้เรื่องเพศ สถานการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ รูปแบบของความสัมพันธ์ วัฒนธรรมทางเพศในสังคมไทย และเพศศาสตร์ ประกอบกับ Power Point ที่ผู้สอนได้จัดทำขึ้น

3.2 ส่วนกลุ่มทดลองจะได้รับการสอนออนไลน์ร่วมกับทฤษฎีแรงจูงใจ ดังนี้

3.2.1 ผู้สอนนำเสนอเนื้อหาบทเรียน โดยสร้างจุดสนใจให้กับผู้เรียนด้วยการใช้ภาพ แสง สี เสียง (Gagne) ผ่านโปรแกรม Power Point ที่ผู้สอนจัดทำขึ้น จากนั้นผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับความหมายของเพศศึกษา โดยการถามคำถามเบื้องต้นเกี่ยวกับเพศศึกษาและให้ผู้เรียนเปิดไมค์ตอบคำถาม ซึ่งเป็นการที่ผู้เรียนอยากแสดงความสามารถให้ผู้อื่นเห็น นับว่าเป็นความต้องการที่จะได้รับการยกย่องนับถือในตนเอง (Maslow) ถือว่าเป็นแรงจูงใจในการเรียน

3.2.2 ผู้สอนนำเสนอเนื้อหาของเพศศึกษา โดยผู้สอนอธิบายเรื่องความหมายของเพศศึกษา บทบาทของเพศศึกษา ความรู้เรื่องเพศ สถานการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ รูปแบบของความสัมพันธ์ วัฒนธรรมทางเพศในสังคมไทย และเพศศาสตร์ ประกอบกับ Power Point ที่ผู้สอนได้จัดทำขึ้นและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการอภิปรายร่วมกับผู้เรียนเป็นระยะ ซึ่งเป็นการกระตุ้นการตอบสนองของผู้เรียน (Gagne) เพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียน

3.2.3 ผู้สอนนำเกมตอบคำถามที่เกี่ยวกับเนื้อหาเพศศึกษาผ่านเว็บไซต์ Wordwall โดยมีชื่อเกมว่า “เกมเพศศึกษาพารวย” ซึ่งถือว่าเป็นความท้าทายแก่ผู้เรียน (Maslow) จากนั้นให้ผู้เรียนแข่งขันกัน โดยมีของรางวัล ให้กับผู้ที่ได้อันดับ 1-4 เป็นการเสริมแรงให้กับผู้เรียน (Skinner) ทำให้การเรียนรู้อันเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. แบบสำรวจความพร้อมในการเรียนออนไลน์

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบปกติ

2. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยนำทฤษฎีแรงจูงใจทางจิตวิทยามาประกอบ

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบทดสอบออนไลน์ก่อนเรียน

2. แบบทดสอบออนไลน์หลังเรียน

การวิเคราะห์ทางสถิติ

1. หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลทั่วไป ในกลุ่มตัวอย่าง

2. ทดสอบการแจกแจงแบบปกติ (Normal distribution) ของข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยวิธีของชาปีโรวิลค์ (Shapiro-Wilk Test) เมื่อขนาดของกลุ่มตัวอย่างน้อยกว่าจำนวน 50 คน (Ghasemd & Zahediasl, 2012)

3. วิเคราะห์ความแตกต่างก่อนและหลังภายในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยการทดสอบค่า t (Dependent t-test)

4. วิเคราะห์ความแตกต่างก่อนและหลังระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยการทดสอบค่า t (Independent t-test)

ผลการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป พบว่า นักศึกษาในกลุ่มทดลอง มีอายุเฉลี่ย 18.56 ปี และนักศึกษาในกลุ่มควบคุมมีอายุเฉลี่ย 18.83 ปี

2. การทดสอบการแจกแจงปกติของข้อมูลพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในก่อนเรียนและหลังเรียนในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นข้อมูลจึงมีการแจกแจงแบบปกติ (ตารางที่ 1)

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในก่อนเรียนมีความแตกต่างจากหลังเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 2)

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 1 ผลของการทดสอบการแจกแจงแบบปกติ (Normal Distribution)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ก่อนเรียน		p-value	หลังเรียน		p-value
	$\bar{x}$	S.D.		$\bar{x}$	S.D.	
กลุ่มทดลอง	8.06	2.55	.531	13.78	2.60	.220
กลุ่มควบคุม	7.50	2.33	.612	9.61	3.03	.334

*p-value $\leq .05$

ตารางที่ 2 ผลของการทดสอบความแตกต่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	p-value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
กลุ่มทดลอง	8.06	2.55	13.78	2.60	6.189	.000*
กลุ่มควบคุม	7.50	2.33	9.61	3.03	2.959	.009*

*p-value $\leq .05$

ตารางที่ 3 ผลของการทดสอบความแตกต่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t	p-value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ก่อนเรียน	8.06	2.55	7.50	2.33	.681	.500
หลังเรียน	13.78	2.60	9.61	3.03	4.424	.000*

*p-value $\leq .05$

อภิปรายผล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยเทคโนโลยีแรงจูงใจทางจิตวิทยา ร่วมกับการสอนออนไลน์ ในก่อนเรียนมีความแตกต่างจากหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งผู้วิจัยได้นำเทคโนโลยีแรงจูงใจทางจิตวิทยาของ Maslow, Skinner และ Gagne มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ โดยได้นำทฤษฎีการเรียนรู้ 9 ขั้นของ

Gagne มาใช้ตั้งนี้ บอกวัตถุประสงค์ของบทเรียน สร้างจุดสนใจให้กับผู้เรียนด้วยการใช้ภาพ แสง สี เสียง ผ่านโปรแกรม Power Point และกระตุ้นการตอบสนองของผู้เรียน โดยการอภิปรายร่วมกับผู้เรียน จากนั้นนำทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow มาใช้โดยการถาม-ตอบกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถให้ผู้อื่นเห็น นับว่าเป็นความต้องการที่จะได้รับการยกย่อง

นับถือในตนเองและให้ผู้เรียนเล่นเกมผ่านเว็บไซต์ wordwall เพื่อเป็นความท้าทายให้กับผู้เรียน รวมไปถึงนำทฤษฎีการเรียนรู้แบบวางเงื่อนไขของ Skinner มาใช้โดยการมอบรางวัลให้กับผู้เรียนที่ได้ อันดับ 1-4 จากการเล่นเกมผ่านเว็บไซต์ wordwall โดยอันดับที่ 1 ได้รางวัล 200 บาท อันดับที่ 2 ได้รางวัล 150 บาท อันดับที่ 3 ได้รางวัล 100 บาท และอันดับที่ 4 ได้รางวัล 50 บาท ซึ่งเป็นการเสริมแรงให้กับผู้เรียน (ชนาธิป ชินะนาวิน, 2557; ประภัสสร วัฒนา, 2560)

การนำทฤษฎีแรงจูงใจทางจิตวิทยามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนการสอนมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้เพราะการใช้ทฤษฎีแรงจูงใจทางจิตวิทยาที่กล่าวมาข้างต้นสามารถเร่งเข้าความสนใจ ทำให้ผู้เรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ เกิดการทบทวนความรู้เดิม และได้รับเนื้อหาใหม่จากการเรียน พร้อมทั้งเกิดการตอบสนองต่อการกระตุ้นในบทเรียน เช่น การให้ความร่วมมือ การถาม-ตอบ การทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น และทดสอบความรู้ใหม่จนถึงขั้นการนำไปใช้ การสนใจในเนื้อหาสาระสอดคล้องกับการศึกษาของจิตติมา จันทะคีรี และคณะ (2563) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในเขตภาคเหนือ เรื่อง คำยืมภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตในภาษาไทย โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย่ พบว่าสามารถคะแนนในการทดสอบหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งผู้วิจัยได้นำเทคนิควิธีการมาใช้ในการสอนอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การถาม-ตอบ การมอบรางวัล รวมไปถึงการผลิตสื่อการสอนให้น่าสนใจ ซึ่งแตกต่างจากแบบปกติที่เน้นการบรรยายเป็นหลัก โดยผู้เรียนนั้นจะไม่ค่อย

ให้ความร่วมมือ รวมไปถึงไม่สนใจในการเรียนการสอน จึงเป็นเหตุให้กลุ่มควบคุมที่เรียนแบบปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนต่ำกว่ากลุ่มทดลองที่เรียนด้วยทฤษฎีแรงจูงใจทางจิตวิทยา (จุฬารักษ์ กวีวิวิธชัย และคณะ, 2556; อนุชากนกถาวรธรรม และนคร ละลอกน้ำ, 2562)

สรุป

กลุ่มทดลองที่เรียนด้วยทฤษฎีแรงจูงใจทางจิตวิทยานั้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยแบบปกติก็มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเช่นกัน แต่กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม เนื่องจากการนำทฤษฎีแรงจูงใจทางจิตวิทยามาใช้ในการเรียนการสอนนั้น ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนการสอนมากกว่าแบบปกติ จึงเป็นเหตุให้กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนที่สูงกว่ากลุ่มควบคุม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การนำทฤษฎีแรงจูงใจทางจิตวิทยามาใช้ในการสอนออนไลน์ ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนการสอนมากขึ้นและสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้อีกด้วย ดังนั้นผู้ที่ต้องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน สามารถนำทฤษฎีแรงจูงใจทางจิตวิทยาไปใช้ในการเรียนการสอนได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ในรายวิชาปฏิบัติของทางพลศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จุฬารักษ์ กวีวิรัชชัย, มุกดา เดชประพนธ์, ซาลินีย์ โฆษิตทาภิวัฒน์, พิณฑิพ รื่นวงษา, ภิญญู พานิชพันธ์. (2556). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสื่อประสมที่บูรณาการความรู้ด้านกายวิภาค สรีรวิทยา เพื่อส่งเสริมทักษะของนักศึกษาพยาบาลในการตรวจร่างกายผู้ใหญ่: การตรวจศีรษะและคอ. *รามาชิปดีพยาบาลสาร*, 19(3), 428-443.
- ชนาธิป ชินะนาวิน. (2557). *การสอนกฎหมาย: ศึกษาเปรียบเทียบวิธีการสอนแบบบรรยาย การสอนแบบถามตอบ และการสอนแบบทบทวนและถาม*. สมาคมปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จิตติมา จันทะคีรี, จุฑารัตน์ เกตุปาน และทรงภพ ขุนมธูรส. (2563). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในเขตภาคเหนือ เรื่อง คำยืมภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตในภาษาไทย โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย. *ศิลปะศาสตร์ปริทัศน์*, 15(2), 167-177.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2563). *สรุปข้อดีข้อเสียการเรียนออนไลน์*. จาก<https://www.thairath.co.th/lifestyle/tech/1848004>.
- ชนพรพรรณ ทวีทรัพย์ขนาดล. (2554). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. *Veridian E-Journal SU*, 4(1), 652-666.
- ประภัสสร วัฒนนา. (2560). *แนวคิดมนุษยนิยมของมาสโลว์ (Maslow) และแนวคิดอัตถิภาวนิยมของฌอง ปอลซาร์ตร์ (Jean Paul Sartre)*. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิยาภัสร์ จารุสวัสดิ์. (2563). การศึกษาความพึงพอใจในการสอนวิชาการรัฐสารสนเทศ ด้วยวิธีการเรียนแบบมีส่วนร่วมและการสอนแบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21. *มนุษยศาสตร์สาร*, 21(3), 43-62.
- พงศธร สุกิจญาณ. (2564). การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้านการสอนเพศศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู. *Journal of Health, Physical Education and Recreation*, 47(1), 91-99.
- วิทยา วาโย, อภิรติ เจริญนุกูล, ฉัตรสุดา กานกายนต์ และจรรยา คนใหญ่. (2563). การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้ สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19: แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9: วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 14(34), 285-298.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2564). *ความแตกต่างของบุคคล แรงจูงใจ และทฤษฎีการเรียนรู้จิตวิทยาการศึกษา*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุชา กนกถาวรธรรม และ นคร ละลอกน้ำ. (2562). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนโดยใช้ขั้นตอนการสอนของกาเย เรื่อง เพศศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 21(4), 329-341.
- Ghasemi, A., & Zahediasl, S. (2012). Normality tests for statistical analysis: a guide for non-statisticians. *International journal of endocrinology and metabolism*, 10(2), 486.

Saminathan, V. (2020). Problems of online classes. *International Journal of Academic Research Reflector*, 9(6), 1-3.

ความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดตรัง

Intention of Using Electronic Cash of Undergraduate Students in Trang Province

ปรารถนา หลีกภัย¹
Pradthana Leekpai¹

Received: 23rd July 2021

Revised: 10th September 2021

Accepted: 22nd September 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง 2) เพื่อเปรียบเทียบความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยทัศนคติเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสดที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง จำนวน 390 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบหาความแตกต่างค่าที สถิติทดสอบหาความแตกต่างค่าเอฟ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรังอยู่ในระดับมาก 2) นักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรังที่มีอายุ ผลการเรียนเฉลี่ย และเงินที่ได้รับต่อเดือนแตกต่างกันมีความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) ปัจจัยทัศนคติเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสดส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการขับเคลื่อนให้สังคมไทยเป็นสังคมไร้เงินสดตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: ความตั้งใจ, การใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์, นักศึกษาระดับปริญญาตรี, จังหวัดตรัง

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง
E-mail: pradthana.l@psu.ac.th

¹ Asst.Prof. Dr., Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkla University, Trang Campus,
E-mail: pradthana.l@psu.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to.-1) study the level of intention of using electronic cash of undergraduate students in Trang Province, 2) to compare the level of intention considering personal factors and 3) to study the factor attitudes towards a cashless society influencing the intention of using electronic cash amongst the students. Samples consisted of 390 undergraduate students in Trang Province. The instrument used for data collection was a questionnaire. The statistics used for the analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, One-Way ANOVA (F-test) and multiple regression.

The results of the research revealed that.-1) intention of using electronic cash of undergraduate students in Trang Province, as a whole, was at a high level. 2) undergraduate students in Trang Province who were of different ages, average grades and monthly incomes had different level of intention of using electronic cash at statistical significance of 0.05. 3) attitude towards a cashless society influenced the intention of using electronic cash of undergraduate students in Trang Province at statistical significance of 0.05. The results of the research will benefit those involved in both the public and private sectors in driving Thai society to become a cashless society according to the Thailand 4.0 policy in the future.

Keywords: Intention, using electronic cash, undergraduate students, Trang Province

บทนำ

สังคมไร้เงินสด (Cashless Society) เป็นแนวคิดสังคมเศรษฐกิจที่ปราศจากการใช้เงินสดหรือสังคมเศรษฐกิจที่ไม่นิยมถือเงินสด ซึ่งเกิดขึ้นครั้งแรกในวงการธนาคารพาณิชย์ในช่วงทศวรรษ 1950 ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ที่มองว่าความสำคัญของเงินสดในอนาคตจะลดน้อยลง และจะถูกแทนที่โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์และโทรคมนาคมในการทำธุรกรรมทางการเงินแทน ในปัจจุบันสังคมไร้เงินสดได้รับการยอมรับโดยเฉพาะในทวีปยุโรป โดยให้ความสำคัญในการใช้ระบบคอมพิวเตอร์และโทรคมนาคมในการทำธุรกรรมทางการเงินแทน รวมไปถึงการชำระเงินผ่านบัตรเครดิต บัตรเดบิต Mobile Banking มากขึ้น (มัทยา ศรีพนา, 2562)

สำหรับประเทศไทย ในปัจจุบันพฤติกรรมในการทำธุรกรรมทางการเงินของคนไทยมีความเปลี่ยนแปลงมากขึ้น โดยจะเห็นได้ว่าคนไทยเริ่มมีการใช้เงินสดน้อยลง เนื่องจากความก้าวหน้าด้านระบบเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ ระบบดิจิทัล โทรคมนาคม และนวัตกรรมทางการเงิน ส่งผลให้การใช้จ่ายซื้อของจากร้านสะดวกซื้อ/ร้านอาหาร หรือการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะ หรือแม้กระทั่งการบริจาคต่างๆ ได้มีการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) เช่น บัตรเครดิต บัตรเดบิต Internet Banking Mobile Banking QR code เป็นต้น เป็นทางเลือกให้ทำธุรกรรมทางการเงินโดยไม่ต้องใช้เงินสดได้ง่ายขึ้น รวดเร็วขึ้น สะดวกขึ้น ทั้งนี้ ผลการสำรวจเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องทัศนคติการชำระเงินของผู้บริโภคประจำปี 2561 ของวีซ่า (VISA) ซึ่งสำรวจ

จากผู้บริโภคที่ตอบแบบสอบถามกว่า 4,000 คน จากทั้งหมด 8 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่า 500 คนจากประเทศไทย โดยที่ร้อยละ 57 ผู้บริโภคคนไทยนั้นนิยมทำธุรกรรมทางการเงินผ่านช่องทางดิจิทัล อาทิ บัตรเดบิต/ เครดิต แอปพลิเคชันการชำระเงินบนสมาร์ตโฟน และคิวอาร์โค้ด ในขณะที่ผู้บริโภคคนไทยร้อยละ 43 ยังนิยมใช้เงินสดสำหรับคนที่พยายามใช้เงินผ่านช่องทางดิจิทัลเพียงอย่างเดียวเท่านั้น คนไทยมากกว่าร้อยละ 60 สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้หนึ่งวันโดยไม่ใช้เงินสด และมีผู้บริโภคคนไทยร้อยละ 45 ที่ไม่จำเป็นต้องใช้เงินสดเลย ได้นานกว่า 3 วัน ทั้งนี้โดยภาพรวมแล้วมีคนไทยจำนวนมากขึ้นที่แสดงความมั่นใจว่าประเทศไทยจะพัฒนาเป็นสังคมไร้เงินสดได้ในอนาคต และคนไทยมากกว่าร้อยละ 29 มีความมั่นใจว่าประเทศไทยจะสามารถปรับตัวเข้าสู่สังคมไร้เงินสดได้ภายในระยะเวลา 3 ปี ซึ่งผลสำรวจดังกล่าวถือเป็นสัญญาณที่ดีที่ทำให้มั่นใจได้ว่าคนไทยทั้งผู้บริโภคและร้านค้าตระหนักถึงประโยชน์จากการชำระในรูปแบบดิจิทัลมากขึ้น (สุริพงษ์ ดันตียนนท์, 2562)

ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ นอกจากจะช่วยกระตุ้นให้เกิดสังคมไร้เงินสดแล้ว ยังช่วยประหยัดเวลา ประหยัดงบประมาณ สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ สามารถป้องกันปัญหาการทุจริตได้ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลชุดปัจจุบัน คือ การให้ความสำคัญกับความโปร่งใส ปิดช่องทางการทุจริตคอร์รัปชันของระบบการเงินการคลังของภาครัฐ อีกทั้งกระทรวงการคลังยุคใหม่ก็จะต้องให้ความสำคัญในการดูแล และส่งเสริมให้เกิดการใช้เทคโนโลยีทางการเงินใหม่ๆ เพื่อช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจใหม่ และสร้างความโปร่งใสให้การคลังของรัฐ ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับประเทศอย่างยิ่ง

ต่อไปในอนาคตโดยประโยชน์จากสังคมไร้เงินสดช่วยให้ประเทศประหยัดงบประมาณลงได้ โดยในแต่ละปีประเทศไทยมีต้นทุนในการบริหารจัดการเงินสดประมาณ 100,000 ล้านบาท หากประชาชนสามารถลดปริมาณการใช้เงินสดลงได้ร้อยละ 30 จะช่วยให้ประเทศไทยประหยัดเงินได้ประมาณ 30,000-40,000 ล้านบาท โดยสำนักนโยบายระบบการเงินและสถาบันการเงิน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ระบุว่า ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ จะทำให้ประเทศไทยประหยัดต้นทุนได้ประมาณ 75,000 ล้านบาทต่อปี จากการลดต้นทุนการพกเงินสดและหันมาใช้การชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ของประชาชน (ศรีกัญญา ยาธิพทย์, 2559)

นักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี คือ ประชากรกลุ่มวัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งมีอายุระหว่าง 17-19 ปี ซึ่งวัยรุ่นตอนปลายมีการเติบโตทางภาวะความคิดสติปัญญาที่พัฒนาอย่างเต็มที่ โดยความคิดจะมีความยืดหยุ่น มีเอกลักษณ์ตัวตนชัดเจนมากขึ้น และเริ่มแสวงหาอาชีพที่ต้องการ หรือสิ่งที่อยากเป็นอยากทำในอนาคต มีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น มีความสนใจความคิดและความคาดหวังของคนรอบข้าง และสามารถปรับตัวกับความคิด ความต้องการ กฏระเบียบได้ลงตัวมากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ โดยทำการศึกษาจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้จะทำให้ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับระดับความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ และปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นกลุ่มที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานในอนาคตอันใกล้นี้ โดยผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการ

ขับเคลื่อนให้สังคมไทยเป็นสังคมไร้เงินสดตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อเปรียบเทียบความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดศรีสะเกษตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัจจัยทัศนคติเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสดที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดศรีสะเกษ

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ภายใต้การศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์ ทฤษฎีที่มีการนำมาใช้แพร่หลายทฤษฎีหนึ่ง คือ ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ซึ่งเป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคมของ Icek Ajzen ที่มีการปรับปรุงมาจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) ที่ Icek Ajzen พัฒนาร่วมกับ Martin Fishbein ทั้งสองทฤษฎีนี้ได้ถูกนำประยุกต์ใช้อย่างอย่างหลากหลายในการศึกษาหรือพยากรณ์ถึงพฤติกรรมตลอดจนการตัดสินใจกระทำมนุษย์ในหลายด้าน สำหรับในด้านธุรกิจ ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้เพื่อใช้ในการศึกษาสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริหารองค์กร พนักงานในองค์กร และลูกค้าขององค์กร เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ด้านบริหารและการออกกลยุทธ์ขององค์กรต่อไป

ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล เป็นทฤษฎีที่คิดค้นโดย Fishbein and Icek (1975) เป็นทฤษฎีที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ ตามทฤษฎีได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและทัศนคติต่อพฤติกรรมว่า การเปลี่ยนแปลงความเชื่อจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล โดยบุคคลจะคำนึงถึงเหตุผลก่อน ถ้าบุคคลมีความเห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรกระทำ บุคคลจะแสดงพฤติกรรมทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ได้อธิบายว่า ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการแสดงพฤติกรรมของบุคคลโดยตรง คือ เจตนาแสดงพฤติกรรม (Behavioral intention) ซึ่งมีปัจจัย 2 ประการที่ก่อให้เกิดเจตนาแสดงพฤติกรรมขึ้นมา ได้แก่ ทัศนคติต่อพฤติกรรม (Attitude) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm)

สำหรับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคมที่ได้รับการพัฒนาโดย Icek (1991) ทฤษฎีได้อธิบายว่า พฤติกรรม (Behavior) ที่ถูกแสดงออกมานั้นเป็นผลมาจากเจตนา (Intention) ซึ่งมีปัจจัย 3 ประการที่มีอิทธิพลต่อการก่อให้เกิดเจตนาได้แก่ ทัศนคติต่อพฤติกรรม (Attitude Toward the Behavior) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาของจิฎาดา แก้วแทน (2557) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยทัศนคติที่มีผลต่อการยอมรับการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านอุปกรณ์สมาร์ตโฟน โดยปัจจัยทัศนคติแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ด้านความเชื่อมั่นในการออนไลน์ และด้านการรับรู้ความเสี่ยง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทัศนคติด้านการรับรู้ความเสี่ยง

ด้านความเชื่อมั่นในการออนไลน์ และด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงจากการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านอุปกรณ์สมาร์ตโฟนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และปัจจัยทัศนคติด้านความเชื่อมั่นในการออนไลน์ และด้านการรับรู้ความเสี่ยงมีผลต่อการยอมรับการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านอุปกรณ์สมาร์ตโฟนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในขณะที่การศึกษาของณัฐพงศ์ กิริยาผล (2559) ศึกษาปัจจัยทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของพนักงานในกรุงเทพมหานคร โดยปัจจัยทัศนคติแบ่งออกเป็น 8 ด้าน คือ ด้านประโยชน์ใช้สอย ปัจจัยด้านความง่ายในการใช้ ปัจจัยด้านความสอดคล้อง ปัจจัยด้านบรรทัดฐานทางสังคม ปัจจัยด้านความเสี่ยง ปัจจัยด้านคุณค่าทางสังคม ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือ และปัจจัยด้านค่าใช้จ่าย จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้ ปัจจัยด้านความสอดคล้อง และปัจจัยด้านบรรทัดฐานทางสังคม มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของพนักงานในกรุงเทพมหานคร ส่วนการศึกษาของทัศนทยา ธรรมวนิช (2561) ศึกษาพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมของสังคมไร้เงินสด ศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของสังคมไร้เงินสด และศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของสังคมไร้เงินสดของประชาชน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล โดยปัจจัยทัศนคติเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสด จำแนกออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านประโยชน์ใช้สอย ปัจจัยด้านความง่ายในการใช้ ปัจจัยด้านความสอดคล้อง ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือ และปัจจัยด้านค่าใช้จ่าย จากการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บริการที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของสังคมไร้เงินสดด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความง่ายในการใช้ และด้านค่าใช้จ่ายต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.05 ผู้ใช้บริการที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของสังคมไร้เงินสดด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความง่ายในการใช้ ด้านความสอดคล้อง ด้านความน่าเชื่อถือ และด้านค่าใช้จ่ายต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และผู้ให้บริการที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของสังคมไร้เงินสดด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสอดคล้อง และด้านค่าใช้จ่ายต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนั้นยังมีการศึกษาของวิวัฒน์ ชันชเชตต์ และสิงหะ ฉวีสุข (2562) ที่ศึกษาเรื่องการยอมรับระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มคนวัยทำงานในเขตภาคกลางประเทศไทย ที่พบว่า คนวัยทำงานในเขตภาคกลางประเทศไทยที่มีอายุระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการยอมรับระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

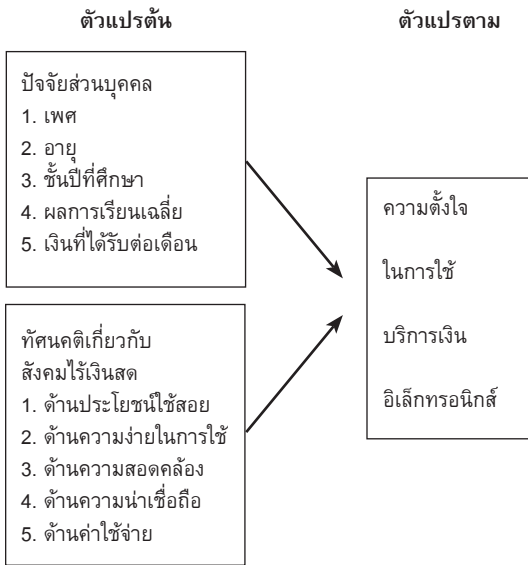
จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านทัศนคติส่วนบุคคลมีผลต่อการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ทัศนคติต่อการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิด

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) และทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) ซึ่งทั้งสองทฤษฎีนี้ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลายในการศึกษาหรือพยากรณ์ถึงพฤติกรรมตลอดจนการตัดสินใจกระทำมนุษย์ในหลายด้าน โดยปัจจัยทัศนคติเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสด จำแนกออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านประโยชน์ใช้สอย ปัจจัย

ด้านความง่ายในการใช้ ปัจจัยด้านความสอดคล้อง
ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือ และปัจจัยด้านค่าใช้จ่าย
สามารถแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาที่กำลังศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐบาลที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 4 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดตรัง และวิทยาลัยสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดตรัง ซึ่งมีจำนวนนักศึกษารวม 3,869 คน (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2564 ; มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, 2564 ; วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี, 2564, วิทยาลัยสาธารณสุขสิรินธร, 2564) ขนาดตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน่ โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จะได้ขนาดตัวอย่าง

จำนวน 364 คน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 390 คน และในการศึกษานี้เลือกตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม ในการศึกษานี้ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามโดยดัดแปลงจากงานวิจัยในอดีต และนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องด้านโครงสร้างเนื้อหาและภาษาที่ใช้ โดยใช้การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องในแต่ละข้อ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 ทุกข้อ สำหรับการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ทำโดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) จากแบบสอบถามทดลองเก็บข้อมูล (Try Out) จำนวน 30 ชุด ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาชมีค่าเท่ากับ .950 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.7 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมและยอมรับได้ที่จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้ (Hair, 2006)

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล คือการนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาพิจารณาดูตรวจสอบความสมบูรณ์ หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามมาลงรหัสและทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา ผลการเรียนเฉลี่ย เงินที่ได้รับต่อเดือน วิเคราะห์แบบแจกแจงความถี่ (Frequencies) และแสดงจำนวนร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ข้อมูล

เกี่ยวกับระดับความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตรการคำนวณช่วงความกว้างของชั้นของมัลลิกา บุนนาค (2537) และมีการแปลผลคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึงระดับน้อยที่สุด คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึงระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึงระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึงระดับมาก และคะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึงระดับมากที่สุด การวิเคราะห์เปรียบเทียบความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรังจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบค่าสถิติ t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบค่าสถิติ F-test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) และถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD) และการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง จำแนกตามเพศ

	เพศชาย		เพศหญิง		t	p
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์	4.11	.60	4.18	.63	1.138	.287

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนรวม 390 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยคิดเป็นร้อยละ 83.6 ส่วนใหญ่มีอายุ 19-20 ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 69.7 รองลงมา คือ อายุ 17-18 ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 22.1 ส่วนใหญ่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 2 โดยคิดเป็นร้อยละ 53.6 รองลงมา คือ กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 1 โดยคิดเป็นร้อยละ 40.0 ส่วนใหญ่มีผลการเรียนเฉลี่ย 3.00-3.49 โดยคิดเป็นร้อยละ 40.5 และส่วนใหญ่มียอดเงินที่ได้รับต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท โดยคิดเป็นร้อยละ 77.2 รองลงมา คือ มีรายได้ต่อเดือน 5,001-7,500 บาท โดยคิดเป็นร้อยละ 15.1

ผลการวิเคราะห์ระดับความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง พบว่า ความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D.=.63)

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง พบว่า ผลจากการเปรียบเทียบความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรังที่มีเพศและชั้นปีที่ศึกษาแตกต่างกัน มีความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ส่วนนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรังที่มีอายุ ผลการเรียนเฉลี่ย และเงินที่ได้รับต่อเดือนแตกต่างกัน มีความตั้งใจในการใช้บริการเงิน

อิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง จำแนกตามอายุ ชั้นปีที่ศึกษา ผลการเรียนเฉลี่ย และเงินที่ได้รับต่อเดือน

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	3.747	3	1.249	3.239	.022 [*]
	ภายในกลุ่ม	148.864	386	.386		
	รวม	152.611	389			
ชั้นปีที่ศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	.709	3	.236	.601	.615
	ภายในกลุ่ม	151.902	386	.394		
	รวม	152.611	389			
ผลการเรียนเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	4.458	4	1.114	2.896	.022 [*]
	ภายในกลุ่ม	148.153	385	.385		
	รวม	152.611	389			
เงินที่ได้รับต่อเดือน	ระหว่างกลุ่ม	3.244	3	1.081	2.794	.040 [*]
	ภายในกลุ่ม	149.367	386	.387		
	รวม	152.611	389			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการที่นักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรังที่มีอายุแตกต่างกัน มีความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ่ พบว่า ความตั้งใจในการใช้บริการเงิน

อิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง กลุ่มอายุที่แตกต่างกัน คือ อายุ 17-18 ปี กับกลุ่มอายุ 23-24 ปี กลุ่มอายุ 19-20 ปี กับกลุ่มอายุ 23-24 ปี และกลุ่มอายุ 21-22 ปี กับกลุ่มอายุ 23-24 ปี โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์จำแนกตามอายุ

อายุ	Mean	17-18 ปี	19-20 ปี	21-22 ปี	23-24 ปี
17-18 ปี	4.16	-	-.004 (.958)	.119 (.400)	-.698 (.004)
19-20 ปี	4.16		-	.123 (.344)	-.694 (.004)
21-22 ปี	4.04			-	-.817 (.002)
23-24 ปี	4.86				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการที่นักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรังที่มีผลการเรียนเฉลี่ยแตกต่างกัน มีความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า ความตั้งใจในการใช้บริการเงิน

อิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง กลุ่มผลการเรียนเฉลี่ยที่แตกต่างกัน คือ ผลการเรียนเฉลี่ย 2.50-2.99 กับกลุ่มผลการเรียนเฉลี่ย 3.50 เป็นต้นไป และกลุ่มผลการเรียนเฉลี่ย 3.00-3.49 กับกลุ่มผลการเรียนเฉลี่ย 3.50 เป็นต้นไป โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์จำแนกตามผลการเรียนเฉลี่ย

ผลการเรียนเฉลี่ย	Mean	น้อยกว่า 2.00	2.00-2.49	2.50-2.99	3.00-3.49	3.50 ขึ้นไป
น้อยกว่า 2.00	4.56	-	.347 (.209)	.440 (.093)	.473 (.067)	.242 (.353)
2.00-2.49	4.21		-	.093 (.466)	.126 (.295)	-.105 (.407)
2.50-2.99	4.12			-	.034 (.678)	-.197 (.027)
3.00-3.49	4.08				-	-.231 (.004)
3.50 ขึ้นไป	4.31					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการที่นักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดศรีสะเกษที่มีเงินที่ได้รับต่อเดือนแตกต่างกัน มีความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ

ของเซฟเฟ พบว่า ความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน คือ รายได้ไม่เกิน 5,000 บาท กับกลุ่มรายได้ 5,001-7,500 บาท โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์จำแนกตามเงินที่ได้รับต่อเดือน

เงินที่ได้รับต่อเดือน	Mean	ไม่เกิน 15,000 บาท	5,001-7,500 บาท	7,501-10,000 บาท	10,001 บาท ขึ้นไป
ไม่เกิน 5,000 บาท	4.12	-	-.230 (.010)*	-.056 (.719)	-.264 (.135)
5,001-7,500 บาท	4.35		-	.174 (.311)	-.034 (.857)
7,501-10,000 บาท	4.18			-	-.208 (.364)
10,001 บาท ขึ้นไป	4.38				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ปัจจัยทัศนคติเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสดในภาพรวมส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการเงิน

อิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดศรีสะเกษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถอธิบายได้ร้อยละ 55.6 โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทัศนคติเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสดในภาพรวมที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดศรีสะเกษ

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
ค่าคงที่	.819	.153		5.349	.000*		
ทัศนคติในภาพรวม	.843	.038	.746	22.084	.000*	1.000	1.000

F=487.720 p=.000 Adj R² =.556

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง จำแนกรายด้าน พบว่า ทศนคติเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสดด้านประโยชน์ใช้สอย ทศนคติเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสดด้านความง่าย ทศนคติเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสดด้านความสอดคล้อง และทศนคติเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสดด้านค่าใช้จ่าย มีผลทางตรงทิศทางบวกต่อความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดย

ทั้ง 4 ปัจจัย สามารถอธิบายได้ร้อยละ 59.50

ทั้งนี้ ทศนคติเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสดด้านความสอดคล้อง ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรังมากที่สุด รองลงมา คือ ทศนคติเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสดด้านความง่าย ทศนคติเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสดด้านประโยชน์ใช้สอย และทศนคติเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสดด้านค่าใช้จ่าย ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทศนคติเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสดจำแนกรายด้าน ที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง

	Unstandardized		Standardized	t	p	Collinearity Statistics	
	Coefficients	Coefficients	Beta			Tolerance	VIF
	B	Std. Error	Beta				
ค่าคงที่	.643	.150		4.293	.000*		
ด้านประโยชน์ใช้สอย	.163	.056	.158	2.896	.004*	.350	2.856
ด้านความง่าย	.202	.051	.209	3.975	.000*	.378	2.646
ด้านความสอดคล้อง	.386	.052	.388	7.442	.000*	.384	2.605
ด้านความน่าเชื่อถือ	.036	.046	.038	.774	.439	.425	2.350
ด้านค่าใช้จ่าย	.082	.038	.099	2.127	.034*	.482	2.073

F=115.244 p=.000 Adj R² =.595

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของจิณดา แก้วแทน (2557) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทศนคติด้านการรับรู้ความเสี่ยง ด้านความเชื่อมั่นในการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่าน

อุปกรณ์สมาร์ทโฟนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ผลจากการเปรียบเทียบความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรัง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดตรังที่มีอายุ ผลการเรียนรู้เฉลี่ย และเงินที่ได้รับต่อเดือนแตกต่างกัน มีความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกันที่ระดับ

นัยสำคัญสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของสมชาย เลิศวิเศษธีรกุล และคณะ (2562) ที่พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและอุปกรณ์ที่ใช้สมาร์ตโฟนที่แตกต่างกัน มีความพร้อมเข้าสู่สังคมไร้เงินสดแตกต่างกัน และการศึกษาของวิวัฒน์ ชันชเชตต์ และสิงหะฉวีสุข (2562) ที่พบว่า คนวัยทำงานในเขตภาคกลางประเทศไทยที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการยอมรับระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทัศนคติที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ปัจจัยทัศนคติเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสดส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดศรีสะเกษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ที่ได้อธิบายว่า ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการแสดงพฤติกรรมของบุคคลโดยตรง คือ เจตนาแสดงพฤติกรรม (Behavioral intention) ซึ่งมีปัจจัย 2 ประการที่ก่อให้เกิดเจตนาแสดงพฤติกรรมขึ้นมา ได้แก่ ทัศนคติต่อพฤติกรรม (Attitude) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) และทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ที่ได้อธิบายว่า พฤติกรรม (Behavior) ที่ถูกแสดงออกมานั้นเป็นผลมาจากเจตนา (Intention) ซึ่งมีปัจจัย 3 ประการที่มีอิทธิพลต่อการก่อให้เกิดเจตนาได้แก่ ทัศนคติต่อพฤติกรรม (Attitude Toward the Behavior) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control)

จากการศึกษา พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับด้านประโยชน์ใช้สอย ทัศนคติเกี่ยวกับด้านความง่าย ทัศนคติเกี่ยวกับด้านความสอดคล้อง และทัศนคติเกี่ยวกับด้านค่าใช้จ่าย มีผลทางตรงทิศทางบวกต่อความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดศรีสะเกษ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ทั้งนี้ ทัศนคติเกี่ยวกับด้านความสอดคล้อง ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดศรีสะเกษมากที่สุด รองลงมา คือ ทัศนคติเกี่ยวกับด้านความง่าย ทัศนคติเกี่ยวกับด้านประโยชน์ใช้สอย และทัศนคติเกี่ยวกับด้านค่าใช้จ่าย ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของจิตยาดา แก้วแทน (2557) ซึ่งพบว่า ปัจจัยทัศนคติด้านความเชื่อมั่นในการออนไลน์ และด้านการรับรู้ความเสี่ยง มีอิทธิพลต่อการยอมรับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านอุปกรณ์สมาร์ตโฟน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และการศึกษาของณัฐพงศ์ กริยาผล (2559) ที่พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้ ปัจจัยด้านความสอดคล้อง และปัจจัยด้านบรรทัดฐานทางสังคม มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของพนักงานในกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ คือ จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า ปัจจัยทัศนคติเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสดส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ โดยที่ทัศนคติเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสดด้านความสอดคล้องส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด รองลงมา คือ ทัศนคติเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสดด้านความง่าย ทัศนคติเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสดด้านประโยชน์ใช้สอย และทัศนคติเกี่ยวกับ

สังคมไร้เงินสดด้านค่าใช้จ่าย ตามลำดับ ดังนั้นผู้บริหารองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาและปรับปรุงระบบบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ให้ระบบบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์มีความสอดคล้องกับผู้ใช้บริการ มีความง่ายในการใช้ระบบบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์และทำให้ระบบบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์มีประโยชน์ในการใช้มากขึ้น รวมทั้งให้ระบบบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์มีค่าใช้จ่ายน้อย เพื่อให้จะทำให้มีผู้ใช้บริการระบบบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งต่อไป คือ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเท่านั้น ดังนั้น ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป คือ การศึกษาวิจัยแบบผสมผสานเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น ในด้านเหตุผลของการตัดสินใจด้านต่างๆ นอกจากนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาโดยการเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มอื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และการศึกษาครั้งต่อไปควรขยายพื้นที่การศึกษาออกไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มาจากหลากหลายพื้นที่มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เกศวิฑู ทิพยศ (2557). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกรรมทางการเงินผ่านสื่อออนไลน์ กรณีศึกษาธนาคารซีไอเอ็มบีไทย จำกัด (มหาชน)*. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเนชั่น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- จิฎาดา แก้วแทน (2557). *ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านอุปกรณ์สมาร์ตโฟน: กรณีศึกษาในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปทุมธานี*. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐพงศ์ กริยาผล (2559). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ของพนักงานในกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ทัศนีย์ยา ธรรมวนิช (2561). *ทัศนคติเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของสังคมไร้เงินสดของประชากรจังหวัดนครศรีธรรมราช*. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย. (2564). *ข้อมูลนักศึกษา ปีการศึกษา 2564*. งานทะเบียนและสถิตินักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง.
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2564). *ข้อมูลนักศึกษา ปีการศึกษา 2564*. งานทะเบียนและสถิตินักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง.
- มัลลิกา บุญนาค (2537). *สถิติเพื่อการตัดสินใจ*. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มัทยา ศรีพนา (2562). *สถานการณ์สังคมไร้เงินสดของประเทศไทย*. สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี. (2564). *ข้อมูลนักศึกษา ปีการศึกษา 2564*. งานทะเบียนและสถิตินักศึกษา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดตรัง.
- วิทยาลัยสาธารณสุขสิรินธร. (2564). *ข้อมูลนักศึกษา ปีการศึกษา 2564*. งานทะเบียนและสถิตินักศึกษา วิทยาลัยสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดตรัง.

- วิวัฒน์ ชันชเชตต์ และสิงหะฉวีสุข (2562). การยอมรับระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มคนวัยทำงานในเขตภาคกลาง ประเทศไทย. *วารสารการบริหารและการจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง*, 9(1), 153-164.
- ศรียัญญา ยาทิพย์ (2559). ชีวิตยุคใหม่ ไม่ต้องพกเงินสด. *วารสารกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ*. 10-16.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2560). *ระบบชำระเงินดิจิทัล ตัวช่วย SME ทำเงิน*. ข้อมูลจาก https://kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/KSMEAnalysis/Pages/Digital-Payment_SME-Helper.aspx (สืบค้นวันที่ 10 กรกฎาคม 2564)
- สมชาย เลิศวิเศษธีรกุล บดินทร์ รัตมีเทศ และกมลพรรณ แสงมหาชัย (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมเข้าสู่สังคมไร้เงินสดของประชาชนในกรุงเทพมหานคร *การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 57 สาขาศึกษาศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* (หน้า 285-294). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุริพงษ์ ตันติยานนท์ (2562). *วิชาเผยผลสำรวจเกือบ 9 ใน 10 ของผู้บริหารไทยทำธุรกรรมการเงินในรูปแบบดิจิทัล*. <https://www.engineeringtoday.net/%e0%b8%a7%e0%b8%b5%e0%b8%8b%e0%b9%88%e0%b8%b2%e0%b8%98%e0%b8%b8%e0%b8%a3%e0%b8%81%e0%b8%a3%e0%b8%a3%e0%b8%a1%e0%b8%81%e0%b8%b2%e0%b8%a3%e0%b9%80%e0%b8%87%e0%b8%b4%e0%b8%99/>
- Fishbein, M. & Ajzen, I. (1975). *Belief, attitude, intentions and behavior: An introduction to theory and research*. Addison-Wesley.
- Icek, A. (1991). The Theory of Planned Behavior. *Organization Behavior and Human Decision Processes*, 50, 179-211.
- Hair. (2006). *Multivariate Data Analysis* (6th edition). Pearson Prentice Hall.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความสามารถทางการตลาดที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง

Transformational Leadership and Marketing Capability Affecting the Effectiveness of a Registered Community Enterprise in Phatthalung Province

ปิ่นฤทัย นีวัตตระกูล¹, ประรารณา หลีกภัย²
Pinrutai Niwattakul¹, Pradthana Leekpai²

Received: 8th August 2021

Revised: 17th September 2021

Accepted: 20th October 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความสามารถทางการตลาด และประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง 2) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความสามารถทางการตลาดที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ คือ วิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง ประเภทการผลิตสินค้าจำนวน 240 แห่ง ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน และวิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ด้วยวิธี Enter

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.197$, S.D.=0.559) ระดับความสามารถทางการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.894$, S.D.=0.674) และระดับประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.217$, S.D.=0.615) 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความสามารถทางการตลาดส่งผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ความสามารถทางการตลาด, ประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชน

¹ นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ E-mail: Pinrutai.Niwattakul@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง
E-mail: pradthana.l@psu.ac.th

¹ Student, Faculty of Management Sciences, Prince of Songkla University, Hatyai Campus,
E-mail: Pinrutai.Niwattakul@gmail.com

² Assistant Professor, Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkla University, Trang Campus,
E-mail: pradthana.l@psu.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to. 1) study the degrees he transformational leadership marketing capability the effectiveness he registered community enterprises in Phatthalung Province. 2) study transformational leadership ahe marketing capability influencing the effectiveness he registered community enterprises in Phatthalung Province. The samples consisted of 240 groups he registered community enterprif for the production of goods with proportional stratified random sampling and purposive sampling in Phatthalung Province. The instrument used for data collection was a questionnaire. The statistics used for the analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple regression by using the enter method.

The results of the research revealed that. 1) the overall transformational leadership was at the high level ($\bar{X}$ =4.197, S.D.=0.559), the overall marketing capability was at the high level ($\bar{X}$ =3.894, S.D.=0.674) and the overall organizational effectiveness of the registered community enterprise in Phatthalung Province was at the highest level ($\bar{X}$ =4.217, S.D.=0.615). 2) the transformational leadership and the marketing capability affected the effectiveness of the registered community enterprises in Phatthalung Province with statistical significance at 0.05 level.

Keywords: Transformational leadership, marketing capability, effectiveness of community enterprise

บทนำ

การรวมกลุ่มกันของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพัทลุงส่วนใหญ่เริ่มต้นจากการผลิตเพื่อบริโภคภายในครัวเรือนหรือชุมชน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดมูลค่าและเกิดการแลกเปลี่ยนภายในท้องถิ่น แล้วจึงพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเป็นการผลิตเพื่อจำหน่ายไปยังตลาดภายนอกท้องถิ่น ประกอบกับสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีการแข่งขันค่อนข้างรุนแรงในทุกมิติ จึงเป็นสิ่งที่ทำทลายวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพัทลุงเป็นอย่างมาก ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้วยเหตุที่ว่า การมีผู้นำในลักษณะมองการณ์ไกลที่ต้องการพัฒนาท้องถิ่นให้ถึงเป้าหมายอันพึงประสงค์ต้องมีศักยภาพหลายประการ

อาทิ การสร้างสัมพันธ์อันดี การสื่อสารอย่างมีระบบ การเข้าใจถึงพฤติกรรมของแต่ละกลุ่มในชุมชน (ทศพร แก้วขวัญไกร, 2560) รวมถึงการกล้าเผชิญหน้ากับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน แม้กระทั่งการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ประธานวิสาหกิจชุมชนต้องแสดงออกถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยความรอบคอบเรียบร้อย ซึ่งประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (ฉัฐลิตีณี หาญกิตติชัย, 2552)

การแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพัทลุงทั้งตลาดภายในและภายนอกทวีความรุนแรง เป็นผลมาจากการรวมกลุ่มก่อตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนมีจำนวนมาก ประกอบกับสินค้า

บางประเภทสามารถลอกเลียนแบบได้ง่าย เกิร์นซีย์และทรอยลัส (Guenand & Troilo, 2006) ได้อธิบายว่า องค์การที่สามารถแข่งขันได้ในตลาดหรือเป็นองค์การที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันนั้น องค์ประกอบหนึ่งที่ค่อนข้างสำคัญ คือความสามารถทางการตลาด จึงเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่วิสาหกิจชุมชนควรให้ความสำคัญ ร่วมกันคิดกลยุทธ์ทางการตลาดให้ครอบคลุมทั้งด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจำหน่าย และด้านการสื่อสารทางการตลาด เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงความสามารถทางการตลาด และประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพัทลุง พบว่า ยังไม่มีการศึกษาในเรื่องนี้ นอกจากนี้ การศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนของงานวิจัยที่ผ่านมา ส่วนใหญ่จะศึกษาในสถาบันการศึกษาและหน่วยงานภาคเอกชน ส่วนการศึกษาเรื่องความสามารถทางการตลาดที่ศึกษาในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังมีไม่มาก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความสามารถทางการตลาดที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาศักยภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และเพิ่มโอกาสทางการค้า การเติบโตของวิสาหกิจชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงความสามารถทางการตลาด และประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง
2. ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความสามารถทางการตลาดที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง

สมมติฐานการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุงอยู่ในระดับมาก
2. ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง
3. ปัจจัยความสามารถทางการตลาดมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายและองค์ประกอบพฤติกรรมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นการมีอิทธิพลของผู้นำที่มีต่อผู้ตาม พัฒนาความสามารถของผู้ตามให้มีศักยภาพมากขึ้น ทำให้ตระหนักรู้ในภารกิจของกลุ่ม (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2554) ส่วนบาสและอโวลิโอ (Bass and Avolio อ้างถึงใน ยุวดี แก้วสอน, 2558) กล่าวว่า เป็นผู้ที่ มีลักษณะกระตุ้นให้ผู้ตามมองแง่มุมใหม่ๆ ในงาน ตระหนักในภารกิจ วิสัยทัศน์ของกลุ่ม พัฒนาศักยภาพของผู้ตามให้สูงขึ้น รวมถึงโน้มน้าวให้ผู้ตามสนใจในผลประโยชน์ของกลุ่มและองค์การมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง ทั้งนี้ ทฤษฎีของบาส และอโวลิโอ (Bass and Avolio อ้างถึงใน สิทธิพร สมบูรณ์ทรัพย์, 2560) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีองค์ประกอบพฤติกรรม 4 ประการ ประกอบด้วย 1) การมีอิทธิพลเชิงอุดมคติ เป็นคุณลักษณะของผู้นำในแง่ของความคิดและการกระทำ โดยประพฤติเป็นตัวอย่างที่ดี อีกทั้งต้องมีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล 2) การสร้างแรงบันดาลใจ สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ตามอยากมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อบรรลุตามเป้าหมายองค์การ (นภวรรณ คณานุกฤษ, 2552) 3) การกระตุ้นทางปัญญา กระตุ้นให้ผู้ตามคิดค้นแนวทางแก้ปัญหา

ที่เกิดขึ้นในองค์กรการอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์
4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้นำคอย
สอน และเป็นທີ່ปรึกษาให้ผู้ตาม ส่งผลต่อความ
สำเร็จของงาน รวมถึงเข้าใจในความแตกต่างที่
เกิดขึ้นของผู้ตามแต่ละคน

ความหมายและองค์ประกอบของ ความสามารถทางการตลาด

เอนันและค็อป (Inan & Kop, 2018)
กล่าวว่า ความสามารถทางการตลาดเป็นความ
สามารถขององค์กรในการทำความเข้าใจและ
ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ในเวลา
สถานที่ และต้นทุนที่เหมาะสม ส่วนเดย์ (Day
อ้างถึงใน ศตายุ รมย์เย็น, 2562) กล่าวว่า ความ
สามารถทางการตลาด หมายถึง องค์กรสามารถ
ผลิตผลิตภัณฑ์ที่แตกต่าง จากทรัพยากรที่จับ
ต้องได้และจับต้องไม่ได้ องค์ประกอบของความ
สามารถทางการตลาดของจิว ฟ่าง และจ้าว (Zou,
Fang, and Zhao อ้างถึงใน ศตายุ รมย์เย็น, 2562)
ประกอบด้วย 1) ความสามารถด้านการพัฒนา
ผลิตภัณฑ์เป็นความสามารถในการปรับปรุง และ
พัฒนาผลิตภัณฑ์ขององค์กรให้มีข้อได้เปรียบ
ทางการแข่งขัน 2) ความสามารถด้านราคาเป็นการ
กำหนดราคาขายขององค์กรที่จะจำหน่าย
ผลิตภัณฑ์ และการบริการ โดยกำหนดราคาให้
อยู่ในระดับที่ได้เปรียบคู่แข่ง 3) ความสามารถ
ด้านช่องทางการจำหน่ายเป็นการเคลื่อนย้ายสิทธิ์
ของผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค (วิทวัส
รุ่งเรืองผล, 2555) 4) ความสามารถด้านการ
สื่อสาร ศักยภาพในการสื่อสารกับผู้บริโภคอย่างมี
ประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย
ขององค์กร

ความหมายและองค์ประกอบของ ประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชน

ประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชน หมายถึง
การพิจารณาว่า วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ

อย่างน้อยเพียงใดในการดำเนินงาน ตามวิสัยทัศน์
หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือปรารถนาให้เกิด
ขึ้นในด้านต่างๆ โดยกิบสัน อิวานเซอร์วิช และ
ดอนเนลลี (Gibly *et al.*, 1979) กล่าวว่า
ประสิทธิผลในระยะสั้นมีองค์ประกอบ 3 ประการ
ประกอบด้วย 1) การผลิต ศักยภาพขององค์กร
ในการเพิ่มผลผลิตทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ
ตามที่ผู้บริโภคต้องการ 2) ประสิทธิภาพเป็นการ
ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์
สูงสุด 3) ความพึงพอใจ เป็นความพึงพอใจ
ของผู้ปฏิบัติงานที่องค์กรสามารถตอบสนอง
ความต้องการของบุคคลเหล่านั้นได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาของ ศศิภา พิทักษ์ศานต์
(2556) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ
การนำนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไปปฏิบัติ
กรณีศึกษาอำเภอเมืองกระบี่ พบว่า ระดับภาวะ
ผู้นำวิสาหกิจชุมชนโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน
ระดับมาก

การศึกษาของ อับดุลฮาดี อีสามะ (2556)
เรื่อง ภาวะผู้นำของวิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วม
โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP): กรณี
ศึกษา สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ผู้นำ
วิสาหกิจชุมชนมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในแง่
การสร้างแรงจูงใจในระดับสูง

การศึกษาของ วีรัชย์ โมกขเวศ (2557)
เรื่อง ประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัด
ปทุมธานี พบว่า ระดับประสิทธิผลของวิสาหกิจ
ชุมชนในจังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับมากกว่า
ร้อยละ 80

การศึกษาของ อัจฉรา เมฆสุวรรณ
และบุณฑวรรณ วิงวอน (2558) เรื่อง บทบาท
ของภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของสมาชิก
ในการขับเคลื่อนไปสู่ความเข้มแข็งของ
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มตัดเย็บบ้านแม่ฮาว อำเภอ

ห้างฉัตร จังหวัดลำปาง พบว่า ปัจจัยสู่ความเข้มแข็งของกลุ่มตัดเย็บบ้านแม่สาว คือ ผู้นำมีวิสัยทัศน์ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในการดำเนินงานผ่านภาวะผู้นำในการจูงใจสมาชิกกลุ่มให้มีส่วนร่วมคิด มุ่งเน้น ความไว้วางใจ และการยอมรับในตัวของผู้ในกลุ่ม

การศึกษาของ ปรียากร ขอบงาม (2561) เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาล: กรณีศึกษาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ไทยในภาคใต้ พบว่า ปัจจัยด้านความสามารถทางการตลาดมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ไทยในภาคใต้

การศึกษาของ สิตอาไพ เต็มสุลิวิน (2561) เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลองค์กรแผนกโยธาธิการและขนส่ง แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ สามารถทำนายประสิทธิผลองค์กรได้ 0.278 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

การศึกษาของศตายุ ร่มเย็น (2562) เรื่อง ความสามารถทางนวัตกรรมและความสามารถทางการตลาดที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา พบว่า ความสามารถทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการสื่อสาร และด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีอิทธิพลทางบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กร

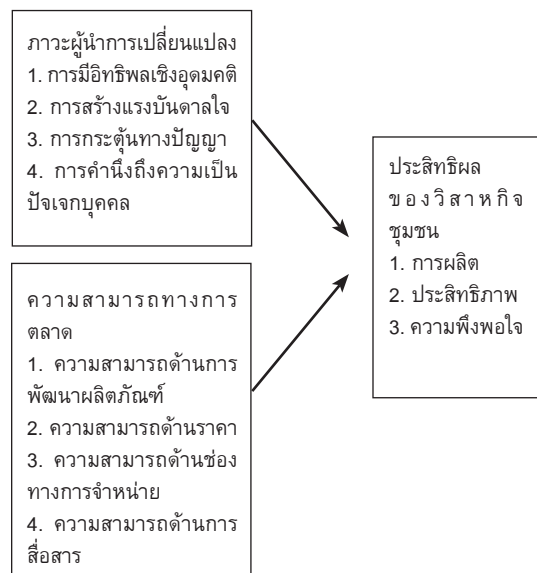
การศึกษาของ ฐากร อนุสรณ์พานิชกุล (2563) เรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการจัดการนวัตกรรมที่มีผลต่อความสำเร็จวิสาหกิจชุมชน ในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรง

ต่อความสำเร็จวิสาหกิจชุมชน ในเขตภาคเหนือตอนล่าง

การศึกษาของ ชูเกียรติ พงศ์พนาพิพัฒน์ (2563) เรื่อง กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวชุมชนบ้านอ่อมแสง (เกษตรทิพย์) พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการส่งเสริมการขายโดยรวมอยู่ในระดับน้อย

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประชากร คือ วิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง ประเภทการผลิตสินค้า จำนวน 580 แห่ง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของยามาเน่ จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 237 แห่ง ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 240 แห่ง

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน โดยเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากขนาดของประชากรในแต่ละอำเภอ เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละอำเภอแล้ว ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง โดยกำหนดผู้ตอบแบบสอบถามเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีประสบการณ์ทำงานในวิสาหกิจชุมชน 3 ปีขึ้นไปเป็นผู้ให้ข้อมูล แห่งละ 1 ท่าน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้ดัดแปลงแบบสอบถามจากการศึกษาค้นคว้าบททวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และลักษณะประชากรที่ทำการศึกษารูปแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง แบ่งเป็นการมีอิทธิพลเชิงอุดมคติ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความสามารถทางการตลาด แบ่งเป็นความสามารถด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ความสามารถด้านราคา ความสามารถด้านช่องทางการจำหน่าย และความสามารถด้านการสื่อสาร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 แบบสอบถามประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชน แบ่งเป็นด้านการผลิต ด้านประสิทธิภาพ และด้านความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ออกแบบเรียบร้อยแล้วมาตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิจัย พบว่า ข้อคำถามมีค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) มากกว่า 0.50 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยภาพรวมอยู่ที่ 0.973 หลังจากนั้น ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามให้สมาชิกที่มีประสบการณ์ทำงานในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 3 ปีขึ้นไปเป็นผู้ให้ข้อมูล วิสาหกิจชุมชนละ 1 ชุด เมื่อนำกลับมาตรวจสอบความสมบูรณ์มีจำนวนแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมด 240 ชุด

สำหรับการวิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความสามารถทางการตลาดที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง ใช้วิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ด้วยวิธี Enter

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความสามารถทางการตลาดที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง สรุปผลดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานและระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความสามารถทางการตลาด และประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง

1.1 ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 71.67 ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 50 ปี

คิดเป็นร้อยละ 44.17 ส่วนใหญ่สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 81 ส่วนใหญ่จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 33.33 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานที่วิสาหกิจชุมชนอยู่ระหว่าง 3-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.75 และส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.75

1.2 ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.197$, S.D.=0.559) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการมีอิทธิพลเชิงอุดมคติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.397$, S.D.=1.020) ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับมาก คือ การคำนึงถึงความ เป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X}=4.195$, S.D.=0.571) การ กระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X}=4.164$, S.D.=0.591) และ การสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}=4.031$, S.D.=0.580) ตามลำดับ

1.3 ระดับความสามารถทางการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.894$, S.D.=0.674) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความสามารถทางการตลาดทุกด้านอยู่ในระดับมาก คือ ความสามารถด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}=4.115$, S.D.=0.790) ความสามารถด้านช่องทางการจำหน่าย ($\bar{X}=3.994$, S.D.=0.991) ความสามารถด้านราคา ($\bar{X}=3.893$, S.D.=0.661) และความสามารถด้านการสื่อสาร ($\bar{X}=3.575$, S.D.=0.884) ตามลำดับ

1.4 ระดับประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.217$, S.D.=0.615) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในระดับ

มากที่สุด คือ การผลิต ($\bar{X}=4.263$, S.D.=0.635) และประสิทธิภาพ ($\bar{X}=4.249$, S.D.=0.645) ส่วนด้านความพึงพอใจ ($\bar{X}=4.140$, S.D.=0.712) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และความสามารถทางการตลาดที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และความสามารถทางการตลาด มีค่า Tolerance เท่ากับ 0.750 และค่า VIF เท่ากับ 1.418 เป็นไปตามเกณฑ์ของแฮร์รี่ แบล็ค และบาบิน (Hair, Black, and Babin อ้างถึงใน นัจรีภรณ์ สิมมารุณ, 2553) ที่กำหนดให้ค่า Tolerance ไม่ควรต่ำกว่า 0.1 และค่า VIF ไม่ควรเกิน 10 แสดงว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และความสามารถทางการตลาดไม่มีปัญหา Multicollinearity

2.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความสามารถทางการตลาดมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความสามารถทางการตลาดสามารถอธิบายประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง ได้ร้อยละ 57.6 ($R^2=0.576$) ดังตารางที่ 1 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\text{Effectiveness} = 1.104 + 0.189(X_1) + 0.0595(X_2)$$

เมื่อ

X_1 แทน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

X_2 แทน ความสามารถทางการตลาด

ตารางที่ 1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความสามารถทางการตลาดที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง

ตัวแปร	b	S.E. _b	β	t	p	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	1.104	.204		5.411	.000***		
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	.189	.055	.172	3.414	.001**	.705	1.418
ความสามารถทางการตลาด	.595	.046	.652	12.951	.000***	.705	1.418

R=.795 R²=.576 SE_{est}=.40203

* = p<0.05 ** = p<0.01 *** = p<0.001

2.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง จำแนกรายด้าน พบว่า การสร้างแรงบันดาลใจส่งผลต่อประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลส่งผลต่อประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียน

ในจังหวัดพัทลุง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เว้นแต่การมีอิทธิพลเชิงอ้อมคติส่งผลต่อประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง ได้ร้อยละ 38.4 (R₂=0.384) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุงจำแนกรายด้าน

ตัวแปร	b	S.E. _b	β	t	p
ค่าคงที่ (Constant)	1.268	.253		5.013	.000***
การมีอิทธิพลเชิงอ้อมคติ	-.056	.035	-.092	-1.588	.114
การสร้างแรงบันดาลใจ	.197	.085	.186	2.320	.021*
การกระตุ้นทางปัญญา	.273	.090	.262	3.019	.003**
การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	.301	.086	.279	3.506	.001**

R=.619 R²=.384 SE_{est}=.48702

* = p<0.05 ** = p<0.01 *** = p<0.001

2.3 ความสามารถทางการตลาดที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง จำแนกรายด้าน พบว่า ความ

สามารถด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ความสามารถด้านราคา ความสามารถด้านช่องทางการจำหน่าย ส่งผลต่อประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียน

ทะเบียนในจังหวัดพัทลุง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนความสามารถด้านการสื่อสารส่งผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 0.01 โดยตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง ได้ร้อยละ 56.2 ($R^2=0.562$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสามารถทางการตลาดส่งผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุงจำแนกรายด้าน

ตัวแปร	b	S.E. _b	β	t	p
ค่าคงที่ (Constant)	1.457	.176		8.288	.000***
ความสามารถด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์	.146	.041	.188	3.564	.000***
ความสามารถด้านราคา	.280	.061	.301	4.611	.000***
ความสามารถด้านช่องทางการจำหน่าย	.159	.033	.256	4.757	.000***
ความสามารถด้านการสื่อสาร	.120	.046	.173	2.630	.009**

$R=.750$ $R^2=.562$ $SE_{est}=.41054$

* = $p<0.05$ ** = $p<0.01$ *** = $p<0.001$

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความสามารถทางการตลาดที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง สามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงความสามารถทางการตลาด และประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยรวมและรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เนื่องจากพฤติกรรมของประธานวิสาหกิจชุมชนมีความเป็นผู้นำสูง โดยเฉพาะการมีวิสัยทัศน์ก้าวไกล การประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดี ทำให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนให้ความไว้วางใจ ซึ่งส่งผลต่อการมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น ผ่านการสร้างแรงบันดาลใจทั้งภายในและภายนอก การกระตุ้นศักยภาพของ

บุคคลให้สูงขึ้นด้วยความเข้าใจในความแตกต่างของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศศิภา พิทักษ์ศานต์ (2556) ที่พบว่า ระดับภาวะผู้นำวิสาหกิจชุมชนโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ยังมีความสอดคล้องกับการศึกษาของอับดุลฮาดี อีสามะ (2556) ที่พบว่า ผู้นำวิสาหกิจชุมชนมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในแง่การสร้างแรงจูงใจในระดับสูง

ความสามารถทางการตลาด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนปรับตัวตามสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อาทิ การทดสอบตลาดก่อนการผลิตเพื่อจำหน่าย มีช่องทางการจำหน่ายหลากหลายขึ้น การเทียบเคียงราคากับวิสาหกิจชุมชนอื่น รวมถึงการตั้งราคาตามต้นทุน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชูเกียรติ พงศ์พนาพิพัฒน์ (2563) ที่พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการ

จัดจำหน่ายโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการส่งเสริมการขายโดยรวมอยู่ในระดับน้อย

ประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง โดยรวมและรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนตระหนักและให้ความสำคัญในด้านการผลิตทั้งด้านปริมาณและคุณภาพตามความต้องการของผู้บริโภค ด้านประสิทธิภาพโดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งการใส่ใจและตอบสนองความต้องการของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนนำมาซึ่งความพึงพอใจซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวีรชัย โมกขเวช (2557) ผลการศึกษาพบว่า ระดับประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับมากกว่าร้อยละ 80

2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความสามารถทางการตลาดที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง

2.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง เนื่องจากภาวะผู้นำเป็นส่วนสำคัญในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิผลของการทำงาน ด้วยการโน้มน้าวบุคคล และกลุ่มให้มีความสามัคคี ทำงานให้บรรลุเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอัจฉรา เมฆสุวรรณ และบุญทวารณ วังวอน (2558) ที่พบว่า ปัจจัยสู่ความเข้มแข็งของกลุ่มตัดเย็บบ้านแม่ฮาวคือ ผู้นำมีวิสัยทัศน์ ทักะระ มีการจูงใจสมาชิกกลุ่มให้มีส่วนร่วมคิด มุ่งเน้นความไว้วางใจและการยอมรับในตัวของผู้ในกลุ่ม ยังมีความสอดคล้องกับการศึกษาของฐากร อนุสรณ์พาณิชย์กุล (2563) ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จวิสาหกิจชุมชน ในเขต

ภาคเหนือตอนล่าง

เมื่อพิจารณารายด้าน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ด้านการมีอิทธิพลเชิงอุดมคติไม่มีผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง เนื่องจากผู้นำวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุงอาจไม่ได้มีการสร้างวิสัยทัศน์ ร่วมกันกับสมาชิก หรือผู้นำถ่ายทอดความคิด แนวทางการทำงานให้สมาชิกรับทราบได้ไม่ดีพอ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของสิทธาไพ เต็มสุลิวัน (2561) ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์สามารถทำนายประสิทธิผลองค์กรได้ ร้อยละ 27.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ด้านการสร้างแรงบันดาลใจมีผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง เนื่องจากการประพฤติตนของผู้นำแสดงออกถึงการอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่สมาชิกในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง สอดคล้องกับผลการศึกษาของนภวรรณ คณานุกรักษ์ (2552) ที่พบว่า ความสามารถ ในการกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ ผู้นำควรจะมีบุคลิกลักษณะที่สามารถกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ตามอยากมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อบรรลุตามเป้าหมายองค์กร

ด้านการกระตุ้นทางปัญญามีผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง เนื่องจากผู้นำวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุงเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น และร่วมกันแก้ปัญหา ค้นหาวิธีการทำงานที่ดีที่สุด สอดคล้องกับทฤษฎีของบาส และอวลีโอ (Bass and Avolio อ้างถึงในสิทธิพร สมบูรณ์ทรัพย์, 2560) ได้อธิบายไว้ว่า ผู้นำจะเปิดโอกาสให้ผู้ตามแสดงความคิดเห็นและ

ให้เหตุผล รวมถึงยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง เนื่องจากผู้นำวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุงให้การยอมรับในศักยภาพและใส่ใจสมาชิกในกลุ่ม สอดคล้องกับ ทฤษฎีบาส และอโวลิโอ (Bass and Avolio อ้างถึงใน สิทธิพร สมบูรณ์ทรัพย์, 2560) ได้อธิบายไว้ว่า ผู้นำจะยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งในแง่ความต้องการของผู้ตาม ซึ่งผู้นำจะเปิดโอกาสให้ผู้ตามเรียนรู้สิ่งใหม่ และคอยสนับสนุนการทำงาน

2.2 ความสามารถทางการตลาดมีผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง เนื่องจากความสามารถทางการตลาดเป็นปัจจัยด้านหนึ่งซึ่งผู้นำวิสาหกิจชุมชนจะต้องบริหารจัดการ นำมาซึ่งรายได้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และเพิ่มประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนให้สูงขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาของปริยากร ขอบงาม (2561) ที่พบว่า ปัจจัยด้านความสามารถทางการตลาดมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ไทยในภาคใต้

เมื่อพิจารณารายด้าน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ความสามารถด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุงพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน สอดคล้องกับที่ เมอร์เรย์ เกา และโคตาเบ (Murray, Gao, and kotabe อ้างถึงใน ศตายุ รมเย็น, 2562) ได้อธิบายว่า เป็นความสามารถขององค์กรในการ

วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ

ความสามารถด้านราคามีผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุงได้กำหนดราคาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจากต้นทุน และมีการเทียบเคียงราคากับวิสาหกิจชุมชนอื่นสอดคล้องกับการศึกษาของทุกษ์สุญญ และโมฮาหมัด (Tooksoon and Mohamad อ้างถึงใน ศตายุ รมเย็น, 2562) ที่พบว่า ความสามารถทางการตลาดด้านราคาถือว่าเป็นศักยภาพขององค์กรที่สามารถปรับราคาของผลิตภัณฑ์ ให้สามารถแข่งขันได้ในตลาด

ความสามารถด้านช่องทางการจำหน่ายมีผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุงมีช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งช่องทางออฟไลน์ และออนไลน์สอดคล้องกับที่ วิทวัส รุ่งเรืองผล (2555) อธิบายไว้ว่า ช่องทางการจำหน่าย เป็นกระบวนการเคลื่อนย้ายสิทธิ์ในตัวผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค เพื่อให้กระจายผลิตภัณฑ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสามารถด้านการสื่อสารมีผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุงมีสมาชิกที่มีทักษะด้านการประชาสัมพันธ์มาช่วยสนับสนุนงานส่วนนี้ สอดคล้องกับที่ เมอร์เรย์ เกา และโคตาเบ (Murray, Gao, and kotabe อ้างถึงใน ศตายุ รมเย็น, 2562) กล่าวว่า ความสามารถด้านการสื่อสาร เป็นศักยภาพขององค์กรที่จะมีวิธีการสื่อสารคุณค่าผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างการรับรู้ให้เกิดขึ้นแก่ผู้บริโภค จะทำให้องค์กรมีความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ประธานวิสาหกิจชุมชนควรพัฒนาศักยภาพภาวะผู้นำให้เป็นแบบมุ่งงานและมุ่งคน โดยกำหนดเป้าหมาย และวางแผนการทำงานทุกด้านที่ชัดเจน ควบคู่ไปกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1.2 วิสาหกิจชุมชนควรศึกษาตลาดที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ทันเวลาที่

1.3 ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการมีอิทธิพลเชิงอุดมคติไม่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุง จึงเสนอแนะประธานวิสาหกิจชุมชนพูดคุยกับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผ่านการ

ประชุมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพิ่มมากขึ้น หรือสื่อสารผ่านช่องทางอื่นๆ เพื่อให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับทราบ เข้าใจ และมีความผูกพันในวิสัยทัศน์ที่ร่วมกันกำหนดขึ้น

2. ข้อจำกัดในการวิจัยครั้งนี้

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมุ่งเน้นไปที่วิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนในจังหวัดพัทลุงเท่านั้น หากต้องการนำผลการวิจัยไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นในบริบทที่แตกต่างกัน อาจต้องพิจารณาปัจจัยด้านอื่นๆ ร่วมด้วย

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ และทำให้ได้ประเด็นหรือแง่คิดที่นำไปต่อยอดการวิจัยได้ รวมถึงศึกษาถึงปัจจัยอื่นที่มีผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนที่ยังไม่ได้ศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ อาทิ นโยบายของรัฐในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ทูตทางปัญญา การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2563). ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน (SMCE). http://smce.doae.go.th/ProductCategory/smce_report.php

จันจูลีณี หมายุกิตติชัย. (2552). ภาวะผู้นำประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนและตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการ. *การประชุมวิชาการ ครั้งที่ 6. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.*

ชูเกียรติ พงศ์พนาพิพัฒน์. (2563). กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวชุมชนบ้านอุ่มแสง (เกษตรทิพย์). *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 4(3), 1-13.*

ฐากร อนุสรณ์พาณิชย์กุล. (2563). รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการจัดการนวัตกรรมที่มีผลต่อความสำเร็จวิสาหกิจชุมชน ในเขตภาคเหนือตอนล่าง. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 9(2), 14-25.*

ทศพร แก้วขวัญไกร. (2560). ทางรอดวิกฤติเศรษฐกิจด้วยแนวทางวิสาหกิจชุมชน. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 9(2), 33-50.*

นภวรรณ คณานุกฤษ. (2552). ภาวะผู้นำเพื่อองค์กรที่มีประสิทธิภาพ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 29(4), 139-140.*

- นัจรีภรณ์ สิมมารุณ. (2553). ภาวะ Multicollinearity กับการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ. *วารสารการวัดผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 16, 23-29.
- ปรียากร ซอบงาม. (2561). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาล: กรณีศึกษา วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ไทยในภาคใต้*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ยุวดี แก้วสอน. (2558). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2554). *ผลการฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงของผู้นำนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิทวัส รุ่งเรืองผล. (2555). *หลักการตลาด = Principle of marketing* (พิมพ์ครั้งที่ 7). ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วีรชัย โมกขเวศ. (2557). *ประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศตายุ รมเย็น. (2562). *ความสามารถทางนวัตกรรมและความสามารถทางการตลาดที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ศศิภา พิทักษ์ศานต์. (2556). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไปปฏิบัติ กรณีศึกษาอำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่*. *วารสารวิทยบริการ*, 24(3), 33-46.
- สิตอาไพ เต็มสุลิวัน. (2561). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลองค์กรแผนกโยธาธิการและขนส่งแขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สิทธิพร สมบูรณ์ทรัพย์. (2560). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสมศักดิ์วิทยา*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัจนรา เมฆสุวรรณ และบุญทวารณ วิงวอน. (2558). บทบาทของภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการขับเคลื่อนไปสู่ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มตัดเย็บบ้านแม่ฮาว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง. *สัททอง: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทสมส.)*, 21(3), 20-31.
- อับดุลฮาดี อีสามะ. (2556). *ภาวะผู้นำของวิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP): กรณีศึกษา สามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Gibson, Ivancevich, & Donnelly. (1979). *Organization: Behavior, Structure, Process* (3rd ed.). Business Publications.
- Guenzi & Troilo. (2006). Developing marketing capabilities for customer value creation through Market-Sales integration. *Industrial Marketing Management*, 35(8), 974-988.

Inan & Kop. (2018). Marketing Capability Development in Micro Manufacturing Enterprises. *American Journal of Industrial and Business Management*, 0801), 1-12.

โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

The Casual Factor Models of Mathematics Learning Achievement

ภูเบศ ศรีมหาพรหม¹, นียม อานไมล์², สุชาติ หอมจันทร์³
Phubet Srimahaprom¹, Niyom Arnmai², Suchart Homjan³

Received: 24th July 2021

Revised: 15th September 2021

Accepted: 20th October 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ การสนับสนุนทางการเรียนของผู้ปกครอง คุณภาพการสอนของครู และบรรยากาศในชั้นเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ 2) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และ 3) ศึกษาขนาดอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรในโมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 690 คน ได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับแบ่งเป็น 5 ตอน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน และใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Mplus

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวแปรจุดมุ่งใจใฝ่สัมฤทธิ์ ตัวแปรเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ตัวแปรการสนับสนุนทางการเรียนของผู้ปกครอง ตัวแปรคุณภาพการสอนของครู และบรรยากาศในชั้นเรียน

2. โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 มีความตรงเชิงโครงสร้างและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีที่ผ่านเกณฑ์ทุกค่า คือ $X^2 = 133.139$, $df = 108$, $P = 0.051$, $CFI = 0.993$, $TLI = 0.992$, $RMSEA = 0.018$, $SRMR = 0.030$ และค่า $X^2/df = 1.231$

¹ นิสิตปริญญาโท, สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ E-mail: poohbase@nrpsc.ac.th

² อาจารย์ประจำ, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ E-mail: dr.pop101@gmail.com

³ อาจารย์ประจำ, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ E-mail: suchart.hj@bru.ac.th

¹ Master student, Educational Research And Evaluation Buriram Rajabhat University. E-mail: poohbase@nrpsc.ac.th

² Lecturer, Faculty of Education Buriram Rajabhat University E-mail: dr.pop101@gmail.com

³ Lecturer, Faculty of Education Buriram Rajabhat University E-mail: suchart.hj@bru.ac.th

3. ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ คือ เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อม คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การสนับสนุนทางการเรียนของผู้ปกครองและบรรยากาศในชั้นเรียน ส่วนตัวแปรที่ส่งอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ คุณภาพการสอนของครู

คำสำคัญ: โมเดล, ปัจจัยเชิงสาเหตุ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

Abstract

The objectives of the study were. 1) to find the correlation among achievement motivation, attitudes towards mathematics, educational support from parents, teacher's teaching quality and classroom atmosphere with mathematics learning achievement. 2) to develop and verify the validity of the factor-influencing model which has an influence on the achievement of mathematics learning, and 3) to study the direct and indirect influences of factor model variables influencing mathematics learning achievement of Mathayomsuksa 3 students under the Secondary Education Service Area 32. Samples were students in Mathayomsuksa 3 under the Secondary Education Service Area 32. 690 samples were collected using Multi-Stage Sampling. The tool used in this research was a 5 level rating scale questionnaires which was divided into 5 parts. The data were analyzed using basic statistics and the Mplus program was used for Structural Equation Model analysis.

The results of the research were as follows

1. The relationship among the mathematics learning achievement was positively correlated with the variables including achievement motivation, attitudes towards mathematics, educational support from parents, teacher's teaching quality and classroom atmosphere.

2. The factor model influencing the achievement of mathematics learning of Mathayomsuksa 3 students under the Office of the Secondary Education Service Area 32 correlated with empirical data in which all statistics used passed all criteria with statistic shown as follows; $\chi^2 = 133.139$, $df = 108$, $P = 0.051$, $CFI = 0.993$, $TLI = 0.992$, $RMSEA = 0.018$, $SRMR = 0.030$ and $\chi^2/df = 1.231$

3. The variable that had direct influence on mathematics learning achievement was attitudes towards mathematics. The variables that had indirect influence were achievement motivation, educational support from parents and classroom atmosphere while teacher's teaching quality had both direct and indirect influence on mathematics learning achievement.

Keywords: Factor model, learning achievement, mathematics

บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีความสำคัญในการพัฒนาความคิดของมนุษย์ และเป็นเครื่องมือในการศึกษาศาสตร์ด้านอื่น การจัดการเรียนรู้นิเทศศาสตร์ในโรงเรียนเป็นการสร้างพื้นฐานการศึกษาให้นักเรียน เกิดทักษะการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล วิชาคณิตศาสตร์จึงเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ แต่เมื่อพิจารณาจากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในรายวิชาคณิตศาสตร์พบว่าผลการทดสอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่า 50 คะแนน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 30 คะแนนซึ่งน้อยกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2562) ซึ่งปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ต่ำ เป็นเพราะธรรมชาติของวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีเนื้อหาเป็นนามธรรม ทำให้ยากที่จะอธิบายให้นักเรียนเข้าใจได้โดยง่าย ทั้งความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องของเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ ทำให้นักเรียนที่เรียนไม่สามารถทำความเข้าใจคณิตศาสตร์ตั้งแต่เริ่มต้นส่งผลให้ไม่ต้องการที่จะเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นไป นักเรียนเบื่อการเรียนรู้นิเทศศาสตร์ เมื่อโรงเรียนไม่ชอบทำงานที่ยากและงานที่ทำหายในวิชาคณิตศาสตร์ (นิวัฒน์ สาระพันธ์, 2545, หน้า 45) และยังพบสาเหตุต่างๆ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มากต่อการเรียนจะส่งผลให้มีคะแนนต่อผลสัมฤทธิ์ที่มากขึ้น (ธีรชัย สุขผล, 2559, หน้า 112-114) คุณภาพการสอนของคุณครูพบว่า ครูที่มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ จะส่งผลให้ห้องเรียนที่สอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงด้วย (ศิลปชัย ชี้อตรง,

255, หน้า 108-110) การสนับสนุนทางการเรียนของผู้ปกครอง ผู้ปกครองเป็นองค์ประกอบสำคัญ ผู้ปกครองที่มีความเข้าใจ เอาใจใส่ดูแลส่งเสริมการเรียน จะทำให้นักเรียนมีโอกาสในการประสบความสำเร็จในการเรียน และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (เสนาหา ชมพวง, 2554, หน้า 132-136) และบรรยากาศในชั้นเรียน บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนของนักเรียน ห้องเรียนที่มีบรรยากาศดี ย่อมส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนดีเช่นกัน (อนุวัฒน์ อินทร์ตา, 2559, หน้า 119-124)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในรายวิชาคณิตศาสตร์จึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนและยกระดับผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน ของพื้นที่อีสานตอนล่างและพื้นที่อื่นในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ การสนับสนุนทางการเรียนของผู้ปกครอง คุณภาพการสอนของคุณครู และบรรยากาศในชั้นเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์
2. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อศึกษาขนาดอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรในโมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

วิธีการศึกษา

1. ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวนทั้งสิ้น 10,242 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 690 คน ซึ่งได้มาแบบการสุ่มหลายขั้นตอน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรเหตุ ประกอบด้วย

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (MOT)
2. เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ (ATT)
3. การสนับสนุนทางการเรียนของผู้ปกครอง (PAR)
4. คุณภาพการสอนของครู (QUA)
5. บรรยากาศในชั้นเรียน (AIC)

ตัวแปรผล คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ (ACH)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับแยกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 แบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ตอนที่ 2 แบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์

ตอนที่ 3 แบบวัดการสนับสนุนทางการเรียนของผู้ปกครอง

ตอนที่ 4 แบบวัดพฤติกรรมการสอนของครู

ตอนที่ 5 แบบวัดบรรยากาศในชั้นเรียน

4. การสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะ ขอบข่าย และจุดประสงค์ของแบบวัด ศึกษาค่านิยมศัพท์เฉพาะของตัวแปรทั้งหมด

2. สร้างแบบวัดตามคุณลักษณะต่างๆ โดยสร้างเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. นำแบบวัดที่สร้างเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบ แก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. นำแบบวัดที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ หาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยการหาค่าเฉลี่ย ถ้าได้ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00

5. ปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำแบบสอบถามทั้งหมดไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 50 คน นำผลที่ได้จากการทดลองไปทำการวิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อ เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแต่ละข้อกับคะแนนรวมโดยจะคัดเลือกข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไว้

6. นำข้อคำถามที่คัดเลือกไว้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ความเชื่อมั่นของแต่ละตัวแปร ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าความเชื่อมั่นของของแต่ละตัวแปร

ที่	ตัวแปร	ค่าความเชื่อมั่น
1	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	0.892
2	เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์	0.864
3	การสนับสนุนทางการเรียนของผู้ปกครอง	0.897
4	พฤติกรรมการสอนของคุณครู	0.954
5	บรรยากาศในชั้นเรียน	0.925

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ การสนับสนุนทางการเรียนของผู้ปกครอง คุณภาพการสอนของคุณครู และบรรยากาศในชั้นเรียนกับ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ พบว่าตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.247 0.527 0.275 0.497 และ 0.298 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง

ตัวแปร	MOT	ATT	PAR	QUA	AIC	ACH
MOT	1					
ATT	0.792**	1				
PAR	0.503**	0.544**	1			
QUA	0.560**	0.590**	0.446**	1		
AIC	0.520**	0.628**	0.531**	0.838**	1	
ACH	0.247**	0.527**	0.275**	0.497**	0.298**	1

** หมายถึง $p < .01$

2. ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ที่พัฒนาขึ้น พบว่า โมเดลมีความตรงเชิงโครงสร้างและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีที่ใช้ตรวจสอบความตรงของโมเดล ได้แก่ $X^2 = 133.139$, $df = 108$, $P = 0.051$, $CFI = 0.993$, $TLI = 0.992$, $RMSEA =$

0.018, $SRMR = 0.030$ และค่า $X^2/df = 1.231$ ดังตาราง 2

3. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ได้แก่ ตัวแปรเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ มีขนาดอิทธิพล เท่ากับ 0.780 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ได้แก่ ตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.399 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรการสนับสนุนทางการเรียนของผู้ปกครอง โดยมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และผ่านตัวแปรเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.093 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรบรรยากาศ

ในชั้นเรียน โดยมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์และตัวแปรแรงคุณภาพการสอนของครู มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.926 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ได้แก่ ตัวแปรคุณภาพการสอนของครู มีขนาดอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.832 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังภาพประกอบ 1 และตาราง 3

ตาราง 2 ค่าดัชนีความสอดคล้องและสถิติเพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

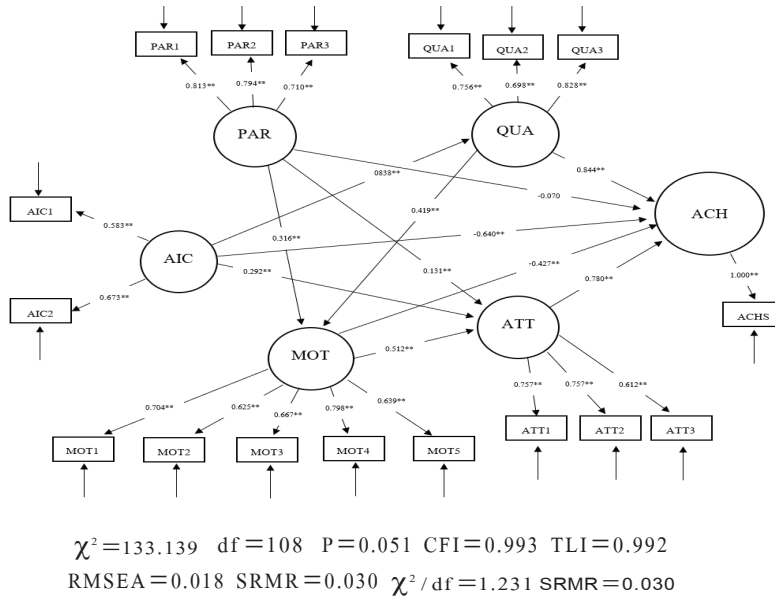
ดัชนี	X ²	df	X ² /df	P-value	CFI	TLI	RMSEA	SRMR
เกณฑ์	-	-	< 2	> 0.05	> 0.95	> 0.95	< 0.05	< 0.05
ค่าสถิติในโมเดล	133.139	108	1.231	0.051	0.993	0.992	0.018	0.030
ผลการพิจารณา	-	-	ผ่านเกณฑ์	ผ่านเกณฑ์	ผ่านเกณฑ์	ผ่านเกณฑ์	ผ่านเกณฑ์	ผ่านเกณฑ์

ตาราง 3 ค่าอิทธิพลของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

ตัวแปรเหตุ	ตัวแปรผล											
	MOT			ATT			QUA			ACH		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
MOT	-	-	-	0.512**	-	0.518**	-	-	-	-0.427**	0.399**	-0.028
ATT	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.780**	-	0.780**
PAR	0.316**	-	0.316**	0.131**	-	0.176**	-	-	-	-0.070	0.093*	0.023
QUA	0.419**	-	0.419**	-	-	-	-	-	-	0.844**	-0.12	0.832**
AIC	-	-	-	0.292**	-	0.292**	0.838**	-	0.838**	0.640**	0.926**	0.286**

R² = 0.522

** หมายถึง p <.01, * หมายถึง p <.05

ภาพประกอบ 1 โมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัย สามารถสรุปประเด็นสำคัญที่จะอภิปรายได้ดังนี้

ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ที่พัฒนาขึ้น พบว่า โมเดลมีความตรงเชิงโครงสร้างและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีที่ใช้ตรวจสอบความตรงของโมเดล $\chi^2 = 133.139$, $df = 108$, $P = 0.051$, $CFI = 0.993$, $TLI = 0.992$, $RMSEA = 0.018$, $SRMR = 0.030$ และค่า $\chi^2/df = 1.231$ โดยมีตัวแปร แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ การสนับสนุนทางการเรียนของผู้ปกครอง คุณภาพการสอนของครู และบรรยากาศในชั้นเรียน เป็นปัจจัยที่ร่วมกันส่งอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ทั้งนี้อาจเนื่อง

มาจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ ที่มาของกรอบแนวคิดการวิจัย เนื่องจากผู้วิจัยใช้ทฤษฎีของนักการศึกษาในการสร้างโมเดลการวัดตัวแปรแฝงแต่ละตัว และใช้ผลการวิจัยของนักวิจัยหลายท่านในการกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างมีขนาดเพียงพอตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง และสุดท้ายคือการวิเคราะห์ข้อมูลและการปรับโมเดลผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างทุกขั้นตอน

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ทั้งหมดสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ได้ร้อยละ 52.2 แยกอภิปรายรายปัจจัยได้ ดังนี้

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ โดยผ่านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์สูงด้วย จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูง ทั้งนี้เนื่องมาจากแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ ความปรารถนาที่จะมุ่งมั่น พยายามทำสิ่งต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จตามที่ตนได้มุ่งหวังไว้ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ประกอบไปด้วยเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง หมายถึง ความมุ่งมั่น ความพยายาม มีวิธีการจดจำด้วยตนเอง ไม่พึ่งพาเพื่อนในการทำงานหรือกิจกรรมต่างๆ มีความกระตือรือร้น ได้แก่ การเตรียมความพร้อมก่อนเรียน การศึกษาหาความรู้นอกชั้นเรียน รู้จักซักถามข้อสงสัย ติดตามเมื่อเรียนไม่ทัน การมีความรับผิดชอบในตนเอง การตรงต่อเวลา เข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย มีความรู้เกี่ยวกับผลของการตัดสินใจของตนเอง หมายถึง เป็นการตัดสินใจเพื่อคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้นและพยายามทำสิ่งต่างๆ ให้ดีกว่าเดิมเมื่อทราบว่าภาระของตนเกิดผลขึ้นอย่างไร และมีความสามารถในการคาดผลล่วงหน้า มีการวางแผนเกี่ยวกับการเรียน การอ่านทบทวนและมีความมั่นใจต่อการเรียนเพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามที่ตนมุ่งไว้ ดังที่ McClelland *et al.* (1953: 110-111) ได้กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงต้องมีความกระตือรือร้นในการกระทำสิ่งใหม่ๆ ทำงานที่ท้าทายความสามารถของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเอง พยายามทำงานเพื่อให้บรรลุมาตรฐานของตนเองด้วยมั่นใจ สามารถตัดสินใจและติดตามผลการตัดสินใจของตนเอง ทำงานเป็นระบบสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ ซึ่งสอดคล้องกับ วีรชัย สุขผล (2559, หน้า: 112-114) ได้ศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผล

สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่างสังกัด กรุงเทพมหานคร: การวิเคราะห์กลุ่มพหุ ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยผ่านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์

เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องมาจากเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ คือ ความรู้สึกหรือความเชื่อของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ แล้วส่งผลให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมต่อวิชาคณิตศาสตร์ ประกอบด้วยความรู้ของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เพื่อเป็นเหตุผลที่จะสรุปความและรวมเป็นความเชื่อ หรือช่วยในการประเมินสิ่งเร้านั้น ทั้งในเรื่องของเนื้อหา ประโยชน์ความสำคัญ ความรู้สึกหรืออารมณ์ของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เป็นผลเนื่องมาจากการที่นักเรียนประเมินผลสิ่งเร้านั้นแล้วว่า ชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ ต้องการหรือไม่ต้องการ ทั้งในเรื่องของการฝึกทักษะ การศึกษาหาความรู้ การทำกิจกรรม และแนวโน้มการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ ความพร้อมหรือความโน้มเอียงที่นักเรียนจะประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางที่สนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือความรู้สึกของนักเรียน ที่ได้จากการประเมินผลพฤติกรรมที่คิดจะแสดงออกมา จะสอดคล้องกับความรู้ที่มียู่ ทั้งในเรื่องของการเข้าร่วมกิจกรรม การเลือกแผนการเรียน การเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ ประสาท อิศรปริดา (2549: 177-178) ได้กล่าวถึงเจตคติว่าเจตคติเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความเชื่อ ความคิดเห็น และความรู้ หรือความจริง รวมทั้งความรู้สึกที่เราประมาณค่า

ออกมาทั้งในทางบวกและทางลบและองค์ประกอบของเจตคติว่า จะประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ความรู้ ความรู้สึกหรืออารมณ์ และแนวโน้มของการกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซนิตา เพ็ชรโรจน์ (2555: 121-125) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับนักเรียน

ด้านการสนับสนุนทางการเรียนของผู้ปกครอง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนทางการเรียนจากผู้ปกครองสูง จะส่งผลให้นักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์สูงด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการสนับสนุนทางการเรียนของผู้ปกครอง คือ พฤติกรรมที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองแสดงออก การดูแลเอาใจใส่ การส่งเสริมสนับสนุนในด้านจิตใจ และด้านการเรียน ประกอบด้วย การเอาใจใส่ดูแลในการเรียน หมายถึง การที่ผู้ปกครองเอาใจใส่ดูแลนักเรียน ติดตามผลการเรียน การให้คำแนะนำหรือกำลังใจในการเรียนคณิตศาสตร์ หรือการส่งเสริมให้เรียนพิเศษวิชาคณิตศาสตร์ การจัดหาอุปกรณ์การเรียน หมายถึง การที่ผู้ปกครองจัดหาอุปกรณ์การเรียนที่จำเป็นในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เช่น หนังสือเรียนเพิ่มเติม วงเวียน เครื่องวงกลม รวมถึงอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการสื่อสารและสืบค้นข้อมูล การจัดสภาพแวดล้อมที่บ้าน การที่ผู้ปกครองมีสถานที่ให้นักเรียนได้อ่านหนังสือ ทำการบ้านอย่างมีสมาธิ สร้างบรรยากาศภายในบ้านให้น่าอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับเสนาหา ชมพวง (2554: 132-136) ได้ศึกษาปัจจัยที่

มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง

ด้านคุณภาพการสอนของครู เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนห้องที่ครูมีคุณภาพสูง จะส่งผลให้นักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นด้วย ทั้งนี้เนื่องจากคุณภาพการสอน คือ ความสามารถในการสอนหรือยุทธวิธีการสอน ตลอดจน เจตคติ ลักษณะหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของครูอันส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ประกอบด้วยความสามารถในการเสนอบทเรียน การชี้แจงจุดประสงค์ก่อนสอน มีการทบทวนเนื้อหาที่เรียนมา สอนจากง่ายไปหายาก ชี้แนะข้อบกพร่องของนักเรียน และสรุปเนื้อหาหลังเรียนเสร็จ ความสามารถด้านการให้สิ่งเสริมแรง กล่าวคำชมหรือปรบมือ เมื่อนักเรียนตอบคำถามได้ถูกต้อง มีวิธีการประเมินที่ดีและยุติธรรม พุดให้กำลังใจ และตั้งคำถามให้แก่นักเรียนตอบผิด ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม หมายถึง ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย แสดงความคิดเห็น จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม จัดกิจกรรมกลุ่ม และให้นักเรียนได้ค้นคว้าด้วยตนเอง ดังที่ Bloom (1976: 128) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณภาพการสอน ได้แก่ การชี้แนะ การมีส่วนร่วม การเสริมแรง และการแก้ไขข้อบกพร่อง ซึ่ง Harnischfeer. (1978: 222) ได้ปรับองค์ประกอบของบลูมให้เหลือเพียง 3 ประการ ได้แก่ การชี้แนะ การเสริมแรง และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ

ศิลป์ชัย ชื่อดัง (2555: 108-110) ได้ศึกษา ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปแบบที่เป็นสาเหตุโดยทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ในชั้น ม.2 ได้แก่ คุณภาพการสอนของครู

ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ และคุณภาพการสอนของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าห้องเรียนที่มีบรรยากาศทางการเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้จะส่งผลให้ เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ และคุณภาพการสอนของครูสูงขึ้นด้วย ทั้งนี้เนื่องจากบรรยากาศในชั้นเรียน คือ สภาพแวดล้อมทางกายและทางจิตวิทยาในห้องเรียน ซึ่งมีอิทธิพลต่อสภาพจิตใจและอารมณ์ของผู้เรียนในการเรียนการสอน อันจะส่งผลให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมออกมา ประกอบด้วย บรรยากาศทางกายภาพ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย น่าดู มีความสะอาด มีเครื่องใช้และอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จะส่งเสริมการเรียนของนักเรียน บรรยากาศทางจิตวิทยา หมายถึง สภาพทางด้านจิตใจที่นักเรียนรู้สึกสบายใจ มีความอบอุ่น มีความเป็นกันเอง มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และมีความรักความศรัทธาต่อผู้สอน ตลอดจนมีความอิสระในการแสดงความคิดเห็นที่ Moors and Moors (1978: 263-269) ได้กล่าวถึงบรรยากาศในชั้นเรียนว่าเป็นบรรยากาศหรือสภาพการณ์ที่ครูผู้สอนพยายามสร้างขึ้น เพื่อให้การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น บรรลุวัตถุประสงค์ที่ครูผู้สอนได้กำหนดไว้ ประกอบไปด้วย บรรยากาศทางกายภาพ และบรรยากาศทางจิตใจ ซึ่งสอดคล้อง

กับ อนุวัฒน์ อินทร์ตา (2555: 119-124) ได้ศึกษาการพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างพระระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศในชั้นเรียนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับห้องเรียนผ่านคุณภาพการสอนของครู

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ และคุณภาพการสอนของครู เป็นตัวแปรสำคัญต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ การที่นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ย่อมส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เกิดการพัฒนารับขึ้นด้วย ดังนั้น ครูและผู้ปกครองควรให้ความสำคัญในการพัฒนาให้นักเรียนมีเจตคติในด้านที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์

2. ผลการวิจัยครั้งนี้ปัจจัยที่ผู้วิจัยนำมาวิจัยยังไม่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ได้ทั้งหมด และจากการสังเคราะห์งานวิจัยยังพบว่ามีตัวแปรหลายตัวที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ในการวิจัยครั้งต่อไป อาจมีการศึกษาปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เพิ่มเติม ให้มีความหลากหลาย และทันกับสถานการณ์ของโลกในปัจจุบัน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ดร.นิยม อานไมล์ ที่ปรึกษาหลัก และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ หอมจันทร์ ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาช่วยเหลือแนะนำ ให้คำปรึกษาอย่างดียิ่ง ทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ถูกต้อง และขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบและแนะนำในการแก้ไขเครื่องมือในการทำวิจัย ขอขอบพระคุณอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- ชนิดา เพ็ชรโรจน์. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ ก.ม. การวิจัยการศึกษาคาม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธีรชัย สุขผล. (2559). โมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่างสังกัด กรุงเทพมหานคร: การวิเคราะห์กลุ่มพหุ. ปรินญาณีพนธ์ ศ.ม. การวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิวัฒน์ สาระพันธ์. (254). กิจกรรมเสริมความคิดเรียนคณิตให้สนุก. *วารสารวิชาการ*, 5(3): 45
- ประสาธ อิศรปริดา. (2549). *สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ตำราคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิลปชัย ชี้อตรง. (2555). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ก.ม. การวิจัยการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เสนหา ชมพูนง. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดหนองคาย. ปรินญาณีพนธ์. ก.ม. การวิจัยการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2562). *สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561*.
- อนุวัฒน์ อินทร์ตา. (2555). การพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ ก.ม. การวิจัยการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Bloom, B.S. (1976). *Human Characteristics and School Learning*.: McGraw-Hill.
- Harnischfeger, A. & Wiley, D.E. (1978). Conceptual Issues in Models of School Learning. *Journal of Curriculum Studies*, 10(3): 215-231.
- McClelland, D.C., Atkinson, J.W., Clark, R.A., & Lowell, E.L. (1953). *The Achievement Motive*. Appleton Century Crofts.
- Moors, R.H. & Moors, B.S. (1978). Classroom Social Climate and Student Essences and Grades. *Journal of Educational Psychology*, 70(4): 863-869.

ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการร้านค้า ตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา

Factors Influencing Entrepreneurs Choosing an Electronic Payment System in Mae Ka Sub-district, Phayao Province

สิทธิชัย ลีวิวัฒน์วงศ์¹, วัลลพ ล้อมตะคุ¹, น้ำฝน คำนวน², รัตนาวดี สามบุญ², รุจิรา คำมงคล²
Sittichai Leewiwatwong¹, Wanlop Lomtaku¹, Namfon Khamnuat²,
Rattanawadee Samboon², Rujira Kamemongkon²

Received: 15th June 2021

Revised: 2nd August 2021

Accepted: 17th August 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการร้านค้า ตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 240 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) และแบบจำลองโลจิสติกแบบสองทางเลือก

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุ 40-49 ปี มีสถานภาพสมรส มีวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีระดับรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีด้านคุณลักษณะของนวัตกรรม ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีด้านการติดต่อสื่อสาร ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการร้านค้า ตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา มากที่สุดคือ ปัจจัยส่วนบุคคล และจากการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพ มีอิทธิพลต่อการใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์, ผู้ประกอบการร้านค้า

Abstract

In this research, ed investigated the factors influencing an entrepreneur using an electronic payment system in Mae Ka sub-district, Phayao province. The data was collected from 240 people using questionnaires. The statistical methods used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and binary logic model.

¹ สาขาวิชาการเงินและการลงทุน คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

² นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการเงินและการลงทุน คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

¹ School of Business and Communication Arts, University of Phayao

² Bachelor of Business Administration, School of Business and Communication Arts, University of Phayao

The results of the study showed that most of the respondents were married females, age 40-49 years old. They held an educational degree lower than a bachelor's degree. Their monthly income was less than 15,000 baht. For the communication technology adoption factor, most opinions were at high level. The factor, the most influenced entrepreneurs using electronic payment system was personal factor. From the analysis of results, the marital status was a personal factor influencing to entrepreneur using electronic payment systems at the significance level of 0.05.

Keywords: Electronic payment system, Entrepreneurs

บทนำ

ประเทศไทยยุค 4.0 หรือ ไทยแลนด์ 4.0 เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบาย ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือ โมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลภายใต้การนำของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่เข้ามาบริหารประเทศบนวิสัยทัศน์ที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ที่มีภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านต่างๆ เพื่อปรับแก้ จัดระบบ ปรับทิศทาง และสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญ สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง ในศตวรรษที่ 21 ได้

“ประเทศไทย 4.0” เป็นความมุ่งมั่นของนายกรัฐมนตรี ที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” โดยมีฐานคิดหลัก คือ เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมและเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้า ไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น ดังนั้น “ประเทศไทย 4.0” จึงควรมีการเปลี่ยนวิธีการทำที่มีลักษณะสำคัญ คือ เปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิมในปัจจุบัน ไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart

Farming) โดยเกษตรกรต้องร่ำรวยขึ้น และเป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) เปลี่ยนจาก Traditional SMEs หรือ SMEs ที่มีอยู่ และรัฐต้องให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ไปสู่การเป็น Smart Enterprises และ Startups บริษัทเกิดใหม่ที่มีศักยภาพสูง เปลี่ยนจาก Traditional Services ซึ่งมีการสร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำ ไปสู่ High Value Services และเปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง (เพ็ญประภา ศรีประสม, 2560)

ในปัจจุบันพฤติกรรมกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินของคนไทยมีความเปลี่ยนแปลงมากขึ้น โดยจะเห็นได้ว่าคนไทยเริ่มมีการใช้เงินสดน้อยลง (มัทยา ศรีพนา, 2562) เนื่องมาจากความก้าวหน้าด้านระบบเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการเงิน ส่งผลให้การใช้จ่ายระบบขนส่งสาธารณะ แม้กระทั่งการบริจาคต่างๆ ได้มีการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) เช่น บัตรเครดิต บัตรเดบิต Internet Banking Mobile Banking QR code เป็นทางเลือกให้ทำธุรกรรมทางการเงิน โดยจะเห็นได้ว่ามีผู้ลงทะเบียนพร้อมเพย์ที่สูงถึง 46.5 ล้านหมายเลข ปริมาณธุรกรรม 1,100 ล้านรายการ ซึ่งคิดเป็นมูลค่าธุรกรรมทั้งสิ้น 5.8 ล้านล้านบาท และการติดตั้งอุปกรณ์รับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (อีดีซี) แล้วทั้งสิ้นจำนวน 368,103 เครื่อง (ลวรรณ แสงสนิท, 2562)

รวมทั้งจากผลการสำรวจเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องทัศนคติการชำระเงินของผู้บริโภค ประจำปี 2561 ของวีซ่า (Visa Consumer Payment Attitudes Survey 2018) (สุริพงษ์ ตันติยานนท์, 2561) ผลสำรวจฉบับนี้ศึกษาถึงทัศนคติ และพฤติกรรมการชำระเงินระบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงแนวโน้มสำคัญของผู้บริโภค จากผู้ตอบแบบสอบถามกว่า 4,000 คน จาก 8 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งรวมถึงผู้ตอบแบบสอบถามกว่า 500 คนจากประเทศไทย โดย 57 เปอร์เซ็นต์ ผู้บริโภคคนไทยนั้น นิยมทำธุรกรรมทางการเงินผ่านช่องทางดิจิทัล อาทิ บัตรเดบิต/เครดิต แอปพลิเคชันการชำระเงินบนสมาร์ทโฟน และคิวอาร์โค้ดเทียบกับ 43 เปอร์เซ็นต์ที่ยังนิยมใช้เงินสด โดยภาพรวมแล้วมีคนไทยจำนวนมากขึ้นที่แสดงความมั่นใจว่าประเทศไทยจะพัฒนาเป็นสังคมไร้เงินสดได้ในอนาคต ปรับตัวเข้าสู่สังคม ซึ่งผลสำรวจดังกล่าวถือเป็นสัญญาณที่ดีที่ว่าคนไทย ทั้งผู้บริโภคและร้านค้าตระหนักถึงประโยชน์จากการชำระเงินรูปแบบดิจิทัลมากขึ้นอีก (มัทยา ศรีพินา, 2562)

ปัจจุบันธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีบทบาทมากในระบบเศรษฐกิจ ทำให้ได้รับความสนใจและมีการใช้งานกันอย่างแพร่หลาย ประกอบกับพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตของคนไทยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี ไม่ว่าจะเป็นการใช้โซเชียลมีเดีย ตลอดจนการทำธุรกรรมทางการเงิน โดยอิเล็กทรอนิกส์ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการใช้จ่ายประจำวันของคนไทยโดยนำมาใช้เพื่อทดแทนเงินสด

จากสถานการณ์ปัจจุบันที่ประสบกับการแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้ผู้บริโภคปรับตัวสู่โลกดิจิทัลมากขึ้น เช่น การซื้อสินค้าและชำระเงินออนไลน์ ซึ่งเป็นผลพวงของมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม ขณะที่ผู้บริโภคบางส่วนเลี่ยงการใช้เงินสดในการใช้จ่ายใช้สอย ซึ่งโควิด 19 เป็น

หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้บุคคลหันมาใช้ e-Payment มากขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะความกังวลในการสัมผัสเงินสด (ชนพล กองพาลี, 2563)

เนื่องจากผู้วิจัยเป็นนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาจึงได้มีการสำรวจร้านค้าในตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา ในเบื้องต้น พบว่าร้านค้าบางร้านยังไม่มีบริการชำระเงินผ่านอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งอาจเป็นเพราะมีข้อจำกัดต่างๆ เช่น ต้องดาวน์โหลดหลายแอปพลิเคชัน หรือพกบัตรหลายใบเพื่อใช้กับจุดประสงค์ที่ต้องการ ในขณะที่การกดเงินจากตู้ ATM ทำได้ง่ายและเร็วกว่า จึงทำให้การใช้เงินสดเป็นที่นิยมมากกว่า และอาจมีเหตุผลอื่นๆ ประกอบ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า เหตุใดผู้ประกอบการร้านค้า ในตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา จึงยังไม่ใช้ระบบการชำระเงินผ่านอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ประกอบการร้านค้ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการชำระเงินผ่านอิเล็กทรอนิกส์ มากน้อยเพียงใด และมีปัจจัยอะไรที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการร้านค้า ตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา โดยผลการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการร้านค้า สถาบันการเงินและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะนำข้อค้นพบไปใช้จูงใจให้ผู้ประกอบการร้านค้าในตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา หันมาใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการร้านค้า ตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ประชากรผู้ประกอบการร้านค้า ตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา จำนวน 654 คน (สำนักงานจดทะเบียนพาณิชย์ เทศบาลตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา, 2563) โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 240 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับกรณีการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสติกควรมีขนาดตัวอย่างไม่น้อยกว่า 30 เท่าของจำนวนตัวแปรอิสระ (วัฒนวงศ์ รัตนวราห, 2560) จำนวนตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เท่ากับ 8 ตัว เพราะฉะนั้นกลุ่มตัวอย่างที่น้อยสุดเท่ากับ 240 คน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในวิจัยค้างนี้ จึงเท่ากับ 240 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อคำถามเพื่อคัดกรองกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้น และผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการการเงินฯ (อาจารย์ประจำสาขาวิชาการเงินและการลงทุน) เรียบร้อยแล้ว รวมทั้งผ่านการทดสอบความน่าเชื่อถือ (ความเชื่อมั่นรวมเท่ากับ 0.840) ไปสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ประกอบการร้านค้าในตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยสุ่มแจกแบบสอบถามแบบเจาะจง เฉพาะร้านค้าในตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา เท่านั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้างนี้ จะใช้สถิติพรรณนา และสถิติอนุมาน โดยมีรายละเอียดค้างนี้

สถิติพรรณนาที่ใช้ คือ ตารางแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ สำหรับตัวแปรเชิงกลุ่ม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ วุฒิการศึกษา รายได้รวมต่อเดือน ประเภทของกิจการ และใช้ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในการอธิบายลักษณะที่สำคัญของตัวแปรเชิงปริมาณ ได้แก่ การยอมรับเทคโนโลยีด้านคุณลักษณะของนวัตกรรม และการยอมรับเทคโนโลยีด้านการติดต่อสื่อสาร

สถิติอนุมาน เป็นการศึกษาค้างที่มีผลต่อการยอมรับและไม่ยอมรับการใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้แบบจำลองโลจิสติกแบบสองทางเลือก (Binary logit model) มีตัวแปรตาม 2 ทางเลือกได้แก่ การยอมรับการใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 1 และการไม่ยอมรับการใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเท่ากับ 0 ส่วนตัวแปรอิสระที่พิจารณาในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ วุฒิการศึกษา รายได้รวมต่อเดือน ประเภทของกิจการ การยอมรับเทคโนโลยีด้านคุณลักษณะของนวัตกรรม และการยอมรับเทคโนโลยีด้านการติดต่อสื่อสาร ซึ่งจะจัดอยู่ในรูปแบบสมการประโยชน์สามารถแสดงได้ค้างนี้

$$Z = \beta_0 + \beta_1 \text{SEX} + \beta_2 \text{AGE} + \beta_3 \text{STATUS} + \beta_4 \text{ED} + \beta_5 \text{INCOME} + \beta_6 \text{TYPE} + \beta_7 \text{INNOVATION} + \beta_8 \text{COMMU} + \epsilon$$

เมื่อ Z คือ อรรถประโยชน์ของการยอมรับการใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์

$\beta_0, \beta_1, \dots, \beta_9$ คือสัมประสิทธิ์ที่แสดงอิทธิพลของตัวที่ i ที่มีต่อตัวแปรตาม

SEX คือ เพศ

AGE คือ อายุ

STATUS คือ สถานภาพสมรส

ED คือ ระดับการศึกษา

INCOME คือ รายได้ต่อเดือน

TYPE คือ ประเภทของกิจการ

INNOVATION คือ การยอมรับเทคโนโลยี
ด้านคุณลักษณะของนวัตกรรม

COMMU คือ การยอมรับเทคโนโลยีด้าน
การติดต่อสื่อสาร

ϵ คือ ค่าความแตกต่างหรือความคลาด
เคลื่อน

และต่อไปนำฟังก์ชันอรรถประโยชน์ไป
คำนวณหาความน่าจะเป็นหรือโอกาสที่จะยอมรับ
การใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ ในรูปแบบ
ความน่าจะเป็นดังสมการ ต่อไปนี้

$$P(y) = e^{z} / [1 + e]^{z}$$

เมื่อ $P(y)$ คือ ความน่าจะเป็นหรือ
โอกาสของการยอมรับการใช้ระบบชำระเงิน
อิเล็กทรอนิกส์

e คือ ค่าลึอกธรรมชาติมีค่าประมาณ
2.718

ผลการศึกษา

ผลของการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการ
ใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการ
ร้านค้า ตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา พบว่า กลุ่ม
ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุ 40-49
ปี มีสถานภาพสมรส มีวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่า
ปริญญาตรี มีระดับรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000
บาท และเป็นกิจการประเภทอื่นๆ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ
ปัจจัยที่มีผลต่อการ ใช้ระบบชำระเงิน

อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการร้านค้า ตำบลแม่
กา จังหวัดพะเยา ในรูปแบบของค่าเฉลี่ย และค่า
เบี่ยงเบนมาตรฐาน อธิบายผลของข้อมูล ได้ดังนี้
ปัจจัยด้านคุณลักษณะของนวัตกรรมอยู่ในระดับ
มากที่สุดด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)=4.2819 และส่วนเบี่ยง
เบนมาตรฐาน (S.D.)=0.97418และด้านการติดต่อ
สื่อสารอยู่ในระดับมากด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)=3.8555
และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)=0.9856

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ประกอบการที่
ยอมรับ และไม่ยอมรับเทคโนโลยี มีระดับของการ
ยอมรับเทคโนโลยีด้านคุณลักษณะของนวัตกรรม
ไม่แตกต่างกัน และผู้ประกอบการที่ยอมรับ และ
ไม่ยอมรับเทคโนโลยี มีระดับของการยอมรับ
เทคโนโลยีด้านการติดต่อสื่อสาร แตกต่างกัน

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการ ใช้
ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการ
ร้านค้า ตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา พบว่า ปัจจัย
ส่วนบุคคลด้านสถานภาพ มีอิทธิพลต่อการ ใช้
ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์
(coefficient) เท่ากับ 0.939 ($p = 0.039$) ปัจจัย
ด้านการติดต่อสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ใน
เรื่องระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์อย่างทั่ว
ถึงจากธนาคารและทางภาครัฐ อยู่ในระดับมาก
($\bar{X}$ =3.8667, S.D.= 1.1081)

แบบจำลองการใช้ระบบชำระเงิน
อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการร้านค้า ใน
ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีความ
เหมาะสม โดยมีค่า Percentage Correct ที่ 89.6%
และค่าของ Nagelkerke R Square ที่ 46%

ผลการวิเคราะห์แบบจำลอง มีสมการดังนี้

$$Z = 5.809 + 0.872SEX - 0.234AGE + 0.939STATUS^{*} - 0.627ED - 0.075INCOME - 0.350TYPE - 0.215INNOVATION + 0.364COMMU$$

ในการทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง (goodness of fit) พบว่าค่าความเป็นไปได้ (likelihood value) มีค่า -2Log likelihood เท่ากับ 99.532 และหากพิจารณาสถิติทดสอบ Hosmer and Lemeshow Test สำหรับตรวจสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง มีค่า Chi-square = 60.857 p-value = 0.042 ค่าสัมประสิทธิ์ทุกค่าในสมการถดถอยโลจิสติกส์มีค่าแตกต่างจาก 0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าสมการถดถอยโลจิสติกส์ของแบบจำลองมีความเหมาะสม หากพิจารณาสถิติทดสอบระดับความสัมพันธ์จากค่า R^2 ของ Cox & Snell และ Nagelkerke หรือที่เรียกว่า Pseudo R^2 พบว่ามีค่า Nagelkerke $R^2 = 0.460$

กล่าวคือร้อยละ 46 ของความผันแปรอธิบายได้ โดยสมการโลจิสติกส์ และการประเมินความแม่นยำของแบบจำลองจากค่าเปอร์เซ็นต์ของการพยากรณ์ถูก (Percentage correct) เท่ากับ 89.60 แสดงว่าแบบจำลองนี้สามารถทำนายจำนวนผู้ใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ได้ถูกต้องได้ถึงร้อยละ 89.60

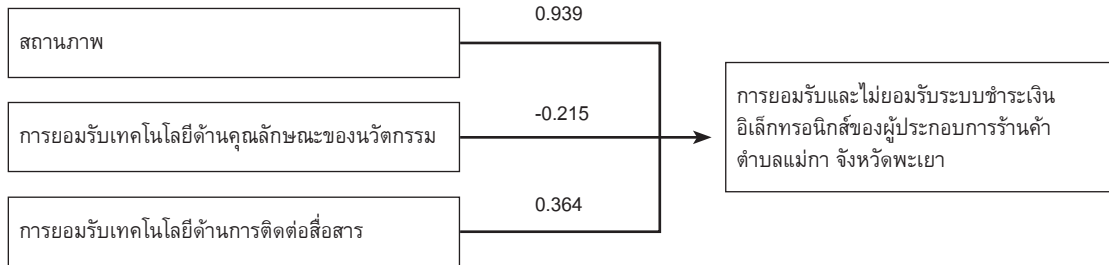
เมื่อพิจารณาค่า Odd ratio จากค่า Exp (B) พบว่าหากปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้โอกาสที่ผู้ประกอบการร้านค้าจะใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้น 2.557 เท่า รายละเอียด ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบจำลองการใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์

ตัวแปรอิสระ	Coefficient	S.E.	P-value	Exp(B)
เพศ	0.872	0.633	0.168	2.392
อายุ	-0.234	0.257	0.363	0.791
สถานภาพ	0.939*	0.456	0.039	2.557
วุฒิการศึกษา	-0.627	0.662	0.344	0.534
รายได้รวมต่อเดือน	-0.075	0.383	0.844	0.928
ประเภทของกิจการ	-0.350	0.250	0.161	0.705
ด้านคุณลักษณะของนวัตกรรม	-0.215	0.450	0.372	0.970
ด้านการติดต่อสื่อสาร	0.364	0.538	0.271	2.555
Constant	5.809	2.859	0.042	333.133
Method	Enter			
-2Loglikelihood	99.532			
Cox & Snell R Square	0.224			
Nagelkerke R Square	0.460			
Percentage Correct	89.6			
N	240			

* หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการพัฒนาแบบจำลองผลการวิเคราะห์ ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและไม่ยอมรับระบบรับชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ เป็นดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบจำลองผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและไม่ยอมรับการใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการร้านค้า ตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

จากการศึกษาพบว่า สถานภาพ การยอมรับเทคโนโลยีด้านคุณลักษณะของนวัตกรรม การยอมรับเทคโนโลยีด้านการติดต่อสื่อสาร มีผลต่อการยอมรับการใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการร้านค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของปริยวิศว์ ชูเชิด และฉัตรทอง นกเชิดชู (2559) ที่พบว่า การยอมรับนวัตกรรมบริการโอนเงินและรับเงินโอนพร้อมเพย์และประสิทธิผลในการทำธุรกรรมการเงินผ่านระบบพร้อมเพย์ มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี ได้แก่ การยอมรับนวัตกรรมด้านคุณลักษณะของนวัตกรรมและด้านการติดต่อสื่อสาร โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับการยอมรับมาก รวมไปถึงการยอมรับนวัตกรรมบริการโอนเงินและรับเงินโอนไม่มีความแตกต่างกันระหว่างคุณลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลในด้านเพศ และอายุ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการร้านค้า ในตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา ยังได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการใช้และประโยชน์ของการใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่เพียงพอมากนัก โดยจะเห็นได้จากผลการศึกษาที่พบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะของนวัตกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามได้รับประโยชน์มากขึ้นจากการใช้นวัตกรรม โดยได้รับความสะดวกสบายและรวดเร็ว รวมไปถึงสามารถทำความเข้าใจกับนวัตกรรมและนำไปใช้ได้ง่าย ในขณะที่ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ในเรื่องระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์อย่างทั่วถึงจากธนาคารและทางภาครัฐ อยู่ในระดับมากเท่านั้น ($\bar{X}=3.8667$, $S.D.=1.1081$) ซึ่งสามารถพัฒนาตัวชี้วัดนี้ให้เพิ่มถึงระดับมากที่สุดได้ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและสถาบันการเงินต่างๆ อาจมีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ และข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการใช้และประโยชน์ของการใช้ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ให้กับผู้ประกอบการให้มากยิ่งขึ้น เพื่อที่ผู้ประกอบการจะได้เห็นคุณค่ารวมถึงประโยชน์ และหันมาใช้ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์มากยิ่งขึ้น ต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการร้านค้า โดยพิจารณาปัจจัยด้านการรับรู้ความเสี่ยง
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการร้านค้า โดยพิจารณาปัจจัยด้านคุณภาพของสารสนเทศ
3. ควรมีการขยายพื้นที่การศึกษาการยอมรับ ไม่ยอมรับระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์

ในเขตหรือจังหวัดอื่นๆ ที่เป็นเมืองใหญ่อื่นๆ เพื่อนำผลการวิจัยวิเคราะห์และเปรียบเทียบการยอมรับและไม่ยอมรับระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการในภูมิภาคที่ต่างกัน ว่ามีการยอมรับปัจจัยต่างๆ แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งจะสามารเป็นข้อมูลประกอบให้หน่วยงานภาครัฐและสถาบันการเงินต่างๆ ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการร้านค้าหันมาใช้บริการระบบรับชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เพ็ญประภา ศรีประสม. (2560). *ประเทศไทยยุค 4.0*. <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:AS1FvHV760wJ:https://s>
- ชนพล กองพาลี. (2563). *มุ่งสู่เศรษฐกิจไร้เงินสด*. https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:acG3MekCRgUJ:https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_21Jul2020.aspx+&cd=2&hl=th&ct=clnk&gl=th
- ปรียวิศว์ ชูเชิด และฉัตรทอง นกเชิดชู. (2555). *การยอมรับนวัตกรรมบริการโอนเงินและรับเงินโอนพร้อมเพย์และประสิทธิผลในการทำธุรกรรมการเงินผ่านระบบพร้อมเพย์*. http://research.rpu.ac.th/wp-content/uploads/2017/08/Pariyawit-and-Chatthong_2559pdf?fbclid=IwAR05ICCdkzn-Lgv4JqaQ-bkKJ1gMKFTt3ZjiwIxRPrLQw-Qmzqh1X_5B7bs
- มัทยา ศรีพนา. (2562). *สถานการณ์สังคมไร้เงินของประเทศไทย*. <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:cGgXI-HNTIkJ>
- ลวรรณ แสงสนิท. (2562). *พร้อมเพย์*. <https://www.thaipost.net/main/detail/31294>
- วัฒนวงศ์ รัตนาราห. (2560). *การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางเลือกจักรยานเพื่อการท่องเที่ยว ในหมู่คนไทยโดยใช้สองทางเลือก โมเดลท้องถิ่น วิศวกรรมศึกษาด้วยตนเอง หลักสูตรมหาวิทยาลััยเทคโนโลยีสุรนารี*. <http://sutir.sut.ac.th:8080/sutir/bitstream/123456789/7442/2/Fulltext.pdf>
- สุริพงษ์ ดันตียนนท์. (2561). *ยุคไร้เงินสดของ Visa*. <https://www.youtube.com/watch?v=IYCvs3ZIH2U>

โมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

The Causal Factor Model Affecting the Happiness Perception on Mathematics Learning on Mattayomsuksa 5 Students

สุวฉนา บุญมีป้อม¹, สมศักดิ์ จีวัฒนา², สุชาติ หอมจันทร์³

Suwatchana Boonmeepom¹, Somsak Jeewattana², Suchart Homjan³

Received: 24th July 2021

Revised: 15th September 2021

Accepted: 20th October 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เป็นสาเหตุต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ 2) พัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์กับข้อมูลเชิงประจักษ์และ 3) ศึกษาขนาดอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรในโมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 830 คน จากวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดการรับรู้ความสุขในการเรียนคณิตศาสตร์ประกอบด้วย 7 ตอน จำนวน 114 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์อย่างง่าย และการวิเคราะห์ข้อมูลสมการโครงสร้างเชิงเส้นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Lisrel 8.72 ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน คือ คุณลักษณะของครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอน คุณลักษณะภายในตนเอง การได้รับการยอมรับ คุณลักษณะของบิดามารดา/ผู้ปกครอง และคุณลักษณะของเพื่อนร่วมชั้นเรียน

2. โมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดทุกค่า คือ $X^2 = 297.243$, $df = 260$, $X^2/df = 1.143$, $P = 0.056$, $CFI = 0.996$, $TLI = 0.99$, $RMSEA = 0.015$, $SRMR = 0.030$

¹ นิสิตปริญญาโท, สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
E-mail: chayakunnock@gmail.com

² อาจารย์ประจำ, คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ E-mail: somsak.je@bru.ac.th

³ อาจารย์ประจำ, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ E-mail: suchart.hj@bru.ac.th

¹ Master student, Educational Research And Evaluation Buriram Rajabhat University, E-mail: chayakunnock@gmail.com

² Lecturer, Faculty of Science Buriram Rajabhat University, E-mail: suchart.hj@bru.ac.th

³ Lecturer, Faculty of Education Buriram Rajabhat University, E-mail: suchart.hj@bru.ac.th

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ คือ คุณลักษณะภายในตนเอง การจัดการเรียนการสอน และคุณลักษณะของเพื่อนร่วมชั้นเรียน ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการรับรู้ความสุข คือ คุณลักษณะของครูผู้สอนและคุณลักษณะของบิดามารดา/ผู้ปกครอง

คำสำคัญ: โมเดลเชิงสาเหตุปัจจัย, การรับรู้ความสุขในการเรียน, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

Abstract

This research aimed. 1) to find the correlation among factors that caused happiness perception in mathematics learning. 2) to develop and validate the accordance of a causal factor model that affects the happiness of mathematics learning with the empirical data and, 3) to study the size of the influence of direct and indirect variables in the casual factor model that affect the happiness perception in mathematics learning of mathayomsuksa 5 students under Secondary Education Service Area Office 32. The samples of 830 students from Mathayomsuksa 5 were randomized using Multi-Stage Random Sampling methods. The tool used was a happiness perception scale divided into 7 parts containing 114 inquiries. Data analysis was done by using simple correlation analysis and Linear Structural Equation analysis was done by using Lisrel 8.72.

The research results revealed that:

1. Factors that related to the happiness perception of Mathematics learning were teacher's attributes, instructional management, self -traits, feeling of being accepted, parents/ custodians' attributes and classmates' attributes.

2. The causal factor model affecting the happiness perception on Mathematics correlated with empirical data in which all indices were determined and found that all levels met specified criteria statistically shown as follows; $X^2 = 297.243$, $df = 260$, $X^2/df = 1.143$, $P = 0.056$, $CFI = 0.996$, $TLI = 0.99$, $RMSEA = 0.015$, $SRMR = 0.030$

3. Factors that had direct influence on the happiness perception of mathematics learning were self-traits, instructional management and the attributes of classmates. Factors that had indirect influence on the happiness perception were the attributes of teachers and the attributes of parents/custodians.

Keywords: Casual factor model, happiness perception, secondary student

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจาก

คณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน

ตัดสินใจ แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่นๆ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562: 3) หากต้องการพัฒนาเทคโนโลยีให้ก้าวหน้าจำเป็นต้องมีการพัฒนาความรู้ด้านคณิตศาสตร์ การพัฒนาความรู้นั้นต้องพัฒนาความสุขในการเรียนควบคู่ไปด้วย เนื่องจากความสุขกับการศึกษาที่ถูกต้องเป็นเรื่องที่ไม่สามารถแยกกันได้ (พระธรรมปิฎก, 2538: 24)

ความสุขส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้คณิตศาสตร์และมีผลต่อการพัฒนานักเรียนที่จะเติบโตไปเป็นประชากรที่มีคุณภาพ จึงควรมีการส่งเสริมนักเรียนให้เรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างมีความสุข การเรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างมีความสุขนั้นมีปัจจัยอยู่หลายประการ ได้แก่ คุณลักษณะภายในตัวผู้เรียนเอง พบว่า นักเรียนที่มีสุขภาพแข็งแรง มีความรู้สึกภูมิใจในตนเองและนักเรียนได้เรียนในวิชาที่ตนเองชอบ จะสามารถเรียนได้อย่างเต็มที่และมีความสุขในการเรียน (สายทิพย์ แก้วอินทร์, 2548: 189) นอกจากนี้ปัจจัยด้านคุณลักษณะภายในตนเองแล้วยังมีปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ประกอบด้วยความสัมพันธ์ของครอบครัว ความสัมพันธ์กับเพื่อน และชุมชนที่อาศัยอยู่ (ศศิธร สิทธิพรหม, 2548: 156) รวมทั้งการที่เด็กได้รับการยอมรับในความสามารถ ได้รับประสบการณ์ความสำเร็จจนเกิดความภูมิใจในตนเอง และเกิดความกล้าแสดงออกในสิ่งที่ดี จะทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ (บพิตร อิศระ, 2550: 111) อีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญคือ คุณลักษณะของครู ทั้งในด้านพฤติกรรมของตัวครูผู้สอนเอง และทักษะการปฏิบัติการสอนในด้านพฤติกรรมครูต้องเป็นแบบอย่างทั้งในและ

นอกห้องเรียน มีความรักความเมตตา ความเอื้ออาทรปรารถนาดีต่อนักเรียน ในด้านทักษะการสอนครูจะต้องเตรียมการสอนมาอย่างดี จัดการสอนอย่างมีกระบวนการและให้ครบองค์ประกอบในการสอน (ประสงค์ ปุกคำ, 2554: 128) และ การที่นักเรียนที่มีความเครียดมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้วิธีการจัดการความเครียดที่ไม่เหมาะสม การแสดงออกทางอารมณ์ที่รุนแรง การกรีดร้อง ตะโกน หรือระบายกับสิ่งของ บางครั้งก็มีการเก็บตัวคนเดียว ซึ่งเป็นการระบายความเครียดที่เน้นการหนีปัญหา (ชนิกานต์ ข้าเหมือน, 2558: 86) ความเครียดและความวิตกกังวลมีผลต่อความสุขของมนุษย์เมื่อมีการรับรู้ความเครียดหรือมีความเครียดจะส่งผลกับระดับความสุข ยิ่งมีความเครียดสูงขึ้นไปก็จะทำให้ระดับความสุขน้อยลง (วิชราวดี บุญสร้างสม, 2556: 53)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อที่จะนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีความสุขในการเรียนรู้อย่างดี

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เป็นปัจจัยต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์
2. พัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์
3. ศึกษาขนาดอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรในโมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

วิธีการศึกษา

1. ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 8,660 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำนวน 830 คน จากวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรที่เป็นปัจจัยต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 6 ตัวแปร ที่ได้จากตัวแปรสังเกตได้จำนวน 22 ตัว ดังนี้

1. คุณลักษณะภายในตนเอง (SELF) ประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้ 4 ตัว คือ

1. สุขภาพร่างกาย (SELF1)
2. การไม่มีความเครียดและความวิตกกังวล (SELF2)
3. กรอบแนวคิดต่อวิชาคณิตศาสตร์ (SELF3)
4. ความถนัดและความสนใจ (SELF4)

2. การได้รับการยอมรับ (ACCE) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ

1. การได้รับการยอมรับจากเพื่อน (ACCE1)
2. การได้รับการยอมรับจากครู (ACCE2)
3. การได้รับการยอมรับจากครอบครัว (ACCE3)

3. คุณลักษณะของครูผู้สอน (TEAC) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ

1. บุคลิกภาพ (TEAC1)
2. การเอาใจใส่เด็ก (TEAC2)
3. ความสามารถด้านเนื้อหา (TEACH3)

4. คุณลักษณะของบิดามารดา/ผู้ปกครอง (PARE) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว คือ

1. ความกดดันของบิดามารดา/ผู้ปกครอง (PARE1)
2. การอบรมเลี้ยงดู (PARE2)
3. สัมพันธภาพกับคนในครอบครัว (PARE3)
4. สถานภาพทางเศรษฐกิจของบิดามารดา/ผู้ปกครอง (PARE4)

5. คุณลักษณะของเพื่อนร่วมชั้นเรียน (FRIN) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ

1. การให้ความช่วยเหลือ (FRIN1)
2. การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ (FRIN2)
3. การไม่ก่อกวน (FRIN3)

6. การจัดการเรียนการสอน (LEMA) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัว คือ

1. สื่ออุปกรณ์ (LEMA1)
2. เนื้อหาในการสอน (LEMA2)
3. การวัดและประเมินผล (LEMA3)
4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (LEMA4)
5. ความถี่ของการสอบและการบ้าน (LEMA5)

ผู้วิจัยศึกษาตัวแปรที่เป็นผลจำนวน 1 ตัวแปร ที่ได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ

1. การรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ (HAPP) ประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้ 3 ตัว คือ

1. สัมพันธภาพกับผู้อื่นในชั้นเรียน (HAPP1)
2. ความรู้สึกต่อวิชาคณิตศาสตร์ (HAPP2)
3. ความพึงพอใจต่อตนเอง (HAPP3)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบวัดการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ประกอบด้วยข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 114 ข้อ แบ่งเป็น 7 ตอน คือ

1. การรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์
2. คุณลักษณะภายในตนเอง
3. การได้รับการยอมรับ
4. คุณลักษณะของครูผู้สอน
5. คุณลักษณะของบิดามารดา/ผู้ปกครอง
6. คุณลักษณะของเพื่อนร่วมชั้นเรียน
7. การจัดการเรียนการสอน
4. การสร้างเครื่องมือ
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ มีดังนี้
1. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างแบบวัดเพื่อวัดการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์
2. ศึกษาแนวคิด เอกสาร งานวิจัยที่

เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบวัด

3. สร้างแบบวัดการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ตามคุณลักษณะต่างๆ โดยสร้างเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4. นำแบบวัดที่สร้างเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. นำแบบวัดให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุมเนื้อหาของ การวิจัยและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

6. นำแบบวัดมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยใช้สูตร IOC และพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 ไว้

7. นำแบบวัดที่ได้รับคัดเลือกไว้ไปทดลองเก็บข้อมูลกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้สูตร สหสัมพันธ์เพียร์สัน มีค่าอำนาจจำแนกของแต่ละตัวแปร ดังแสดงในตาราง 1

8. วิเคราะห์หาคุณภาพของแบบวัดทั้งฉบับโดยหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าความเชื่อมั่นของแต่ละตัวแปร ดังแสดงในตาราง 1

9. นำแบบวัดไปจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ จากนั้นนำไปเก็บข้อมูลกับตัวอย่างจริงและนำแบบวัดที่เก็บได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบทั้งหมด

ตาราง 1 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรที่เป็นปัจจัย

ที่	ตัวแปร	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเชื่อมั่น
1.	SELF	0.242-0.617	0.806
2.	ACCE	0.462-0.611	0.783
3.	TEAC	0.588-0.718	0.951
4.	PARE	0.241-0.672	0.729
5.	FRIN	0.434-0.599	0.884
6.	LEMA	0.424-0.683	0.871
7.	HAPP	0.443-0.0.678	0.929

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงทั้ง 7 ตัวแปร ดังแสดงในตาราง

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 7 ตัวแปร ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง

ตัวแปรแฝง	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์						
	SELF	ACCE	TEAC	PARE	PRIN	LEMA	HAPP
SELF	1						
ACCE	0.675**	1					
TEACH	0.703**	0.889**	1				
PARE	0.720**	0.831**	0.807**	1			
FRIN	0.602**	0.757**	0.802**	0.735**	1		
LEMA	0.631**	0.797**	.0897**	0.724**	0.720**	1	
HAPP	0.773**	0.760**	0.804**	0.757**	0.723**	0.787**	1

** หมายถึง $p < 0.01$

จากตาราง 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงที่เป็นเหตุต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ พบว่าตัวแปรแฝงเป็นเหตุทุกตัวมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสุขในการเรียน โดยคุณลักษณะของครูผู้สอนมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสุขในการ

เรียนวิชาคณิตศาสตร์มากที่สุด รองลงมาได้แก่การจัดการเรียนการสอนและคุณลักษณะภายในตนเอง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.804, 0.787, 0.773 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า โมเดลมีความตรงเชิงโครงสร้างและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความตรงของโมเดล ได้แก่ $X^2 = 297.243$, $df = 260$, $X^2/df = 1.143$, $P = 0.056$, $CFI = 0.996$, $TLI = 0.99$, $RMSEA = 0.015$, $SRMR = 0.030$ ดังตาราง 3

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ได้แก่ คุณลักษณะภายใน

ตนเอง (SELF) 0.366 มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การจัดการเรียนการสอน (LEMA) 0.333 และคุณลักษณะของเพื่อนร่วมชั้นเรียน (FRIN) 0.146 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ได้แก่ คุณลักษณะของครูผู้สอน (TEAC) ผ่านการจัดการเรียนการสอน 0.298 และผ่านคุณลักษณะภายในตนเอง (SELF) 0.128 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทั้งสองตัวแปรแฝง และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากคุณลักษณะของบิดามารดา/ผู้ปกครอง ผ่านคุณลักษณะภายในตนเอง (SELF) 0.160 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และผ่านการได้รับการยอมรับ (ACCE) 0.014 ดังตาราง 4 และภาพประกอบ 1

ตาราง 3 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

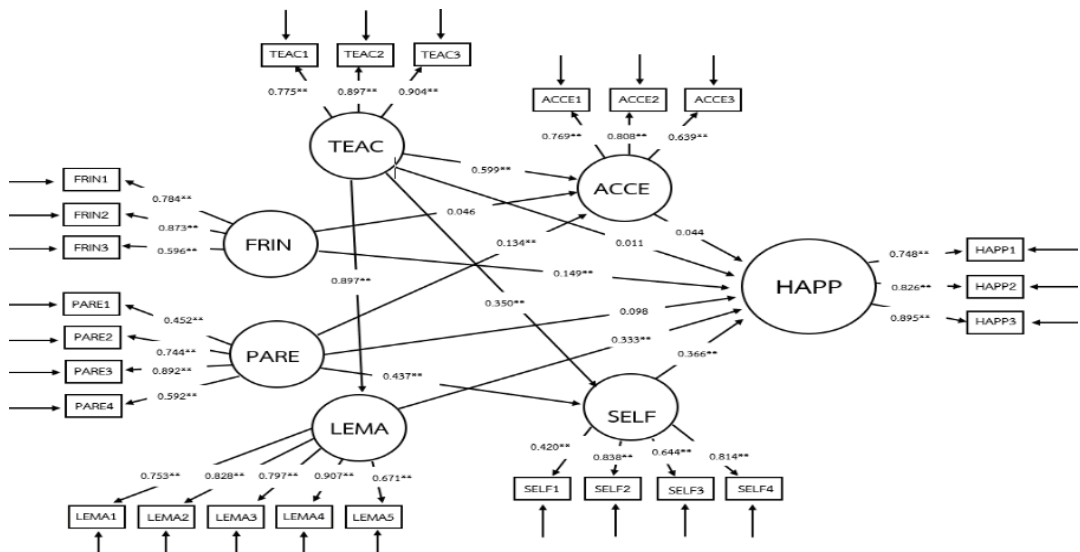
ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติ	การพิจารณา
X^2/df	< 2	1.143	ผ่านเกณฑ์
p value	>.05	0.056	ผ่านเกณฑ์
TLI	>.95	0.996	ผ่านเกณฑ์
CFI	>.95	0.996	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	<.05	0.015	ผ่านเกณฑ์
SRMR	<.05	0.030	ผ่านเกณฑ์

** หมายถึง $p < 0.01$

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

ตัวแปร เหตุ	ตัวแปรผล											
	HAPP			ACCE			SELF			LEMA		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
SELF	0.366**	-	0.366**									
ACCE	0.044	-	0.044									
TEAC	0.011	0.452**	0.464**	0.599**		0.599**	0.350**	0.350**	0.897**			0.897**
PARE	0.098	0.174**	0.272**	0.134**		0.134**	0.437**	0.437**				
FRIN	0.149**	0.002	0.151**	0.046		0.046						
LEMA	0.333**		0.333**									

ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) = 0.769

$\chi^2 = 297.243$ $df = 260$ $\chi^2 / df = 1.143$ $p = 0.056$ $CFI = 0.996$ $TLI = 0.99$

$RMSEA = 0.015$ $SRMR = 0.030$

ภาพประกอบ 1 โมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32

อภิปรายผล

จากการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ พบว่า คุณลักษณะภายในตนเองเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุดต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.366 โดยส่งผลในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อนักเรียนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีความสามารถในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง รวมทั้งมีความเชื่อต่อว่าตนเองสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถด้านคณิตศาสตร์ได้ดีขึ้นนั้นจะทำให้ให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนดังที่ กิตติยวดี บุญซื่อ (2540: 30-84) กล่าวว่า การรู้จักตัวเอง รู้จุดดีและจุดด้อยของตนเอง ยอมรับสภาวะแห่งตนไม่ดูถูกตนเอง ไม่โทษคนรอบข้าง ใจกว้างและพร้อมที่จะปรับปรุงและแก้ไข รู้จักระดับอารมณ์ มั่นใจ และตั้งใจจริงย่อมจะนำความสำเร็จในชีวิตมาให้แก่ตน ซึ่งจะนำไปสู่ความภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าตนเอง และไม่คิดว่าชีวิตของตนเองไร้ค่า คุณสมบัตินี้จะเพิ่มพูนและพัฒนาได้ในตัวนักเรียน ต้องมีผู้ช่วยเหลือแนะนำ และให้โอกาส เมื่ออยู่บ้านต้องการให้พ่อแม่ช่วยเหลือ เมื่ออยู่โรงเรียนต้องการให้ครูช่วย เมื่อนักเรียนมีความมั่นใจย่อมจะกล้าเผชิญสภาวะต่างๆ อย่างมั่นคง มีความแน่วแน่ในการตัดสินใจ มีความกล้าที่จะเผชิญสิ่งที่จะเกิดขึ้นรวมทั้ง การรักษาสมดุลของชีวิต คือการปรับตัวเองให้อยู่ในความพอเหมาะพอดี รู้ขีดจำกัดของความปรารถนาส่วนตน มีการประพฤติปฏิบัติที่งดงามไม่มากไม่น้อย มีความสำรวม ไม่หลงตัวเอง และขณะเดียวกันก็ไม่ดูถูกตัวเอง ผู้ที่ปฏิบัติเช่นนี้ได้ย่อมมีความสุข ซึ่งความสุขนั้น เป็นความสุขทางใจ จะเกิดขึ้นเมื่อนักเรียน มีความรักและเป็นที่รัก ได้รับการยอมรับว่ามีความสามารถ ประสบ

ความสำเร็จในสิ่งที่ทำ ได้รับคำชมเชยว่าเป็นคนดี เกิดความรู้สึกว่าตัวเองมีค่าและสมหวังในสิ่งที่ปรารถนา และเป็นความสุขทางกาย เกิดจากความรู้สึกว่าตนเองปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีที่อยู่ที่สงบและสบาย มีอาหารกิน โดยไม่หิวโหย มีเครื่องนุ่งห่ม และของใช้ไม่ขาดแคลน และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สอดคล้องกับ ปริญญา เรื่องทิพย์ (2550: 161-165) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียน พบว่า องค์ประกอบของการเรียนรู้ที่มีความสุขตัวผู้เรียนถือเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ที่มีความสุข

การจัดการเรียนการสอนและคุณลักษณะของเพื่อนร่วมชั้นเรียน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.333 และ 0.146 โดยส่งผลในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ การจัดการเรียนการสอนที่ครูมีแนวทางปฏิบัติให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วยการจัดเตรียมอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน เนื้อหาที่คล้องกับหลักสูตรทำให้เด็กรู้สึกสนุกสนาน เกิดความกระตือรือร้น และการเปิดโอกาสให้นักเรียนรวมในการเรียนและการวัดประเมินผลส่งผลให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน รวมทั้งนักเรียนที่มีเพื่อนให้ความช่วยเหลือมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เมื่อนักเรียนมีปัญหา จะทำให้นักเรียนเกิดความสบายใจและรู้สึกปลอดภัยเมื่อมาโรงเรียน เพื่อนมองเห็นความสำคัญและไม่กลั่นแกล้งทางร่างกายหรือจิตใจ นักเรียนก็จะมีมีความสุขและอยากที่จะมาโรงเรียน ดังที่ กิตติยวดี บุญซื่อ (2540: 30-84) กล่าวว่า นักเรียนจะมีความรู้สึกสดชื่น และมีชีวิตชีวาขึ้นหากได้มีการออกไปนอกห้องเรียน บทเรียนในห้องเรียนแม้จะสนุกสนานและได้รับความรู้เพียงใด แต่การเปิดโอกาสให้นักเรียนออกไปนอกห้องเรียนจะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเสรี

ไม่กดดัน และเป็นธรรมชาติมากขึ้น โดยมีแนวคิดให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน โดยบทเรียนจะน่าสนใจเมื่อมีสภาพห้องที่นักเรียนมีสื่ออุปกรณ์ตรงตามจุดประสงค์ มีกิจกรรมที่หลากหลาย ครูมีการเตรียมการสอน โดยกำหนดล่วงหน้าชัดเจน ปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับเด็ก การประเมินพัฒนาการของนักเรียนนอกจากครูเป็นผู้ประเมินแล้วยังเปิดโอกาสให้เด็กและเพื่อนในชั้นเรียนประเมินความสามารถของแต่ละบุคคล จะทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข และการที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จะต้องมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่น เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น มีความอ่อนโยนและผ่อนปรน รู้จักประมาณความสามารถ ยอมรับฟังช่วยกันคิด ช่วยกันทำ เห็นความสำคัญของตัวเองและกัน ทำงานร่วมกันโดยไม่มีอคติ อดทนและอดกลั้น สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน สอดคล้องกับ ปัทมา ทองสม (2553: 334) ได้ศึกษาดัชนีวัดความสุขในการเรียน พบว่า คุณลักษณะของเพื่อนที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียน ประกอบด้วย ความช่วยเหลือด้านวิชาการ หมายถึง ความร่วมมือในการแสวงหาความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การยอมรับหมายถึง ความรักความเข้าใจที่มีต่อกัน การยอมรับในตัวตนเองและกัน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ พบว่า คุณลักษณะของครูผู้สอนและคุณลักษณะของบิดามารดา/ผู้ปกครอง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยคุณลักษณะของครูผู้สอนส่งผ่านการจัดการเรียนการสอนและคุณลักษณะภายในตนเอง มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.452 โดยส่งผลในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่

ได้เรียนคณิตศาสตร์กับครูที่มีความเมตตาและเอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ยอมรับความสามารถและความแตกต่างของนักเรียน ให้กำลังใจ ให้โอกาส และส่งเสริมให้นักเรียนมีความมั่นใจอยู่เสมอ มีการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนให้มีความตื่นเต้นสนุกสนาน พุดจาไพเราะไม่ดูถูกนักเรียน จะทำให้นักเรียนเกิดความรักและศรัทธาต่อครูและมีความสุขในการเรียน สอดคล้องกับ ไพจิตรา แสงบุญมี (2557: 136) ศึกษาการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุการเรียนวิทยาศาสตร์อย่างมีความสุข พบว่าคุณลักษณะของครูเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อการเรียนอย่างมีความสุข เนื่องจาก ครูมีความเมตตา จริงใจและอ่อนโยนต่อเด็กทุกคนโดยทั่วถึง มียุติธรรมและวางตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความเสียสละและอดทน เด็กจะมีความสุขเมื่อได้เรียนกับครูที่เข้าใจเขา

คุณลักษณะของบิดามารดา/ผู้ปกครอง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่ส่งผ่านคุณลักษณะภายในตนเองมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.174 โดยส่งผลในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่มีสัมพันธ์ที่ดีกับคนในครอบครัวจะทำให้รู้สึกปลอดภัย สบายใจ และมีความสำคัญกับคนในครอบครัว นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ดีจากบิดามารดา/ผู้ปกครองสามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถและนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผู้ปกครองที่เข้าใจบุตรของตนไม่บังคับหรือกดดันจนเกินไปจะทำให้เด็กมีอิสระในการตัดสินใจ ส่งผลให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน ดังที่ ศันสนีย์ จัทรคุปต์ (2544: 124-141) กล่าวว่า การที่เด็กจะเรียนรู้อย่างมีความสุขจะต้องคำนึงถึงสิ่งสำคัญ คือ พ่อแม่ผู้ปกครองต้องเข้าใจระบบการศึกษาว่าเด็กจะเรียนรู้ได้ดีถ้ามีความสุข ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองต้องเข้าใจศักยภาพของเด็กและส่งเสริมตาม

ความสามารถที่เด็กมี ต้องเข้าใจว่าเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน จึงควรมีความคาดหวังในตัวลูกตามความเป็นจริงคาดหวังให้เขาพยายามเต็มที่และยอมรับในความสามารถเท่าที่ทำได้ ไม่ควรคาดหวังและเคี่ยวเข็ญให้เด็กทำในสิ่งที่เขาทำไม่ได้และไม่อยากทำ สอดคล้องกับ ปัทมา ทองสม (2553: 334) ได้ศึกษาการพัฒนาดัชนีวัดความสุขในการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาล พบว่าลักษณะของบิดามารดาที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนนั้น ประกอบไปด้วย สถานภาพของครอบครัว เข้าใจศักยภาพ ส่งเสริมความสามารถ เอาใจใส่และมีสัมพันธภาพภายในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงมากที่สุดต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ คือ คุณลักษณะภายในตนเอง และปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการรับรู้ความสุขคือ คุณลักษณะของครูผู้สอนและคุณลักษณะของบิดามารดา/ผู้ปกครอง ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ครู ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ปกครอง เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน พิจารณาประกอบการวางแผนนโยบายเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและสร้างความสุขให้เกิดขึ้นในการ

เรียนการสอน

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ซึ่งในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุที่หลากหลาย หรือศึกษานักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนต่างสังกัด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ จิววัฒนา ที่ปรึกษาหลัก และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ หอมจันทร์ ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาแนะนำ ให้คำปรึกษา และเอาใจใส่แก้ไขข้อบกพร่องด้วยดี ทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ถูกต้อง ขอขอบพระคุณอย่างสูง และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ จิววัฒนา ที่ปรึกษาหลัก และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ หอมจันทร์ ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาแนะนำ ให้คำปรึกษา และเอาใจใส่ แก้ไขข้อบกพร่องด้วยดี ทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ถูกต้อง ขอขอบพระคุณอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

กิตติยวดี บุญชื้อ. (2540). *ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุขต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ชนิกานต์ ขำเหมือน. (2558). *ความซุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บพิตร อิศระ. (2550). *การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประสงค์ ปุกคำ. (2554). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. คุรุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ปริญญา เรืองทิพย์. (2550). การพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธธาณีเขต. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปัทมา ทองสม. (2554). การพัฒนาดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. สถาบันพระบรมราชชนก.
- พระธรรมปิฎก. (2538). พจนานุกรมพระพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม. มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- ไพจิตรรา แสงบุญมี. (2557). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุการเรียนรู้วิทยาศาสตร์อย่างมีความสุขของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในจังหวัดร้อยเอ็ด: การวิจัยผลสามวิธี. วิทยานิพนธ์การวิจัยและการประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วัชราวดี บุญสร้างสม. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความเครียดและความสุขในนิสิตศึกษามหาวิทยาลัยโดยมีความเมตตากรุณาต่อตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่าน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศิธร ลิทธิพรหม. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้อย่างมีความสุขกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ต้นสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2544). การเรียนรู้อย่างมีความสุข: สารเคมีในสมองกับความสุขและการเรียนรู้. สยามสปอร์ตซินดิเคท.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ปรับปรุง 2560).
- สายทิพย์ แก้วอินทร์. (2548). การเรียนรู้อย่างมีความสุขกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์). วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ความท้าทายในการตอบกลับงานเขียนของผู้สอนในห้องเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนมากในบริบทการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ

Challenges Faced by EFL Writing Instructors with Overcrowded Classes in Providing Written Corrective Feedback

สุวิชาน อุ่ณุดม¹, ณฐยา อุ่ณุดม²
Suwitchan Un-udom¹, Nathaya Un-udom²

Received: 30th July 2021

Revised: 21th December 2021

Accepted: 30th December 2021

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยครั้งนี้คือ 1) ศึกษาความท้าทายเชิงทฤษฎีในการตอบกลับงานเขียนของผู้สอนในห้องเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนมากในบริบทการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศและ 2) ศึกษาความท้าทายเชิงปฏิบัติในการตอบกลับงานเขียนของผู้สอนในห้องเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนมากในบริบทการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ ผู้ร่วมวิจัยซึ่งเป็นผู้สอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ ประกอบด้วย กลุ่มผู้สอนการเขียนภาษาอังกฤษในห้องเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนมาก 30 คน ผู้สอนซึ่งถูกสัมภาษณ์ 3 คน และ ผู้สอนซึ่งถูกสังเกตการณ์ระหว่างการตอบกลับงานเขียน 1 คน ข้อมูลถูกเปรียบเทียบจากมุมมอง 3 มุมมอง (Triangulation) โดยใช้แบบสอบถามความท้าทายในการตอบกลับงานเขียนของผู้สอนในห้องเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนมากในบริบทการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และ แบบสังเกตการณ์วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามโดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์โดยใช้การวิเคราะห์แบบกำหนดกรอบประเด็น (Thematic Analysis) และ วิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตโดยใช้การวิเคราะห์แบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นศึกษาความท้าทายทั้งเชิงทฤษฎีและปฏิบัติในการตอบกลับงานเขียนของผู้สอนในห้องเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนมากในบริบทการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศด้านให้โอกาสผู้เรียนทดลองเขียนภาษาอังกฤษ การให้การตอบกลับที่มีประสิทธิภาพ การจัดการเวลา และการจัดการ

¹ อาจารย์หลักสูตรสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,
E-mail: suwitchan.un@rmu.ac.th

² อาจารย์หลักสูตรสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,
E-mail: nathaya.un@rmu.ac.th

¹ Lecturer, English department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Maha Sarakham University,
E-mail: suwitchan.un@rmu.ac.th

² Lecturer, English department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Maha Sarakham University,
E-mail: nathaya.un@rmu.ac.th

ความเครียด ผลของงานวิจัยสามารถนำไปปรับใช้ในด้านการบริหารการศึกษา การพัฒนาการตอบกลับงานเขียน และการศึกษาการเขียนในภาษาที่สอง

คำสำคัญ: การตอบกลับงานเขียน, ความท้าทายในการตอบกลับงานเขียน, การจัดการการสอน

Abstract

The purposes of the current study are. 1) to study the theoretical challenges in written corrective feedback (WCF) provision faced by EFL instructors of overcrowded classes and 2) to study procedural challenges in written corrective feedback provision faced by EFL instructors of overcrowded classes. The participants were divided into groups comprising a group of 30 EFL instructors of overcrowded writing classes, a group of 3 interviewees, and an EFL instructor in an observation group. The data were triangulated using a questionnaire for challenges in providing WCF of EFL writing instructors with overcrowded classes, a structured interview form, and an observation form. The quantitative data were analyzed using percentage, mean score, and standard deviation while thematic analysis was used to analyze the transcription of the participants' interview. Lastly, the data from the observations was analyzed using descriptive analysis. The results of the study indicated both theoretical and procedural challenges faced by EFL instructors of overcrowded classes including challenges in providing learners opportunities to write, providing effective written corrective feedback, time managing, and stress managing. The results could be used in educational management, the development of WCF, and studies in second language writing.

Keywords: Written corrective feedback, challenges in providing written corrective feedback, Instructional management

Introduction

Gaining its status as one of the main skills of a language in the late 60s, writing has drawn the attention of scholars as one of the most difficult skills to master in learning a second language (Silva & Matsuda, 2002). To clarify, the demand for grammatical correctness, specific organizational structures, and unique rhetorical moves in each genre put learners in a difficult situation dealing with a writing task (Hyland, 2003). Especially for EFL learners who are unlikely to encounter

the language outside classrooms, the problems seem to be more crucial. Considering L1 interference, lack of experience in writing practice, and ineffective teaching methods, it is not a surprise that EFL learners have been found to have problems in learning all aspects writing (Dueraman, 2012).

The situation of teaching writing in the EFL context forces scholars to frame attempts and techniques to soften the problems and develop students' writing ability, and one of the widely used methods is providing written

corrective feedback (WCF). The method could be clarified by giving corrective comments on learners' writing mistakes, and it has been approved by scholars in the area (e.g., Ferris, 2006; Ellis, 2009, Bitchener & Knoch, 2010; Shoja, & Narjes, 2017). In detail, written corrective feedback would notify learners of their mistakes, encourage the restructuring processes, and eventually lead to the development of writing. As a result, providing written corrective feedback was established as a core activity in writing classrooms (Seloni & Lee, 2019).

However, the process of providing WCF might not always lead to success in writing development. Theoretically, awareness of feedback is needed as learners need to comprehend the given WCF to restructure their output (Schmidt, 2001). Moreover, the processes of the output modification after receiving feedback are also an indicator of learning processes (Lyster & Ranta, 1997). In this case, direct feedback where learners are informed about their mistakes and given the correction might not support the learning processes as they would only rewrite their text following the given feedback without learning. Similarly, learners who are not aware of the characteristics of errors in their text might not gain benefit from indirect feedback which does not provide suggestions for fixing the errors.

In terms of class management, WCF might put a burden on instructors as the processes of feedback providing require physical and mental effort to complete (Moa

& Crosthwaite, 2019). To clarify, instructors of writing courses need to carefully read the text and put some effort into providing comments that could develop their students' writing. In an overcrowded EFL classroom where 30 students or more enroll in a writing class, an instructor might take days providing WCF to their students, which affects their career and personal lives. With this concern, the current study aims to investigate challenges in written corrective feedback provision among EFL instructors of overcrowded classes. The results of the study could provide initial information to improve the processes of written corrective feedback providing in overcrowded EFL writing classrooms in terms of both theoretical and procedural aspects. The purposes of the current study are.-1) to study the theoretical challenges in written corrective feedback providing faced by EFL instructors of overcrowded classes and 2) to study procedural challenges in written corrective feedback providing faced by EFL instructors of overcrowded classes.

Literature Review

Written corrective feedback could be defined as processes in providing corrective comments to learners' writing errors to improve the quality of the text in both grammatical and organizational aspects (Ellis, 2009). This process has been accepted as an important methodological component of writing instruction (Seloni & Lee, 2019). The current study discusses WCF in the theoretical and procedural aspects below.

The theoretical framework of WCF

Ellis (2009) provided a theoretical point of view of how successful WCF is beneficial in the processes of L2 learners' writing development. In writing, learners are allowed to test their hypothesis of the language structure. In the early stage of learning, learners might not use the correct structures in creating output, and feedback is needed to let learners compare their performances to the correct structure. Moreover, the modification of output is also an important process as learners need to study the feedback and restructure the output. In detail, the opportunity in output production is crucial for language learning (Swain, 1995). Moreover, Schmidt (2001) indicated that learners need to notice the differences between the errors in the texts and corrective feedback in order to gain benefit from feedback. Modification of output is also an indicator that learners comprehend the feedback at a level that they could restructure the errors (Lyster & Ranta, 1997). It could be concluded that the opportunity to write, notification of errors, comprehension of feedback, and the opportunity to rewrite the text are key components making WCF effective in developing learners' writing.

The procedural framework of WCF

According to Biggs and Tang (2011), feasibility is an important factor to indicate the effectiveness of a teaching method. Even though a method seems to be effective by the theory, the difficulty in executing the method might make it questionable for skill development.

In this case, providing WCF requires three important processes, namely input processing, analysis of feedback, and expression of feedback (Bitchener & Ferris, 2012). In detail, an instructor needs to process learners' written output to identify errors committed in the text. He/she also needs to analyze the correction of the errors. Lastly, feedbacks are provided considering learners' uptakes and the possibility that they could learn from the feedback. These processes put a cognitive load on instructors and are time-consuming. Therefore, it might not be feasible to give effective WCF for classes under certain conditions. In practice, it might take hours of stressfulness to finish giving written corrective feedback to fix the grammatically and organizationally erroneous essays of 30 students in an EFL class. Stressful and time-consuming behaviors of giving WCF in overcrowded EFL classes issue is a dubious aspect to the method in terms of its effectiveness from a practical point of view.

Overcrowded EFL classroom management

Benhow *et al.* (2007) suggested that classes with 30 or more students could result in the ineffective academic performance of members. In addition, Küçükler and Kodal (2019) indicated that for language teaching, classes bigger than 25 are considered overcrowded as they affect the opportunity to practice language skills which need active learning activities to accomplish. This is especially the case in productive skills where

learners need opportunities to produce output, receive feedback, and improve the quality of output production. It is a challenge to manage an effective teaching method for 40 students without putting a burden on instructors (Moa & Crosthwaite, 2019). In terms of provision of WCF, an instructor needs to analyze 40 texts of students and consider the best way to carry out the feedback that could improve their writing. The stress and tiredness of the processes might affect the quality of the instruction and lead to failure in students' writing development.

To provide suggestions for the improvement of written corrective feedback provision, studies have been conducted to investigate challenges regarding the processes (e.g., Lee, 2003; Ferris *et al.*, 2011; Alkhatib, 2015; Wei & Coa, 2020; Purnomo *et al.*, 2021). The results of the previous studies suggest both theoretical and procedural difficulties in providing written corrective feedback. For example, Bitchener and Ferris (2012) pointed out the importance of instructors' English writing knowledge which plays a great part in the success of written corrective feedback processes. Teachers of writing classes need to have a certain knowledge of grammar, vocabulary, and writing structure to analyze students' texts and provide proper feedback. Moreover, students' English proficiency is also a key factor (Zhang *et al.*, 2021). As they need to notice the mistakes and learn from the feedback, students also need to be at a certain level of English proficiency to decode

the feedback and restructure their output. From a procedural point of view, Hyland and Hyland (2001) suggested that WCF might not be a practical method for writing classes because it put excessive stress on teachers, especially those who have an overcrowded class with low proficiency students. The studies below illustrate challenges in providing written corrective feedback in different contexts.

Wei and Coa (2020) studied the uses of written corrective feedback strategies used by EFL university instructors in Thailand, China, and Vietnam. The result of the study suggested that WCF is a complicated process, and instructors need to consider components such as grammar correctness, lexical and syntactic complexity, content, and organization. Therefore, the instructors needed to combine strategies to lower the burden of providing written corrective feedback.

Alkhatib (2015) studied teachers' beliefs, students' preferences, and teachers' practices regarding written corrective feedback. The data were collected from English writing instructors and students in a university in Saudi Arabia. The result of the study indicated that although instructors' beliefs and students' preferences went in line with each other in the way that they both want most possible detailed feedback to support the processes of writing development. However, instructors reported that they needed to practically provide feedback as there were difficulties in both principle and procedure in providing WCF. The effects of these difficulties decreased the

capability of giving feedback in real practice.

Purnomo *et al.* (2021) studied Indonesian teachers' perspectives in giving written corrective feedback. The results of the study indicated that the participants precepted WCF as an important process of a writing class. Even though the process places a burden on their job, they had to provide feedback in the most effective way. Moreover, the participants also reported that the actual feedback provision was correlated with their perspectives.

It could be seen that providing WCF is a challenging process for EFL instructors of overcrowded writing classes. The current study was conducted to investigate the difficulties in providing WCF in such a condition. The research questions are. 1) what are the theoretical challenges in providing written corrective feedback provision faced by EFL instructors of overcrowded classes? and 2) what are the procedural challenges in written corrective feedback providing faced by EFL instructors of overcrowded classes?

Research Methodology

The study was conducted in a mixed-methods approach. Therefore, both quantitative and qualitative data were collected. The details of the data collection can be seen below.

Participants

The participants were categorized into 3 groups. The first group consisted of 30 Thai instructors teaching writing courses selected

by a convenient sampling method. They were asked to complete a questionnaire related to challenges in providing written corrective feedback in their classes. The second group of participants consisted of 3 Thai writing instructors purposively selected from the first group. They took part in the interview session. The last group of the participants comprised a single writing instructor who was also selected from the first group. He/she took part in an observation session. All participants were treated anonymously throughout the process of the study.

Research Instruments

Three research instruments were employed in the study. The first instrument was a questionnaire to investigate challenges in providing WCF of EFL writing instructors with overcrowded classes. The questionnaire consisted of three parts including 6 questions in background information, 20 question items concerning challenges related to provision of WCF, and an open-ended question asking for further recommendations. The Item-Objective Congruence (IOC) of 5 experts for each question item was found at 0.6-1.0. The questionnaire can be found in Appendix A. Moreover, a structured interview form was developed with 0.6-1.0 of IOC. The questions in the interview focused on the theoretical and procedural challenges in providing WCF. Lastly, an observation form was employed to provide detail of the difficulties faced by a teacher in providing feedback. The form consisted of 4 key components, namely

analyzing students' text, correction, time, and stress, and each component was found to have 0.8-1 of IOC.

Data collection and data analysis

Three sets of data were collected separately. The questionnaire was sent out online from June to July 2021. The data were analyzed using percentage, mean score, and standard deviation. The interviews took place in the same months, and were then transcribed and analyzed using thematic analysis. Lastly, an instructor was asked to participate in an observation session. He/she rated 30 pieces of paragraph writing and provided written corrective feedback. We observed his/

her behaviors and analyzed them using descriptive analysis.

Results

According to the figure, the participants reported having a range of 1-9 years of EFL writing teaching experience. Essays (100%), paragraphs (80%), and academic papers (70%) were reported to be the level of writing at which they had instructed. The instructors gave 3-6 pieces of writing assignment per semester. The average size of the class was 30-40 students (60%), 40-50 students (20%), and more than 50 students (20%). All of the participants (100%) reported that they provided written corrective feedback in their instruction.

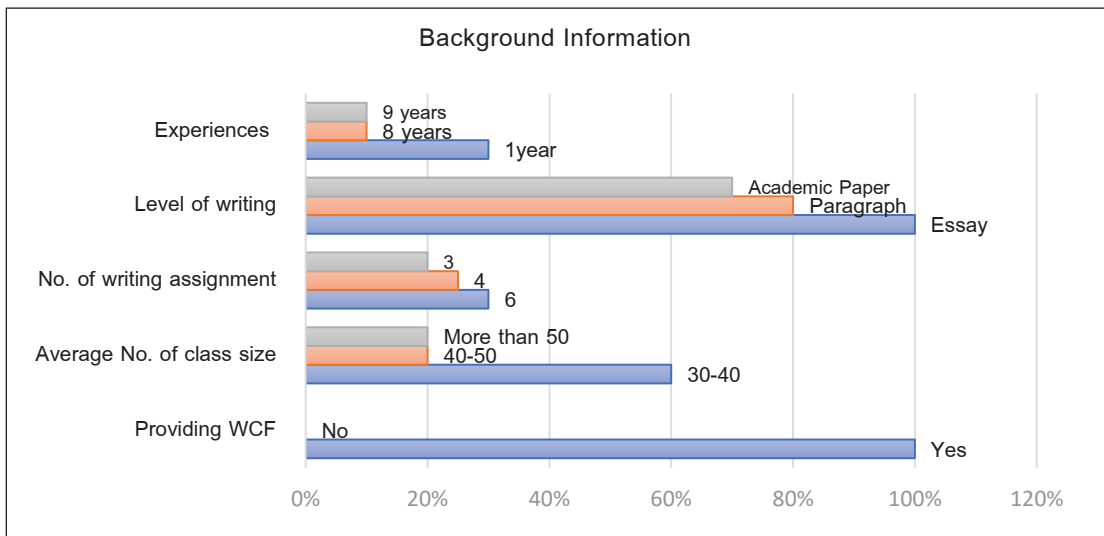

Figure 1. Background Information

According to Table 1, the challenges rated at a high level by the EFL writing instructors with overcrowded classes were challenges in time management ($\bar{X}$ =3.67, S.D=1.13), challenges in providing effective feedback ($\bar{X}$ =3.67, S.D=0.92), and challenges in stress

management ($\bar{X}$ =3.51, S.D=0.88). Meanwhile, the challenges in giving learners an opportunity to write ($\bar{X}$ =3.45, S.D=1.08) and challenges in analyzing learners' texts ($\bar{X}$ =3.00, S.D=1.18) were rated by the participants at an average level.

Table 1. Challenges in providing written corrective feedback

Theoretical Challenges in providing written corrective feedback	$\bar{x}$	S.D.
Challenges in giving learners an opportunity to write	3.45	1.08
Challenges in analyzing learners' texts	3.00	1.18
Challenges in providing effective feedback	3.62	0.92
Procedural Challenges in providing written corrective feedback	$\bar{x}$	S.D.
Challenges in time management	3.67	1.13
Challenges in stress management	3.51	0.88

In terms of recommendations, it is suggested that teachers should let students correct each other's work sometimes. Students can learn from their mistakes with the support of teachers and friends. Moreover, it might save time if teachers provide corrective feedback as a big picture of students' errors for individual works and explain in detail later to the whole class. From qualitative points of view, the participants' interviews were analyzed and categorized into themes. Challenges in providing written corrective feedback could be grouped into the themes below.

Making learners understand comments

The first theme is the difficulty in making learners understand teachers' comments. The interviewees commented that they use mixed strategies in providing feedback. For minor mistakes such as uses of articles, the plurality of word form, and verb form, the indirect WCF was used. However, it was reported that learners could not comprehend the feedback and reregulate their output. In contrast, when feedback was given in a direct manner, it was not quite sure that learners comprehended it, or they just rewrote the sentence copying the feedback. As a

result, it is a challenge for instructors to provide feedback that could lead to the development of learners' knowledge and performance.

Time management

It was reported that the processes of WCF are time-consuming. The participants taking part in the interview session reported that they normally spent 3-4 hours commenting on their students' writing. In essay classes with a size of 40 students or more, it could take 6 hours to complete giving feedback. The amount of time equaled working hours in Thailand and affected both instructors' work and personal life.

Emotion

Unwilling emotions were also reported as a challenge in providing WCF. The interviewees suggested that they sometimes experienced stress and disappointment in giving feedback to students. The complication and time consumption of the method made it stressful for instructors. They also felt disappointed when hours were spent to provide feedback for students, and the same errors still occurred in the next students' writing. However, they reported that they understood the nature of writing development that takes time and patience.

Lastly, an instructor took part in the observation session. He/she rated a paragraph writing assignment of 30 students. During the observation, the instructor used both direct and indirect strategies in giving feedback. The average length of the paragraph was 110.65 words. He/she analyzed a sentence

and paused for 5-10 seconds before giving feedback. The instructor had to pause their processes a couple of times to relax from the feedback processes. In the end, the processes of providing WCF were finished in 2.5 hours. It was observed that the instructor felt 'stressed' out and tired.

Discussion

Discussion of the results is arranged as follows.

Theoretical challenges in providing WCF among EFL instructors of overcrowded classes

The results of the study indicated that giving effective WCF was found to be a most challenging process. The participants reported that it is not simply notifying students to understand their errors and how to fix them. Moreover, they realized that comments on students' errors could indicate the effectiveness of the WCF processes. Only clear and relevant comments bring about the development of students' writing. The results of the study are consistent with (Ferris, 2006) who also suggested that providing feedback is not an easy job. Feedback givers need to understand the nature of the receivers to apply the most appropriate method that could lead to improvement of students' writing ability.

In contrast, analyzing learners' texts was considered a less challenging issue by the participants. The participants believed that the ability to analyze students' texts is a qualification of write instructors. It was not as

challenging as providing effective feedback to resolve the students' mistakes. The results of the study relate to (Bitchener & Ferris, 2012) who suggested that instructors' ability is essential in such a complicated process as writing development.

Procedural challenges in providing WCF among EFL instructors of overcrowded classes

In terms of procedural difficulties in applying WCF in overcrowded writing classes, both time management and stress management were found to be at a high level of challenges. The participants reported that it takes almost all working hours to rate and provide WCF in an overcrowded writing class. Interviewees also reported that they have three essay classes in a semester, and course descriptions demand 4 pieces of composition in a class. The time-consuming nature of providing WCF brings about unwilling emotions such as stress and disappointment, especially when there was no improvement found in students' writing. The result of the study accords with Hyland and Hyland (2001) who also found that the managerial aspect of WFC might make it a dubious method in managing overcrowded EFL writing classes.

Conclusion and suggestions

In conclusion, the research questions of the current study were answered by the

finding that instructors of overcrowded EFL writing classes face challenges in both theoretical and procedural aspects. In detail, providing feedback that could effectively improve learners' writing quality was the most challenging process. In addition, time and emotional issues were found to be challenging in managing overcrowded EFL writing classes. The results of the studies are consistent with the previous studies connecting difficulties in giving written feedback and EFL writing teachers of overcrowded classes (e.g., Lee, 2003; Ferris *et al.*, 2011; Alkhatib, 2015; Wei & Coa, 2020; Purnomo *et al.*, 2021). The results of the study could be implicated in both pedagogical and academic aspects. For classroom management, writing should be considered a tiresome course for teachers. Therefore, department heads should consider this issue so as to effectively manage a balanced workload for teachers. Further studies could use the data to compare difficulties in providing WTF in other contexts. Moreover, the results of the study could provide supportive data for scholars who seek to develop the processes of providing WCF. Further studies could also consider the development of a written corrective feedback-providing process that is effective in developing learners' writing without putting an excessive burden on instructors both emotionally and procedurally.

References

- Alkhatib, N. (2015). *Written corrective feedback at a Saudi university: English language teachers' beliefs, students' preferences, and teachers' practices*. University of Essex.
- Benhow, J., Mizrachi, A., Oliver, D., & Said-Moshiro, L. (2007). *Large class sizes in the developing world: What do we know and what can we do?*. U.S. Agency for International Development.
- Biggs, J., & Tang, C. (2011). *Teaching for quality learning at university*. McGraw-Hill Education.
- Bitchener, J., & Ferris, D. (2012). *Written corrective feedback in second language acquisition and writing*. Routledge.
- Bitchener, J, & Knoch, U. (2010). Raising the linguistic accuracy level of advanced L2 writers with written corrective feedback. *Journal of Second Language Writing, 19*, 207–217.
- Ellis, R. (2009). A typology of written corrective feedback types. *ELT Journal, 63*(2), 97–107.
- Ferris, D. (2006). Does error feedback help student writers? New evidence on the short—And long-term effects of written error correction. In K. Hyland & F. Hyland, *Feedback in second language writing: Contexts and issues* (pp. 81–104). Cambridge University Press.
- Ferris, D., Lui, H., & Rabie, B. (2011). The job of teaching writing: Teacher views of responding to student writing. *Writing and Pedagogy, 3*, 14–37.
- Hyland, F., & Hyland, K. (2001). Sugaring the pill: Praise and criticism in written feedback. *Journal of Second Language Writing, 10*(3), 185–212. [https://doi.org/10.1016/S1060-3743\(01\)00038-8](https://doi.org/10.1016/S1060-3743(01)00038-8)
- Hyland, K. (2003). *Writing and teaching writing in Second language writing*. Cambridge University Press.
- Küçükler, H., & Kodal, A. (2019). Foreign language teaching in over-crowded classes. *English Language Teaching, 12*(1), 169–175.
- Lee, I. (2003). How do Hong Kong English teachers correct errors in student writing? *Education Journal, 31*(1), 153–169.
- Lyster, R., & Ranta, L. (1997). Corrective feedback and learner uptake. *Studies Second Language Acquisition, 19*(1), 37–66.
- Moa, S.S., & Crosthwaite: (2019). Investigating written corrective feedback: (Mis)alignment of teachers' beliefs and practice. *Journal of Second Language Writing, 45*, 46–60. <https://doi.org/10.1016/j.jslw.2019.05.004>
- Purnomo, W.W., Basthomi, Y., & Prayogo, J.A. (2021). EFL university teachers' perspectives in written corrective feedback and their actual applications. *International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE), 10*(3), 1095–1105. <https://doi.org/10.11591/ijere.v10i3.21641>

- Seloni, L., & Lee, S. (2019). *Second language writing instruction in global contexts: English language teacher preparation and development*. Multilingual Matters.
- Shoja, M. & Narjes, G. (2017). The effect of explicit and implicit corrective feedback on the use of collocations in speaking assignments by Iranian EFL learners. *International Journal of Research Studies in Language Learning*, 6(1), 79–94.
- Silva, T., & Matsuda: (2002). Writing. In N. Schmitt, *An introduction to applied linguistics* (pp. 251–266). Oxford University Press.
- Swain, M. (1995). Three functions of output in second language learning. In G. Cook, & B. Seidlhofer, *Principle and practice in applied linguistics: Studies in honour of H. G. Widdowson* (pp. 125–144). Oxford University Press.
- Wei, W., & Coa, Y. (2020). Written corrective feedback strategies employed by university English lecturers: A teacher cognition perspective. *SAGE Open*, 10(3), 1–12.
- Zhang, T., Chen, X., Hu, J., & Ketwan: (2021). EFL students' preferences for written corrective feedback: Do error types, language proficiency, and foreign language enjoyment matter?. *Frontiers in Psychology*, 12, 660–664. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.660564>

การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต: กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง

Participation of Senior Citizens in Educational Management of Local Administrative Organizations Affecting the Quality of Life: A Case Study of Schools for Senior Citizens in Rayong Province

สุวิมล ห่วงเกษม¹, ธนิช คุณเมธีกุล², วีรศักดิ์ อินทรมาตย์³

Suwimon Huangkasem¹, Thanique Kunametheekoon², Teerasak Intaramat³

Received: 30th August 2021

Revised: 16th November 2021

Accepted: 27th December 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ 3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษากับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ และ 4) สร้างสมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง จำนวน 283 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน สถิติทดสอบเอฟ สถิติทดสอบที และการถดถอยอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$, S.D.=0.32) 2) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.52$, S.D.=0.24) 3) การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษากับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) การมีส่วนร่วมของ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, E-mail: s.huangkasem@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

³ รองศาสตราจารย์ ภาควิชาทดสอบและวิจัยทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

¹ Graduate Student, Master of Education in Educational Administration, Rambhai Barni Rajabhat University

² Assistant Professor, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

³ Associate Professor, Department of Educational Measurement and Research, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

ผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ สามารถอธิบายเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ($\hat{Y} = 2.879^{**} + 0.401^{**} X$) และคะแนนมาตรฐาน ($\hat{Z}_y = 0.529^{**} ZX$)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, คุณภาพชีวิต, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ผู้สูงอายุ

Abstract

The purposes of this research were to, 1) study the participative level of senior citizens in educational management of local administrative organizations in Rayong Province, 2) investigate the level of quality of life for senior citizens registered by schools of senior citizens in Rayong Province, 3) analyze the relationship between the participation of senior citizens in educational management of local administrative organizations and the quality of life for registered senior citizens and 4) formulate the predictive equation of participation of senior citizens in educational management of local administrative organizations affecting the quality of life for registered senior citizens. The sample size in this research was a group of 283 registered senior citizens in their schools under the jurisdiction of local administrative organizations in Rayong Province and determined by proportional stratified random sampling method and administrative area-based sampling classification. The instrument for data collection was a five-rating scale constructed questionnaire which had a reliability of 0.96. The data were analyzed by using; arithmetic mean, standard deviation, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient, F-test, t-test, and Simple Linear Regression.

The results showed that. 1) participation of senior citizens in educational management of local administrative organizations in Rayong Province overall was at a high level ($\bar{X}=4.11$, S.D.=0.32), 2). The quality of life for registered senior citizens in Rayong Province overall was at the highest level ($\bar{X}=4.52$, S.D.=0.24), 3). The relationship between participation of senior citizens in educational management and the quality of life for registered senior citizens in their schools under local administrative organizations in Rayong Province was statistically positive at the 0.01 significance level, and 4) participation of senior citizens in educational management affecting their quality of life in schools under local administrative organization in Rayong Province could be described as a predictive equation in terms of raw score ($\hat{Y} = 2.879^{**} + 0.401^{**} X$) and standard score ($\hat{Z}_y = 0.529^{**} ZX$) respectively.

Keywords: Participation, quality of life, local administrative organizations, senior citizens

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ และคาดว่าตั้งแต่ปี พ.ศ.2566

จะมีคนไทยอายุถึง 60 ปี ปีละล้านคน ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยเข้าสู่ "สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์" (Complete-aged society) อันเป็นผลมาจากอัตรา

การเกิดที่ลดลงและความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์ ทำให้ผู้สูงอายุมีอายุยืนยาวขึ้น ทำให้รัฐหันมาให้ความสำคัญโดยการสร้างสิทธิประโยชน์ในการเข้าถึงสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรี คุณค่า และคุณภาพที่ดีของชีวิต โดยครอบคลุม 4 เสาหลัก ได้แก่ การให้บริการทางสังคม การประกันสังคม การช่วยเหลือทางสังคม และการสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม ประกอบด้วยขอบเขตทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการทำงานและการมีรายได้ ด้านกระบวนการยุติธรรม ด้านนันทนาการ และด้านบริการทางสังคมทั่วไป (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2562) ส่งผลให้ประเทศมีภาวะค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น ครอบคลุมต้องแบกรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น ขณะที่ผู้สูงอายุก็เผชิญกับปัญหา ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ ด้านสังคม และปัญหาการขาดแคลนรายได้ เป็นต้น นอกจากนี้รัฐยังมีการกำหนดแผนและนโยบายเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วยการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า พึ่งพาตนเองได้ มีหลักประกันที่มั่นคง ปลูกฝังจิตสำนึกให้สังคมไทยตระหนักถึงผู้สูงอายุในฐานะบุคคลที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม มุ่งเน้นให้ประชากรทุกคนเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ประชาชน ครอบครัวยุวมชน ท้องถิ่น องค์กรภาครัฐและเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกิจด้านผู้สูงอายุ ควบคู่ไปกับการจัดให้มีกรอบและแนวทางการปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุสำหรับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การบูรณาการงานด้านผู้สูงอายุ และรัฐยังได้ตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาว่า ให้มีการจัดการระบบ โครงสร้าง

และกระบวนการจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา มีการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน โดยการจัดการศึกษาต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน เป็นการศึกษาดลอดชีวิตสำหรับประชาชน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) ในขณะที่หน่วยงานของรัฐอย่าง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด สามารถจัดการศึกษาได้หลากหลายรูปแบบทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัยอย่างมีคุณภาพมาตรฐาน และทั่วถึงให้กับประชาชนในพื้นที่หันมาให้ความสนใจและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบของ “โรงเรียนผู้สูงอายุ” ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงทักษะการใช้ชีวิตที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมยุคข่าวสารและเทคโนโลยี ควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ผ่านวิทยากรจิตอาสาหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) เป็นต้น โดยการเปิดพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น และภาคีเครือข่าย ตามคู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุที่กรมกิจการผู้สูงอายุจัดทำขึ้น เพื่อเป็นแนวทางสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรผู้สูงอายุ ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ที่สนใจ จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้นำไปศึกษาและปรับ ใช้เป็นแนวทางให้เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2561)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยได้พิจารณาถึงความสำคัญในการพัฒนา คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุผ่านภารกิจด้านการศึกษา ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็น ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านสภาพ แวดล้อม ที่ครอบคลุมสวัสดิการผ่านการจัดศึกษา ตามอริยาศัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน รูปแบบ “โรงเรียนผู้สูงอายุ” ซึ่งหากการดำเนินงานนี้ ประสบความสำเร็จอาจทำให้ภาระด้านงบประมาณของประเทศที่มีต่อผู้สูงอายุลดน้อยลง รวมถึงส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม และเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากข้อมูลสำนักงานพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดระยอง พบว่า ในปี พ.ศ.2562 มีผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรม ของโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดระยองแล้ว จำนวน 1,425 คน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับ การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุเหล่านี้ว่าได้มีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษามากน้อยเพียงใด รวมถึง เมื่อผู้สูงอายุได้ศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุแล้วส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นหรือไม่ การมีส่วนร่วมและคุณภาพชีวิตมีความสัมพันธ์และ ส่งผลต่อกันอย่างไร เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางกลยุทธ์และจัดทำแผนงานส่งเสริมการมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง

2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง

3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง

4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง

วิธีการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ สังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นต่างๆ ในจังหวัดระยอง แบ่งออกเป็น อำเภอบ้านค่าย 136 คน อำเภอเมืองระยอง 380 คน อำเภอแกลง 221 คน อำเภอบ้านฉาง 90 คน อำเภอเขาชะเมา 50 คน และอำเภอวังจันทร์ 193 คน รวมทั้งสิ้น 1,070 คน (สำนักงานพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดระยอง, 2563: 1-3)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูง อายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ สังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นต่างๆ ในจังหวัดระยอง รวมทั้งสิ้น 283 คน ประกอบด้วย อำเภอบ้านค่าย 36 คน อำเภอเมืองระยอง 101 คน อำเภอแกลง 58 คน อำเภอบ้านฉาง 24 คน อำเภอเขาชะเมา 13 คน และอำเภอวังจันทร์ 51 คน การกำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่างใช้ตารางเทียบกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 607-610) การสุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มแบบแบ่ง ชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยมีเขตการปกครองเป็นชั้นของ การสุ่มจนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert, 1967)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert, 1967)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมในการใช้ภาษา จากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหา โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ปรากฏว่าข้อคำถามทุกข้อผ่านเกณฑ์ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00

2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

3. วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างค่าคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) ปรากฏว่า ข้อคำถามในแบบสอบถามตอนที่ 1 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.40-0.81 ข้อคำถาม

ในแบบสอบถามตอนที่ 2 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.40-0.88 และข้อคำถามในแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.27-0.83

4. วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 1 มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.91 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 2 มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.95 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.96

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี แล้วจัดส่งไปยังผู้บริหารระดับสูงในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้วยตนเอง จำนวน 6 อำเภอ รวมทั้งสิ้น 283 ฉบับ โดยมีผู้ช่วยนักวิจัย ซึ่งเป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละแห่งร่วมสังเกตและอธิบายข้อคำถามให้กลุ่มตัวอย่างจนเข้าใจและสามารถตอบคำถามได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างเข้าใจและสามารถตอบคำถามได้ครบถ้วนทุกข้อทั้ง 283 ฉบับ

2. จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังจากนั้น นำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายเป็นช่วงคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังจากนั้น นำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายเป็นช่วงคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และเกณฑ์ในการแปลความหมาย (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2552 ; อ้างถึงใน ปัทมา กะจะวงษ์, 2560) ดังนี้

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเท่ากับ 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.80-0.99 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูงมาก

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.60-0.79 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูง

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.40-0.59 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันปานกลาง

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.20-0.39 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำ

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.01-0.19 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเท่ากับ 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

5. สร้างสมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r_{xy})

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item-Objective Congruence: IOC) เพื่อหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม

2.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

2.3 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1990) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสหสัมพันธ์

- ทดสอบค่าที (t-test) เพื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง

3.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความสามารถในการพยากรณ์ของสมการพยากรณ์

3.2.1 ทดสอบค่าเอฟ (F-test) เพื่อตรวจสอบนัยสำคัญของอิทธิพลของตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อตัวแปรเกณฑ์

3.2.2 ทดสอบค่าที (t-test) เพื่อตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที และระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยองโดยรวม

การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษา	ระดับการมีส่วนร่วม (n = 283)			
	$\bar{x}$	S.D.	อันดับที	ระดับ
1. ด้านการวางแผน	4.14	0.37	2	มาก
2. ด้านการดำเนินงาน	4.20	0.37	1	มาก
3. ด้านการประเมินผล	3.99	0.48	3	มาก
รวม	4.11	0.32		มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$, S.D.=0.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งเรียง

ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการดำเนินงาน ($\bar{X}=4.20$, S.D.=0.37) ด้านการวางแผน ($\bar{X}=4.14$, S.D.=0.37) และด้านการประเมินผล ($\bar{X}=3.99$, S.D.=0.48) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง โดยรวม

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	ระดับคุณภาพชีวิต (n = 283)			
	$\bar{X}$	S.D.	อันดับที่	ระดับ
1. ด้านสุขภาพ	4.42	0.36	4	มาก
2. ด้านจิตใจ	4.55	0.34	2	มากที่สุด
3. ด้านสภาพแวดล้อม	4.49	0.35	3	มาก
4. ด้านสังคม	4.63	0.27	1	มากที่สุด
รวม	4.52	0.24		มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.52$, S.D.=0.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้าน

สังคม ($\bar{X}= 4.63$, S.D.=0.27) และด้านจิตใจ ($\bar{X}=4.55$, S.D.=0.34) ส่วนคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.35) และด้านสุขภาพ ($\bar{X}=4.42$, S.D.=0.36) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษา กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง

ตัวแปรที่ศึกษา	X_1	X_2	X_3	X	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y
X_1	1.000								
X_2	.535**	1.000							
X_3	.392**	.385**	1.000						
X	.760**	.788**	.811**	1.000					
Y_1	.304**	.274**	.425**	.436**	1.000				
Y_2	.294**	.299**	.390**	.424**	.444**	1.000			
Y_3	.228**	.221**	.448**	.401**	.448*	.407**	1.000		
Y_4	.222**	.212**	.247**	.290**	.299**	.277**	.528**	1.000	
Y	.359**	.343**	.514**	.529**	.768**	.741**	.782**	.670**	1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษา (X) กับ คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (Y) ในโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.529$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัด

การศึกษารายด้านกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (Y) ในโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการประเมินผลกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ($r_{xy} = 0.514$) ด้านการวางแผน กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ($r_{xy} = 0.359$) และด้านการดำเนินงานกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ($r_{xy} = 0.343$)

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ของการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง

ตัวแปร	n=283		r_{xy}	R^2	a	b	β
	$\bar{x}$	S.D.					
การมีส่วนร่วม	4.11	0.32					
คุณภาพชีวิต	4.52	0.24	0.529**	.280	2.879**	0.401**	0.529**

F = 109.208, Sig = .000^b t = 18.175, Sig = .000 t = 10.45, Sig = .000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ประสิทธิภาพในการพยากรณ์ของสมการพยากรณ์ (R^2) คิดเป็นร้อยละ 28 การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (F = 109.208, Sig = .000) ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์เท่ากับ 2.879 (t = 18.175, Sig = .000) ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบเท่ากับ 0.401 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.529 (t = 10.45, Sig = .000) สามารถสร้างสมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = 2.879^{**} + 0.401^{**} X$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}_y = 0.529^{**} Z_x$

จากสมการพยากรณ์แสดงให้เห็นว่าระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษา เปลี่ยนไป 1 หน่วย ทำให้คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง เปลี่ยนแปลงไป 0.401 หน่วย

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแนวโน้มประชากรไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แบบ รัฐบาล จึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ โดยการกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้เป็นบุคคลที่มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดปัญหาความต้องการที่แท้จริง การดำเนินงานจัดทำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ การจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน การติดตามผลการดำเนินงาน และการเสนอแนะปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับ ปรียามาศ ไทนคำ (2557, 104-109) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาอนุกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการการศึกษาอนุกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การนิเทศ ติดตาม และรายงานผลอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับพัชรียาภรณ์ พิมพาเรือและอาคม อึ้งพวง (2557: 99-107) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานงบประมาณ และเป็นไปในทิศทางเดียวกับ เจษฎา ภักดี (2563: 329-341) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง

นักเรียน โรงเรียนบ้านเก่าขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งโรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการบริหารงานวิชาการ การจัดกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชน การบริหารงานทั่วไป การควบคุมดูแลความประพฤติของนักเรียน การเสนอแนะทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน การเสริมสร้างขวัญกำลังใจของบุคลากรในโรงเรียน ตลอดจนการบริหารงานงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียน

2. ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งถือเป็นกลุ่มเปราะบางมากและจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนดูแลจากรัฐบาลอย่างเต็มที่เพื่อให้ผู้สูงอายุกลายเป็นบุคคลที่มีศักยภาพโดยใช้โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับโภชนาการตามหลักโภชนาการ การดูแลรักษาความสะอาดภายในบ้านเรือน การออกกำลังกายที่เหมาะสม รวมถึงการพบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่น การมองเห็นคุณค่าตนเอง และไม่รู้สึกเบื่อหน่ายท้อแท้ในชีวิต โดยสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ และทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของยุพิน ทรัพย์แก้ว (2559, หน้า 25-39) ซึ่งได้ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ผ่านหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองได้เป็นอย่างดี ไม่เป็นภาระแก่ลูกหลาน มีความ

ภาคภูมิใจ ความจำ สมาธิ และความสุขที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ การศึกษาดูงานนอกสถานที่ รวมทั้งยังได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ ทำนองเดียวกับบอรรถย เลียงจินดาถาวร (2562: 195-207) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงวัยกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงวัยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้สูงวัยต่างมีความสุขที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน และมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้สูงอายุด้วยกัน เช่นเดียวกับอภิวัฒน์ พุทธรจ (2564: 250-263) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาพู่ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังจากการศึกษาอบรมในหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากที่สุดโดยผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างอิสระตามความสนใจ มีการแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ภายในกลุ่ม และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

3. ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยองโดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การดำเนินการใดๆ ก็ตาม ถ้าดำเนินการไปด้วยดีผลของการดำเนินการนั้นก็บังเกิดผลดีตามมาด้วย ปัจจัยของการดำเนินการที่ดีที่สุดประการหนึ่งก็คือการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการนั้น เพราะการมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน การปฏิบัติ รวมถึงการประเมินผล ตั้งแต่แรกจนเสร็จสิ้นการ

ดำเนินงาน ดังเช่น สถาบันพระปกเกล้า (2556: 10) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินการต่างๆ ของภาครัฐได้เข้ามารับรู้ข่าวสาร ได้แสดงความคิดเห็น ความห่วงใย ต่อแนวทางการดำเนินการของโครงการของรัฐ และการตัดสินใจของผู้บริหารส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผลการตัดสินใจ ร่วมให้คำปรึกษาหารือ ร่วมกัน รวมถึงร่วมกันประเมินผลการดำเนินงานโครงการของหน่วยงานของรัฐ เพื่อประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและยินยอมที่จะปฏิบัติตามข้อตกลงที่ตกลงร่วมกันในกิจกรรมการดำเนินงานด้วยความเต็มใจ ส่งผลต่อผลสำเร็จหรือเป้าหมายของงานเป็นอย่างดี ซึ่งงานวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง ก็พบว่ามีความสัมพันธ์กันเป็นไปในทิศทางเดียวกันเป็นอย่างดี สอดคล้องกับพระครูสิริภุริณัทธ (2563: 150-160) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุกับการเรียนรู้พัฒนาคุณภาพชีวิต ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนผู้สูงอายุมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเนื่องจากเป็นสถาบันทางสังคมที่สามารถจัดกิจกรรมผู้สูงอายุได้อย่างต่อเนื่องโดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตัวเองได้ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถสร้างคุณประโยชน์ได้ในทุกระดับ ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมโดยไม่มีกำหนดรูปแบบและกิจกรรมที่ตายตัว ขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่และความต้องการของผู้สูงอายุภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน กระบวนการเรียนการสอนมุ่งเน้นการพัฒนา

ผู้สูงอายุให้มีความสมบูรณ์ในทุกมิติ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาทำให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลสุขภาพของตนเองได้อย่างเหมาะสม มองเห็นคุณค่าในชีวิตเพิ่มขึ้น รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีสัมพันธภาพที่ดี รู้จักเอื้ออาทรต่อกัน รวมทั้งยังเป็นการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับผู้สูงอายุอีกด้วย เช่นเดียวกับเกศสุดา โภคานิตย์ และคณะ (2562: 1-10) ได้ศึกษาบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม เทศบาลตำบลบ้านค่ายหมีนแค้น อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยสนับสนุนในด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมร่วมกับภาคีเครือข่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อสนองนโยบายของรัฐในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของยุรธร จีนา และรนิดา จีนา (2560: 786-792) ที่ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ได้แก่ เทศบาลตำบลสันโป่ง คณะสงฆ์ตำบลสันโป่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้นำชุมชน และชมรมผู้สูงอายุในตำบลสันโป่งทำให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจ สนุกสนาน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ร่วมเสนอความคิดเห็น และมีความสุขทุกครั้งที่ได้ร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนเปี่ยมสุข

4. ความสามารถในการพยากรณ์ของการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพยากรณ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้ร้อยละ 28 และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ว่า การมีส่วน

ร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพยากรณ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจากการที่รัฐได้ให้ความสำคัญของการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการร่วมจัดการศึกษาทั้งในด้านการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ทำให้ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้ เข้าใจ และนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับลิขिता เฉลิมพลโยธิน (2561: 3280-3294) ซึ่งได้อธิบายถึงการมีส่วนร่วมไว้ว่า เมื่อผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมกันประเมินผลการดำเนินงานแล้วจะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในมิติต่างๆ เช่นเดียวกับบุญพิน ทรัพย์แก้ว (2559: 25-39) ได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ผ่านหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุไว้ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย โดยผู้สูงอายุมีความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเอง ส่วนทางด้านจิตใจ ผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจ มั่นใจ ความจำ และสมาธิดีขึ้น ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ผู้สูงอายุมีรอยยิ้ม ความสบายใจและความสุขที่ได้ร่วมกิจกรรมจิตอาสาดูแลผู้สูงอายุ และด้านสิ่งแวดล้อม ผู้สูงอายุได้รับข่าวสารต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ การร่วมกิจกรรมนันทนาการและศึกษาดูงานนอกสถานที่

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษา

โรงเรียนผู้สูงอายุค่อนข้างน้อย ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุจึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการติดตามและประเมินผลของโรงเรียนผู้สูงอายุที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรฐานและตัวชี้วัดผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม โดยสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละบริบทของพื้นที่เพื่อให้ได้ข้อมูลป้อนกลับซึ่งสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียน

2. โรงเรียนผู้สูงอายุควรให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพมากขึ้น ผู้สูงอายุเป็นวัยที่ประสบกับปัญหาทางด้านสุขภาพเป็นประจำอันเนื่องมาจากการนอนหลับพักผ่อนที่ไม่เพียงพอและการรับประทานอาหารตามใจชอบ ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายที่อ่อนแอซึ่งอาจเสี่ยงต่อการเกิดโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ ได้โดยง่าย ดังนั้น การดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุจึงควรมุ่งเน้นไปที่การให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ การออกกำลังกาย รวมทั้งการบริโภคอาหารที่เหมาะสมตามหลักโภชนาการ

3. การสร้างภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาเพียงฝ่ายเดียวย่อมไม่อาจทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้นได้ในระยะยาว ดังนั้น โรงเรียนผู้สูงอายุภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรเป็นแกนนำในการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายขององค์กรต่างๆ โดยเปิดโอกาสให้บุคคล ชุมชน มูลนิธิ หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่มีศักยภาพได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติอย่างกว้างขวาง ดังนี้

1. ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง
3. ควรศึกษากลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. ควรศึกษานวัตกรรมการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21
5. ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต: กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง ผู้วิจัยได้รับความกรุณาและความช่วยเหลือให้คำแนะนำอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิก คุณเมธิกุล และรองศาสตราจารย์ชีรศักดิ์ อินทรมาศย์ และขอขอบคุณผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ที่กรุณาให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี รวมทั้งบุคคลอื่นๆ ที่ได้ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่งและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2561). *ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ*. <http://www.dop.go.th/th/benefits/3/765>. 17 มิถุนายน 2563.
- เกศสุตา โภคาณิตย์ และคณะ. (2562). บทบาทผู้นำท้องถิ่นในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม เทศบาลตำบลบ้านค่ายหมื่นแผ้ว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. *พิชญทรรศน์*, 15(2), 1-10.
- เฉษฐา ภัคดี. (2563). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านเก่าขาม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. *มหาจุฬานาครทรรศน์*, 7(11), 329-341.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. สุริยาสาส์น.
- ปริยามาศ โทนคำ. (2557). การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ในจังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 4(1), 104-109.
- ปัทมา กะจะวงษ์. (2560). *การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พระครูสิริปฏิริโกศล. (2563). โรงเรียนผู้สูงอายุกับการเรียนรู้พัฒนาคุณภาพชีวิต. *วิจัยวิชาการ*, 3(2), 151-160.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. (19 สิงหาคม 2542). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 3-16.
- พัชรียาภรณ์ พิมพาเรือ และอาคม อึ้งพวง. (2557). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา*, 8(2), 99-107.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2562). *รายงานประจำปี สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2561*. พรินเทอรี่.
- ยุพิน ททรัพย์แก้ว. (2559). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช. *การพยาบาลและการศึกษา*, 9(2), 25-39.
- ยุรธร จีนา และรมิตา จีนา. (2560). รูปแบบการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: โรงเรียนผู้สูงอายุเปี่ยมสุข เทศบาลตำบลสันโป่ง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. *การประชุมวิชาการวิจัยและนวัตกรรมสร้างสรรค์ ครั้งที่ 4 และการประชุมสัมมนาวิชาการระดับนานาชาติ ด้านพลังงานไฟฟ้าแรงสูง พลาสมาและไมโครนาโนบับเบิล สำหรับเกษตรและการประมงขั้นสูง ครั้งที่ 2* (หน้า 786-792). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.

- ลิขิตา เฉลิมพลโยธิน. (2561). ปัจจัยด้านการประกอบอาชีพที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. *Veridian E-Journal*, 11(2), 3280-3294.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2556). *การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณสำหรับท้องถิ่น*. สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดระยอง. (2563). *ข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่าง*. ระยอง: สำนักงานฯ.
- อภิวัฒน์ชัย พุทธจร. (2564). การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาพุ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี. *มหาจุฬานาครทรรศน์*, 7(11), 250-263.
- อรทัย เลียงจินดาถาวร. (2562). โรงเรียนผู้สูงวัยกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี. *พิชญทรรศน์*, 14(1), 195-207.
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of Psychological Testing* (5th ed). Harper Collins.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1967). *The Human Organization: Its Management and Value*. McGraw-Hill.

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ บทความ หรือ บทความวิจัย วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Instructions for the Authors)

บทความและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้ จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Pre review) ก่อน เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องเป็นงานทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังนี้

การเตรียมต้นฉบับสำหรับบทความและบทความวิจัย

1. **ภาษา** เป็นภาษาไทยหรืออังกฤษก็ได้ ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์หรือการเขียนทับศัพท์ให้ยึดหลักของราชบัณฑิตยสถาน พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปนไทย ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะซึ่งต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ

2. **ขนาดของต้นฉบับ** พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสัน ขนาด เอ 4 (216 x 279 มม.) ควรเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมืออย่างน้อย 40 มม. (1.5 นิ้ว) ด้านล่างและขวามืออย่างน้อย 25 มม. (1 นิ้ว) พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบอักษร browallia New ขนาด 16 ตัวอักษรย่อหน้า

3. จำนวนหน้า บทความและบทความวิจัย ไม่ควรเกิน 15 หน้า

การเรียงลำดับเนื้อหาบทความ และบทความวิจัย

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช่ คำย่อ ความยาวไม่ควร เกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2. **ชื่อผู้พิมพ์และที่อยู่** ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ และ E-mail ของผู้พิมพ์ เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

3. **บทคัดย่อ (Abstract)** ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์ อย่างต่อเนื่องกัน ไม่ควรเกิน 500 คำ ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

4. คำสำคัญหรือคำหลัก (Keyword) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

5. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าวๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย

6. วิธีการศึกษา ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งื่อนำมาศึกษา จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

7. ผลการศึกษา (Results) แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจนได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตาราง แผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

8. วิจารณ์และสรุปผล (Discussion and conclusion) ชี้แจงว่าผลการศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือทั้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

9. ตาราง รูป รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น แยกออกจากเนื้อเรื่องโดยเรียงลำดับให้สอดคล้องกับคำอธิบายในเนื้อเรื่อง และต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมาย ได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพ หรือแผนภูมิ คำอธิบายอยู่ด้านล่าง

10. กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้นๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

11. เอกสารอ้างอิง (References) สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป คือ เอกสารอ้างอิงต้องเป็นที่ถูกตีพิมพ์และได้รับการยอมรับทางวิชาการ ไม่ควรเป็นบทคัดย่อ และไม่ใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ถ้ายังไม่ได้ถูกตีพิมพ์ ต้องระบุว่า รอการตีพิมพ์ (in press)

11.1 การเขียนเอกสารอ้างอิง

ก. กรณีที่เป็นรายงานวิจัย มีรูปแบบและการเรียงลำดับดังนี้: ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อย่อของวารสาร. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์. เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง. ในกรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่รายชื่อผู้เขียนทั้ง 6 คนแรก แล้วตามด้วยคำว่า “และคณะ” หรือ “et al”

ตัวอย่าง

อมรรัตน์ จงสวัสดิ์ตั้งสกุล, ลัดดา เหมาะสุวรรณ. (2002). Evidenced based maillard reeaction: focusing on parenteral nutrition. *วารสารโภชนบำบัด*. 13(1), 3-11

Vega KJ, Pina I, Krevaky B. (1996). Heart transplantation is associated is with an increase risk for pancreatobiliary diseases. *Ann Intern Med*. 124(11), 980-3

ข. กรณีที่เป็นหนังสือ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ เหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ ก.) ยกเว้น ใช้ *ชื่อหนังสือ* เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ แทน *ชื่อย่อวารสาร*

ตัวอย่าง

วิญญู มิตรานันท์. (2538). *พยาธิกายวิภาค*. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์. 629-78.

Ringsven M.K., Bond, D. (1996). *Gerontology and leadership skills for nureses*. 2nd ed. Albany (NY): Delmar Publishers. 100-25.

ค. กรณีที่เป็นรายงานการประชุมและสัมมนา มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วัน เดือน ปีที่จัด: สถานที่จัด: สำนักพิมพ์ หรือ ผู้จัดพิมพ์. เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ณัฐนันท์ สินชัยพานิช, วราภรณ์ จรรยาประเสริฐ, ยุพิน รุ่งเวชวุฒิวินทยา, มนต์ชูลี นิติน, สาธิต พุทธิพิพัฒน์ขจร. (2542). เกสัชกรพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง. *รายงานการประชุมวิชาการ เกสัชกรรม ประจำปี 2542 ของเกสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย ; 24-26 มีนาคม 2542*. กรุงเทพมหานคร: เกสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย. 89-105.

Kimmura J. Shibasaki H, editors. (1996). *Proceeding of 10yh International Congress of EMG and/ Clinical Neurophysilogy ; 15-16 Oct 1995; Kyoto Japan*. Amsterdam: Eelsevier. 80-90.

ง. กรณีเป็นวิทยานิพนธ์ มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. *ชื่อวิทยานิพนธ์*. สถาบันที่พิมพ์: ชื่อสถาบันการศึกษา

ตัวอย่าง

อัมพร ณรงค์สันติ. (2541). *การใช้ยาเจนตั้มยซินวันละครั้งเปรียบเทียบกับวันละสองครั้งในทารกแรกเกิดไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกสัชศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Kaplan S.J. (1995). *Post-hospital home health care: the elderly,s access and utilization [dissertayion]*. St. Louis (MO): Washington Univ.

จ. กรณีที่เป็นบทความในหนังสือพิมพ์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับเหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ 11.1.1. ก)

ตัวอย่าง

Lee, G. (1996). *Hospitalization tied to ozone pollution: study estimates 50,000 admissions annually*. The Washington Post Jun 21.5.

ฉ. กรณีที่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร (ปี เดือน วันที่อ้างอิงถึง) เล่มที่ (ฉบับที่): ได้มาจาก ชื่อ website.

ตัวอย่าง

Morse S.S. (1995). *Factors in the emergence of infectious disease*. Emerg Infect Dis [cited 1996 Jun 5] ; 1 (1): Available from: URL/www.Cdc.gov/ncidod/Eid.htm.